

การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก

สาธิตี บุรณ โกศล

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สิงหาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิตและคณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต ได้พิจารณา
คุณวุฒิบัณฑิตของ สาลินี บุรณโกศล ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิต

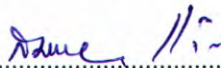
 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชติ มาพุทท)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง)

คณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต

 ..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.อารมณ เพชรชื่น)

 ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชติ มาพุทท)

 ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง)

 ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณวุฒิบัณฑิตฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 ..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ 14 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลิ มาพุทธ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักคุษฎีนิพนธ์ ที่ได้สละเวลาในการตรวจแก้ไข ปรับปรุงและให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจนคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง ที่ได้กรุณาสั่งสอน ชี้นำสิ่งที่เป็นประโยชน์ด้วยความเมตตาเสมอมา ตลอดทั้งขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือชี้นำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนสนับสนุนให้กำลังใจ ซึ่งผู้วิจัยระลึกถึงพระคุณตลอดมา

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ โรงเรียนขลุงรัชฎาภิเษก อาจารย์จรรवरณ ว่องไวลิขิตกุล คุณครูทุกท่านที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี รวมถึงผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนในชุมชนที่ให้ความร่วมมือการทำคุษฎีนิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้รวมทั้งขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคมมหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่านที่ให้กำลังใจ ช่วยเหลือในระหว่างที่ศึกษาและทำคุษฎีนิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่ได้ให้การอุปการะเลี้ยงดูและส่งเสริมการศึกษา และเป็นกำลังใจเสมอมา รวมถึงผู้มีพระคุณท่าน และขอให้บุญความดีทั้งมวลที่เกิดขึ้นจากคุษฎีนิพนธ์เล่มนี้ ก่อเกิดประโยชน์แก่ทุกท่าน ต่อการศึกษาและการพัฒนาสังคมในท้องถิ่นต่อไป

สาธิตี บูรณโกศล

52810111: สาขาวิชา: การศึกษาและการพัฒนาสังคม; ปร.ด. (การศึกษาและการพัฒนาสังคม)
 คำสำคัญ: กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติ/ อาชีพทำสวนผลไม้/ นักเรียนมัธยมศึกษา/ ภาคตะวันออก
 สาลีณี บุรณโกศล: การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก (THE ENHANCING ATTITUDE TOWARDS
 FRUIT GARDENING OCCUPATION FOR MATTAYOMSUKSA 3 STUDENT IN THE
 EASTERN REGION OF THAILAND) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: จันทร์ชลิ มาพุทธ,
 ค.ด., สมหมาย แจ่มกระจ่าง, Ph.D. 309 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก 2) ส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพ
 ทำสวนผลไม้ จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง
 สถิติที่ใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา กลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน
 กลุ่มควบคุม จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพ
 ทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 กิจกรรม เปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพ
 ทำสวนผลไม้ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สถิติที่ใช้ Mann-Witney U-test และ
 การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
 เรียงตามลำดับ คือ ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพและด้านความพึงพอใจ
 ในอาชีพ อยู่ในระดับมาก และสุดท้าย ด้านความมั่นคงในอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง

2. การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดย
 2.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ 4 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงใน
 อาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ ลักษณะกิจกรรมมี 4 รูปแบบ
 ได้แก่ กิจกรรมโรงเรียนเป็นฐาน กิจกรรมครอบครัวเป็นฐาน กิจกรรมผู้ประกอบการเป็นฐาน และ
 กิจกรรมท้องถิ่นเป็นฐาน การเรียนรู้ทัศนคติประกอบด้วย การสร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้าง
 ความตระหนัก การสร้างการเห็นคุณค่าและประโยชน์ และการปฏิบัติ

2.2 การนำกิจกรรมไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผู้ปกครองประกอบ
 อาชีพทำสวนผลไม้ พบว่า หลังการนำกิจกรรมไปใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลองมีทัศนคติสูงกว่านักเรียน
 กลุ่มควบคุม ผลการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า

ด้านความมั่นคงในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในเรื่อง สร้างรายได้ที่แน่นอนให้กับครอบครัวเป็นประจำทุกปี ประโยชน์ทางด้านอาหาร สิ่งแวดล้อม และการมีที่ดินเป็นของตนเอง ทำให้ได้รับผลประโยชน์อย่างอื่น เช่น การท่องเที่ยว รีสอร์ท โฮมสเตย์ เป็นต้น

ด้านความพึงพอใจในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีเรื่อง ผลตอบแทนรายได้สูง ความพอใจในวิถีชีวิต และความพอใจที่มีการใช้ความรู้และเทคโนโลยีเครื่องจักรกลมาใช้ ช่วยทำให้การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มีความสะดวกสบาย

ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีเรื่องแบบอย่างการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่มีการใช้ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ แบบอย่างผู้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะแบบอย่างจากคนรุ่นใหม่ และแบบอย่างจากสื่อออนไลน์

ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีเรื่อง การมีสัมพันธภาพกับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทำให้ได้รับความรู้ ความคิดมากขึ้นและเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการประกอบอาชีพทำสวนร่วมกับพ่อแม่ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

52810111: MAJOR: EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT; Ph.D.

(EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT)

KEYWORD: ATTITUDE ENHANCING ACTIVITIES/ FRUIT GARDENING OCCUPATION/
SECONDARY STUDENTS

SALINEE BURANAKOSOL: THE ENHANCING ATTITUDE TOWARDS
FRUIT GARDENING OCCUPATION FOR MATTAYOMSUKSA 3 STUDENT IN THE
EASTERN REGION OF THAILAND. ADVISORY COMMITTEE: CHANCHALEE MAPDDH,
Ph.D., SOMMAI JAMGAJANG, Ph.D. 309 P. 2017.

The purposes of this research were 1) to study the Mathayonsuksa 3 student's attitude towards fruit gardening occupation in the Eastern Part of Thailand. 2) To enhance towards the attitude fruit gardening occupation for Mathayonsuksa 3 students. The sample composed of 384 Mathayonsuksa 3 students in fruit gardening occupation families. The instruments used were questionnaire and semi-structure interview guideline. The data analysis were percentage, mean, standard deviation and content analysis. Experimental group were 15 students and control group were 15 students. The instruments used were 6 activities enhancing the attitude towards fruit gardening occupation for secondary students and questionnaire. The data analyzed by Mann-Witney U-test and content analysis.

The research finding were as follows:

1. The Mathayonsuksa 3 student 's attitude towards fruit gardening occupation in overall was high level, by aspects consistensive were career relationship, career satisfaction, career role model were in high level and the last was career security in middle level.

2. The enhancing attitude towards fruit gardening occupation for Mathayonsuksa 3 student were:

2.1 The activities to enhance Mathayonsuksa 3 students attitude towards fruit gardening occupation in 4 aspects; career security, career satisfaction, career role model and career relationship. The activities had 4 models; school-based activities, home-based activities, entrepreneurial-base activities and local-based activities. The activities learning attitude have 4 processes: learning to knowledge, learning to awareness, learning to values and benefits and learning by doing.

2.2 Comparing between experimental group and control group were significant difference at .01. The result of content analysis were:

Career security dimension; student's attitude are enhance incomes, about food Utilized environment, owner land and turism.

Career satisfaction dimension; student's attitude were more in satisfaction of high incomes, way of life and satisfaction of used new knowledge and technology for were comfortable occupation.

Career relationship dimension; student's attitude were more in the relationship with occupational group help more knowledge, more thinking and help together in career groups and working in fruit gardening occupation with parent help family relationship were higher.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
กรอบความคิดในการวิจัย	6
คำถามในการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
สภาพการประกอบอาชีพในภาคตะวันออก	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชีพ	16
การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ	36
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ	46
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	64
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	66
3 วิธีดำเนินการวิจัย	76
ตอนที่ 1 ศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก	76
ตอนที่ 2 พัฒนากิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก	81

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก	88
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก	103
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	124
สรุปผลการวิจัย	124
อภิปรายผลการวิจัย.....	131
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	142
บรรณานุกรม	144
ภาคผนวก	155
ภาคผนวก ก	158
ภาคผนวก ข	205
ภาคผนวก ค	302
ประวัติย่อของผู้วิจัย	309

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	76
2	จำนวน และร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตาม เพศ ระดับ ผลการเรียนและระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	89
3	ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม และรายด้าน	90
4	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความมั่นคงในอาชีพโดยรวมและรายข้อ	90
5	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่อทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความพึงพอใจในอาชีพโดยรวมและ รายข้อ.....	92
6	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพโดยรวม และรายข้อ.....	93
7	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านสัมพันธภาพในอาชีพโดยรวมและรายข้อ	94
8	ผลการนำกิจกรรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง	113
9	เปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนหลังการทดลองใช้กิจกรรม ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	123
10	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้	159

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2	รูปแบบการพัฒนาความสนใจในอาชีพของ Lent	35
3	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	87

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม การพัฒนาที่ไม่สมดุลทำให้อาชีพเกษตรกรรมไม่ได้รับส่งเสริมเท่าที่ควร นโยบายการพัฒนาตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มุ่งการพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้ความสำคัญกับอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในภาคตะวันออกมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของภูมิภาค เนื่องจากมีสภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม การมีทรัพยากรดินที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น มีรสชาติเป็นที่นิยมทำให้มีชื่อเสียงในประเทศและต่างประเทศ (ปราโมทย์ ร่วมสุข, 2554, หน้า 28-29) พื้นที่จังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด มีที่ตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเลอ่าวไทย สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบภูเขา และที่ราบริมชายฝั่งทะเล ทำให้ดินมีแร่ธาตุที่เกิดจากตะกอนน้ำเค็ม ตะกอนน้ำกร่อย และตะกอนจากแม่น้ำ และจังหวัดจันทบุรีและตราดสภาพแวดล้อมยังมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก โดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรีพบว่าระบบนิเวศน์มีความอุดมสมบูรณ์อยู่มากและมีระดับสูงที่สุดในภูมิภาค (กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม, 2554) พื้นที่จึงมีความเหมาะสมกับการทำการเกษตร โดยเฉพาะการทำสวนผลไม้จึงเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพในการผลิตผลไม้ที่สำคัญของประเทศ

ผลไม้ที่ปลูกกันมากและมีชื่อเสียง ได้แก่ ทูเรียน เงาะ มังคุด และลองกอง มีการส่งออกในรูปแบบผลไม้สด ผลไม้แช่แข็งและผลิตภัณฑ์แปรรูป ปี พ.ศ. 2555 มีมูลค่าการส่งออกทูเรียน จำนวน 6,665 ล้านบาท มังคุด จำนวน 2,070.74 ล้านบาท และเงาะ จำนวน 461.07 ล้านบาท การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ยังเป็นวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในภาคตะวันออกที่มีความสัมพันธ์กับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสร้างแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ในท้องถิ่นก่อเกิดวัฒนธรรมด้านอาหารการกินที่หลากหลาย เป็นประเพณีที่มีการถ่ายทอดระหว่างกันกระทั่งสั่งสมเป็นความรู้ และองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ในสังคมของผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มีประเพณีและวัฒนธรรม ในการทำสวนผลไม้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย ทูเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ลางสาด และพืชอื่น ๆ ซึ่งนอกจากช่วยสร้างความสมดุลของระบบนิเวศน์และมีผลดีต่อการอนุรักษ์พันธุ์ผลไม้แล้วชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นอย่างยั่งยืน นอกจากการนำผลผลิตที่เป็นผลไม้สุกมารับประทานเป็นอาหารโดยตรง ชุมชนยังรู้จักวิธีถนอมอาหารและสร้างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยใช้ผลผลิตจากสวนผลไม้ อาชีพทำสวนผลไม้จึงเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อท้องถิ่น

ซึ่งควรได้รับการสืบทอดและพัฒนาให้คงอยู่ในภูมิภาคตะวันออก (ทรงพล สมศรี, 2551, หน้า 87-88)

นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภูมิภาคตะวันออก นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525-2549) ทำให้เกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern sea board development program: ESB) โดยมีพื้นที่จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทราเป็นเป้าหมายการพัฒนา จังหวัดชลบุรี และระยองกลายเป็นเขตอุตสาหกรรมหลัก สร้างรายได้ให้กับประเทศสูงที่สุด ขณะเดียวกันได้ส่งผลกระทบต่อพื้นที่จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีศักยภาพในการผลิตผลไม้ มลภาวะจากอุตสาหกรรม ส่งผลเสียต่อภาคเกษตรกรรม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชนบริเวณพื้นที่โดยรอบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า 1-5) จากการศึกษาพิเศษเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด กรณีศึกษาชุมชนตำบลมาบยางพร จังหวัดระยอง พบว่า มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด คนในชุมชนขายที่ดินให้อุตสาหกรรมมากที่สุด และยังพบว่าในปัจจุบันมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย และอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (เนตรทราย นิสสัยสุข, 2556)

แนวความคิดการพัฒนาประเทศไทยยังคงมีความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้ามั่นคง ดังนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่ออนาคตของ ASEAN (Thailand's Eastern Economic Corridor (EEC): The Special Economic Zone (SEZ) for the Future of ASEAN) ที่ต้องการพัฒนาต่อยอด พื้นที่จังหวัด ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และระยอง ให้เป็นพื้นที่นำร่องการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบก้าวกระโดด เพิ่มศักยภาพการขนส่งและเขตการค้าเสรี ประตูอาเซียน จีน และอินเดีย เป้าหมายการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ดีที่สุดและทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2557) การกำหนดแผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564) จังหวัดชลบุรี และระยอง ยังเป็นเป้าหมายการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมหลักของประเทศ (Industrial Hearth land) ส่วนพื้นที่เขตปกครองพิเศษพัทยา มุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดี และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรวมถึงการท่องเที่ยวเกาะเสม็ด เกาะช้าง และย่านธุรกิจเจริญในอัญมณี ส่วนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด กำหนดให้คงสภาพเป็นเขตพื้นที่สีเขียว (Green land) มุ่งพัฒนาเกษตรกรรมเป็นเกษตรกรรมสมัยใหม่ นโยบายการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ พัฒนาการผลิตที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ เพิ่มผลิตภาพการผลิตและพัฒนาเกษตรอินทรีย์รองรับกระแสการบริโภคปลอดภัยที่ได้มาตรฐานสากล ลดการใช้สารเคมี สร้างคุณค่า (Value creation) ให้กับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรโดยสนับสนุนการแปรรูปผลไม้ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,

2549) แนวทางการพัฒนาดังกล่าวเป็นโอกาสของภูมิภาคตะวันออกในการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการพัฒนาเกษตรกรรม และการท่องเที่ยว เนื่องจากตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดของภูมิภาคอาเซียนสามารถเชื่อมโยงไปยังจีนและอินเดียสู่เอเชียและยุโรป ทั้งสองด้านของฝั่งทะเลอ่าวไทย

การปรับตัวในการส่งเสริมอาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการเตรียมความพร้อมให้การพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคตะวันออกเป็นไปในทิศทางเดียวกับความต้องการพัฒนาของประเทศ ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาปรากฏให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในอาชีพทำสวนผลไม้ทั้งในส่วนของพื้นที่ทำสวนผลไม้ที่มีจำนวนลดลงใน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด ในระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ถึงปี พ.ศ. 2556 จากพื้นที่จำนวน 846,562 ไร่ ลดลงเหลือจำนวน 750,606 ไร่ (ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศกรมส่งเสริมการเกษตร, 2556) ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพมีจำนวนลดลงเช่นกัน จากข้อมูลครัวเรือนเกษตรกรของสำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด พบว่า ปีพ.ศ. 2550 ถึงปี พ.ศ. 2556 จากจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งสิ้น 112,605 ครัวเรือน ลดลงเหลือ 105,670 ครัวเรือน นอกจากนี้ผลการศึกษาภาวะการทำงานของประชากรในช่วงปี พ.ศ. 2530-พ.ศ. 2554 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ประชากรกลุ่มอายุ 15-24 ปี มีแนวโน้มที่จะทำงานภาคการเกษตรลดน้อยลง คือ จากจำนวนร้อยละ 35.3 ลดเหลือเพียงร้อยละ 12.1 โดยกลุ่มอายุ 25-39 ปี พบว่า มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่พ.ศ.2541 จนถึงปี พ.ศ.2554 เหลือเพียงร้อยละ 28.7 ขณะที่กลุ่มอายุ 40-59 ปี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 25.7 เป็นร้อยละ 46.3 และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.4 เป็นร้อยละ 12.8 โดยพบว่าปัจจุบันกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15-24 ปี หันไปประกอบอาชีพด้านการผลิต และการบริการเป็นจำนวนมาก และทำงานด้านการเกษตรลดลงอย่างชัดเจน เนื่องจากนโยบายส่งเสริมการศึกษาของรัฐทำให้มีการศึกษาต่อมากขึ้น ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่แข่งขันกันสูงทำให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองส่งเสริมให้ได้รับการศึกษามากขึ้นเพื่อการมีงานทำและได้รับค่าตอบแทนที่ดีและกลุ่มวัยรุ่นเองเห็นว่ามีสวัสดิการคุ้มครองและมีรายได้ที่มั่นคงกว่าอาชีพการเกษตร

แนวโน้มดังกล่าวทำให้สังคมและชุมชนต้องตระหนักในปัญหาจำนวนผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้รุ่นใหม่ลดลงขาดผู้สืบทอด ขณะที่มีความต้องการกำลังคนเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ไปสู่เกษตรกรรมสมัยใหม่หรือการเกษตรแบบก้าวหน้าที่ต้องใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงพัฒนาผลผลิตที่มีคุณภาพในอนาคต รวมถึงการขาดผู้สืบทอดคุณค่าของอาชีพทำสวนผลไม้ที่เป็นกระบวนการดำเนินชีวิตที่บูรณาการอย่างเป็นองค์รวมของท้องถิ่นในเรื่องทุนทรัพยากร ทุนทางสังคม ระบบอาหารและวัฒนธรรมอาหารที่มีความหลากหลายของภาคตะวันออกซึ่งล้วนเกิดจากวิถีชีวิตการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ การหวงแหนรักษาสภาพพื้นที่สวนผลไม้ให้ยังคงสภาพพื้นที่สีเขียว และป้องกันกลุ่มทุนต่างพื้นที่หรือต่างชาติ

เข้าครอบครองพื้นที่ จะช่วยรักษาคุณค่าวิถีการดำรงชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปดังเช่นพื้นที่บริเวณภาคกลางของประเทศซึ่งได้มีการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชาวสวนในบริเวณภาคกลาง สรุปผลการศึกษาได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมและการพัฒนาความเป็นเมืองทำให้พื้นที่สวนผลไม้ในบริเวณภาคกลางเปลี่ยนพื้นที่เป็นเขตอุตสาหกรรม หมู่บ้านจัดสรรส่งผลกระทบต่อการลึงแควดล้อมจนไม่สามารถประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ได้ระบบคุณค่าเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับค่านิยมและทัศนคติในการประกอบอาชีพ (พรทิพย์ อินทิวโรทัย, 2545)

การส่งเสริมให้บุคคลเห็นคุณค่า เห็นความสำคัญและประโยชน์ของอาชีพทำสวนผลไม้ที่มีต่อตนเองและท้องถิ่น การสร้างภาคภูมิใจในท้องถิ่น บุคคลจะเกิดความรักความหวงแหนและรักษาทรัพยากร สิ่งแวดล้อมไว้โดยยังคงสภาพพื้นที่ไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นการส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้จึงเป็นความจำเป็นเบื้องต้นที่จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึก รัก ความชื่นชอบในอาชีพ ซึ่งทัศนคติเกิดจากความเชื่อ ทั้งนี้ความเชื่อ การให้คุณค่าในอาชีพ ผลประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนและอำนาจที่ได้รับจากอาชีพมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเข้าประกอบอาชีพ โดยบุคคลจะเลือกอาชีพที่สามารถตอบสนองความต้องการและทำให้เกิดความพึงพอใจได้มากที่สุด และมีผลทำให้บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ (อำพล สุอำพัน, 2553, หน้า 753)

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในช่วงวัยรุ่นอายุ 14-16 ปี นักเรียนจะมีจินตนาการเกี่ยวกับอาชีพที่มุ่งหวังในอนาคต ทัศนคติมีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วแม้จะไม่คงที่ ยังไม่เรียนรู้ว่าตนจะนำหลักการต่าง ๆ ไปประยุกต์อย่างสร้างสรรค์ได้อย่างไร (อารี พันธมณี, 2557, หน้า 71-72) การเลือกอาชีพตามทฤษฎีของ Super (2010, pp. 53-60 cited in Capuzzi & Stauffert, 2012) จะเริ่มขึ้นก่อนช่วงวัยรุ่น และจะมีความชัดเจนมากขึ้นตั้งแต่อายุ 15 ปี ต่อเนื่องไปจนถึงอายุ 24 ปี ช่วงวัยนี้ทัศนคติและเป้าหมายทางอาชีพจะมั่นคงและจะเริ่มพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพในอนาคต จึงควรได้รับการกระตุ้นสร้างความสนใจ ส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเป็นอย่างยิ่ง การมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพจะทำให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ เต็มใจที่จะฝึกฝนหาประสบการณ์หรือพัฒนาทักษะในอาชีพมากขึ้นเมื่อเป็นผู้ใหญ่จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนางานในอาชีพ ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาอาชีพตั้งแต่วัยเด็กและจะเรียนรู้พัฒนามากขึ้นเมื่อเข้าศึกษาในโรงเรียน (Peale, 2000, pp. 128-133) ดังนั้นการส่งเสริมนักเรียนให้สืบทอดอาชีพทำสวนผลไม้จำเป็นต้องให้ได้รับการสร้างความเชื่อ ความรู้สึก เห็นคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ในอาชีพ การมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยครอบครัวและโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่หล่อหลอมขัดเกลาถ่ายทอดคุณค่าและทักษะในการประกอบอาชีพ โดยการหมุนเวียนใช้ฐาน การเรียนรู้จากผู้นำการหล่อหลอมทางสังคม

ที่หลากหลายตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน กลุ่มเพื่อน สถาบันศาสนา ครูรวมถึงสื่อสารมวลชนร่วมกัน สร้างนักเรียนให้เป็นคนเรียนเป็น ทำเป็น อยู่เป็น สัมพันธ์กับคนอื่นเป็นและมีกระบวนการทัศนที่เข้าใจ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสรรพสิ่ง ที่สำคัญคือ มีระบบคุณค่าที่ผู้งานหนัก รักคนอื่นเป็นและยืนอยู่บนฐานความจริง ความดี ความงาม และธรรมชาติ (สมคิด แก้วทิพย์, 2552, หน้า 4-10) ทุกส่วนของสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นต้องสร้างจิตสำนึก และทัศนคติเพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของทรัพยากรและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชนผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ซึ่งในชุมชนมีความรู้ ผู้รู้ กระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่ผสมกับการดำรงชีวิตจริง (เสรี พงศ์พิศ, 2551, หน้า 109-124)

การศึกษาทำหน้าที่ถ่ายทอด รักษา ส่งเสริมเพิ่มพูนวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนสืบทอดมรดกวัฒนธรรมให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตที่ดีงามถูกต้องและฝึกฝนพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ตามศักยภาพ การศึกษาเป็นทั้งการพัฒนาและเป็นเครื่องมือพัฒนา คือ การพัฒนาตัวคนและชีวิต เมื่อมีการศึกษาก็จะนำไปใช้ไปใช้ไปเป็นเครื่องมือดำเนินชีวิต และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การพัฒนาคนต้องพัฒนาอย่างรอบด้าน 4 ด้าน คือ พัฒนาทางกาย พัฒนาทางสังคม พัฒนาทางจิต และพัฒนาทางปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2541, หน้า 74-109) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพไว้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาการเรียนรู้ให้นักเรียน มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ และกระจายอำนาจให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ให้นักเรียน ได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของผู้เรียนเพื่อให้เกิดความรักความผูกพันต่อท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจ และเป็นสมาชิกที่ดี สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพของครอบครัวและสังคมของตนเองได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 ก, หน้า 21-32) การศึกษาต้องทำหน้าที่พัฒนานักเรียนด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงในท้องถิ่น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพเห็นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม เห็นคุณค่าของอาชีพ และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพการจัดการเนื้อหาสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้นอกจากที่กำหนดในหลักสูตรแล้วจะต้องพัฒนานักเรียนเกี่ยวกับอาชีพของชุมชนทั้งด้านความรู้ ทัศนคติ และคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ ทั้งนี้ให้มีการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอน

แบบบูรณาการ นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการพัฒนานักเรียนด้านอาชีพในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนใน ส่วนของกิจกรรมแนะแนวอาชีพ และกิจกรรมนักเรียนในลักษณะของกิจกรรมชมรม หรือจัดเป็น โครงการให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 ข, หน้า 204-205) นอกจากนี้ โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาให้นักเรียนให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับอาชีพ พัฒนาทักษะที่จำเป็นและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเพื่อช่วยในการตัดสินใจศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ในอนาคต

โรงเรียนมีบทบาทและหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพัฒนานักเรียนทั้งด้านวิชาการและ วิชาชีพ ตลอดจนสืบทอดมรดกวัฒนธรรม รู้จักการดำเนินชีวิตที่พึงามถูกต้อง ฝึกฝนพัฒนาตนเอง ให้สมบูรณ์อย่างรอบด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญาตาม นโยบายทาง การศึกษาและหลักสูตรที่กำหนดเพื่อสนองความต้องการพัฒนาของประเทศและ ท้องถิ่นโดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิต มีทักษะ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน ด้านอาชีพให้เป็น ไปตามนโยบายและความต้องการของท้องถิ่น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงตระหนักและ เห็นความจำเป็นที่จะส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาสำรวจเป็นการเฉพาะดังนั้นการศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนให้สืบทอด อาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ในภาคตะวันออกเฉียง

2. เพื่อส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ในภาคตะวันออกเฉียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา สาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคิด ดังนี้

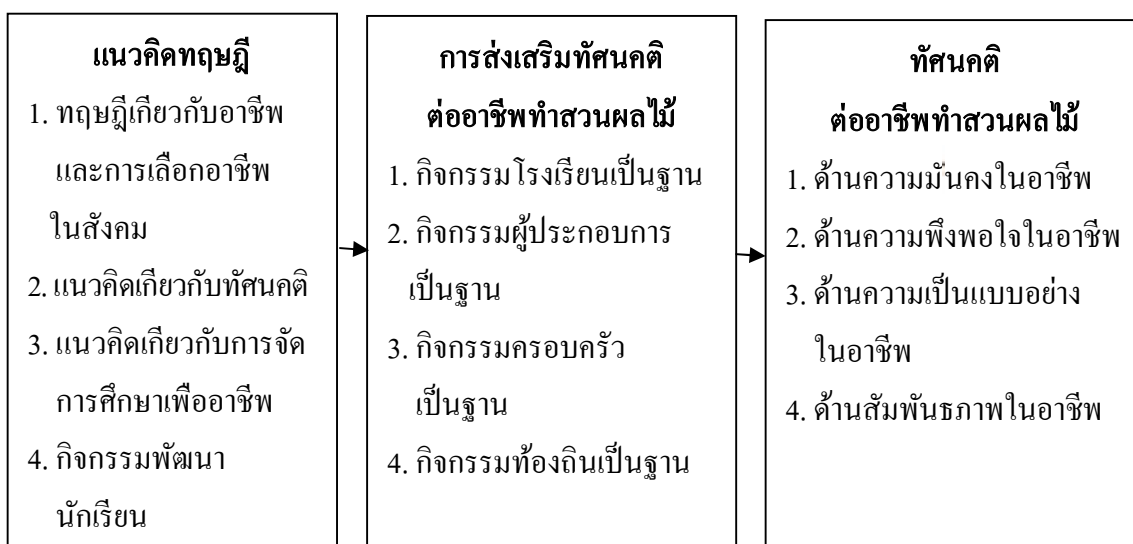
ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชีพและการเลือกอาชีพของ Super (2012, pp. 53-60)

ทฤษฎีการเรียนรู้อาชีพทางสังคม ของ Lent (2005, pp. 101-112) เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม สร้างทัศนคติที่ดีต่ออาชีพโดยใช้การเรียนรู้ทางสังคม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติของ Maio and Haddock (2012, pp. 67-70) กล่าวถึง องค์ประกอบของทัศนคติ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้ องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม

แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ และรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ของ Herr and Crammer (1996, pp. 34-39) ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมโรงเรียนเป็นฐาน กิจกรรมผู้ประกอบการเป็นฐาน กิจกรรมครอบครัวเป็นฐาน และกิจกรรมท้องถิ่นเป็นฐาน

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวและการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนด เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำถามในการวิจัย

1. ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไร

2. การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรเป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษากำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้
พื้นที่ศึกษา ภาคตะวันออก ประกอบด้วยจังหวัดที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ ระยอง จันทบุรี และตราด
ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10,454 คน ในภาคตะวันออก
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จำนวน
58 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนจำนวน 384 คน โดยการคำนวณหาขนาดตัวอย่างเนื่องจากไม่ทราบ
จำนวนประชากรที่แน่นอน การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) และ
การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บุคคลในครอบครัวผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่ประสบความสำเร็จ
และมีผู้สืบทอดอาชีพ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 4 ด้าน ได้แก่
ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพและ
ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในภาคตะวันออก
2. การร่วมมือใช้ฐานการเรียนรู้ในชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำ
สวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อาชีพทำสวนผลไม้ หมายถึง การทำงานที่มีรายได้จากการปลูกพืชไม้ผล เช่น ทุเรียน
มังคุด เงาะ และลองกอง เป็นต้น เพื่อก่อให้เกิดรายได้สำหรับเลี้ยงชีพ
2. ทัศนคติต่ออาชีพ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อ
การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วย

2.1 ด้านความมั่นคงในอาชีพ หมายถึง ความรู้สึกสบายใจ มั่นใจในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้จากการมีรายได้ที่เพียงพอแน่นอน ไม่รู้สึกกลัวหรือวิตกกังวล รวมถึงความรู้สึกปลอดภัยในสุขภาพอนามัยและชีวิต และการมีหลักประกันในชีวิต

2.2 ด้านความพึงพอใจในอาชีพ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีที่มีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วย ความชอบหรือรักในการทำสวนผลไม้ ชอบบรรยากาศการทำงาน รู้สึกสนุก มีความสุข ไม่เบื่อหน่าย การมีโอกาสใช้ความคิด ทักษะ ลงมือปฏิบัติและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเต็มความสามารถ มีอิสระ

2.3 ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีที่มีต่อการประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่เป็นแบบอย่างในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่ประสบความสำเร็จ ด้วยการศึกษาสังเกตและวิเคราะห์นำมาเป็นความรู้ ทักษะและการปฏิบัติที่ดีในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

2.4 ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ หมายถึง ความรู้สึกมีความสัมพันธ์ที่ดีจากการปฏิบัติและการถ่ายทอดอาชีพของนักเรียนกับบุคคลในครอบครัว และบุคคลอื่นในสังคม ด้วยการยกย่องให้เกียรติ เอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

3. กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพ หมายถึง ประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่จัดให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจและทักษะอาชีพทำสวนผลไม้ เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพ ได้แก่

3.1 โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง การสอนอาชีพผ่านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียน และโปรแกรมพัฒนาอาชีพ โดยมุ่งพัฒนานักเรียนในเรื่อง ความเข้าใจตนเอง ด้านอาชีพ การรับรู้บุคลิกภาพตนเอง การมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เข้าใจความเป็นจริง โลกของงาน และการศึกษา ความตระหนักในอาชีพ และการพัฒนาความสามารถเพื่อเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพ

3.2 ผู้ประกอบการเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนอาชีพที่เน้นการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในพื้นที่ เพื่อเตรียมนักเรียนให้เป็นผู้ใหญ่ที่เรียนรู้อาชีพจากสถานประกอบการในสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในอาชีพ การเข้าใจตนเอง ความตระหนักในอาชีพ การจัดกิจกรรมมุ่งสร้าง โอกาสและประสบการณ์ในอาชีพจากการฝึกปฏิบัติในสถานที่ทำงานจริงโดยจัดเป็น โปรแกรมหรือ โครงการพัฒนาอาชีพและการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการในชุมชน

3.3 ครอบครัวเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนอาชีพที่เชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้อาชีพ ระบบการศึกษาในครอบครัวและชุมชน และการจัดบริการให้คำปรึกษาอาชีพภายในชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์และโปรแกรมการฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ให้ข้อมูลความรู้เป็นรายบุคคลโดยครอบครัวและชุมชน

3.4 ท้องถิ่นเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนอาชีพที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพให้กับครอบครัว พ่อแม่ เด็ก เยาวชน และผู้นำในชุมชน เพื่อให้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตน ผ่านกิจกรรมการให้คำปรึกษา การฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพและการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น

4. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดตราด ที่มีผู้ประกอบการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. สภาพการประกอบอาชีพในภาคตะวันออกเฉียงใต้
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชีพและการเลือกอาชีพ
3. การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ
4. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพการประกอบอาชีพในภาคตะวันออกเฉียงใต้

อาชีพของแต่ละภูมิภาคเป็นไปตามสภาพภูมิศาสตร์โดยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมอาชีพและวัฒนธรรมจากวิธีการผลิตที่มีลักษณะเฉพาะ แต่ละกลุ่มอาชีพจึงมีพฤติกรรมเป็นแบบฉบับ (Stereotype) และคุณลักษณะ (Traits) ของกลุ่ม (อมรา พงศาพิชญ์, 2549, หน้า 9-10) อาชีพยังเป็นพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจตามความหมาย 2 นัย คือ 1) พฤติกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติกับสังคม โดยชนชาติจะเป็นตัวกำหนดวิธีการที่จะหาวัตถุดิบตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของมนุษย์ และ 2) วิธีการที่คิดค้นขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือทำมาหากินและเพื่อความสะดวกสบาย เป็นการนำชนชาติและวิธีการมาผสมผสานเพื่อผลิตวัตถุดิบอย่างขึ้นมาใช้ในการดำรงชีพ (นิยพรรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ, 2550, หน้า 140-148)

พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วยจังหวัดที่ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด อาชีพของประชาชนสอดคล้องกับลักษณะภูมิศาสตร์ของภูมิภาคและมีลักษณะใกล้เคียงกันมาก จังหวัดชลบุรีเป็นเมืองหลักและเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาต่าง ๆ เนื่องจากอยู่ใกล้เมืองหลวง และมีพื้นที่ติดกับทะเลอ่าวไทย จังหวัดตราดและจังหวัดจันทบุรีมีเขตแดนติดกับประเทศกัมพูชา ลักษณะที่ตั้งทำให้สามารถเดินทางติดต่อกับเมืองหลวงและภูมิภาคอื่นได้หลายเส้นทาง ซึ่งมีการเดินทางติดต่อกันโดยทางเรือมาแต่อดีต อาชีพที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ อาชีพประมงจับสัตว์น้ำและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งทะเล การแปรรูปอาหารทะเล ซึ่งมีอยู่ทุกจังหวัด แต่ละจังหวัดมีทัศนียภาพทางทะเล ชายหาด เกาะต่าง ๆ ที่สวยงามรวมถึงน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง

การมีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติทำให้เกิดอาชีพด้านบริการ การท่องเที่ยวและการโรงแรมและการมีทรัพยากรอันอุดม ทำให้เกิดอาชีพทำเหมืองพลอย การขุดหาแร่พลอย อาชีพเจียรระไนพลอย และอาชีพทำเครื่องประดับในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราดซึ่งเป็นแหล่งอันอุดมที่มีชื่อเสียง และมีการประกอบอาชีพนี้กันมากในระยะ 40 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้การมีศักยภาพด้านการขนส่งทางทะเลมีท่าเรือนำลิขขนาดใหญ่ และเป็นพื้นที่เขตอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศเขตภูมิภาคตะวันออกในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยองทำให้เป็นแหล่งงานอาชีพหลายประเภท สำหรับจังหวัดจันทบุรี และตราดมีการทำอุตสาหกรรมเพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมอาหาร การแปรรูปสินค้าเกษตรการประกอบอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่สอดคล้องกับทรัพยากรของภูมิภาค

จังหวัดชลบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพธุรกิจและค้าขาย แต่จะพบได้ว่ารอบ ๆ เขตเมืองมีการทำเกษตรกรรม ได้แก่ การทำไร่ฮ้อย ไร่มันสำปะหลัง ไร่สับปะรด เหล่านี้ยังพบได้ในบางพื้นที่ของจังหวัดระยองด้วย แต่ที่เป็นจุดเด่น คือ เป็นแหล่งปลูกผลไม้ที่สำคัญ เนื่องจากสภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศของภูมิภาคตะวันออกมีภูมิอากาศเป็นแบบ ฝนมรสุมแบบเขตร้อนชื้น ฝนตกเกือบตลอดทั้งปี และดินมีความอุดมสมบูรณ์ จึงทำให้มีความเหมาะสมต่อการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เช่น ทูเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง เป็นต้น (กวิศร์ วานิชกุล, 2547, หน้า 120)

อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพเกษตรกรรมสาขาหนึ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของภาคตะวันออก โดยมีความสำคัญดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ อาชีพทำสวนผลไม้สร้างรายได้ให้กับรัฐในรูปแบบภาษีพืชสวนมาแต่อดีต เนื่องจากความเหมาะสมของภูมิประเทศและภูมิอากาศประกอบกับดินมีความอุดมสมบูรณ์ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ จึงมีการขยายพื้นที่ปลูกจนกลายเป็นแหล่งปลูกไม้ผลที่สำคัญและมีชื่อเสียงของประเทศ ปัจจุบันมีมูลค่าปริมาณการผลิตทั้งการค้าภายในประเทศ และการส่งออกในรูปผลไม้สด ผลไม้แช่แข็ง และผลผลิตแปรรูป และมีแนวโน้ม มีความต้องการของตลาดมากขึ้น เนื่องจากแผนพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตการแปรรูปและการสร้างผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในประเทศและต่างประเทศตามนโยบาย การพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าชายแดน (แผนพัฒนาภูมิภาคตะวันออก ปีพ.ศ. 2553-2556) และแผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564)

2. ด้านสังคม สังคมผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มีระบบความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน คนกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากอาชีพต้องอาศัยพึ่งพาทรัพยากรและธรรมชาติกิจกรรมในอาชีพจึงสอดคล้องกับธรรมชาติและระบบนิเวศ เป็นการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบแผนทางสังคมของกลุ่มอาชีพที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสมาชิก

ในชุมชนด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Social interaction) มีการสร้างแบบแผนการอยู่ร่วมกัน แบบเครือญาติตามวิถีสังคมไทย มีกฎในการทำมาหากินและการอยู่ร่วมกัน กระบวนการผลิต สัมพันธ์กับกาลเวลา กิจกรรมในอาชีพและวิถีชีวิตสัมพันธ์กับฤดูกาล ตั้งแต่การเริ่มปลูก ระยะเวลา ออกดอก ไปจนถึงระยะให้ผลเก็บเกี่ยวได้ วิถีชีวิตมีความเป็นอิสระแบบพอเพียงเรียบง่ายใกล้ชิดกับธรรมชาติ ปัจจุบันกลุ่มอาชีพทำสวนผลไม้มีลักษณะความสัมพันธ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีวัดเป็นศูนย์กลางของการพบปะพูดคุยเรื่องทำมาหากิน การทำกิจกรรมทางศาสนา งานประเพณี ประจำปี การพบปะกันในงานเลี้ยงต่าง ๆ ส่วนวิถีชีวิตประจำวันจะใช้ร้านค้า ร้านกาแฟ ร้านค้าในชุมชนหรือ ตลาดกลางจำหน่ายผลไม้ในท้องถิ่นเป็นช่องทาง ส่วนกลุ่มที่เป็นทางการ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้นำ กลุ่มผลิตปัจจัยการผลิต กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น การพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงมีการประชุม อบรมที่เป็นทางการขึ้น

3. ด้านวัฒนธรรมและประเพณี อาชีพทำสวนผลไม้เป็นวิถีชีวิต (Way of life) ของคน ในท้องถิ่น ในเรื่องวิถีอาหารการกิน การนำพืชผักสมุนไพร ผลไม้ ในสวน มาประกอบอาหาร ในชีวิตประจำวัน เกิดเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น หมูชะมวง ผัดกระวานไก่ แกงป่า เป็นต้น ส่วนกิจกรรมในอาชีพทำสวนมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนา ก่อให้เกิดจารีต ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม ซึ่งมีความเชื่อเรื่องบุญบาป เรื่องเจ้าป่าเจ้าเขา จากลักษณะอาชีพ ที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ การใช้น้ำต้องอาศัยแหล่งน้ำจากต้นน้ำลำธาร ทำให้มีความเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สถิตอยู่และคุ้มครองป่าและน้ำ เกิดประเพณีที่เป็นความเชื่อเกี่ยวกับป่าและน้ำมีการบูชากราบไหว้ เคารพบูชา บนบานศาลกล่าวช่วยให้ประสบความสำเร็จในอาชีพและชีวิต

4. ด้านการศึกษา ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ การปฏิบัติ การเรียนรู้สัญลักษณ์ที่เป็นภาษา และแบบอย่าง การประพฤติปฏิบัติ ในชุมชนได้แก่ บรรทัดฐาน ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่ดีงามในวิถีชีวิต ครอบครัวและชุมชน จึงเป็นฐานการเรียนรู้ภูมิปัญญาที่สำคัญ เช่น การคัดเลือกพันธุ์ การทำระบบน้ำหยด การแปรรูปอาหาร เป็นต้น ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (อมรา พงศาพิชญ์, 2549, หน้า 23-34)

แหล่งที่มีการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มาก คือ จังหวัด จันทบุรี ระยอง และตราด ซึ่งมีชื่อเสียงของประเทศและเป็นอัตลักษณ์ (Identity) ท้องถิ่น เนื่องจากสืบทอดเป็นมรดกทางสังคม มาเป็นระยะเวลาานาน แต่ละจังหวัดจะมีความโดดเด่นและมีชื่อเสียง จังหวัดจันทบุรีมีการปลูกทุเรียน เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ ส่วนจังหวัดตราดและระยองปลูกเป็นอันดับสี่และห้าของประเทศ สำหรับพื้นที่ปลูกเงาะจังหวัดจันทบุรีและตราดปลูกเป็นอันดับหนึ่งและสองของประเทศ นอกจากนี้จังหวัดจันทบุรียังมีการปลูกลองกองเป็นอันดับหนึ่งของประเทศอีกด้วย สำหรับพื้นที่

ปลูกผลไม้ของแต่ละจังหวัดจะมีปริมาณการปลูกแตกต่างกันไป โดยจังหวัดจันทบุรีมีการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ได้ทุกอำเภอ พื้นที่ที่มีการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ได้แก่ อำเภอท่าใหม่ อำเภอเมือง อำเภอขลุง อำเภอมะขาม อำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอนายายอาม อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอสอยดาว อำเภอแก่งหางแมว และอำเภอแหลมสิงห์ ส่วนจังหวัดตราดอำเภอที่มีการประกอบอาชีพมากตามลำดับได้แก่ อำเภอเขาสมิง อำเภอเมือง อำเภอบ่อไร่ อำเภอแหลมงอบ อำเภอเกาะช้าง ส่วนอำเภอคลองใหญ่มีอยู่บ้างแต่ไม่มากนักเนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขาติดต่อกับทะเล สำหรับจังหวัดระยอง ได้แก่ อำเภอเขาชะเมา อำเภอแกลง อำเภอเมือง อำเภอวังจันทร์ และอำเภอบ้านค่าย (สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง, 2558, หน้า 58-68)

กิจกรรมอาชีพเป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนวิถีชีวิตของประชาชน การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้แบบดั้งเดิมเป็นการปลูกไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน โดยปลูกพืชชนิดอื่นตามความพอใจและความต้องการใช้ รวมถึงผัก สมุนไพรที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ ในอดีตรูปแบบสวนผลไม้ จึงเป็นแบบสวนผสมมีพืชหลักเป็นไม้ผลยืนต้น พื้นที่ปลูกมักอยู่บริเวณที่มีแม่น้ำไหลผ่านและมีการขุดร่อง ลักษณะการทำสวนพึ่งพาธรรมชาติสูงคุณภาพและปริมาณผลผลิตขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ใช้ปัจจัยการผลิตน้อย ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก นับตั้งแต่มีการนำเทคโนโลยีเครื่องยนตร์มาใช้ทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำมากขึ้น สามารถขยายพื้นที่ปลูกเป็นบริเวณกว้างขึ้นทำให้รูปแบบสวนเปลี่ยนไปเป็นแบบไร่ รูปแบบการทำสวนผลไม้ในภาคตะวันออกจะไม่มีกรรงแต่ปลูกแบบไร่เป็นแปลงใหญ่ (กวีศรี วานิชกุล, 2545, หน้า 8-11) ปัจจุบันกระบวนการผลิตมีความแตกต่างหลากหลายกันไปตั้งแต่ขนาดพื้นที่ที่สวนผสม และสวนแบบเชิงเดี่ยว ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีการผลิตระดับสูง การผลิตผลไม้นอกฤดูกาล ผลไม้อินทรีย์ การใช้เทคโนโลยีชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดการผลิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการแบบรวมกลุ่มพัฒนาคุณภาพผลผลิตในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตผลไม้อินทรีย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น

วิถีชีวิตการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เริ่มเปลี่ยนแปลงเพื่อการค้ำบับตั้งแต่การพัฒนาไปสู่การเกษตรแผนใหม่มีการรับวิทยาการและเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่มาใช้ ผลของการพัฒนาทำให้ผลผลิตมีปริมาณมากขึ้นเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นนับว่าเป็นกลุ่มอาชีพที่มีรายได้ดีมีความเป็นอยู่แบบชนชั้นกลางสามารถดูแลสมาชิกในครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถสนับสนุนการศึกษาของลูกหลานให้มีความรู้สูงขึ้นสามารถประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงขณะเดียวกันก็เกิดปัญหาสังคมเชิงโครงสร้างจากระบบเศรษฐกิจ วิธีการผลิตเป็นแบบพึ่งพาเทคโนโลยีภายนอก พึ่งพาระบบตลาดทำให้ชีวิตขึ้นอยู่กับเงินมุ่งแสวงหาเงิน และสนองความต้องการทุกอย่างด้วยการใช้เงินซื้อ ค่านิยมในการใช้ชีวิตเปลี่ยนไป ความเชื่อ ความคิด และทัศนคติในอาชีพเปลี่ยนไปเป็นความต้องการ

มีอาชีพที่มีเกียรติ มีรายได้สูง คนวัยหนุ่มสาวมุ่งการศึกษาต่อเพื่อมีอาชีพที่เป็นงานสบาย มีรายได้ดี อาชีพทำสวนผลไม้หรืออาชีพเกษตรสาขาต่าง ๆ จึงคงเหลือแต่รุ่นพ่อแม่หรือสมาชิกครอบครัวที่สูงอายุ (ศิริพร สุเมธรัตน์, 2552, หน้า 75)

ผลของการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางสังคม โลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ดิจิทัล โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารผ่านระบบเครือข่าย สังคมสมัยใหม่เปลี่ยนวิธีการทำงานโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ มาใช้ทำให้สามารถทำงานได้สะดวกรวดเร็วในทุกสถานที่ทำให้มีการแข่งขันด้านคุณภาพและนวัตกรรม ผู้ประกอบอาชีพต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพิ่มประสิทธิภาพงาน กระบวนการผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตที่ต้องอาศัยเทคโนโลยี ผู้ประกอบอาชีพต้องมีความพยายาม ตั้งใจประกอบอาชีพ และมีความสามารถในการเรียนรู้สามารถปรับตัวให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนรุ่นใหม่ต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาด้านความรู้ความสามารถเพื่อสร้างแรงจูงใจในอาชีพ โดยรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน สภาพแวดล้อม สังคมวิถีชีวิต ทรัพยากรหรือต้นทุนความรู้ความสามารถเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้คนรุ่นใหม่มีความก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จในอาชีพ (นนทา สุรักษา, 2548, หน้า 3-6) แนวโน้มการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในอนาคตจึงต้องการผู้มีความรู้ที่ทันสมัยรู้จักประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากภูมิปัญญาและวิทยาการ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ต้องมีการเรียนรู้และใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีเป้าหมายการพัฒนาสู่ครัวอาหารโลกของประเทศ และนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่ออนาคตของ ASEAN (Thailand's Eastern Economic Corridor (EEC) แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564) ที่ต้องการพัฒนาการเกษตร โดยเฉพาะการผลิตผลไม้ให้เป็นการเกษตรที่ทันสมัย สร้างผลผลิตที่มีคุณภาพสนองความต้องการของผู้บริโภค สิ่งที่สำคัญคือต้องให้คนรุ่นใหม่เห็นความสำคัญและคุณค่าของอาชีพทำสวนผลไม้ รู้จักวิถีคิดในการใช้ชีวิตและประกอบอาชีพให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและยั่งยืนจะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีและส่งผลต่อการเลือกอาชีพในอนาคต

ลักษณะอาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพอิสระในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ที่ต้องใช้กำลังกาย และลงมือปฏิบัติ การที่จะทำให้นักเรียนหรือคนรุ่นใหม่ยึดเป็นอาชีพนั้นต้องส่งเสริมให้เห็นความสำคัญ และแนวโน้มความก้าวหน้าของอาชีพ การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอาชีพ สำหรับนักเรียนทั้งด้านทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจ และทักษะในอาชีพ

ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชีพและการเลือกอาชีพ

อาชีพมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม เนื่องจากทุกคนต้องการมีชีวิตรอดและมีคุณภาพชีวิตที่ดี อาชีพมีความสำคัญต่อสังคมเพราะเป็นกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจซึ่งเป็นระบบพื้นฐานของโครงสร้างทางสังคม

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 1362) ให้คำจำกัดความ “อาชีพ” หมายถึง การเลี้ยงชีพ การทำมาหากิน หรือการงานที่ทำเป็นประจำเพื่อหาเลี้ยงชีวิต

อาชีพ คือ วิถีทางอาชีพของบุคคล หรือหมายถึง แบบแผนของกลุ่มงานที่ใกล้เคียงกัน (Job description) ที่มีหลาย ๆ ตำแหน่ง (Position) ทำหน้าที่รวมกันในหน่วยงาน และมีผลทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ หรือมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน (จตุรพร ลิ้มมันจริง, 2556, หน้า 4)

อาชีพ หรือ Occupation หมายถึง กลุ่มงานที่คล้ายกันมารวมกลุ่มหรือประกอบเข้าด้วยกัน และอยู่ในหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ส่วนคำว่า การประกอบอาชีพใช้คำในภาษาอังกฤษว่า Vocation (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2558, หน้า 6)

นอกจากนี้มีคำที่ใช้กับอาชีพและให้ความหมายไว้หลายคำ ดังนี้ (Katz, 2000, pp. 134-219)

“Career” หมายถึง การเรียนรู้ การปฏิบัติตลอดช่วงชีวิตในสิ่งที่สนใจเพื่อการเข้าสู่อาชีพของบุคคล

“Vocational” หมายถึง การทำอาชีพที่เลือกแล้วในช่วงหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับตนเองในด้านค่านิยม และตามความต้องการของผู้เลือก

“Occupation” หมายถึง อาชีพ การทำงาน เพื่อต้องการค่าใช้จ่ายสำหรับดำรงชีวิต

ดังนั้น อาชีพ หมายถึง การเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพที่มีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ค่านิยม และความต้องการของตนเอง ส่วนการประกอบอาชีพ หมายถึง การทำอาชีพที่เลือกแล้วเพื่อให้มีรายได้ในการดำรงชีวิต

บุคคลในสังคมมีการประกอบอาชีพแตกต่างกัน บางชุมชนหรือท้องถิ่นมีการประกอบอาชีพที่เหมือนกันหรือคล้ายกันตามบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น สังคมชนบทมักประกอบอาชีพเกษตรกรรม สังคมเมืองจะประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น ค้าขาย การบริการ พนักงานในสำนักงาน เป็นต้น ในปัจจุบันมีอาชีพใหม่ ๆ เป็นจำนวนมากสามารถแบ่ง ประเภทอาชีพดังนี้ (ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย, 2542)

1. การแบ่งอาชีพตามเนื้อหาวิชาของอาชีพ สามารถจัดกลุ่มอาชีพตามเนื้อหาวิชาได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1.1 อาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพเกี่ยวเนื่องกับการผลิต และการจำหน่ายสินค้าและบริการทางด้านเกษตร ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์

1.2 อาชีพอุตสาหกรรม เป็นอาชีพการผลิตสินค้าโดยการนำเอาวัสดุ หรือสินค้าบางชนิด มาแปรสภาพให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้งานมากขึ้น การประกอบการอุตสาหกรรม ประกอบด้วย กระบวนการผลิตและการใช้ปัจจัยการผลิต ได้แก่ แรงงาน เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ เงินทุน ที่ดิน อาคาร รวมทั้งการบริหารจัดการ

1.3 อาชีพพาณิชยกรรมและอาชีพบริการ โดย อาชีพพาณิชยกรรม เป็นการแลกเปลี่ยน ระหว่างสินค้ากับเงินมีลักษณะเป็นการซื้อมาและขายไป ประกอบด้วย การค้าส่งและการค้าปลีกโดย จัดจำหน่ายในรูปของการขายตรงหรือขายอ้อม ส่วนอาชีพบริการเป็นอาชีพที่ทำให้เกิดความพอใจ แก่ผู้ซื้อ การบริการเป็นสินค้าที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน ได้แก่ บริการขนส่ง บริการทางการเงิน บริการท่องเที่ยว บริการรักษาพยาบาล

1.4 อาชีพคหกรรม เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับการประกอบอาหาร ขนม ตัดเย็บ เสริมสวย ตัดผม

1.5 อาชีพหัตถกรรม เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับงานช่าง ใช้มือผลิตชิ้นงานเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ อาชีพจักสาน แกะสลัก ทอผ้าด้วยมือ ทอเสื่อ

1.6 อาชีพศิลปกรรม เป็นอาชีพเกี่ยวข้องกับการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การวาดภาพ การปั้น การดนตรี ละคร การโฆษณา ถ่ายภาพ

2. การแบ่งอาชีพตามลักษณะของการประกอบอาชีพ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ อาชีพอิสระ และอาชีพรับจ้าง

2.1 อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพทุกประเภทที่ผู้ประกอบการดำเนินการด้วยตนเอง แต่เพียงผู้เดียวหรือเป็นกลุ่ม อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้คนจำนวนมากแต่หากมีความจำเป็น อาจมีการจ้างคนอื่นมาช่วยงานได้ เจ้าของกิจการเป็นผู้ลงทุน และจำหน่าย เอง คิดและตัดสินใจ ด้วยตนเองทุกเรื่อง ซึ่งช่วยให้การพัฒนางานอาชีพ เป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ การประกอบอาชีพอิสระ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) อาชีพเกี่ยวกับการผลิต 2) อาชีพบริการ 3) ธุรกิจซื้อมาขายไป 4) อาชีพเกษตรกรรม

2.2 อาชีพรับจ้าง หมายถึง อาชีพที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ โดยตัวเองเป็นผู้ รับจ้าง ทำงานให้และได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้าง หรือเงินเดือน การประกอบอาชีพรับจ้างโดยทั่วไปมี ลักษณะเป็นการรับจ้างทำงานในสถานประกอบการหรือโรงงาน เป็นการรับจ้างในลักษณะการขาย แรงงาน โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน หรือค่าตอบแทนที่คิดตามชิ้นงานที่ทำได้ อัตราค่าจ้าง ขึ้นอยู่กับการกำหนด ของเจ้าของสถานประกอบการ หรือนายจ้าง การทำงานผู้รับจ้างจะทำอยู่ภายใน โรงงาน ตามเวลาที่นายจ้างกำหนด

การแบ่งกลุ่มอาชีพตามทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Holland คือ บุคลิกภาพเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางอาชีพ หรือ ภาพพจน์อาชีพ (Occupational stereotypes) อันเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งบุคลิกภาพของบุคคลในสังคมตามสิ่งแวดล้อมในการทำงานเป็น 6 ประเภท (RAISEC) ดังนี้ (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2558, หน้า 63-65, จตุรพร ลิ้มมันจริง, 2556, หน้า 53-58)

1. Realistic บุคคลประเภทชอบทำงานเกี่ยวกับความจริง หรือวัตถุ เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร และเลี้ยงสัตว์ เน้นการกระทำ ได้แก่ ช่างยนต์ วิศวกร ช่างไฟฟ้า ช่างนาฬิกา- ช่างไร่ อาชีพทางการเกษตร

2. Investigative บุคคลประเภทชอบทำงานเกี่ยวกับการสืบสวน หรือชอบใช้ความคิดมากกว่าทำ ได้แก่ แพทย์ นักเทคนิคการแพทย์ นักชีววิทยา นักเคมี นักมานุษยวิทยา เป็นต้น

3. Artistic บุคคลที่ชอบทำงานเป็นนามธรรม ชอบแสดงออกเกี่ยวกับตนเองเป็นอย่างมาก และมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยทางอ้อมผ่านผลงานทางจิตรกรรม ได้แก่ นักแต่งเพลงหรือดนตรี นักดนตรี นักแสดง นักประพันธ์ สถาปนิก จิตรกร

4. Social บุคคลที่ชอบทำงานที่สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ชอบสั่งสอนผู้อื่นหรือบำบัดผู้อื่น มุ่งบริการชุมชน เน้นการช่วยเหลือผู้อื่น ได้แก่ อาจารย์ ผู้ทำงานด้านศาสนา ผู้บริการจิตวิทยา การปรึกษาพยาบาล

5. Enterprising บุคคลชอบงานเกี่ยวกับการกล้าได้กล้าเสีย เน้นการเป็นผู้นำคนอื่น ได้แก่ พนักงานขาย ผู้จัดการ ผู้ผลิตรายการทีวี ผู้สนับสนุนกีฬา ทนายความ นักการเมือง เป็นต้น

6. Conventional บุคคลชอบงานที่เป็นรูปธรรม ทำตามกฎและระเบียบต่าง ๆ เน้นข้อมูล ที่จัดเป็นระบบระเบียบ ได้แก่ อาชีพ บรรณารักษ์ เสมียน นักวิเคราะห์ทางการเงิน ผู้ประเมินราคา ผู้ตรวจภาษี

การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการตัดสินใจตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตายซึ่งสัมพันธ์กับพัฒนาการตามอายุและไม่สามารถย้อนกลับได้เพื่อค้นหาความพึงพอใจในงาน โดยพิจารณาจากความเหมาะสมระหว่างเป้าหมายทางอาชีพและความเป็นจริงเกี่ยวกับโลกของงานอาชีพ บุคคลจะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุดเพื่อสนองความพึงพอใจหรือความต้องการของตนเอง (Ginzberg, 1988, pp. 37-40 cited in Rice & Dolgin, 2008, p. 371)

การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการเริ่มต้นของการตัดสินใจเลือกอาชีพโดยการวิเคราะห์ ค่านิยม ความสามารถของตนเองและลักษณะงานในอาชีพ บุคคลจะตัดสินใจจากการเปรียบเทียบความพึงพอใจในอาชีพและการตอบสนองความต้องการของตนอันเป็นความต้องการส่วนบุคคลที่สอดคล้องกับความถนัดและค่านิยมกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมของงานเนื่องจากแต่ละอาชีพต้องการบุคคลที่มีคุณลักษณะและบุคลิกภาพในงานต่างกัน (Dawis, 2005, pp. 3-20)

การเลือกอาชีพของบุคคลเกิดจากการวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล (Traits and factors) เนื่องจากแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกลักษณะ และความแตกต่างของอาชีพ โดยบุคคลจะพิจารณาลักษณะอาชีพ ประกอบกับการพิจารณาตนเอง และตัดสินใจเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับตนเองมากที่สุด ตามกระบวนการเลือกอาชีพ 3 ประการ คือ (Parson, 1909 cited in Sharf, 2010, pp. 25-55)

1. วิเคราะห์ตนเอง เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับตนเองด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความถนัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจ ค่านิยม และบุคลิกภาพของตนเอง
2. วิเคราะห์งาน เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับงาน โดยต้องรู้จักอาชีพในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คุณลักษณะผู้ประกอบการอาชีพ (Worker characteristics) คุณสมบัติ (Worker requirements) ประสบการณ์ (Experience requirements) ลักษณะอาชีพ (Occupation requirements) คุณลักษณะเฉพาะของอาชีพ (Occupation-specific requirements) และ โอกาสในอาชีพ (Occupation characteristics)
3. ใช้วิจารณญาณตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์งานประกอบไปพร้อมกัน

ในกระบวนการเลือกนั้น Parson อธิบายว่าสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล และนำมาพิจารณาประกอบการเลือกอาชีพ สรุปได้ดังนี้

1. ความถนัดและสติปัญญา ความถนัดและสติปัญญามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ และยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและก้าวหน้าในการประกอบอาชีพด้วย
2. ความสนใจ เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ และจะมีอิทธิพลต่อความบากบั่นในการประกอบอาชีพ
3. ค่านิยม เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ เช่น คนที่ชอบช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ อาจเลือกอาชีพนักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ พยาบาล คนที่ยึดถือความเป็นธรรมในสังคมอาจเลือกอาชีพนักกฎหมาย
4. บุคคลแวดล้อม พ่อแม่ ญาติ ครู นักแนะแนว มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเด็ก เช่น เด็กบางคนอยากเลือกอาชีพครูเพราะนิยมชมชอบครูของตน เด็กบางคนอาจเลือกอาชีพตามพี่ที่ประสบความสำเร็จ เด็กบางคนอาจเลือกอาชีพตามเพื่อนสนิทของตน
5. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน บุคคลที่มีผลการเรียนดีในแขนงวิชาใดมักจะเลือกอาชีพในแขนงวิชานั้น และบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเกณฑ์ดีมีแนวโน้มจะเลือกอาชีพที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง

6. ครอบครัว อาชีพของพ่อแม่ และสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเด็ก เด็กที่มาจากครอบครัวสถานะเศรษฐกิจสังคมระดับกลางจะเลือกอาชีพระดับสูงกว่าอาชีพของพ่อแม่ เนื่องจากคนชั้นกลางมักจะสนับสนุนให้ลูกเลือกอาชีพที่มีเกียรติ และมีรายได้ดีกว่าตนเนื่องจากมีกำลังความสามารถพอที่จะสนับสนุน ลูกได้ เด็กจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะเลือกอาชีพที่ใช้ทักษะหรือความชำนาญ ไม่มีลักษณะงานที่ซับซ้อน

7. บุคลิกภาพและการปรับตัว บุคลิกภาพและการปรับตัวมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ บุคคลที่มีบุคลิกลักษณะแตกต่างกัน เช่น ผู้มีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นผู้ตาม ชอบเก็บตัว ชอบสังคม มีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพต่าง ๆ กัน ตามความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน นอกจากนั้น การปรับตัวยังมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล เด็กที่มีปัญหาในการปรับตัวจะเลือกอาชีพได้ช้ากว่าเด็กที่ปรับตัวได้ดี

8. ถิ่นที่อยู่และค่านิยมในชุมชน ถิ่นที่อยู่และค่านิยมในชุมชนมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ เช่น คนไทยในชนบทมักจะนิยมให้บุตรหลานเลือกอาชีพครู ทหาร พยาบาล เพราะถือว่าเป็นอาชีพนายกอง หรือบางคนต้องการให้ลูกดำเนินรอยตามอาชีพของตน เช่น ทำไร่ ทำนา และพักอยู่ในชุมชนนั้น

บุคคลเลือกอาชีพที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของตนเองมากที่สุด ซึ่งมาจากค่านิยมและทัศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรมในสังคมมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพและความพึงพอใจในอาชีพซึ่งเกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้พฤติกรรม ความรู้สึกจากสังคมและวัฒนธรรมซึ่งบุคคลได้รับการพัฒนาด้วยการประเมินตนเองและการประเมินโดยผู้อื่นจากการแสดงบทบาททางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมโดยการคาดหวังผลลัพธ์ที่จะได้รับจากสังคม อิทธิพลเหล่านี้ส่งผลต่อค่านิยมในอาชีพเนื่องจากความพึงพอใจต่ออาชีพขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับค่านิยม และพื้นฐานทางวัฒนธรรม โดยสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพมีอยู่ 4 ประการ คือ (Brown, 2003, pp. 48-89)

1. ปัจจัยภายใน (Internal factors) เป็นลักษณะเฉพาะภายในตัวของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal factors) เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล แบ่งเป็น

1.1.1 คุณลักษณะเฉพาะของบุคคล (Generic characteristics) เป็นลักษณะเฉพาะกลุ่มที่ได้รับมาจากการกำเนิด ได้แก่ เพศ เชื้อชาติ สถานภาพ วัฒนธรรม รูปร่าง คุณลักษณะเหล่านี้เป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคในการเลือกอาชีพ

1.1.2 คุณลักษณะทางจิตของบุคคล (Personal-psychological characteristics) เป็นความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีต่อการเลือกอาชีพ ได้แก่ ความถนัด ความสนใจ ค่านิยม และบุคลิกภาพ

1.2 คุณลักษณะทางสังคม (Personal-sociological characteristics) เป็นสิ่งแวดล้อมในครอบครัว สังคม ชุมชน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและโอกาสทางอาชีพ ได้แก่ สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจของครอบครัว เช่น รายได้ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ โอกาสทางการศึกษา เช่น บริการด้านการศึกษารัฐหรือโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวิถีชีวิตประจำวัน

2. ปัจจัยภายนอก (External factors) เป็นสิ่งภายนอกในสังคมที่มีผลต่อการเลือกอาชีพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของอาชีพ และอิทธิพลในสังคมที่มีต่ออาชีพ ประกอบด้วย

2.1 สถานการณ์ของงาน (Work situation) เป็นลักษณะงานในอาชีพแต่ละประเภทและสภาพการทำงานของแต่ละอาชีพที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของแต่ละอาชีพ คุณลักษณะของบุคคลที่เหมาะสมกับสภาพการทำงาน of อาชีพ และสภาพแวดล้อมของการทำงาน

2.2 อิทธิพลของสังคม (Sociological influence) เป็นสิ่งที่เกิดจากครอบครัวและสิ่งแวดล้อม โดยการเรียนรู้ทางสังคมของบุคคล เพื่อค้นหาความต้องการ การได้รับการยอมรับจากสังคมและการเลื่อนชั้นทางสังคม ได้แก่ เกียรติยศของอาชีพ การจำแนกอาชีพตามการยกย่องของสังคม การจัดช่วงชั้นอาชีพและการเลื่อนชั้นทางอาชีพ

3. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic factors) เป็นสภาพหรือสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีต่ออาชีพ ทั้งด้านความต้องการเข้าสู่อาชีพ และปริมาณความต้องการสาขาอาชีพในระบบเศรษฐกิจแต่ละส่วน การจ่ายค่าจ้างเงินเดือน ความก้าวหน้า ความมั่นคง การจ้างงาน การมีงานทำและการว่างงาน

4. ปัจจัยทางกฎหมาย (Legal factors) เป็นกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ เช่น กฎระเบียบของการจ้าง การออกจากงาน การจัดสวัสดิการ เป็นต้น

การตัดสินใจเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการเลือกอาชีพ การตัดสินใจเป็นทักษะการเรียนรู้บุคคลจะตัดสินใจได้ต้องได้รับประสบการณ์การเรียนรู้โดยการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสภาพแวดล้อมในสังคมจากการประเมินผู้อื่นและการสังเกตตนเอง ซึ่งพฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคลมาจากการเรียนรู้ทางสังคม (Krumbolt, 2003, pp. 42-43)

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (วัชรินทร์ชัย, 2551, หน้า 18)

1. ข้อจำกัดของบุคคล เช่น ความสามารถ ความถนัด ทักษะ ความรับผิดชอบ ความพยายาม เป็นต้น

2. แรงขับภายในตัวบุคคล เช่น ค่านิยม ความสนใจ จุดมุ่งหมายในชีวิต และเจตคติที่มีต่ออาชีพ เป็นต้น

3. ข้อจำกัดอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม เช่น ฐานะ โอกาสในสังคมเกี่ยวกับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ข้อกำหนด หรือลักษณะของอาชีพหรือการศึกษา เป็นต้น

4. แรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม เช่น พ่อแม่ เพื่อน ครู หรือบุคคลแวดล้อมอื่น ๆ เป็นต้น การตัดสินใจเลือกอาชีพเกิดขึ้นจากการประเมินตนเองในด้านความสนใจ ความต้องการ ค่านิยม และความสามารถและพิจารณาลักษณะแต่ละด้านของตนเองให้สอดคล้องกับลักษณะของงานแต่ละอาชีพโดยศึกษาข้อมูลอาชีพจากหลาย ๆ อาชีพ ซึ่งปัจจัยในการตัดสินใจมีดังนี้ (Corey & Corey, 2010, pp. 284-291)

1. แรงจูงใจและความสัมฤทธิ์ผล (Motivation and achievement) การกำหนดเป้าหมายในชีวิตเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจทางอาชีพ เนื่องจากทำให้เกิดพลังและแรงผลักดัน ซึ่งความสัมฤทธิ์ผลสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการวางแผนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้การเลือกอาชีพจึงมีความสำคัญเพราะเป็นผลสะท้อนสู่ความสำเร็จของบุคคลในอนาคต เป้าหมาย ความต้องการ แรงจูงใจ และความสำเร็จทำให้บุคคลมีความชัดเจนในอาชีพที่จะตัดสินใจเลือก นั่นคือ การมีเป้าหมายทางอาชีพที่ชัดเจน

2. ทศคติเกี่ยวกับอาชีพ (Attitude about occupation) บุคคลพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพ โดยการเรียนรู้สถานภาพของอาชีพจากบุคคลแวดล้อมในสังคมของตน เด็กจะเริ่มต้นจัดลำดับอาชีพเมื่อค่อย ๆ โตขึ้นหรือเมื่อเรียนในชั้นที่สูงขึ้นเริ่มมีการปฏิเสธและไม่ยอมรับอาชีพบางอาชีพที่มีสถานภาพต่ำ และมีการกำหนดกฎในการเลือกอาชีพของตนเอง การเรียนรู้การทำงานในครอบครัว และวัฒนธรรมในสังคมทำให้บุคคลเกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ

3. ความสามารถ (Abilities) ความสามารถหรือความถนัดเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ ความสามารถเป็นสมรรถนะในกิจกรรมของบุคคลส่วนการทดสอบความถนัดถูกออกแบบเพื่อวัดทักษะและความสามารถเฉพาะของบุคคลทั้งสองส่วนนี้จะถูกนำมาพิจารณาในการเลือกอาชีพ

4. ความสนใจ (Interest) เป็นผลสะท้อนทางประสบการณ์ หรือความคิดที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนชอบหรือไม่ชอบ ความสนใจในอาชีพจะเป็นตัวบ่งชี้ความพึงพอใจในอาชีพของบุคคล โดยความสนใจอย่างเดียวไม่สามารถนำมาพิจารณาได้แต่ต้องพิจารณาความสามารถของบุคคลประกอบด้วย ความสามารถและความสนใจจึงเป็นองค์ประกอบของการตัดสินใจเลือกอาชีพ

5. ค่านิยม (Value) ค่านิยมของบุคคลเป็นตัวบ่งบอกว่าสิ่งใดมีความสำคัญที่บุคคลต้องการในชีวิต ค่านิยมยังมีความสำคัญต่อการวัดเพื่อจำแนกค่านิยมที่ใช้ในการเลือกอาชีพและทำให้บุคคลเข้าใจถึงค่านิยมของตนเอง ค่านิยมในอาชีพเป็นเรื่องความหวังที่จะได้รับความสำเร็จโดยผ่านบทบาทของอาชีพ ค่านิยมทั้งสองส่วนนี้จะถูกนำมาพิจารณาในการตัดสินใจเลือกอาชีพเพราะค่านิยม

ในบุคคลแสดงถึงแนวโน้มความมั่นคงในชีวิต ส่วนค่านิยมในอาชีพมีความสำคัญด้านผลรวมของระบบค่านิยมที่แสดงให้รู้ว่ามียะไรบ้างที่นำไปสู่ความหมายของชีวิตที่บุคคลมุ่งหวังที่จะได้รับจากอาชีพ เช่น ค่านิยมชอบช่วยเหลือผู้อื่น ความต้องการความสำเร็จ เกียรติยศ สถานภาพ การแข่งขัน ความปลอดภัย การสัมพันธ์กับผู้อื่น ความมั่นคง เป็นต้น ค่านิยมในงานอย่างหนึ่งจะมีเฉพาะในอาชีพหนึ่งเท่านั้น บุคคลจึงเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับค่านิยมของตน

6. อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) บุคคลที่รู้จักและเข้าใจตนเองน้อยจะไม่เห็นมโนภาพที่มีความหมายต่อตนเองและไม่เห็นความสำคัญของการทำงาน มักมีโอกาประสบความสำเร็จต่ำและจะไม่สามารถเลือกอาชีพที่ตนเองพึงพอใจได้ หรืออาจไม่มีความสุขในการทำงานในอนาคต

7. บุคลิกภาพ (Personality types) ตามแนวคิดของ Holland บุคคลเลือกอาชีพโดยพิจารณาจุดเด่นของตนเองจากการวิเคราะห์บุคลิกภาพหรือคุณลักษณะให้สอดคล้องกับลักษณะอาชีพมากที่สุด ซึ่ง Holland ได้ศึกษาและจัดประเภทบุคลิกภาพของคนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับอาชีพไว้ 6 ประเภท คือ 1) กลุ่มอาชีพงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง (Realistic) 2) กลุ่มอาชีพงานบริการการศึกษาและสังคม (Social) 3) กลุ่มอาชีพงานสำนักงานและเสมียน (Conventional) 4) กลุ่มอาชีพวิทยาศาสตร์และเทคนิค (Investigative) 5) กลุ่มอาชีพงานศิลปะ ดนตรีและวรรณกรรม (Artistic) 6) กลุ่มอาชีพงานการจัดการและค้าขาย (Enterprising) บุคคลจะพิจารณาลักษณะงานแต่ละประเภทที่สอดคล้องกับตนเองจะทำให้มีความสนใจอาชีพนั้นและจะนำไปสู่การเลือกอาชีพ

การเลือกอาชีพมาจากทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ โดยกระบวนการเลือกอาชีพเป็นการตัดสินใจของบุคคลจากคุณลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ ความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ ทัศนคติ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพของอาชีพ และอิทธิพลของสังคม ได้แก่ บุคคลแวดล้อมในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน และตัดสินใจเลือกอาชีพที่ตนพึงพอใจและสามารถตอบสนองความต้องการได้มากที่สุด โดยการรู้จักและเข้าใจตนเอง (Self-Knowledge) ในด้านความสนใจ ค่านิยม ความสามารถของตนเอง และการมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ (Knowledge of works) บุคคลจึงต้องได้รับการพัฒนาอาชีพ หรือการส่งเสริมอาชีพ (Career development)

การส่งเสริมอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตและเริ่มต้นขึ้นในวัยเด็กเป็นต้นไป เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในอาชีพ ช่วยลดช่องว่างทางรายได้ในชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนและพัฒนาระบบเศรษฐกิจ ส่วนการพัฒนาอาชีพสำหรับเด็กไม่ใช่เพียงเพื่อให้เด็กสามารถเลือกอาชีพได้เท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาให้เด็กได้รับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ การสร้างเสริมความสนใจในอาชีพ การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง การมีทัศนคติและนิสัยที่ดี การพัฒนาความรู้ด้านวิชาการและทักษะซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถวางแผนศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปจนถึงการวางแผนเข้าประกอบอาชีพเมื่อถึงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและอาชีพ มีงานทำและเข้าสู่อาชีพได้เร็ว (Feller & Peila, 2012, pp. 223-231)

การพัฒนาให้นักเรียนมีความพร้อมด้านอาชีพต้องจัดให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ในอาชีพอย่างเหมาะสมตามวัยจะทำให้เกิดความเข้าใจและรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความชอบ ความสนใจ และค่านิยมของตนเอง การรู้จักอาชีพแต่ละอาชีพจะทำให้ นักเรียนสามารถเลือกอาชีพหรือตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสาขาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของตนเองเมื่อเข้าสู่อาชีพจะทำให้มีความสุขและประสบความสำเร็จในการทำงาน โรงเรียนจึงต้องมีแนวทางการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับชั้น โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นวัยที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นมีอายุอยู่ระหว่าง 12-20 ปี ซึ่งมีลักษณะพัฒนาการดังนี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553, หน้า 1; สุชา จันทรเฒ, 2541, หน้า 55-58)

1. มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่รวดเร็ว มีผลทางสังคมและจิตวิทยาต่อตัวเด็ก
2. เริ่มวัยเจริญพันธุ์
3. การค้นหาตัวเองเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ
4. เพื่อนร่วมวัยมีอิทธิพลต่อตัวเด็กในด้านต่าง ๆ
5. เริ่มคิดได้ทุกรูปแบบของความคิด เชิงนามธรรม และแบบวิทยาศาสตร์ได้กว้างและลึก
6. ยังถือตัวเองเป็นใหญ่ในบางแง่มุม
7. อาจมีช่องว่างระหว่างวัยกับผู้ปกครอง
8. วัยรุ่นเป็นวัยที่เด็กต้องการเตรียมตัวสำหรับอาชีพ
9. วัยรุ่นเป็นวัยที่เด็กต้องการจะยึดมั่นในอุดมการณ์และปรัชญาชีวิตของตนเอง

พัฒนาการของนักเรียนที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงที่ต้องปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ ๆ จากประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากกลุ่มสังคม วัฒนธรรมที่แวดล้อมและทัศนคติของบิดามารดาที่มีต่อเด็ก พัฒนาการที่สำคัญ คือ “การเตรียมตัว” ดังนั้นการพัฒนาอาชีพจึงต้องจัดให้มีการเตรียมตัวสำหรับโลกของงานอาชีพ เนื่องจากแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เช่น เพศ ความสามารถ เชื้อชาติ เป็นต้น โอกาสของเด็กจึงมีความแตกต่างกัน รวมถึงสภาพแนวโน้มของงานอาชีพในสังคม ทำให้แต่ละคนค้นพบงานอาชีพที่พอใจต่างกัน โดยเด็กที่ประสบความสำเร็จในช่วงวัยรุ่นจะทำให้เข้าสู่อาชีพได้เร็ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ โอกาสในงาน แรงจูงใจในการเรียนและการประสบความสำเร็จในการเรียนในโรงเรียน บุคคลแวดล้อม พ่อแม่ โรงเรียน สถานภาพและการใช้ชีวิตประจำวัน การจัดการศึกษาในโรงเรียนต้องให้มีความสมดุลระหว่างอาชีพและการเรียน พ่อแม่ โรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ขวัญกำลังใจ และสร้างสิ่งจูงใจให้มีการเตรียมตัวด้านอาชีพ ผลของการส่งเสริมจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง (Zaden & Crandell, 2007, pp. 429-430)

การพัฒนาเด็กอายุ 13-16 ปี ให้มีความพร้อมด้านอาชีพนั้น เด็กส่วนใหญ่ยังเรียนอยู่ในระบบโรงเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 แต่ช่วงอายุ 16-18 ปี เส้นทางชีวิตของเด็กวัยรุ่นจะแยกออกเป็นหลายกลุ่ม คือ กลุ่มที่ศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบ กลุ่มที่ศึกษาต่อในสายอาชีพศึกษา กลุ่มที่ไม่ได้ศึกษาต่อแต่ออกไปทำงานในสถานประกอบการทำงานประกอบอาชีพของครอบครัว หรือชุมชน กลุ่มที่ไม่ได้ศึกษาต่อและย้ายถิ่นจากครอบครัวไปทำงาน และเผชิญชีวิตในท้องถิ่นอื่น เพื่อให้สามารถเข้าใจงานอาชีพและสามารถทำงานได้สำเร็จเด็กทุกกลุ่มต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะดังนี้ (สุนน อมรวีวัฒน์, 2546, หน้า 61-68)

1. ได้รับการฝึกให้รู้จักแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และความรู้พื้นฐานในการทำงานและการประกอบอาชีพ
2. ได้รับการบ่มเพาะจิตสำนึกในหน้าที่ มีความขยันหมั่นเพียร รักงาน (ฉันทะ) พากเพียรทำงาน (วิริยะ) ตั้งใจ มุ่งมั่นทำงาน (จิตตะ) ทบทวนปรับปรุงแก้ไขงานที่ทำให้ดียิ่งขึ้น (วิมังสา)
3. เรียนรู้วิธีการทำงาน ด้วยการได้ฝึกทำจริง ปฏิบัติจริง ในสิ่งแวดล้อม และอุปกรณ์การงานอาชีพที่สนใจ
4. ได้รับการส่งเสริมให้ฝึกฝนจนชำนาญในงานที่ถนัดและตรงกับความสนใจ มีทักษะเฉพาะที่จำเป็นสำหรับงาน
5. เชื่อมมั่นในตนเองแต่สามารถปรับตัวทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
6. มีวินัยในการทำงาน รู้จักการจัดการบริหารเวลา ทำงานและการพักผ่อน รวมถึงวิธีการจัดการต่าง ๆ ในงานอาชีพ
7. มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งทางกายและจิต
8. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีสุนทรียภาพและจินตนาการ
9. รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อปรับปรุงงานที่ทำให้เหมาะกับกาลสมัยอยู่เสมอรวมถึงทักษะใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญทางเทคโนโลยี

การพัฒนานักเรียนด้านอาชีพช่วยให้ให้นักเรียนมีความพร้อมด้านอาชีพ นักเรียนรู้จักตนเองและรู้จักอาชีพ สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่ตรงกับความต้องการของตนเอง และสามารถวางแผนเตรียมตัวเองให้มีความพร้อมด้านทักษะในอาชีพ คุณวุฒิตามสาขาอาชีพ คุณลักษณะอื่นที่จำเป็นเพื่อมุ่งเข้าสู่อาชีพที่ได้ตั้งใจตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ลดการออกกลางคัน ช่วยให้นักเรียนเข้าสู่อาชีพเร็วขึ้น รวมถึงการประสบความสำเร็จในอาชีพและมีความภูมิใจในตนเอง

การพัฒนาอาชีพเป็นกระบวนการสำคัญในชีวิตของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับการพัฒนาความเชื่อ ค่านิยม ทักษะ ความถนัด ความสนใจ คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับโลกของงาน โดยมีการตระหนักรู้และการตัดสินใจด้วยการเชื่อมโยงตัวเลือกต่าง ๆ ทางการศึกษากับอาชีพ ที่

เกิดควบคู่กับพัฒนาการของมนุษย์ (นวลศิริ เปาโลहित, 2541, หน้า 42) พัฒนาการด้านอาชีพสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของบุคคลในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ ตลอดจนถึงการตั้งจุดมุ่งหมายของชีวิตและจุดมุ่งหมายการประกอบอาชีพ

การดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพในโรงเรียน สิ่งที่โรงเรียนและครูต้องตระหนักและนำมาพิจารณาในการดำเนินการ คือ (Gibson & Mitchell, 1999, pp. 313-315)

1. การพัฒนาอาชีพเป็นกระบวนการพัฒนาโอกาสและความเป็นไปได้ทางอาชีพที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. เพศและรูปแบบวัฒนธรรมในอาชีพเป็นข้อจำกัดในการเลือกอาชีพ วัฒนธรรมการประกอบอาชีพบางอาชีพผู้ประกอบอาชีพจะต้องเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย เท่านั้นหรือแม้แต่วัฒนธรรมอื่นบางสังคม ซึ่งนักเรียนมาจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย โรงเรียนต้องคำนึงถึงโอกาสทางอาชีพของนักเรียนแต่ละเพศ และบูรณาการเข้ากับการเลือกอาชีพเช่นเดียวกับการบูรณาการอาชีพในทุกวัฒนธรรม โดยโรงเรียนต้องผลักดันสนับสนุนการบริหารจัดการ การสนับสนุนครูในด้านการจัดเนื้อหา สื่อ และวางแผนให้นักเรียนเกิดความตระหนักในอาชีพ การสำรวจอาชีพ และการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ด้วยตนเอง

การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพสำหรับเด็กวัยรุ่นต้องเป็นการพัฒนาเด็กให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ในด้านความสนใจ ค่านิยม ความสามารถของตนเองที่สอดคล้องกับงานรู้จักตั้งเป้าหมายหรือความคาดหวังทางอาชีพและทางการเรียน มีความพร้อมในงานและมีความพร้อมในการตัดสินใจ โดยการสนับสนุนจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจจากตัวแทนกลุ่มสังคมกระตุ้นความสนใจ จัดโอกาส ให้เห็นแบบอย่างทางอาชีพจากการเรียนรู้ทางสังคมผ่านกระบวนการจัดেলাทางสังคม ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การจัดโปรแกรมการศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมโดยครอบครัวหรือการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ การสร้างเครือข่ายหุ้นส่วนความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมต่าง ๆ เช่น เป็นแหล่งเรียนรู้ หรือสถานที่ฝึกอาชีพ (Turner & Lapan, 2005, pp. 417-435)

การดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพสามารถพัฒนาได้ด้วยการจัดโปรแกรมวางแผนอาชีพ (Career planning) ให้กับนักเรียน ผลของโปรแกรมจะทำให้นักเรียนมีการประเมินตนเองใหม่ โดยพิจารณาการเลือกประกอบอาชีพที่ผ่านมาและพิจารณาค่านิยมและความสนใจใหม่ที่เกิดขึ้น นักเรียนจะสามารถเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้านความเข้าใจในตนเอง (Self-concept) ด้านความต้องการ ความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพของตนเองพร้อมกับการพัฒนาทางอาชีพควบคู่ไปกับการพัฒนาชีวิต (Zunker, 1994, pp. 85-86)

คุณแจสำคัญของการดำเนินการพัฒนาทักษะและทัศนคติต่ออาชีพ มี 3 องค์ประกอบ คือ (Kidd, 2010, pp. 48-49)

1. การตัดสินใจทางอาชีพ (Career decision-making) เป็นการพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะทางในงานอาชีพ ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการรู้จักตนเอง และความตระหนักในโอกาสทางอาชีพเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ

2. การจัดการอาชีพ (Career management) เป็นการสร้างความกระฉับกระเฉงในตนเองในด้านต่าง ๆ โดยการประเมินค่านิยม และเป้าหมายของตนเองจากการสำรวจตนเองและสถานการณ์งานอาชีพ และดำเนินการจัดการวางแผนอาชีพและเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับค่านิยมและความสนใจของตนเอง

3. การปรับตัวทางอาชีพ (Career resilience) เป็นการพัฒนาทัศนคติและความรู้สึกที่มีต่ออาชีพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อ ความคาดหวัง การปรับตัว ความเคารพตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง

สำหรับผลสำเร็จของการดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านอาชีพ มีเป้าหมายมุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะ ความรู้ ทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เพื่อการตัดสินใจในการเลือกอาชีพและการศึกษาต่อ ใน 4 ด้าน คือ ความตระหนักในตนเอง (Self-awareness) ความตระหนักในโอกาส (Opportunity awareness) มีทักษะการตัดสินใจ (Decision-making skills) และมีทักษะรับการเปลี่ยนแปลง (Transition skills)

การพัฒนาเด็กวัยรุ่นให้มีวุฒิภาวะ ทางอาชีพ ตามทฤษฎีพัฒนาอาชีพของ Super นั้น เริ่มพัฒนาต่อจากช่วงเพื่อฝัน (Fantasy stage) โดยการพัฒนาความสนใจจะเริ่มขึ้นแทนที่ ตั้งแต่ช่วงอายุ 11-14 ปี ในช่วงระหว่างวัยรุ่นจะมีการพัฒนาอาชีพประกอบด้วย การพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพ ได้แก่ ความสนใจ และค่านิยมในอาชีพ และการพัฒนาความรู้และทักษะในอาชีพ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพในด้านต่าง ๆ และความสามารถทักษะการปฏิบัติงานในอาชีพ ซึ่งสามารถดำเนินการใน 5 ด้าน ดังนี้ (Sharf, 2010, pp. 228-231)

1. การวางแผนอาชีพ (Career planning) เป็นการจัดกิจกรรมโดยให้ข้อมูลและสร้างความรู้สึกต่ออาชีพด้านต่าง ๆ นักเรียนทุกระดับ ด้วยการจัดบริการส่งเสริมโดยตรงเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม หรือจัดการเรียนการสอนรายวิชา หรือจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการพัฒนาจุดประสงค์การเรียนรู้ และวางแผนการจัดกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนมีความตระหนักในตนเอง (Student awareness) จากการสำรวจตนเอง ในด้านความสามารถ ความสนใจในอาชีพ ลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพของตนเอง รวมถึงการให้เรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลของงาน เช่น การพูดคุย การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การทำงานบางเวลาในภาคฤดูร้อน หรือการจัดการศึกษาสำหรับงาน ความรู้

เงื่อนไขของงาน ความรู้ที่จำเป็นสำหรับงาน โอกาสการเข้าสู่งาน โดยเน้นความรู้ลึกของนักเรียนต่อ กิจกรรมการเรียนรู้อาชีพต่าง ๆ

2. การสำรวจอาชีพ (Career exploration) เป็นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีการสำรวจ อาชีพจากแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ เช่น พ่อแม่ การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อน ครู บุคคลอื่น ๆ หนังสือ ภาพยนตร์ สื่ออื่น ๆ ด้วยการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน โดยโรงเรียนจะต้องออกแบบ กิจกรรมให้ผู้เรียนได้สำรวจอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพ ความสนใจและความสามารถ อาจจัด กิจกรรมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือรายบุคคล การให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ให้นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจ อาชีพที่สนใจในท้องถิ่น การจัดหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัด โปรแกรมการเรียนรู้ต่าง ๆ จัดหาสื่อที่เหมาะสมตามความต้องการ การพัฒนาให้มีการเรียนรู้ ค้นหา สำรวจอาชีพที่อยู่รอบตัว เพื่อให้เด็กเกิดความคิดและวางแผนเกี่ยวกับอนาคต โดยการวางแผนอาชีพ และการสำรวจอาชีพ มุ่งพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพเหมือนกัน

3. การตัดสินใจ (Decision making) เป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการตัดสินใจ เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การมีทักษะการตัดสินใจนักเรียนจะสามารถนำข้อมูล ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ประมวลเข้าในกระบวนการตัดสินใจทำให้สามารถตัดสินใจได้ถูกต้องและ ช่วยเหลือให้นักเรียนมีทักษะการตัดสินใจจากการสำรวจอาชีพตามความสนใจ และสามารถตัดสินใจ ได้อย่างสอดคล้องตรงกับบุคลิกภาพ และความสามารถ โดยโรงเรียนและครูผู้สอนต้องศึกษาทฤษฎี เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ เพื่อนำมาออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนให้สามารถเลือก เส้นทางการศึกษา กำหนดเป้าหมายชีวิต หรือเป้าหมายทางอาชีพได้ ทักษะการตัดสินใจมีความสำคัญ สำหรับนักเรียนต่อการเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ ความสนใจและความถนัด

4. การมีข้อมูลโลกของงาน (World-of-work information) การให้ความรู้เกี่ยวกับโลกของ งานประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาตนเองเข้าสู่ อาชีพ เช่น ความสนใจ ความสามารถ วิธีการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่สนใจ และความรู้เกี่ยวกับอาชีพ หลาย ๆ อาชีพ เช่น ลักษณะงาน เงินเดือน เงื่อนไขของงาน เป็นต้น โดยใช้แหล่งทรัพยากรหลาย ๆ แห่งส่งเสริมนักเรียน

5. ความรู้กลุ่มอาชีพ (Knowledge of preferred occupation group) เป็นการจัดกิจกรรม ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกลุ่มงานที่มีอยู่ในสังคมซึ่งมีการจัดกลุ่มอาชีพตามสาขาวิชาต่าง ๆ โดยสถาบันต่าง ๆ มากกว่า 20 กลุ่ม เช่น กลุ่มงานด้านภาษา ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านศิลปะ เป็นต้น นักเรียนจะพิจารณากลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับความสนใจของตนเอง

นอกจากการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนด้านอาชีพตามขั้นตอนและ กระบวนการที่โรงเรียนกำหนดขึ้นแล้ว การประสานกับผู้มีความรู้ ความสามารถ สถานประกอบ

รวมถึงพ่อแม่ ผู้ปกครอง บุคคลและองค์กรในชุมชนรอบ โรงเรียนให้มีบทบาทร่วมกับ โรงเรียน จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จด้วยดี

การดำเนินการพัฒนานักเรียนด้านอาชีพจะบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จได้ โรงเรียนต้องประสานความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมจากสังคมจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพร่วมกัน ครอบครัว สถานประกอบการ และชุมชน นับว่าเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในการนำนักเรียนเรียนรู้ลงสู่ชุมชน และนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถสร้างบทบาทความร่วมมือจากหุ้นส่วนต่าง ๆ ได้ดังนี้ (Capuzzi & Stauffer, 2012, pp. 336-337)

1. บทบาทความร่วมมือของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เป็นบุคคลแรกที่มีบทบาทช่วยให้เด็กมีการวางแผนเกี่ยวกับอนาคตของตน บทบาทของพ่อแม่ทำให้เด็กมีการคิดเกี่ยวกับเป้าหมายอาชีพ และเป้าหมายอื่น ๆ ในชีวิต การเรียนรู้อาชีพหลายอาชีพและจำนวนครั้งในการเลือกอาชีพทำให้เด็กเกิดกระบวนการเลือกอาชีพ ซึ่งพ่อแม่หรือผู้ปกครองสามารถจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้อาชีพโดยการช่วยแนะนำ แสวงหาแหล่งข้อมูลข่าวสาร แหล่งเรียนรู้ จากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ เกมการเรียนรู้ อาชีพสำเร็จรูปบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การฝึกประสบการณ์จริงให้รู้จักการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ผู้ปกครองและโรงเรียนสามารถร่วมมือกันส่งเสริมการพัฒนาทักษะความสามารถจากครอบครัวและชุมชนให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจอาชีพและเรื่องต่าง ๆ ในชุมชนท้องถิ่นและโลก เด็กจะเรียนรู้บทบาทและรูปแบบอาชีพจากพ่อแม่และครอบครัว เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านกระบวนการในชุมชนที่สัมพันธ์กับความเชื่อในอาชีพที่บ้าน พ่อแม่จะมีอิทธิพลในฐานะเป็นตัวแบบ (Role model) ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักในอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพ่อแม่สามารถช่วยวางแผนการศึกษาต่อและวางแผนทางอาชีพโดยการพูดคุยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัจจัยหรือสิ่งที่ต้องคำนึงถึง กระบวนการภายในครอบครัวทำให้เด็กเข้าใจตนเอง และรับรู้ค่านิยม ความสนใจในอาชีพของตนเองรวมถึงโอกาสในอาชีพ

2. บทบาทความร่วมมือของสถานประกอบการและชุมชนต่อนักเรียน ชุมชนรอบ โรงเรียน มีบทบาทสำคัญโดยตรงในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต สถานประกอบการเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ของการเรียน ทักษะชีวิตและการเลือกอาชีพ และสามารถใช้เป็นห้องเรียนให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่จะสร้างความสนใจในอาชีพให้เกิดขึ้น ผลของความร่วมมือจะเกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมากหากมีการประสานพูดคุยทำความเข้าใจความตกลงร่วมกันระหว่างตัวแทนของสถานประกอบการ หน่วยงานราชการในการวางแผนที่จะส่งเสริมโดยกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาและเป้าหมายของชุมชนร่วมกันและดำเนินการพัฒนานักเรียนตามเป้าหมายร่วมกัน

3. บทบาทความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการและชุมชน

สถานประกอบการและชุมชนมีความสำคัญในการให้ความร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือครูผู้สอน ในการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานที่ทำงานจริง ประสบการณ์เหล่านี้สามารถใช้เป็นแรงจูงใจให้นักเรียนมีความตระหนักในอาชีพโดยการจัดโปรแกรมสำรวจอาชีพอย่างหลากหลาย ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาต้องเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนในด้าน โอกาสและเป้าหมาย ทักษะ ความสามารถ สำหรับการทำงานในอนาคตซึ่งสถานประกอบการและชุมชนสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพ ที่เป็นที่ต้องการเป็นพิเศษ รวมถึงความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน นอกจากนี้ การเรียนรู้ในสถานที่ทำงานจริงจะช่วยคุณน่านักเรียนออกจากห้องเรียนมาสู่กิจกรรม การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในสถานประกอบการ

การพัฒนานักเรียนด้านอาชีพเป็นกระบวนการความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการส่งเสริมนักเรียนให้มีความพร้อมทางอาชีพ 3 ด้าน คือ การมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ การเข้าใจตนเองและสามารถวางแผนด้านอาชีพและเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับค่านิยมของตนเองได้ และการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพรวมถึงการมีทักษะเกี่ยวกับการทำงานในอาชีพ ประกอบด้วยการดำเนินการตามกระบวนการ 3 กระบวนการ ได้แก่ สร้างความตระหนักในตนเองส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้เข้าใจตนเองในด้านความเชื่อ ค่านิยม ทักษะ ความถนัด ความสนใจ และทัศนคติต่ออาชีพ การสำรวจอาชีพโดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ การเรียนรู้อาชีพที่สนใจในท้องถิ่น และการตัดสินใจโดยพัฒนาการตัดสินใจให้สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพ และวางแผนเข้าสู่อาชีพตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

การพัฒนาอาชีพเป็นการพัฒนาที่สำคัญใน 2 ส่วนคือ การพัฒนาด้านอารมณ์ ความรู้สึก ที่มีต่ออาชีพ หรือทัศนคติต่ออาชีพซึ่งเกี่ยวข้องกับความสนใจและค่านิยมในอาชีพ และการพัฒนา ความรู้ความเข้าใจและทักษะในอาชีพ ซึ่งทฤษฎีพัฒนาอาชีพที่ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาอาชีพและนำมาใช้มีดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาอาชีพของ Super (Super's theory of career development)

Super ได้พัฒนาทฤษฎีมาจากแนวคิดความแตกต่างของบุคคล จิตวิทยาพัฒนาการ แนวคิด สังคมวิทยา ทฤษฎีบุคลิกภาพ และทฤษฎีการเรียนรู้ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ลำดับขั้นทางอาชีพ วุฒิภาวะทางอาชีพ การปรับเปลี่ยนอัตมโนทัศน์เข้าสู่อัตมโนทัศน์ทางอาชีพ แบบฉบับทางอาชีพ และการเลื่อนขั้นทางอาชีพ โดยเชื่อว่าการพัฒนาอาชีพเพื่อให้เด็กมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ได้แก่ ความสนใจในอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ความสามารถและทักษะทางอาชีพ ค่านิยม และทัศนคติต่ออาชีพ สัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน ชุมชนสังคมและทรัพยากรชุมชน

สิ่งเหล่านี้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคมตลอดช่วงชีวิตและมีผลทำให้บุคคลแตกต่างกันซึ่งมาจาก 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายใน (Internal factor) ได้แก่ ความต้องการ ความสนใจ ค่านิยม และความสามารถและปัจจัยภายนอก (External factor) ได้แก่ ภูมิหลังครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สถานการณ์อาชีพ และโครงสร้างทางสังคม (Brown, 2003, pp. 32-40; Gysbers, 2003, pp. 22-26; Andersen & Vandehey, 2012, pp. 53-60; Sharf, 2010, pp. 221-231)

แนวคิดการพัฒนาอาชีพของ Super ให้ความหมายของการพัฒนาตั้งแต่ความชอบในอาชีพ การเลือกอาชีพ การพิจารณาตัดสินใจ ไปจนถึงการเข้าประกอบอาชีพ โดยมีหลักการพัฒนาอาชีพที่สำคัญ 14 ประการ ดังนี้ (Brown, 2003, pp. 32-40)

1. บุคคลมีความแตกต่างกันในความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ ดังนั้น จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ความสามารถหลาย ๆ อย่างในตัวบุคคล บุคคลที่มีความสามารถหลายด้านจะประสบความสำเร็จในอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพ นั่นคือ บุคคลหนึ่งอาจเหมาะสมกับอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพ

3. อาชีพแต่ละอาชีพต้องการบุคคลที่มีความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพแตกต่างกันไปในแต่ละอาชีพ

4. ความชอบ ความสามารถในอาชีพ ความคิดและความเข้าใจในตนเอง (Self-concept) หรืออัตมโนทัศน์ พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและประสบการณ์การเรียนรู้ในสังคม เริ่มตั้งแต่ช่วงก่อนวัยรุ่นและจะชัดเจนในช่วงวัยรุ่น โดยจะมั่นคงในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

5. กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตตามช่วงระยะของชีวิต ประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นการเจริญเติบโต (Growth stage) อยู่ในช่วงตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 14 ปี มีการพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ด้านความสามารถ ทักษะ ความสนใจและความต้องการมีจินตนาการด้านอาชีพตามความเพ้อฝันของตนเองแบ่งออกเป็นระยะย่อย ๆ 4 ระยะ คือ ขั้นก่อนสนใจในอาชีพ (Prevocational sub-stage) ขั้นเพ้อฝัน (Fantasy sub-stage) ขั้นสนใจ (Interest sub-stage) อยู่ในช่วงอายุ 11 ถึง 12 ปี จะมีความสนใจในอาชีพมากขึ้น โดยขึ้นอยู่กับความชอบและไม่ชอบเป็นหลักในการตัดสินใจ ขั้นพิจารณาความสามารถ (Capacity sub-stage) อยู่ในช่วง 13 ถึง 14 ปี เด็กจะให้ความสำคัญต่อความสามารถของตนเองประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับอาชีพ

ขั้นการสำรวจ (Exploration stage) อยู่ในช่วงอายุ 15 ถึง 24 ปี ในระยะนี้บุคคลจะสำรวจตนเองและสำรวจอาชีพเพื่อหาข้อมูลและประสบการณ์ ซึ่งได้จากกิจกรรมในโรงเรียน การทำงานพิเศษ ขั้นนี้แบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ 3 ขั้น คือ ขั้นพิจารณา (Tentative sub-stage) อยู่ในช่วงอายุ

15 ถึง 17 ปี เป็นขั้นที่บุคคลพิจารณา ความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ แต่ยังไม่ตัดสินใจ เลือกออาชีพแน่นอน ขั้นการเปลี่ยนแปลง (Transition sub-stage) อยู่ในช่วงอายุ 18 เป็นขั้นที่บุคคล พิจารณาเลือกอาชีพจากสภาพความเป็นจริงมากขึ้น เช่น พิจารณาตนเอง โอกาสทางการศึกษา โอกาสที่จะประกอบอาชีพ โดยขั้นนี้เริ่มฝึกทักษะหรือศึกษาเฉพาะด้าน ขั้นทดลอง (Uncommitted Stage) อยู่ในช่วงอายุ 22 ถึง 24 ปี เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มทดลองปฏิบัติงาน

ขั้นอาชีพ (Establishment stage) อยู่ในช่วงอายุ 25 ถึง 40 ปี บุคคลเริ่มทำงานที่ถาวรเมื่อได้ พบบงานที่เหมาะสมแต่ถ้ายังไม่พบบงานที่เหมาะสมหรือไม่พอใจก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงงานได้ ขั้นนี้ แบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ 2 ขั้น คือ ระยะเวลาทดลองปฏิบัติงาน (Committed trial substage) ระยะเวลาอยู่ใน ช่วงอายุ 25 ปี ถึง 30 ปีเป็นระยะที่บุคคลได้ตัดสินใจประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วแต่ถ้า อาชีพนั้นยังไม่มีความ เหมาะสมหรือยังไม่พอใจก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ได้ ระยะเวลาอาชีพถาวร (Stabilization substage) ระยะเวลาอยู่ในช่วงอายุ 31 ถึง 41 ปี เป็น ระยะที่บุคคลได้พบอาชีพ ที่เหมาะสมและเริ่มปักหลักทำงาน เพื่อความมั่นคงในหน้าที่

ขั้นรักษาความมั่นคงในอาชีพ (Maintenance stage) ระยะเวลาอยู่ในช่วงอายุ 45 ถึง 64 ปี ในระยะนี้บุคคลจะประกอบอาชีพอย่างมั่นคงหาความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ

ขั้นเสื่อมถอย (Decline stage) ระยะเวลาอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ประสิทธิภาพ ในการประกอบอาชีพของบุคคลจะลดลง อันเนื่องมาจากความชราและจะเลิก การประกอบอาชีพ โดยสิ้นเชิงในที่สุด

พัฒนาการอาชีพของเด็กวัยรุ่น หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะเริ่มขึ้นต่อเนื่องจากระยะ Fantasy substage โดยการพัฒนาความสนใจในอาชีพจะเข้ามาแทนที่และอยู่บนความเป็นจริงมากขึ้น และเริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถด้านอาชีพในช่วงวัยรุ่นตอนต้น เมื่อพัฒนา สู่วัย Exploration stage เป็นระยะที่พัฒนาทัศนคติและพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในอาชีพ เริ่มตั้งแต่อายุ 15 ปี เป็นต้นไป เมื่อถึงอายุ 18 ปี Transition Sub-stage การเลือกอาชีพจึงเป็นจริงมากขึ้น และมั่นคง ดังนั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงเป็นวัยที่เหมาะสมในการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพ

6. แบบแผนการอบรมเลี้ยงดูทางอาชีพ ดำเนินไปอย่างมีขั้นตอนและมีแบบแผน โดยระดับพัฒนาการจะสัมพันธ์กับสภาพสังคม เศรษฐกิจของบิดามารดา ทักษะ สติปัญญา คุณภาพ การศึกษา ความสามารถ บุคลิกภาพ (ความต้องการ คำนิยม ความสนใจ ความเข้าใจตนเอง) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และโอกาสที่บุคคลได้รับ

7. กระบวนการพัฒนาอาชีพเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอัตมโนทัศน์ทำให้บุคคลรู้จักตนเองในเรื่องความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ซึ่งจะ ทำให้รู้จักการประสมประสานกันระหว่างความสามารถของตนเองกับโอกาสที่จะเป็นไปได้จริง

8. วุฒิกภาวะทางอาชีพสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา หรือการเรียนรู้ในกระบวนการพัฒนาอาชีพ

9. การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะแนวทาง ซึ่งจะช่วยให้เกิดวุฒิกภาวะทางความสามารถและความสนใจ โดยช่วยให้ได้ทดลองฝึกงานตามโอกาส และได้มีโอกาสพัฒนา อัตมโนทัศน์ด้วย

10. กระบวนการพัฒนาอาชีพต้องมีการพัฒนาอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ซึ่งเป็นผลของโอกาสในการได้แสดงบทบาทและประเมินผลด้านความถนัด ความสามารถ หรือการเรียนรู้เชิงปฏิสัมพันธ์จากสิ่งแวดล้อม

11. การพัฒนาอาชีพเป็นการประนีประนอมระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคมระหว่างอัตมโนทัศน์และความเป็นจริง ซึ่งอาจเรียนรู้จากการแสดงบทบาทไม่ว่าจะเป็นบทบาทตามความเพื่อฝันหรือในกิจกรรมที่เป็นจริง เช่น ในโรงเรียน ชุมชน งานชั่วคราวหรืองานประจำ

12. ความพอใจในอาชีพและความพอใจในชีวิต ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของความสนใจ ค่านิยม และบุคลิกภาพในงาน บุคคลจะพึงพอใจในงานถ้างานนั้นไปกันได้กับวิถีชีวิต ความสามารถ และการได้แสดงบทบาทตามที่บุคคลนั้นต้องการ

13. ระดับความพึงพอใจในอาชีพเป็นสัดส่วนกับระดับความสามารถในการเข้าใจตนเอง

14. อาชีพและงานเป็นสิ่งมุ่งเน้นด้านบุคลิกภาพตามคุณลักษณะกลุ่มทั้งเพศหญิงและชาย แม้ว่าบางบุคคลจะให้ความสำคัญต่อสิ่งอื่นในอาชีพ แต่ทุกกลุ่มใช้อาชีพเป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

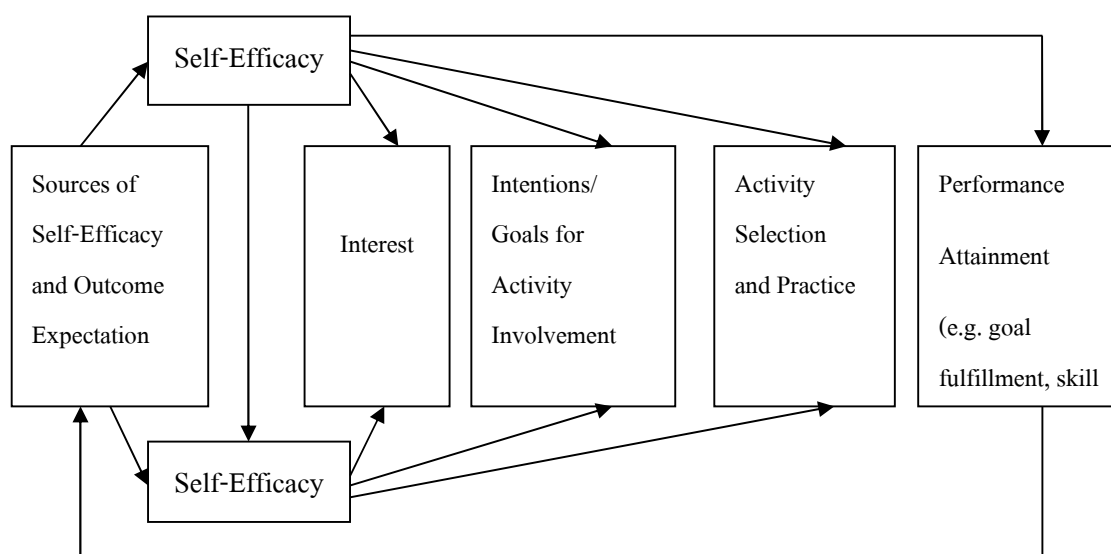
แนวคิดการพัฒนาอาชีพของ Super เน้นเริ่มจากการพัฒนาความสนใจ ทักษะความสามารถทางอาชีพ และการพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพ โดยในช่วงวัยเด็กการเลือกอาชีพขึ้นอยู่กับอาชีพที่เด็กมีความสนใจ และใช้ความชอบหรือไม่ชอบเป็นหลักในการตัดสินใจ สำหรับช่วงวัยรุ่นจะมีการพัฒนาความสามารถด้านอาชีพและการพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพ ทฤษฎีของ Super มีประโยชน์ในการอธิบาย ทำนายการเลือกอาชีพของบุคคล โดยบุคคลจะเลือกอาชีพโดยการวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์งานเพื่อประเมินและตัดสินใจเข้าสู่อาชีพ หากบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพใดจะมีการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ดีต่ออาชีพ หากต้องการให้เด็กเลือกอาชีพใดต้องพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพและพัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะในอาชีพ โดยวัยที่เหมาะสมในการพัฒนา คือ ช่วงวัยรุ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดสภาพแวดล้อมในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ด้วยการประสานนำทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นบุคคล ทรัพยากรในชุมชน และทรัพยากรตามธรรมชาติมาใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน

ทฤษฎีการเรียนรู้อาชีพทางปัญญาสังคม (Social cognitive career theory: SCCT)

แนวคิดการเรียนรู้อาชีพทางปัญญาสังคมเน้นการพัฒนาความสนใจ ค่านิยมและทัศนคติต่ออาชีพเพื่อการเลือกอาชีพและศึกษาต่อ ประกอบด้วยแนวคิดความเชื่อในความสามารถทางอาชีพของตนเอง (Career-self-efficacy) ซึ่งเชื่อว่า ความเชื่อในความสามารถของตนเองทางอาชีพจะทำให้บุคคลมั่นใจในความสามารถของตนเองและมีผลต่อการเลือกอาชีพและการพัฒนาด้านอาชีพ แนวคิดการคาดหวังจากผลลัพธ์ (Outcome expectations) ซึ่งเชื่อว่าการเลือกอาชีพมาจากการกำหนดผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ได้แก่ ความพึงพอใจ ความมั่นคง และแนวคิดความแตกต่างของบุคคลในด้านความสนใจ ความสามารถ และความต้องการ เหล่านี้เกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งเป็นอิทธิพลของประสบการณ์เรียนรู้และส่งผลกระทบต่อความเชื่อในความสามารถของตนเองและการคาดหวังจากผลลัพธ์ รวมถึงแนวคิดรูปแบบอิทธิพลการกำหนดซึ่งกันและกันระหว่าง สภาพแวดล้อม ลักษณะส่วนบุคคล และพฤติกรรม แนวคิดการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ประกอบด้วย 3 แนวคิดหลัก คือ การเรียนรู้โดยการสังเกต การกำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมกับสิ่งแวดล้อม และลักษณะส่วนบุคคลกับสิ่งแวดล้อมซึ่งผสมผสานระหว่างการรับรู้ การกำกับตนเอง และแรงจูงใจที่ได้รับจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ดังนั้นหลักการของทฤษฎียึดหลักการพัฒนาอาชีพโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์กับอิทธิพลที่มีต่อพฤติกรรมทางอาชีพและพลังนำไปสู่เป้าหมาย (Personal agency) มีหลักการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่ (Gysbers, 2003, pp. 36-47; Lent, 2005, pp. 101-112; Kidd, 2010, pp. 26-30)

1. ความเชื่อในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) เป็นความเชื่อในการแสดงออกของบุคคลโดยการประเมินตนเอง เพื่อให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง สามารถพัฒนาผลของการเรียนรู้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อในความสามารถทางอาชีพของตนเอง
2. การคาดหวังผลลัพธ์ (Outcome expectations) เป็นการประเมินพฤติกรรมที่ตนเองกระทำจะมีผลลัพธ์อย่างไร โดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาจากการสังเกตการกระทำของผู้อื่นและของตนเองหรืออาจเป็นผลของแรงจูงใจหรือการเสริมแรงจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ได้แก่ การได้รับรางวัลความภาคภูมิใจในตนเอง
3. เป้าหมายส่วนตัว (Personal goals) เป็นสิ่งสนับสนุนพฤติกรรมการสร้างพลังไปสู่เป้าหมายซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ของความเชื่อในความสามารถของตน การคาดหวังผลลัพธ์ และเป้าหมายส่วนตัว ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาความสนใจในการเลือกทำกิจกรรมและฝึกกิจกรรมที่นำไปสู่การบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายหากมีเป้าหมายสูงจะทำให้เกิดแรงจูงใจสูง

การพัฒนาอาชีพเริ่มจากการพัฒนาความสนใจในอาชีพ ซึ่งความสนใจจะนำไปสู่การตั้งเป้าหมายที่สัมพันธ์กับอาชีพและมีอิทธิพลต่อการเลือกกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพ การเลือกฝึกฝนทักษะ การพัฒนาความสามารถในอาชีพที่ตนสนใจ ขณะเดียวกันความเชื่อในความสามารถของตน จะขึ้นอยู่กับเป้าหมาย การเลือกกิจกรรมและผลสำเร็จของกิจกรรมที่เลือกส่วนการคาดหวังต่อผลลัพธ์ จะขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการเลือกกิจกรรม (Lent, 2005, pp. 101-112) ซึ่งรูปแบบปรากฏดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาความสนใจในอาชีพของ Lent (2005, p. 106)

แนวคิดของ Lent มีประโยชน์ในการนำไปใช้พัฒนาความสนใจในอาชีพ ค่านิยมและทัศนคติต่ออาชีพโดยความสนใจมาจากกิจกรรมส่งเสริมการแข่งขันกับตนเอง ความคาดหวังต่อคุณค่าที่ได้รับจากผลลัพธ์ของกิจกรรมที่เลือกนั้น กิจกรรมที่ให้ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าและสามารถพัฒนาความสนใจของบุคคลมาจากเป้าหมายที่แต่ละบุคคลตั้งไว้ ดังนั้นการจัดกิจกรรม และจัดสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายให้นักเรียนได้รับความสำเร็จจากประสบการณ์จะทำให้มีความสนใจต่ออาชีพและเกิดความเชื่อในความสามารถของตนเองชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ต่อการพัฒนาค่านิยมและทัศนคติในอาชีพ เนื่องจากการคาดหวังในผลลัพธ์มีอิทธิพลมาจากกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมซึ่งได้รับอิทธิพลจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมอื่นรอบตัว ทั้งนี้ปัจจัยทางเพศและเชื้อชาติของแต่ละบุคคลมีผลต่อความสนใจทางอาชีพและการปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพที่สอดคล้องกับอิทธิพลที่มาจากประสบการณ์การเรียนรู้

แนวคิดการพัฒนามีประโยชน์สำหรับการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติให้นักเรียนเกิดความสนใจในอาชีพทำสวนผลไม่ด้วยการสร้างแรงจูงใจจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวและจากเป้าหมายส่วนตัว โดยให้นักเรียนประสบความสำเร็จจากการทำกิจกรรมที่กำหนดขึ้น

การพัฒนานักเรียนด้านอาชีพจึงเป็นกระบวนการพัฒนาความเชื่อ ความสนใจ ค่านิยม ทักษะคติ ทักษะในอาชีพ กับการพัฒนาความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ โรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้มีการบูรณาการความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรไปพร้อมกันกับการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพ

การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ (Career education)

ศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับทักษะการเรียนรู้ ต่อเนื่องตลอดชีวิตในการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาอาชีพของตนไปจนถึงวัยทำงานในองค์กรต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรทุกประเภทมีความก้าวหน้าเจริญเติบโต การศึกษาเพื่ออาชีพจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตั้งแต่วัยศึกษาจนถึงวัยทำงาน (Capuzzi & Stuffer, 2012, pp. 9-32)

การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ เป็นแผนการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมให้คนมีอาชีพหรือ ประกอบอาชีพ หรือเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีอาชีพหรือมีงานทำ (กฤษมณฑ์ วัฒนณรงค์, 2555, หน้า 211)

ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับนักเรียนจึงเป็นบทบาทของโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพไปพร้อมกับการจัดกระบวนการเรียนรู้อันมีพื้นฐานในเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรของโรงเรียนให้เป็นที่ไปตามหลักการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ (Career education) เป็นการจัดการเรียนการสอนอาชีพในระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา โดยหลักสูตรได้กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียน เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพหรือศึกษาต่อ สามารถตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพที่ตนสนใจ หรือตัดสินใจเลือกอาชีพเพื่อหาเลี้ยงชีพ (Rice & Dolgin, 2008, pp. 387-389)

การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพเป็นความพยายามที่จะเชื่อมระหว่างการจัดการศึกษาตามหลักสูตรทั่วไปกับการประกอบอาชีพ การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ไปใช้ในประสบการณ์การเรียนรู้อาชีพจะทำให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น (Foster, 1997, pp. 81-86)

การดำเนินการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพเป็นการจัดการสอนให้ผู้เรียนได้รับรู้ข้อมูล สารสนเทศทางอาชีพ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติต่ออาชีพ (Attitudes) (Thompson, 1992, pp. 218-219)

แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสรุปได้ว่าเป็นการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนถึงระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ (ดารณี รัตติ, 2540, หน้า 23)

1. เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาของนักเรียนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา
2. เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถด้านทักษะที่จำเป็นสำหรับช่วยเหลือตนเองให้เลี้ยงชีพได้

การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพเป็นการจัดการศึกษาของโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาโดยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ด้วยการเชื่อมโยงบูรณาการการจัดการศึกษา 2 ส่วน คือ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรและการเรียนรู้อาชีพ โดยมีเป้าหมายพัฒนาคุณภาพนักเรียนและคุณภาพการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพและการมีงานทำในอนาคต

การดำเนินการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับนักเรียนต้องยึดหลักการจัดการศึกษาว่าเป็นประสบการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กลมกลืนกันไประหว่างอาชีพ งานและวิถีชีวิต อาชีพและงานเป็นทุกสิ่งของชีวิต ในการสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ การศึกษาเพื่ออาชีพมีความสำคัญตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ที่สำคัญต้องพัฒนาให้นักเรียนให้บรรลุความสำเร็จด้านอาชีพ และมีประสบการณ์ทางอาชีพ เพื่อให้รู้และเข้าใจความหมายของอาชีพที่มีต่อตนเอง เข้าใจตนเองในด้านบุคลิกภาพ ความสามารถ ความต้องการ ความสนใจ และค่านิยมของตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกงานที่เหมาะสมกับตนเอง พัฒนานักเรียนให้ตระหนักในอาชีพว่ามีความหมายสำหรับตนเองในทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตจะทำให้นักเรียนมีความสุขในการประกอบอาชีพ การดำเนินการจัดการศึกษาต้องจัดกิจกรรมหรือโครงการให้นักเรียนมีประสบการณ์ด้านอาชีพ ได้เรียนรู้ลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับอาชีพ เรียนรู้ลงมือปฏิบัติจริงในสถานที่จริง โดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Learning by doing) ประกอบด้วย การดำเนินการ 2 ส่วน คือ การจัดกิจกรรมสร้างประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตนเองและการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนสามารถตัดสินใจวางแผนเลือกอาชีพหรือเลือกศึกษาต่อได้ ซึ่งครูผู้รับผิดชอบต้องพยายามดำเนินกิจกรรมให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตนเอง (Self-actualization) โดยคำนึงถึงหลักความจำเป็นพื้นฐานตามความต้องการของมนุษย์ (Maslow's need) และที่สำคัญสถานศึกษา และครูต้องสร้างความร่วมมือ (Collaboration) กับพ่อแม่ สถานประกอบการ บุคคล ผู้รู้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดกิจกรรม (Hoyt, 1977, pp. 76-82)

การดำเนินการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพต้องมีการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว สถานประกอบการในชุมชน หน่วยงานราชการดำเนินการจัด โปรแกรมการศึกษาเพื่ออาชีพ

ด้วยการร่วมกันส่งเสริมจัดโปรแกรมสร้างโอกาสด้านประสบการณ์ในอาชีพให้กับนักเรียน ครอบครัว บุคคล องค์กร สถานประกอบการในชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าของโรงเรียน และนักเรียนในการเป็นตัวแทนด้านอาชีพ (Career role model) ทั้งการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนหรือนำนักเรียนไปเยี่ยมชมและเรียนรู้ในชุมชน การประสานความร่วมมือจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนจะเป็นการบูรณาการความคิดการพัฒนาด้านอาชีพ (Career development) เข้ากับหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนสู่การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพด้วยการขยายวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้สัมพันธ์กันระหว่างกิจกรรมทางอาชีพและวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตร โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาเป็น 3 ขั้นตอน ตามระดับการศึกษา ดังนี้ (Zunker, 1994, pp. 208-211)

1. ระดับประถมศึกษา (Elementary school) จัดการเรียนรู้และการเรียนการสอนให้ผู้เรียนตระหนักในตนเอง มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทของงานอาชีพ และเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพในสังคม โดยครูมีบทบาทสำคัญในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักในอาชีพ ซึ่งโปรแกรมอาจประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ คำอธิบาย สถานที่จัดกิจกรรม บุคคลงบประมาณ เวลา ทรัพยากร และการวัดประเมินผล

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Junior high school) มีเป้าหมายเช่นเดียวกับระดับประถมศึกษา แต่จะเน้นมากขึ้นและโดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างด้านบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล และอาชีพที่ตรงกับความสนใจของนักเรียน ซึ่งความตระหนักในตนเองจะสัมพันธ์กับความสนใจ ค่านิยม ความสามารถ และบุคลิกภาพซึ่งเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการพัฒนาแต่ละช่วงวัย การพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการวางแผนและทักษะการตัดสินใจ ส่วนการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ควรเป็นไปตามสภาพภูมิศาสตร์แต่ละพื้นที่ที่อาจประกอบด้วย การวางแผน การตัดสินใจ การตระหนักเกี่ยวกับโอกาสทางอาชีพในแต่ละพื้นที่

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (High school) เป็นระยะการเตรียมตัวสู่อาชีพ โดยให้นักเรียนสำรวจตนเองเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง ตระหนักในความถนัด ความสนใจ ค่านิยม และความชอบในชีวิต เป็นการพัฒนาทักษะการวางแผนศึกษาต่อ และการเลือกอาชีพในอนาคต โดยการจัดโปรแกรมการแนะแนวและกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องทักษะการตัดสินใจ ความรู้เกี่ยวกับอาชีพและแหล่งงาน เป็นจุดเน้นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญของการตัดสินใจ

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดจุดประสงค์ไว้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน ได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รู้จักหาโอกาสและช่องทางในการประกอบอาชีพ สำรวจและก้าวเข้าสู่โลกแห่งการทำงานตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความรู้

ทักษะและทัศนคติที่ดีผ่านการศึกษา การฝึกอบรมและการปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้นักเรียน มีประสบการณ์ที่จะตัดสินใจศึกษาต่อและทำงานประกอบอาชีพในอนาคต ส่วนแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพกำหนดไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ความตระหนักต่ออาชีพ ความเข้าใจในอาชีพ การสำรวจอาชีพ และการเตรียมการสู่อาชีพ ทั้งนี้ได้กำหนดแนวทางของแต่ละระดับการศึกษาไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 4-10)

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จัดให้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพเพียงด้านความตระหนักในอาชีพ และความเข้าใจในอาชีพ การจัดการเรียนการสอนใช้เรื่องรอบตัวเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ ทำความรู้จัก และเห็นความแตกต่างของหน้าที่ วิธีการทำงานและอาชีพต่าง ๆ

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จัดให้เรียนรู้เป็นพื้นฐานโดยการแนะนำและสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อการศึกษากับอาชีพ ทั้ง 4 ด้าน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น เริ่มสนใจเรื่องของตนเอง มีการพัฒนาความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง การจัดการศึกษากับการประกอบอาชีพจึงเป็นช่วงของการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ การยอมรับความแตกต่างของบุคคลในด้านความสนใจ ความสามารถ ทัศนคติ และการให้คุณค่า เชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพของคนในสังคม และเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้รู้จักตนเองมากขึ้น การจัดการเรียนการสอนต้องเอื้อให้นักเรียน ได้รับประสบการณ์จริง ร่วมกับการประเมินอาชีพตามสภาพจริง เช่น การจัดกิจกรรมการสำรวจอาชีพ ทัศนศึกษาการสังเกตงานอาชีพต่าง ๆ และเรียนรู้งานอาชีพในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมการปฏิบัติการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน และการฝึกงาน เป็นต้น

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นหนักการเตรียมการสู่อาชีพ เน้นให้เตรียมการด้านทฤษฎี และทักษะเพื่อดำเนินการในแนวทางวิชาชีพหลังการเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างจากการเตรียมการสู่อาชีพของสถาบันอาชีวศึกษาที่เน้นการเตรียมการด้านทักษะการทำงาน และความรู้ด้านเทคนิค ด้านพฤติกรรมในการทำงานและทัศนคติในการทำงาน

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ (Career education model)

การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ของ Sydney (1992 cited in Herr & Crammer, 1996, pp. 34-39) เสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบโรงเรียนเป็นฐาน (School-based or comprehensive career education model) เป็นการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพผ่านจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนและ โปรแกรมพัฒนาด้านอาชีพ (Career development program) ของโรงเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จนถึง

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (เกรด 12) โดยมุ่งจัดการศึกษาเพื่ออาชีพพัฒนานักเรียนในเรื่องต่อไปนี

1.1 ความเข้าใจตนเองด้านอาชีพ (Self-concept) โดยการสำรวจอาชีพในสังคม
 1.2 การมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ โรงเรียน สังคม และความพึงพอใจจากการประสบความสำเร็จจากประสบการณ์

- 1.3 การรับรู้บุคลิกภาพตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.4 การเข้าใจความเป็นจริงในความสัมพันธ์ระหว่างโลกของงานและการศึกษา
- 1.5 ความตระหนักในอาชีพและการเข้าใจโลกของงาน
- 1.6 การพัฒนาความสามารถเพื่อเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพ

2. รูปแบบผู้ประกอบการเป็นฐาน (Employer-based or experience-based model)

เป็นรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมกับสถานประกอบการในพื้นที่ในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับนักเรียนอายุ 13-18 ปี ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเตรียมนักเรียนให้เป็นผู้ใหญ่ที่เรียนรู้อาชีพในสิ่งแวดล้อม ชุมชน สถานประกอบการ สำหรับนักเรียนที่จะศึกษาต่อในระบบหรือไม่ศึกษาต่อและต้องการพัฒนาทักษะเฉพาะ โดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ การเข้าใจตนเอง ความตระหนักในอาชีพ การเรียนรู้ เป็นการสร้าง โอกาสและประสบการณ์ด้านอาชีพโดยการจัดโปรแกรม หรือ โครงการพัฒนาด้านอาชีพ เพื่อสร้างโอกาสให้ได้รับประสบการณ์ด้านอาชีพจากการฝึกปฏิบัติในสถานที่ทำงานจริงโดยประสานความร่วมมือกับชุมชนและสถานประกอบการในชุมชนให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์

3. รูปแบบครอบครัวเป็นฐาน (Home/ Community-based model) เป็นรูปแบบที่เชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้อาชีพ ระบบการศึกษาในครอบครัวและชุมชน และการจัดบริการให้คำปรึกษาอาชีพภายในชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์และ การจัดโปรแกรมต่าง ๆ ที่เน้นอาชีพในชุมชนและฝึกอบรมสร้างโอกาสด้านอาชีพในชุมชน การให้ข้อมูลข่าวสารด้านอาชีพเป็นรายบุคคล โดยครอบครัวและชุมชน

4. รูปแบบท้องถิ่นเป็นฐาน (Rural/ Residential-based model) เป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน โดยการพัฒนาอาชีพให้กับครอบครัว พ่อแม่ เด็ก เยาวชน และผู้นำในชุมชน เพื่อให้มีบทบาทและร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนท้องถิ่นของตนเองซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่นผ่านการให้คำปรึกษา การฝึกอบรมอาชีพ การพัฒนาการประกอบอาชีพในท้องถิ่นของแต่ละท้องถิ่น

การดำเนินการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาในด้านเนื้อหาที่เป็น

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ ทักษะการปฏิบัติงาน คุณธรรม จริยธรรมและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เพื่อให้นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายทางอาชีพและศึกษาต่อ โดยบูรณาการการเรียนรู้เนื้อหาวิชาตามหลักสูตร กับการเรียนรู้ด้านอาชีพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5-14) ได้กำหนดความมุ่งหมายการจัดการศึกษาของชาติไว้ว่าเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง หลักการจัดการศึกษาต้องเป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยสังคมมีส่วนร่วม โดยการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นโยบายการจัดการศึกษาของชาติดังกล่าว มุ่งเน้นการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การจัดกระบวนการเรียนรู้มุ่งให้สามารถประกอบอาชีพและพึ่งตนเองได้ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนตลอดชีวิตในความรู้ที่เป็นสากล และความรู้ในวิถีการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งองค์การยูเนสโก ได้กล่าวถึงหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ 4 ประการ ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้สู่การปฏิบัติ (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อการมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Learning to live together) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) จุดมุ่งหมายและหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ที่สัมพันธ์กัน ไปด้วยระหว่างชีวิตและการประกอบอาชีพในการฝึกฝนตนเองเพื่อการปรับตัวด้านพฤติกรรม การดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ เน้นการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดระบบการเรียนรู้เพื่อขัดเกลาสมาชิกให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ค่านิยม ทัศนคติ (Socialization) ด้วยการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาไว้ 3 รูปแบบ ตามมาตรา 15 คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการศึกษาในระบบแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา (อุดม เขยกิจวงศ์, 2544, หน้า 28-29)

เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งบรรลุจุดมุ่งหมาย จึงมีการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ใน หมวด 4 มาตรา 22 หลักการจัดการศึกษาต้องยึดว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 การจัดการเรียนรู้นั้นต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม และบูรณาการการเรียนรู้อบรมตามความเหมาะสม แต่ระดับการศึกษาในเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับตนเองและสังคม ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้นั้นเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจากการประสานความร่วมมือกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรรัฐ ท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการเรียนรู้อให้เกิดได้ทุกเวลา ทุกสถานที่

นโยบายการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ สามารถพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยต้องจัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้อบรมตามความรู้ด้านต่าง ๆ และให้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะด้านอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งการจัดการกระบวนการเรียนรู้นั้นเน้นการจัดการเนื้อหาและกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนให้ผู้เรียนพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจัดการเรียนรู้อให้เกิดขึ้นทุกสถานที่ทุกเวลา บูรณาการเนื้อหาตามความสนใจเน้นทักษะกระบวนการคิดการปฏิบัติจริง การเรียนรู้ตามสภาพจริงและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย รวมถึงการใช้และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานศึกษาจะต้องร่วมมือกับชุมชน บุคคล สถานประกอบการในการจัดการเรียนรู้อ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษาพัฒนานักเรียนด้านอาชีพไปพร้อมกับการพัฒนาความรู้วิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ กับการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป้าหมายสุดท้ายของการศึกษา คือ การมีอาชีพพึ่งตนเองได้ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 1-10) ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพเป็นจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของชาติ มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะในการประกอบอาชีพมีรายได้เพื่อพึ่งตนเองได้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนสมดุลในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้บนฐานศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพมีความชัดเจน

และเข้มข้นขึ้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียนในการทำงานและประกอบอาชีพ สำหรับแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพกำหนดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อาชีพโดยยึดหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา จากบุคคลสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ โดยทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ส่วนการดำเนินนโยบายการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมถึงนโยบายกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ (กฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546) ได้แบ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็นสองระดับ แต่ละระดับกำหนดความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ต่อจากระดับประถมศึกษา เพื่อให้รู้ความต้องการความสนใจและความถนัดของตนเองทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนความสามารถในการประกอบงานและอาชีพตามควรแก่วัย โดยปกติใช้เวลาเรียนสามปี

2. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพรวมทั้งการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและทักษะทางสังคมที่จำเป็น โดยปกติใช้เวลาเรียนสามปี แบ่งเป็นสองประเภท ได้แก่ ประเภทสามัญศึกษา และประเภทอาชีวศึกษา

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้กำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพไว้ควบคู่กับการจัดการศึกษาด้านวิชาการเพื่อการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ การพัฒนานักเรียนให้ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดี การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อ และโรงเรียนจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาใน ส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 ข, หน้า 1-27) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนา นักเรียนไว้ว่า ให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ และคุณธรรม มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งทัศนคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ยึดหลักว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ หลักการสำคัญของหลักสูตร มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยกับความเป็นสากล โดยสังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น จุดหมายของ หลักสูตรกำหนดสิ่งที่ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้ เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข

สำหรับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1-2) ได้กำหนดให้มีการเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยกำหนดสาระ การเรียนรู้ในเรื่องที่สำคัญ ดังนี้

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว เป็นสาระเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน การช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ในสภาพเศรษฐกิจที่พอเพียง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เน้นการปฏิบัติจริงจนเกิดความมั่นใจและภูมิใจในผลสำเร็จของงาน เพื่อให้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ประกอบด้วย งานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี เป็นสาระเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถอย่างสร้างสรรค์ โดยนำความรู้มาใช้กับกระบวนการเทคโนโลยี สร้างสิ่งของเครื่องใช้ วิธีการ หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นสาระเกี่ยวกับกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การแก้ปัญหาหรือ การสร้างงาน คุณค่าและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สาระที่ 4 การอาชีพ เป็นสาระเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพ เห็นความสำคัญของ คุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสม เห็นคุณค่าของอาชีพสุจริต และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ

สำหรับคุณภาพนักเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและอาชีพ ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนต้องเข้าใจวิธีการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวและส่วนรวม ใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือได้ถูกต้องตรงกับลักษณะของงาน มีทักษะกระบวนการทำงาน มีลักษณะนิสัยการทำงานที่กระตือรือร้น ตรงเวลา ประหยัด ปลอดภัย สะอาด รอบคอบ และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนต้องเข้าใจการทำงานและปรับปรุงการทำงาน แต่ละขั้นตอน มีทักษะการจัดการ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทำงานอย่างเป็นระบบ และมีความคิดสร้างสรรค์ มีลักษณะนิสัยการทำงานที่ขยัน อดทน รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ มีมารยาท และมีจิตสำนึกในการใช้น้ำไฟอย่างประหยัดและคุ้มค่า รู้และเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ มีความรู้ความสามารถและคุณธรรมที่สัมพันธ์กับอาชีพ
3. จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนต้องเข้าใจกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงาน มีทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาและทักษะการจัดการมีลักษณะนิสัยการทำงานที่เสียสละ มีคุณธรรม ตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและถูกต้องด้านอาชีพเข้าใจแนวทางการเลือกอาชีพ การมีเจตคติที่ดี และเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพ วิธีการหางานทำ คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับการมีงานทำ วิเคราะห์แนวทางเข้าสู่อาชีพ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ และประสบการณ์ต่ออาชีพที่สนใจและประเมินทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้ ความถนัด และความสนใจ
4. จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนต้องเข้าใจวิธีการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต สร้างผลงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา และทักษะการแสวงหาความรู้ ทำงานอย่างมีคุณธรรม และมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากร

อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ด้านอาชีพเข้าใจแนวทางเข้าสู่อาชีพ การเลือก และใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ มีประสบการณ์ในอาชีพที่ถนัดและสนใจ และมีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ

หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดให้มีการพัฒนานักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและเป็นปีสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ หลังจบการศึกษาจะมีนักเรียนเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับอาชีพที่ตนสนใจทั้งสายสามัญและสายอาชีพหรือไม่ศึกษาต่อ แต่เลือกไปประกอบอาชีพตามที่สนใจ ตามความถนัดและโอกาสในอาชีพ การเลือกเส้นทางอาชีพหลังจากช่วงนี้ จะมีความคงที่และชัดเจนมากขึ้นและจะมีการวางแผนเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพ การจัดการศึกษาด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงมุ่งพัฒนาทั้งทักษะในอาชีพ การเห็นแนวทางการประกอบอาชีพ การหางานทำ แนวทางการเข้าสู่อาชีพ การวิเคราะห์คุณสมบัติของตนเอง การประเมินทางเลือก และการเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถและความสนใจของตนเอง นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ การมีคุณธรรมจริยธรรม การเห็นคุณค่าของอาชีพ และการมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ

การดำเนินการพัฒนานักเรียนด้านอาชีพ โรงเรียนต้องนำนโยบายการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพไปพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเพื่อรองรับการพัฒนาในภูมิภาคและการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยการจัดเนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อย่างหลากหลายให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติในวิถีชีวิตจริงจากประสบการณ์อาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ พร้อมกับพัฒนาคุณลักษณะที่จำเป็นทั้งด้านทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะเฉพาะอาชีพ เชื่อมโยงการเรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัยกับเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยร่วมมือกับผู้ปกครองบุคคล สถานประกอบการ หน่วยงานในชุมชน จัดการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายและความสำคัญเกี่ยวกับทัศนคติ

คำว่า “Attitude” เป็นคำในภาษาอังกฤษที่มีการแปลความที่ใช้ในภาษาไทยอยู่ 2 คำ คือ เจตคติ และทัศนคติ ซึ่ง จูทาร์ตัน เอื้ออำนวย (2551, หน้า 168-169) อธิบายไว้ว่า “Attitude” มาจากภาษาลาตินว่า “Aptus” หมายความว่า เหมาะเจาะ (Fitness) หรือ การปรับให้เหมาะ (Adaptation) ในส่วนความหมาย เป็นความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการตอบสนองแสดงออกในลักษณะชอบหรือไม่ชอบ

เจมมารี รัทซ์ชูชีพ (2553, หน้า 101-102) ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นความชอบ หรือไม่ชอบ มีผลต่อความพึงพอใจ ความผูกพัน และความเครียด ในงาน มาจากตัวแปรคือ ตัวงาน หรืออาชีพ ค่าตอบแทน ความก้าวหน้า การบังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน

ชูศักดิ์ เจนประโคน (2557, หน้า 249) ทัศนคติเป็นความรู้สึกนึกคิดต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ สถานการณ์ และอื่น ๆ ซึ่งเป็นความรู้สึกด้านอารมณ์ พอใจหรือไม่พอใจ

สรุปรูปแบบทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีการแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ อย่างมีทิศทาง

ทัศนคติมีความสำคัญต่อการตอบสนองทางสังคมของบุคคลเป็นอย่างมาก กล่าวคือบุคคลจะมีพฤติกรรมอย่างไร หรือทำสิ่งใดลงไปทัศนคติจะเป็นเครื่องกำหนด ดังนั้นทัศนคติจึงเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของบุคคล บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไปเพราะทัศนคติกำหนดให้มีพฤติกรรมเป็นอย่งนั้น ซึ่งทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (สุนทรี โคมิน, 2553, หน้า 395-397)

1. Cognitive component ทัศนคติของคนที่มีต่อสิ่งใดจะต้องประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นประการแรก หากมีความรู้ว่สิ่งใดดี ก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น และหากรู้ว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดี

2. Affective component เป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ว่า ชอบ หรือไม่ชอบ พอใจ หรือไม่พอใจ โดยจะสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านความรู้ และด้านพฤติกรรมหรือความพร้อมที่จะกระทำ เช่น มีความรู้ในทางที่ดีจะทำให้เกิดความรู้สึกชอบ และจะมีทัศนคติที่ดี หากมีความรู้ในทางที่ไม่ดีเกิดความรู้สึกไม่ชอบพอจะทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดี

3. Action tendency หรือ Behavioral component เมื่อมีความรู้เชิงประเมินและมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว สิ่งก็ตามมาคือ ความพร้อมที่จะกระทำทางใดทางหนึ่งที่สอดคล้องกัน

ทัศนคติเป็นความคิด ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อเป้าหมาย ซึ่งทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ (Arnold, 2005, p. 241)

1. Affective component เป็นการสะท้อนความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อเป้าหมาย
2. Cognitive component เป็นความเชื่อที่มีต่อเป้าหมายทัศนคติ
3. Behavioral component เป็นผลสะท้อนจากการสังเกตพฤติกรรมต่อเป้าหมายทัศนคติ หรือแนวโน้มการแสดงพฤติกรรมต่อเป้าหมายทัศนคติ

ทัศนคติมีความสำคัญต่อการตอบสนองทางสังคมของบุคคลเป็นอย่างมาก กล่าวคือ บุคคลจะมีพฤติกรรมอย่างไร หรือทำสิ่งใดลงไปทัศนคติจะเป็นเครื่องกำหนด ดังนั้นทัศนคติ

จึงเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของบุคคล บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไปเพราะทัศนคติกำหนดให้มีพฤติกรรมเป็นเช่นนั้น ทัศนคติมีความสำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ทัศนคติของบุคคลจึงมีความสำคัญและมีการศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากทัศนคติมีหน้าที่ดังนี้ (Kate, 1979 cited in Zanden & Wilfrid, 1987, pp.173-182)

1. การปรับตัวทางสังคม (Adjustment function) การมีทัศนคติต่อเรื่องต่าง ๆ ช่วยให้เกิดการปรับตัวทางสังคมเพื่อบรรลุเป้าหมายสิ่งตอบสนองแทนที่บุคคลต้องการ การพัฒนาทัศนคติช่วยให้บุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันหรือเป็นมิตรระหว่างบุคคลที่มีทัศนคติเหมือนกัน มีความขัดแย้งทางสังคมจากการมีทัศนคติตรงข้ามกันในเรื่องเดียวกัน การอ้างอิงหรือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่มีทัศนคติที่คล้ายคลึงกันหรือสอดคล้องกัน และช่วยบุคคลแยกตัวออกจากกลุ่มอ้างอิงที่มีความเห็นต่างกัน รวมถึงช่วยให้บุคคลแสดงความต้องการของตนเองได้ชัดเจน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางสังคม

2. การปกป้องอัตตา (Ego-Defense function) ทัศนคติบางอย่างช่วยบุคคลปกป้องตนเองจากความถูกต้องหรือความเป็นจริงของ โดยการหลีกเลี่ยงการเผชิญความจริงเกี่ยวกับสิ่งไม่ดีหรือเจ็บปวดในตนเอง สิ่งที่ตนเองไม่ยอมรับโดยการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง

3. การสะท้อนค่านิยม (Value-Expressive function) ทัศนคติเป็นสิ่งที่สะท้อนค่านิยมและเอกลักษณ์เฉพาะบุคคลซึ่งมาจากแรงจูงใจของทัศนคติ เช่น การบรรลุความสำเร็จของตนเอง การแสดงออกถึงค่านิยมของตนเองจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ

4. การรับความรู้หรือข้อมูลข่าวสาร (The knowledge function) การมีทัศนคติต่อเรื่องต่าง ๆ ทำให้บุคคลรับรู้ ติความ และเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ที่มีความหมายสำหรับตนเอง ประสบการณ์การเรียนรู้ทัศนคติเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินและจัดกลุ่มทัศนคติที่หมายใหม่ให้เข้ากับทัศนคติที่คล้ายคลึงกันที่มีอยู่เดิม การตอบสนองจะเป็นไปตามแนวโน้ม ทำให้ประหยัดเวลาในชีวิตไม่เสียเวลาในการพิจารณาเพื่อมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น ๆ

การศึกษาทัศนคติของบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการพัฒนาทัศนคติของบุคคลต่อเป้าหมาย ช่วยให้คาดการณ์แนวโน้มของพฤติกรรมที่มีต่อเป้าหมายได้ การศึกษาทัศนคติจะมุ่งเน้นองค์ประกอบของทัศนคติ 3 ด้าน คือ ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม เพื่อประโยชน์ในการนำไปพัฒนาทัศนคติของบุคคล เนื่องจากทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ในชีวิตของบุคคล

การพัฒนาทัศนคติจึงมุ่งเน้นองค์ประกอบของทัศนคติเช่นเดียวกัน โดยที่ทัศนคติเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล ซึ่งมีลักษณะดังนี้ (สุรางค์ ใคว์ตระกูล, 2554, หน้า 397)

1. ทักษะคิดเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้
2. ทักษะคิดเป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลกล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง
3. ทักษะคิดประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ องค์ประกอบเชิงความรู้สึก อารมณ์ (Affective component) องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive component) และองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavioral component)
4. ทักษะคิดเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เป็นไปได้ทั้งทางบวก หรือ ลบ หรือเปลี่ยนแปลงความเข้มข้นมากหรือน้อย
5. ทักษะคิดเปลี่ยนแปลงตามชุมชนหรือสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิก สังคมหนึ่งอาจมีค่านิยมเป็นอุดมการณ์พิเศษเฉพาะในการเปลี่ยนทักษะคิด จึงต้องเปลี่ยนค่านิยม
6. สังคมประกิต (Socialization) มีความสำคัญต่อพัฒนาการทักษะคิดของเด็ก โดยเฉพาะทักษะคิดต่อความคิดและหลักการที่เป็นนามธรรม

ทักษะคิดสะท้อนความคิด ความเชื่อของบุคคล โดยมีแสดงออกทางความรู้สึกหรือพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ทักษะคิดจึงสามารถสร้างและเปลี่ยนแปลงได้ตามลักษณะองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันและส่งผลต่อทักษะคิด 3 ประการ ได้แก่ ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม

แนวคิดดังกล่าวนี้ Fishbein and Aizen ได้ศึกษาและพัฒนาทฤษฎีเพื่อนำมาอธิบายการเกิดทักษะคิด และการพัฒนาทักษะคิด ซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาทักษะคิดและการส่งเสริมทักษะคิดให้กับนักเรียน ดังนี้ (Mio & Haddock, 2012, pp. 67-70)

1. ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of reasoned action: TRA) มีแนวคิดที่เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความตั้งใจที่มีมาก่อน การที่บุคคลจะลงมือกระทำสิ่งใดนั้นจะต้องมีความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมดังกล่าว (Behavioral intention) ซึ่งความตั้งใจนี้มีอิทธิพลมาจากทักษะคิดที่มีต่อพฤติกรรมและการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมที่บุคคลให้การเชื่อถือ โดยผ่านการคิดไตร่ตรองโดยการใช้ข้อมูลที่มีอยู่พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างเป็นระบบก่อนที่จะตัดสินใจลงมือทำหรือไม่ทำ เป็นพฤติกรรมจากความเชื่อในผลกรรมและการคาดหวังผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นซึ่งได้รับแรงจูงใจจากกลุ่มอ้างอิงและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ทั้งนี้บุคคลจะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมตามทักษะคิดของตนนั้น เจตนาเชิงพฤติกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งกำหนดให้บุคคลแสดงพฤติกรรม พฤติกรรมจึงเป็นเครื่องสะท้อนทัศนคติของบุคคล ในขณะที่เดียวกันความตั้งใจกระทำพฤติกรรมยังขึ้นอยู่กับความเชื่อในความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำพฤติกรรมนั้นได้สำเร็จหรือไม่ ดังนั้นบุคคลจะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมออกมานั้นมาจากปัจจัย 2 ปัจจัย คือ

1.1 ทักษะที่มีต่อพฤติกรรมนั้น (Attitude toward behavior) ถูกกำหนดโดยความเชื่อเกี่ยวกับผลกรรม และการประเมินคุณค่าของผลกรรมนั้น ถ้าบุคคลเชื่อว่าการกระทำพฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ผลกรรมทางบวก (Positive outcome) จะมีทัศนคติในทางที่เห็นด้วยต่อพฤติกรรมนั้น ตรงกันข้ามถ้าบุคคลเชื่อว่าถ้าทำพฤติกรรมแล้วจะได้รับผลกรรมทางลบที่ไม่พึงปรารถนา (Negative outcome) จะมีทัศนคติไม่เห็นด้วย หรือต่อต้านพฤติกรรมนั้น ทั้งนี้ทัศนคตินั้นมาจากปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ อาชีพ เป็นต้น

1.2 อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงที่มีต่อการทำพฤติกรรม (Subjective norms) อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงถูกกำหนดโดยความเชื่อว่าคุณค่าหรือกลุ่มที่สำคัญสำหรับเขาคิดว่าเขาควรทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้นและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามบุคคลหรือกลุ่มบุคคลว่ามีมากน้อยแค่ไหนถ้าบุคคลเชื่อว่าคนอื่น หรือกลุ่มคนที่สำคัญต่อเขาเชื่อว่าเขาควรทำพฤติกรรมนั้นและยังถ้ามีแรงกดดันจากสังคมเพิ่มมากขึ้นเขาก็จะยังมีแรงจูงใจที่จะทำตามเพิ่มมากขึ้นตรงกันข้ามถ้าเขาเชื่อว่าคนที่สำคัญของเขาไม่เห็นด้วยหรือคัดค้านไม่ให้ทำพฤติกรรม และเขารับรู้ว่ามีแรงกดดันทางสังคมต่อต้านเพิ่มขึ้นก็จะไม่คล้อยตามและไม่ทำพฤติกรรมนั้น อิทธิพลของสังคมจึงมีความสำคัญเป็นแรงผลักดันให้แสดงพฤติกรรม

แนวคิดการกระทำด้วยเหตุผลสามารถนำมาใช้ส่งเสริมทัศนคติโดยการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความรู้เชิงประเมินเพื่อสร้างความเชื่อ หรือเปลี่ยนความเชื่อใหม่ การให้มีโอกาสกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่เป็นบวกต่อเป้าหมายทัศนคติซ้ำ ๆ ด้วยการใช้อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงซึ่งเป็นบุคคลแวดล้อม เช่น พ่อแม่ ครู เพื่อน บุคคลรอบข้าง เป็นต้น เหล่านี้มีความสำคัญในฐานะตัวแบบที่มีผลต่อพฤติกรรมซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบ (Imitation) นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ต่อการศึกษาทัศนคติและทำนายพฤติกรรมของบุคคลซึ่งสามารถวัดความเชื่อ (Belief) ทัศนคติ (Attitudes) และความตั้งใจกระทำ (Intention) ที่มีต่อเป้าหมาย

2. ทฤษฎีพฤติกรรมตามการวางแผน (Theory of planned behavior: TPB) พัฒนามาจากแนวคิดการกระทำด้วยเหตุผล โดย Ajzen เชื่อว่าเจตนาของบุคคลเป็นตัวทำนายการแสดงพฤติกรรม และสิ่งที่มีอิทธิพลกำหนดเจตนาเชิงพฤติกรรมนอกเหนือจากทัศนคติต่อพฤติกรรม อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง คือ การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมที่จะกระทำได้ (Perceived behavioral control: PBC) ซึ่ง Ajzen อธิบายความหมายไว้ว่าเป็นการรับรู้ของบุคคลว่าตนมีความสามารถที่จะทำพฤติกรรมนั้น ประกอบด้วยความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ชนิด คือ

2.1 ความเชื่อในพฤติกรรมโดยการประเมินผลกรรมจากการแสดงพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นในสังคม (Behavioral beliefs)

2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงและ แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Normative beliefs)

2.3 ความเชื่อในการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ และความสามารถที่จะทำพฤติกรรม (Control beliefs)

ถ้าบุคคลมีทัศนคติเห็นด้วยต่อพฤติกรรม ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มอ้างอิงสนับสนุนและเชื่อว่าตนควบคุมพฤติกรรมนั้นได้มากเท่าไร บุคคลนั้นจึงจะมีเจตนาที่จะทำพฤติกรรมนั้นมากขึ้นเท่านั้น และเมื่อมีเจตนาที่หนักแน่นก็จะนำไปสู่การทำพฤติกรรมนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าบุคคลมีระดับของความสามารถที่จะควบคุมปัจจัยต่าง ๆ และมีความสามารถที่จะทำพฤติกรรมนั้นได้ก็จะมีเจตนาที่จะทำพฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น นำไปสู่โอกาสที่จะทำพฤติกรรมนั้นมากขึ้น ดังนั้นทัศนคติจึงสามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้

แนวคิดทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและทฤษฎีพฤติกรรมตามการวางแผนของ Fishbein and Aizen ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและทัศนคติ และอิทธิพลของสังคม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำนายพฤติกรรมที่บุคคลจะกระทำโดยการศึกษาทัศนคติต่อสิ่งที่สนใจ เนื่องจากทัศนคติดี้อิทธิพลต่อพฤติกรรม นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้สร้างทัศนคติให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากพฤติกรรมมีอิทธิพลต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเนื่องจากการเล่นบทบาททางสังคมทำให้ซึมซับสร้างหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและองค์ประกอบของทัศนคติ ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาทัศนคติและพัฒนากิจกรรมส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้โดยการใช้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม และตัวแบบที่อยู่แวดล้อม ได้แก่ บุคคล สถานประกอบการ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ

ทัศนคติดี้อิทธิพลต่อพฤติกรรม และพฤติกรรมเป็นสิ่งที่อ่อนความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติของบุคคล ดังนั้นจึงสามารถสร้างให้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากทัศนคติเป็นผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับ โดยความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดทัศนคติ ดังนี้ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551, หน้า 174-178)

1. ข้อเท็จจริง (Facts) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก หากมีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องได้จะทำให้มีการยอมรับข้อเท็จจริงนั้นได้ง่าย และนำไปสู่การเปลี่ยนความเชื่อในเรื่องนั้น ๆ

2. ความเชื่อ (Beliefs) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ หรือเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งทำให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้นตามความเห็นของตนเองโดยข้อเท็จจริงนั้นอาจจริงหรือไม่จริงตามความเป็นจริง เป็นความเชื่อในแต่ละบุคคล ความเชื่อจึงไม่ถูกหรือผิดเสมอไป ความเชื่อต่างจากเจตคติเนื่องจากขึ้นอยู่กับความจริง มากกว่า อารมณ์ ความเชื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

ของบุคคล คนรอบข้าง หรือบางเรื่องเป็นความเชื่อของชุมชน ท้องถิ่น สังคมนั้น ๆ และกลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคม (Social norms)

3. ค่านิยม เป็นความเชื่อที่ฝังลึกในจิตใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคม และกำหนดวิถีชีวิตของบุคคลในสังคมให้เป็นที่ไปในทางที่สังคมต้องการ ค่านิยมต่างจากทัศนคติ ค่านิยมหนึ่ง ๆ เป็นความเชื่อเดียว แต่ทัศนคติเป็นที่รวมของความเชื่อหลายความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ ค่านิยมแสดงออกได้ทั้งสิ่งของและสถานการณ์หลายอย่างในขณะเดียวกัน เป็นมาตรฐานสำหรับปฏิบัติ คน ๆ หนึ่งจะมีค่านิยมมากเท่ากับความเชื่อที่ได้เรียนรู้มาในแง่ทฤษฎีค่านิยมจะอยู่ใจกลางของบุคลิกภาพและระบบความรู้ (Cognitive system) มากกว่าทัศนคติ และเป็นตัวกำหนดทั้งทัศนคติและพฤติกรรม

4. ความเห็น (Opinions) เป็นการแสดงออกทางถ้อยคำ (Verbal expression) เกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ หรือค่านิยมต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

กระบวนการเกิดทัศนคติมีลักษณะคล้ายกับการเรียนรู้ ซึ่งเริ่มที่ความจำเป็น (Need) หรือความต้องการ (Desire) เป็นการให้นักเรียนเห็นความจำเป็นอย่างเด่นชัดก่อน ขั้นตอนต่อไปจะเกิดความชื่นชอบ (Preference) หรือ ความสนใจตามมา ความชื่นชอบจะกระตุ้นให้มีความนิยมและเชื่อในคุณค่าของสิ่งนั้น ความรู้สึกนี้จะกลายเป็นค่านิยม ซึ่งค่านิยมที่ก่อตัวอยู่ระยะเวลาหนึ่งนานพอสมควร (Fixed value) จะกระตุ้นให้เกิดสภาวะที่รุ่มร้อนอยู่ในใจ มุ่งมั่นที่จะดำเนินการคือสภาวะที่เรียกว่าทัศนคติ (Attitude) เมื่อทัศนคติเกิดแล้วจะกระตุ้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำ หรือปฏิบัติ (Action หรือ Doing) การกระทำ (Doing) นี้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ “การเรียนรู้จากการกระทำ” (Learning by doing) กระบวนการเกิดทัศนคติมาจากสิ่งเร้าที่เข้ามามีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อทำให้เกิดความรู้สึกและแนวโน้มของพฤติกรรมตามมาหากเป็นที่ไปในทางบวกบุคคลจะมีทัศนคติที่ดี (สาโรช บัวศรี, 2552, หน้า 129)

ทัศนคติสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ หลักการดำเนินการส่งเสริมทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นตามที่ต้องการนั้นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพล ดังนี้ (สุชา จันทร์เอม, 2541, หน้า 273)

1. วัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งเริ่มจากครอบครัว โรงเรียน วัด สถาบันอื่น ๆ ในสังคม วิทยุ โทรทัศน์ สื่อมวลชน มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ เช่น คนไทยนับถือผู้สูงอายุ จึงนบถนอบและให้ความเกรงใจผู้สูงอายุ

2. ครอบครัว เป็นแหล่งแรกที่อบรมให้เด็กเรียนรู้การสมาคมซึ่งมีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างทัศนคติ รวมถึงการปลูกฝังทัศนคติในการดำเนินชีวิตเพราะเด็กมักเลียนแบบและเชื่อฟังพ่อแม่อยู่แล้ว

3. กลุ่มเพื่อน เด็กได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน เพราะต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อน ต้องการคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนซึ่งเด็กต้องการมีมิตร

4. บุคลิกภาพ ลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับทัศนคติ เช่น พวกที่ชอบออกสังคม พวกหนีสังคม พวกชอบเด่นจะมีทัศนคติไม่เหมือนกัน

ทัศนคติเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในสังคม จากการอบรมกล่อมเกลาและการเติบโต ในสิ่งแวดล้อมที่สอนให้เรียนรู้ทัศนคติที่บุคคลรอบข้างมีต่อสิ่งต่าง ๆ และได้ซึมซับทัศนคติจาก สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติ ดังนี้ (พิภพ วังเงิน, 2547, หน้า 411; นพมาศ อึ้งพระ (ธีรเวคิน), 2553, หน้า 308-312)

1. อิทธิพลของพ่อแม่ วัยก่อนเข้าเรียนเด็กจะพัฒนาค่านิยม ความเชื่อ และความรู้สึกนึก คิดในกรอบของผู้ใหญ่ในครอบครัว

2. อิทธิพลจากกลุ่มต่าง ๆ ในช่วงวัยรุ่นมีความสำคัญมาก ถ้าได้แบบอย่างที่ดีจะพัฒนาเจตคติไปในทางที่ดี

3. อิทธิพลจากประสบการณ์ส่วนตัว การได้พบเห็น ได้อ่าน ได้ฟังบ่อยในวิถีชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดเจตคติที่ดีได้

4. อิทธิพลจากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต วิกิทัศน์ ภาพยนตร์ วารสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ข้อมูล ข่าวสารที่ได้รับมีผลต่อเจตคติ

5. สิ่งแวดล้อม บุคคลแวดล้อมในสังคมมีอิทธิพลในการหล่อหลอมทัศนคติคิด เช่น บุคคล ที่ทำงานอยู่ก่อนมีอิทธิพลต่อบุคคลเข้าทำงานใหม่

การที่จะปลูกฝัง และพัฒนาค่านิยมใด ๆ ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนสามารถกระทำได้โดยวิธี ต่อไปนี้ (ทิสนา เขมมณี, 2550, หน้า 22-23)

1. จัดสิ่งเร้าให้ได้รับรู้และเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการปลูกฝัง

2. จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้มีการตอบสนองในเรื่องนั้นและ เกิดความพึงพอใจ

3. ช่วยให้เห็นคุณค่าของเรื่องนั้น โดยช่วยให้ได้เห็นประโยชน์ ได้รับประโยชน์หรือ เกิดความพึงพอใจในค่านิยมนั้น

4. ช่วยให้มีโอกาสจัดระเบียบในการนำเรื่องนั้น ไปใช้ในระบบชีวิตของตน

5. ช่วยให้ได้ลงมือปฏิบัติตนตามค่านิยมนั้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนกระทั่งปฏิบัติได้ เป็นลักษณะนิสัย

ลักษณะของทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากอิทธิพลของสังคมแวดล้อม การเกิดทัศนคติเริ่มขึ้นจากการที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดเป็น

คิด ความเชื่อ ความรู้สึกและพฤติกรรมต่อเป้าหมายทัศนคติ การพัฒนาทัศนคติต้องอาศัยการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้สำคัญที่ทำให้เกิดทัศนคติมี 4 ประเภท ดังนี้ (ลีทริ โชค วรานุสันติกุล, 2546, หน้า 126-128; Elliot, 2000, pp. 199-244)

1. การเรียนรู้แบบโยงความสัมพันธ์ พฤติกรรมเป็นผลของการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมาจากการเรียนรู้ในประสบการณ์ การเรียนรู้ทัศนคติสามารถกระทำได้ โดยการวางเงื่อนไขแบบถ่ายโยงความสัมพันธ์ หากต้องการให้บุคคลเกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใด ควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนได้ประเมินค่าว่าเป็นสิ่งที่ดี มีคุณค่าโดยจัดให้ผู้เรียนได้ใกล้ชิด สิ่งเร้าที่ดี และให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงพฤติกรรมตอบสนองบ่อย ๆ เกิดการเรียนรู้บ่อย ๆ นอกจากทำให้เกิดทัศนคติแล้วยังช่วยให้ทัศนคตินั้นมีความคงทน

2. หลักการเรียนรู้จากผลกรรม การเรียนรู้ทัศนคติเกิดจากผลการกระทำในอดีต หากเป็นที่พึงพอใจจะมีการกระทำซ้ำ หากผลไม่เป็นที่พึงพอใจจะมีการหลีกเลี่ยงเมื่อสิ่งเร้าเดิมปรากฏ การนำแนวคิดไปใช้นั้น การสำรวจความพร้อมหรือการสร้างความพร้อมทางการเรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการก่อนการเรียนเสมอ หากต้องการให้ผู้เรียนเกิดทักษะในเรื่องใด ต้องให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และให้ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกไปใช้ และให้ได้รับผลที่น่าพึงพอใจ สามารถนำไปใช้ส่งเสริมทัศนคติให้เกิดขึ้นตามที่ต้องการและมีความมั่นคงมากขึ้นจากการจัดสิ่งเร้าที่ดีและผู้เรียนชอบ โดยเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในเรื่องที่ต้องการส่งเสริม

3. หลักการเรียนรู้จากการเสริมแรง โดยใช้การเสริมแรงทางบวก (Positive reinforce) เช่น คำชม หรือความรู้สึกที่ดี ๆ หรือใช้การเสริมแรงทางลบ (Negative reinforce) ขจัดสิ่งเร้าที่ไม่ดีออก การเสริมแรงดังกล่าวทำให้มีพฤติกรรมทำซ้ำ นอกจากนี้ยังมีการเสริมแรงที่มาจากภายในใจของบุคคล (Intrinsic reinforce) ได้แก่ ความรู้สึกพึงพอใจในงานที่ทำ การรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ การที่มนุษย์สามารถเสริมแรงตนเองได้ เพราะมนุษย์มี Self-reinforcement ดังนั้นการส่งเสริมพฤติกรรมทัศนคติโดยการให้รางวัลเมื่อแสดงพฤติกรรมตามแนวทางที่พึงปรารถนา ผลของการกระทำที่ได้รับ การเสริมแรงจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมเพิ่มขึ้นหรือคงที่หากได้รับผลกรรมเป็นที่พึงพอใจ ดังนั้นการจัดสิ่งเร้าในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและการเสริมแรงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ สิ่งทีเรียนรู้

4. การเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ ทัศนคติเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ และการเลียนแบบผู้อื่น (Imitation) โดยเฉพาะบุคคลที่มีความเข้มแข็งกว่า บุคคลที่มีความสำคัญมากกว่า หรือมีคุณสมบัติที่น่าเลื่อมใส การเห็นตัวอย่างจากผู้อื่นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งแหล่งเรียนรู้ทางสังคมที่สำคัญที่สุดในตอนต้นของชีวิต คือ ครอบครัว โดยลูกจะเลียนแบบทัศนคติของพ่อแม่ วัยรุ่น

จะเลียนแบบกลุ่มเพื่อน และคนที่นิยมชื่นชอบ การสร้างตัวแบบ (Role model) จะทำให้มีการยึดถือเป็นแบบอย่าง โดยสิ่งที่จะทำให้เกิดการเลียนแบบ คือ แรงจูงใจและเป้าหมาย ส่วนอีกตัวแปรหนึ่งคือความสามารถ (Self-efficacy) หากขาดความสามารถจะไม่สามารถเลียนแบบได้ การเรียนรู้ทำให้เกิดความเชื่อซึ่งเป็นปัจจัยเบื้องต้นของการเกิดทัศนคติ จากการรับรู้สิ่งเร้าอันเป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้ด้านความรู้ซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกของทัศนคติ ความรู้เชิงประจักษ์ทำให้เกิดความเชื่อและส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายของทัศนคติ ดังนั้นการสร้างทัศนคติต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้กระตุ้นความสนใจให้นักเรียนรับรู้ข้อมูลที่เป็นจริงเพื่อสร้างความเชื่อต่อเป้าหมายทัศนคติว่าเป็นสิ่งจำเป็น มีความสำคัญ และมีคุณค่า หากเปลี่ยนความเชื่อเดิมของบุคคลได้จะสามารถเปลี่ยนทัศนคติได้เช่นกัน

ทัศนคติมีสองทิศทางในทางบวกและทางลบ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติจึงมุ่งผลในทางบวก การเปลี่ยนทัศนคติเป็นการทำให้องค์ประกอบของทัศนคติเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการเปลี่ยนความเชื่อ การปรับความรู้สึกและปรับพฤติกรรม เนื่องจากทัศนคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งใดอย่างไรสังเกตได้จากพฤติกรรม หรือการกระทำที่แสดงออกมาและหากทราบว่าบุคคลมีทัศนคติเช่นใดก็จะสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะแสดงออกได้เช่นเดียวกัน การแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำต่อสิ่งต่าง ๆ ของบุคคลเป็นเครื่องบ่งชี้ได้ว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติเป็นอย่างไร เนื่องจากการกระทำและพฤติกรรมของบุคคลหลายอย่างเกิดจากสถานการณ์ทางสังคม จูงใจให้กระทำ การพูด การเล่นบทบาทตามตำแหน่งและบรรทัดฐานทางสังคมทำให้บุคคลเกิดทัศนคติหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้สอดคล้องกับการกระทำ รวมถึงบางครั้งการกระทำและพฤติกรรมบางอย่างเกิดจากแรงจูงใจภายในของบุคคล (Myers, 2012, pp. 124-152) การปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับทัศนคติเป็นแนวทางหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

การดำเนินการเปลี่ยนแปลงทัศนคติสามารถกระทำตามแนวคิดทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม โดยการทำให้องค์ประกอบแต่ละด้านเกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ดังนี้ (Mio & Haddock, 2012, pp. 24-169)

1. อิทธิพลของความรู้ต่อทัศนคติ ความเชื่อเป็นผลของการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร (Information) เกี่ยวกับวัตถุ บุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเชิงประจักษ์ค่า ดี เลว มีประโยชน์ มีโทษ ความเชื่อจึงมีบทบาทต่อการเปลี่ยนทัศนคติโดยกระบวนการเปลี่ยนความเชื่อ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าการนำเสนอข่าวสารนั้นมีแรงจูงใจมากพอที่จะเปลี่ยนทัศนคติได้ อิทธิพลของแรงจูงใจนี้มาจากแหล่งข้อมูลข่าวสาร เนื้อหา ผู้ฟัง และวิธีการนำเสนอ การที่จะทำให้ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลต่อบุคคลประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเสนอ (Presentation) ขั้นสร้างความใส่ใจ (Attention)

ชั้นความเข้าใจ (Comprehensive) ชั้นเปลี่ยนทัศนคติ (Attitude change) ชั้นจดจำทัศนคติ (Attitude retention) และชั้นเปลี่ยนพฤติกรรม (Behavior change) ดังนั้นการเปลี่ยนทัศนคติจึงเป็นการปรับองค์ความรู้เชิงประเมินจากการชักชวนของบุคคลหรือกลุ่มอ้างอิง เพื่อสร้างความเชื่อในคุณค่าต่อเป้าหมายทัศนคติ

2. อิทธิพลของความรู้สึกต่อทัศนคติ ความรู้สึกเกิดขึ้นหลังจากเกิดความเชื่อซึ่งผ่านการประเมินมาแล้ว นอกจากนี้บุคคลยังมีความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ จากการเรียนรู้อารมณ์ ความรู้สึกจากพ่อแม่ โดยการคาดหวังผลที่เกิดขึ้นจากแสดงออกของอารมณ์ทางพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกตจากสถานการณ์และการเปลี่ยนอารมณ์ต่าง ๆ ต่อเป้าหมายทัศนคติ ทำให้ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์พฤติกรรมทางอารมณ์จากผู้อื่นหรือการรับข้อมูลในสังคม ซึ่งการมีอารมณ์ดี การมีความสุขส่งผลต่อความรู้สึกและการมีทัศนคติทางบวก การสร้างและกระตุ้นอารมณ์ เช่น การให้รางวัล การลงโทษ การวางเงื่อนไขพฤติกรรม การชักชวนโดยใช้คำพูดกระตุ้น ช่วยเชื่อมความรู้สึกไปสู่ทัศนคติทางบวก ความรู้สึกจึงมีผลต่อการเกิดทัศนคติโดยตรง การศึกษาทัศนคติจึงวัดได้จากความรู้สึกจากการแสดงออกของทัศนคติทั้งภายในและภายนอก

3. อิทธิพลของพฤติกรรมต่อทัศนคติ นอกจากพฤติกรรมจะเป็นผลของทัศนคติตามความสัมพันธ์ของการเกิดแล้วยังมีผลต่อทัศนคติโดยตรง เนื่องจากการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม การสังเกตเห็นคุณค่าของพฤติกรรมจากประสบการณ์ตรงในชีวิตโดยแรงจูงใจและอิทธิพลของสังคม การแสดงบทบาทในสังคมตามบรรทัดฐาน และการรับรู้ตนเองในด้านความสามารถ อารมณ์ ความรู้สึกและค่านิยม มีผลต่อการตัดสินใจกระทำพฤติกรรม ดังนั้นการปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับทัศนคติต้องส่งเสริมนักเรียนให้ตระหนักรู้ในตนเอง สร้างโอกาสพัฒนาความสามารถให้กระทำพฤติกรรมตามทัศนคติด้วยการสัมผัสเหตุการณ์จริง การปฏิสัมพันธ์โดยตรง ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ เรื่องราว บุคคลสิ่งต่าง ๆ การใช้คำพูดชักจูงกระตุ้นให้กล้ากระทำพฤติกรรม การกระตุ้นอารมณ์ทางบวก การใช้ตัวแบบ และการสร้างประสบการณ์ให้ประสบความสำเร็จ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจึงเป็นกระบวนการปรับพฤติกรรมทางปัญญาซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในหรือปัญญา ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ความรู้ ทัศนคติ ค่านิยม ความคาดหวัง และอารมณ์ความรู้สึก เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก ดังนั้นการเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลสามารถทำได้โดยการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลเกิดปัญญาเปลี่ยนความคิด ความเชื่อใหม่ และการมีค่านิยมใหม่เกิดขึ้น ซึ่งการศึกษาทัศนคติจึงสามารถวัดได้จากพฤติกรรม

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติสามารถกระทำได้โดยการสื่อความหมาย ซึ่งองค์ประกอบในการสื่อสารประกอบด้วย ต้นกำเนิดสาร (Source) สาร (Message) ช่องทางในการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Recipient) โดยแหล่งของสารทำให้เกิดความใส่ใจ สารทำให้เกิดความเข้าใจผู้รับสาร

เกิดการยอมรับ และช่องทางในการสื่อสารมีผลต่อการจดจำ โดยกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยการสื่อความแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545, หน้า 143-144)

ขั้นที่ 1 สร้างความใส่ใจ (Attention) สารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต้องทำให้ผู้รับ ใ้ใจก่อนเป็นอันดับแรก

ขั้นที่ 2 การทำความเข้าใจ (Comprehension) ผู้ส่งสารต้องพยายามทำให้ผู้รับเกิด ความเข้าใจได้หลังจากสร้างความใส่ใจ

ขั้นที่ 3 การยอมรับ (Acceptance) ผลของการสื่อความหมายถ้าสอดคล้องกับ ความปรารถนาของผู้รับสารย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้

ขั้นที่ 4 การจดจำ (Retention) การสื่อความหมายต้องทำให้ผู้รับสารจำสารได้และนาน การส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่ออาชีพไม่ว่าจะเป็นการสร้างหรือเปลี่ยนทัศนคติให้เกิดขึ้น นักเรียนต้องนำสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติ และความรู้สึกที่ เกี่ยวข้องกับเป้าหมายของทัศนคติมาจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ โดยยึดหลัก การเรียนรู้และประสานสร้างความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนหรือสังคม เพื่อให้ องค์กรประกอบของทัศนคติเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ จึงเป็นกระบวนการสร้าง และเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทิศทางบวก ในด้านความรู้ ความเข้าใจการรับรู้ ความรู้สึกที่ดี และการแสดงออกทางพฤติกรรมในบริบทที่เป็นสภาพแวดล้อมรอบตัวของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเชื่อในคุณค่า ความสำคัญ และประโยชน์ในอาชีพทำสวนผลไม้ โดยการ จัด ประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ความเข้าใจในอาชีพ การฝึกปฏิบัติ ทักษะในอาชีพ และเกิดความรู้สึกและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ (Attitude) ในที่สุด

ทัศนคติต่ออาชีพ

ทัศนคติเป็นความรู้สึกความคิดเห็นความเชื่อของบุคคลต่อเป้าหมาย ทัศนคติต่ออาชีพ (Career attitudes) จึงมีอาชีพเป็นเป้าหมาย บุคคลในสังคมมีอาชีพต่างกันเนื่องมาจากการมีทัศนคติ ต่ออาชีพแต่ละอาชีพต่างกัน สังเกตได้จากพฤติกรรม และการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งทางบวกและทางลบ

บุคคลในสังคมมีการแสดงออกต่ออาชีพต่างกันเนื่องจากแต่ละอาชีพมีความแตกต่างกัน ในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็น ลักษณะของงาน สถานที่ทำงาน บุคคล แวดล้อม จึงมีการให้ความหมายเช่นเดียวกับทัศนคติต่องาน (Work attitudes) โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้ บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ คือ ความพึงพอใจในงานซึ่งมาจากทัศนคติที่เกี่ยวกับงานเป็นส่วนสำคัญ จากผลของการเปรียบเทียบสิ่งที่ได้รับกับสิ่งที่ต้องการในมิติต่าง ๆ (เจษฎา อังกาบสี, 2554, หน้า 24) หากบุคคลมีความพึงพอใจในงานก็จะมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ

ทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเป็นความรู้สึกที่เกิดจากแรงจูงใจในมิติต่าง ๆ ของงานและอาชีพ เกิดเป็นความพึงพอใจขึ้น ซึ่งความพึงพอใจนี้มาจากความต้องการผลลัพธ์หรือสิ่งที่ต้องการได้รับ จากอาชีพของแต่ละบุคคล โดยมาจากสิ่งต่อไปนี้ (Fritzsched & Parrish, 2005, pp.181-182)

1. การเปรียบเทียบประสบการณ์ในอาชีพที่มีมาก่อนกับการรับรู้ในความรู้ ความเข้าใจ ในอาชีพที่ได้รับก่อนที่จะตัดสินใจ
2. บริบททางสังคม อิทธิพลของสังคมมีผลต่อทัศนคติต่ออาชีพ การให้ข้อมูลข่าวสาร อาชีพโดยสภาพแวดล้อมในสังคมประกอบด้วย การรับรู้อาชีพจากบุคคลแวดล้อม สื่อต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ ในชุมชน นอกจากนี้ทัศนคติของสังคมที่มีต่ออาชีพในการยอมรับ ไม่ยอมรับการยกย่องหรือไม่ยกย่องต่ออาชีพ เหล่านี้มีผลต่อทัศนคติต่ออาชีพของบุคคล
3. ลักษณะของอาชีพ อาชีพแต่ละประเภทมีลักษณะงานแตกต่างกันตามประเภทของงาน บุคคลจะมีความสนใจในอาชีพแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของตน หากอาชีพใดมีลักษณะงาน สอดคล้องกับบุคลิกภาพหรือความสนใจก็จะทำให้มีทัศนคติที่ดี
4. ความเครียดในอาชีพ บุคคลที่มีความสุขในการทำงานจะไม่มี ความเครียด ซึ่งมาจาก สภาพแวดล้อมของงาน บรรยากาศในสถานที่ทำงาน การปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้การได้ทำงานในอาชีพที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ ความชอบ ความสนใจ การพัฒนา นักเรียนด้านอาชีพ และการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็น
5. ความประสงค์หรือความต้องการของบุคคล เนื่องจากบุคคลมีความแตกต่างกันหรือ มีข้อจำกัดต่างกัน จึงเป็นความต้องการในวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลซึ่งสัมพันธ์กับการมีทัศนคติที่ดี ต่ออาชีพ
6. ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของบุคคล อาชีพมีความเหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ และสภาพแวดล้อมของสังคมและวัฒนธรรมต่างกัน อาชีพบางอาชีพจึงมีความเหมาะสม เฉพาะท้องถิ่นหนึ่งเท่านั้น

ทัศนคติของบุคคลที่มีต่ออาชีพจึงมาจากการได้รับสิ่งดีจากอาชีพในด้านต่าง ๆ ลักษณะ ของทัศนคติต่ออาชีพจึงประกอบด้วยองค์ประกอบหลายองค์ประกอบ การก่อเกิดทัศนคติต่ออาชีพ เนื่องจากความพึงพอใจในงานมาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ดังนี้ (Jordan, 2000, pp. 50-60)

1. แรงจูงใจ (Motivation) พฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ทุกอย่างที่มีต่อการทำงาน หรืออาชีพเกิดขึ้นจากแรงจูงใจ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ประกอบด้วย

- 1.1 แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) ทำให้เกิดความพอใจในงานมาจากสิ่งเร้าของ งาน การมุ่งหวังผลตอบแทนภายใน (Intrinsic rewards) เป็นความรู้สึกภายในที่ได้รับจากงาน หรือ ความสำเร็จจากงาน เช่น เป็นงานที่ทำทนายทำให้รู้สึกดี พอใจ ชื่นชม ภูมิใจ เป็นรางวัลแก่ตนเอง

1.2 แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation) มาจากสิ่งเร้าภายนอก ทำให้ได้รับผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic rewards) เช่น ค่าจ้าง ผลตอบแทน ความมั่นคง เป็นต้น

2. ค่านิยม เป็นสิ่งที่บุคคลเห็นว่าสำคัญต่อชีวิต ค่านิยมมาจากความคาดหวังจากสิ่งที่จะได้รับจากงานหรืออาชีพ โดยบุคคลมีระดับของค่านิยมต่างกัน ดังเช่นความมั่นคงของชีวิต บางบุคคลเห็นว่าเงินมีความสำคัญต่อความมั่นคงของชีวิต บางบุคคลเห็นว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว การศึกษา ศาสนา มีความสำคัญต่อความมั่นคงของชีวิต ค่านิยมมีความสำคัญต่อบุคคล การทำความเข้าใจหรือการทำค่านิยมของตนเองให้ชัดเจนว่าตนเองมีค่านิยมอย่างไร สิ่งใดสำคัญสำหรับตนเองจะทำให้บุคคลไม่ขาดเป้าหมายในชีวิต หรือมีความสับสนในตนเอง ค่านิยมมี 2 ประเภท คือ ค่านิยมที่จับต้องได้ (Tangible value) เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจจากการสนองความต้องการจำเป็นสำหรับของบุคคลในด้านวัตถุ เช่น สิ่งของ วัตถุ เครื่องมือ และค่านิยมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible value) แต่เป็นสิ่งที่มิค่านิยมในชีวิต เช่น ความมีอิสระ ความรัก ความเคารพนับถือ คุณธรรม เป็นต้น Rokeach ได้แบ่งค่านิยมเป็น 2 ชนิด คือ ค่านิยมเป้าหมาย (Terminal value) หรือจุดหมายปลายทางของชีวิตที่พึงปรารถนา เป็นจุดหมายปลายทางส่วนบุคคล หรือสังคม เช่น ความเท่าเทียม ความมีภราดรภาพ ความอยู่รอดปลอดภัย ความรักความอบอุ่น ความสามัคคีกลมเกลียว ชีวิตที่สะดวกสบาย เป็นต้น และค่านิยมที่นำไปสู่ผลหรือวิถีทางในการประพฤติปฏิบัติที่พึงปรารถนา (Instrumental value) เช่น ความซื่อสัตย์ การให้อภัย ความอิสระ และศักยภาพหรือประสิทธิภาพของบุคคล เป็นต้น

การศึกษาทัศนคติต่ออาชีพ

การศึกษาทำความเข้าใจทัศนคติของบุคคลต่องานหรืออาชีพประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้ (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2550, หน้า 230-233)

1. การรู้และเข้าใจ (Cognitive) หมายถึง การรู้ในเรื่องต่าง ๆ ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ของบุคคลที่มีต่องาน เช่น การรู้เกี่ยวกับวิธีการทำงาน ประสบการณ์การทำงาน รู้ปัญหา
2. ความรู้สึก (Affective) หมายถึง ความรู้สึกทางบวกหรือทางลบ ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจผู้บริหาร หรือผู้ร่วมงาน ความรู้สึกมาจากความเชื่อและค่านิยม
3. พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง ความตั้งใจ ความปรารถนาที่จะแสดงออกในวิถีทางของแต่ละคน

ทัศนคติต่ออาชีพเป็นความเชื่อและค่านิยม อันเนื่องมาจากปัญญาการรู้และเข้าใจต่อสิ่งเร้า (Stimuli) ซึ่งเป็นองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมของอาชีพ เงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการและส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงาน ทำงานไม่ดี มาทำงานสาย การทำงานด้วยความเต็มใจ

นักเรียนจะมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้เป็นอย่างไรศึกษาได้จาก ความรู้สึกและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพในด้านต่าง ๆ ทั้งทางบวกและทางลบ การศึกษาทัศนคติขึ้นอยู่กับความสนใจศึกษาของผู้ศึกษา โดยมากมักมุ่งสนใจที่จะตอบคำถามว่า พฤติกรรมอะไร คุณลักษณะส่วนบุคคล และสภาพการทำงานอะไรบ้างในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่ออาชีพ

ทัศนคติต่ออาชีพของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่ออาชีพทั้งในแง่สภาพของอาชีพ ลักษณะบุคคลในอาชีพการยอมรับในอาชีพและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำหรือการปฏิบัติของนักเรียนต่ออาชีพหรือบุคคลในอาชีพนั้น ๆ โดยทัศนคติต่ออาชีพเกิดจากประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับอาชีพ ถ้านักเรียนมีประสบการณ์ที่ดีหรือการรับรู้ที่ดีในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ การยอมรับของสังคมในอาชีพนั้น คุณลักษณะที่ดีของบุคคลในอาชีพนั้น ความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ และลักษณะของงานที่ทำทนายในอาชีพนั้นก็จะสร้างความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพนั้น ประสบการณ์ที่ดีและการรับรู้ที่ดีทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพ ซึ่งก็คือทัศนคติที่ดีต่ออาชีพนั่นเอง เมื่อเกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพใดก็อยากจะเข้าไปเป็นสมาชิกของอาชีพนั้น อยากทำให้อาชีพเป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น มองบุคคลที่ประกอบอาชีพนั้นในแง่ดี เห็นแต่สิ่งดีงามของลักษณะหรือส่วนประกอบของอาชีพนั้น และเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เข้าไปอยู่ในอาชีพนั้น (ประดินันท์ อุปรมัย, 2545, หน้า 28)

นักเรียนเป็นผู้ที่อยู่ในวัยการศึกษายังไม่ประกอบอาชีพ แต่จะเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพครั้งแรกจากครอบครัว และเมื่อถึงวัยเข้าเรียนจะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นไปพร้อมกับการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ตามหลักสูตรของสถานศึกษาในแต่ละระดับ โดยมีเป้าหมายเพื่อการประกอบอาชีพในวัยผู้ใหญ่ ทฤษฎีพัฒนาอาชีพของ Super แบ่ง การพัฒนาอาชีพเป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพ และการพัฒนาความรู้และทักษะในอาชีพ ทั้งนี้ทัศนคติต่ออาชีพ ได้แก่ ความสนใจ และค่านิยมในอาชีพ โดยค่านิยมในอาชีพจะเป็นบรรทัดฐานของพฤติกรรมซึ่งได้รับอิทธิพลของสังคม นักเรียนจึงมีการพัฒนาทางอาชีพตั้งแต่วัยแรกเกิด ไปพร้อม ๆ กับพัฒนาการตามวัย ทัศนคติที่ดีต่ออาชีพของนักเรียนจึงเริ่มเกิดขึ้นนับตั้งแต่ได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าโดยอิทธิพลของครอบครัว โรงเรียน และสังคมแวดล้อม จากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับอาชีพในแต่ละช่วงวัย เหล่านี้เป็นสิ่งหล่อหลอมความเชื่อ ความรู้สึกที่มีต่ออาชีพ และก่อตัวเป็นทัศนคติในที่สุด

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีในเบื้องต้นมาตามลำดับ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ ของ Dawis (2005) ที่ว่าทัศนคติต่ออาชีพมาจากความพึงพอใจในอาชีพที่สามารถตอบสนองความต้องการได้มากที่สุด แนวคิด Fritzsich and Parish (2005) แนวคิดการเรียนรู้อาชีพทางสังคม ของ Lent (2005) ที่ว่า การคาดหวังผลลัพธ์จากอาชีพ และผลการตอบสนองทำให้เกิดความพึงพอใจ แนวคิดของ Corey and Corey (2010) แนวคิด ของ Jordan (2000) และแนวคิดของ

Zaden and Crandell (2007) ที่ว่า ความมุ่งหวังจากอาชีพ หรือแนวโน้มของชีวิตที่บุคคลต้องการเป็น ความมั่นคงของชีวิต และความมั่นคงในอาชีพ ตามความต้องการขั้นพื้นฐานในชีวิตของมนุษย์ การเกิดทัศนคติที่ดีของนักเรียนเริ่มขึ้นด้วยการเรียนรู้สถานภาพอาชีพจากพ่อแม่ การขัดเกลาทางสังคม จากแบบอย่างที่มีในสังคม การเรียนรู้อิทธิพลของสังคมจากการสร้างสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อทัศนคติต่ออาชีพของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ในเรื่องความมั่นคงในอาชีพ ความพึงพอใจในอาชีพ ความเป็นแบบอย่างในอาชีพและสัมพันธภาพในอาชีพ เพื่อประโยชน์นำไปใช้สร้างแบบสอบถามจึงศึกษาแนวคิดดังนี้

การศึกษาแบบวัดทัศนคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพ ของ Holland and and Gottfredson (1994, p. 25) และศึกษางานวิจัยของ เจษฎา อังกาบศรี (2554) ดังต่อไปนี้

1. แบบวัดทัศนคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพ (Career attitudes and strategies inventory: CASI) ของ Holland and Gottfredson เป็นแบบวัดที่ใช้ประเมินทัศนคติและปัญหาเกี่ยวกับอาชีพ พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีรูปแบบอาชีพของ Holland ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐาน 4 ประการ คือ บุคลิกภาพของบุคคล สิ่งแวดล้อม บุคคลจะค้นหาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้ได้ฝึกทักษะและใช้ความสามารถ รวมถึงเปิดโอกาสให้ได้แสดงทัศนคติ ค่านิยม และยอมรับบทบาทและปัญหาต่าง ๆ และประการสุดท้าย บุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ดังนั้น ความชอบความสนใจในอาชีพที่จะก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพจะสอดคล้องกันระหว่างบุคลิกภาพของตนกับลักษณะสภาพแวดล้อมของงานในอาชีพนั้น ๆ โดยบุคลิกภาพของบุคคลตามลักษณะความสนใจในอาชีพถูกแบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ

1.1 บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง (Realistic) เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างวิทยุ การเกษตร ป่าไม้ การออกแบบเครื่องมือ ช่างกล

1.2 บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Investigative) เช่น สถาปนิก นักวิทยาศาสตร์ นักอุตุนิยมวิทยา เป็นต้น

1.3 บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานบริการการศึกษาและสังคม (Social) เช่น ครู นักจิตวิทยา แพทย์ เป็นต้น

1.4 บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานสำนักงานและเสมียน (Conventional) เช่น นักบัญชี ผู้ควบคุมเครื่องคอมพิวเตอร์ เสมียนจ่ายเงิน เป็นต้น

1.5 บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานจัดการและค้าขาย (Enterprising) เช่น นักธุรกิจ พ่อค้า นายหน้า นักจัดรายการโทรทัศน์ เป็นต้น

1.6 บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานศิลปะ ดนตรีและวรรณกรรม (Artistic) เช่น นักดนตรี นักประพันธ์ นักโฆษณา เป็นต้น

ทฤษฎีดังกล่าวของ Holland เชื่อว่า นักเรียนจะชอบ สนใจอาชีพซึ่งสอดคล้องกันระหว่าง บุคลิกภาพของตนกับสภาพแวดล้อมของอาชีพ หรือลักษณะงานในอาชีพนั้น ๆ เกิดเป็นค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ Holland ได้นำแนวคิดนี้ไปพัฒนาแบบวัดทัศนคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 9 ด้าน คือ ความพึงพอใจในงาน (Job satisfaction) ความผูกพันในงาน (Work involvement) การพัฒนาทักษะ (Skill development) การมีสไตล์เหนือบุคคลอื่น (Dominant style) ความกังวลใจในอาชีพ (Career worries) การปฏิบัติระหว่างบุคคลอย่างไม่เหมาะสม (Interpersonal abuse) ความผูกพันกับครอบครัว (Family commitment) สไตล์การเสี่ยง (Risk-taking style) อุปสรรคด้านภูมิศาสตร์ (Geographical barriers)

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์พิจารณาสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคม วิธีชีวิตการดำรงชีวิตในการประกอบอาชีพตามลักษณะงานในอาชีพทำสวนผลไม้ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ระบุและตราด กำหนดเป็นกรอบการศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ความมั่นคงในอาชีพ เป็นความรู้สึกที่เป็นอิสระจากอันตราย ความวิตกกังวลและการมีหลักประกันคุ้มครอง รวมถึง ความมั่นคงทางสุขภาพ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม ความมั่นคงทางการเมืองและการปกครอง ความมั่นคงทางทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, 2546, หน้า 2-3) ความมั่นคงจากการประกอบอาชีพ เป็นความมั่นคงทางเศรษฐกิจ กระบวนการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ได้กำหนดดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติด้านการมีงานทำและรายได้ ได้แก่ 1) การทำงานที่มั่นคงและมีความสุขหรือพอใจในงาน 2) มีรายได้ ที่พอเพียง 3) มีเงินออม 4) ปราศจากหนี้สินที่ไม่สร้างผลิตผล (ปาริชาติ วัลย์เสถียร, 2553, หน้า 45-47) ความมั่นคงในอาชีพเป็นสิ่งที่บุคคลคาดหวังที่จะได้รับจากอาชีพ เป็นแรงจูงใจภายนอกโดยสิ่งที่สำคัญและเป็นสิ่งแรกที่ทุกคนมุ่งหวัง คือ รายได้และผลประโยชน์ เพื่อนำไปใช้ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพของมนุษย์ หากสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้มากที่สุดก็จะเกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ

2. ความพึงพอใจในอาชีพ เป็นความรู้สึกชอบ อิมเอมใจ สบายใจ อันเนื่องมาจากความต้องการได้รับการตอบสนอง แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ความพึงพอใจภายใน เกิดจากตัวงานที่ทำให้รู้สึกมีคุณค่า รู้สึกเป็นงานท้าทาย น่าสนใจ มีความสนุก ไม่อยากเปลี่ยนงาน และความพึงพอใจภายนอก เป็นความพึงพอใจจากสิ่งภายนอกที่เกี่ยวข้องกับงาน เช่น ผลตอบแทนทางการเงิน ความมั่นคงปลอดภัย อำนาจเกียรติยศ การยกย่องสรรเสริญ ความสะดวกสบาย (อำพล สุอำพัน, 2553, หน้า 753) ความพึงพอใจในอาชีพเป็นไปตามทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow ตามลำดับขั้น

ความต้องการ (Hierarchy of needs) การได้รับการตอบสนองความต้องการทำให้เกิดความพึงพอใจ โดยอาชีพระดับต่ำบุคคลจะมีความพึงพอใจน้อยกว่าอาชีพระดับสูง ซึ่งอาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพอิสระ ประเภทอาชีพเกษตรกรรมลักษณะวิถีชีวิตสงบเรียบง่ายใกล้ชิดกับธรรมชาติและ เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้และเทคโนโลยีระดับสูง ดังนั้นความพึงพอใจต่ออาชีพทำสวนผลไม้ เป็นความสอดคล้องของอาชีพกับค่านิยมของนักเรียนและความพอใจในวิถีชีวิต

3. ความเป็นแบบอย่างในอาชีพ ทักษะคิดเกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ในสังคมทั้งที่เป็นบุคคล (Live model) และตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic model) ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน เป็นต้น เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเสริมแรง (Reinforcement) ในฐานะเป็นผู้สอน เป็นผู้ยับยั้ง เป็นผู้ไม่ยับยั้ง เป็นผู้สนับสนุน เป็นผู้ส่งเสริมสิ่งเร้าและเป็นผู้ปลุกอารมณ์ ส่งผลกับทัศนคติต่ออาชีพ โดยกระบวนการเทียบตนเข้ากับแบบ (Modeling process) เป็นการรับเอารูปแบบพฤติกรรม หรือการกระทำเชิงสัญลักษณ์ของตัวแบบมาเป็นแบบอย่าง รวมถึงแรงจูงใจ ค่านิยม อุดมคติ และมโนธรรมเข้ามาเป็นของตน (จิราภา เต็งไตรรัตน์, 2554, หน้า 136-137) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทัศนคติ สิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่สำคัญ คือ ครอบครัว ลูกจะเลียนแบบทัศนคติของพ่อแม่ วัยรุ่นจะเลียนแบบกลุ่มเพื่อนและ คนที่นิยมชื่นชอบ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงตามกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura และทฤษฎีการเรียนรู้อาชีพทางสังคม ของ Lent ดังนั้น พ่อแม่ และบุคคล ในชุมชนมีอิทธิพลต่อทัศนคติของนักเรียนในฐานะเป็นตัวแบบที่มีความเป็นแบบอย่างในอาชีพ (Career role model) ซึ่งอาชีพทำสวนผลไม้มีการประกอบอาชีพกันมานาน มีการพัฒนาความรู้ ภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพมาโดยตลอด จึงมีบุคคลที่เป็นแบบอย่างในอาชีพและประสบความสำเร็จอยู่มาก

4. สัมพันธภาพในอาชีพ เป็นการติดต่อ เกี่ยวข้อง ปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างบุคคล การมีสัมพันธภาพที่ดีเป็นแรงผลักดันให้การประกอบอาชีพเป็นไปด้วยดี เป็นการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เป็นแรงสนับสนุนทางสังคมเนื่องจากมนุษย์เป็นผู้มีศักดิ์ศรี การที่ได้รับการปฏิบัติที่ไม่ดีกระทบต่อศักดิ์ศรีย่อมส่งผลต่อจิตใจและเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาในอาชีพ ความต้องการความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Need for affiliation) เป็นแรงจูงใจทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่งของมนุษย์ (กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์, 2552, หน้า 175-176) การประกอบอาชีพของมนุษย์จึงไม่ได้มุ่งหวังเพียงรายได้ เท่านั้นแต่ยังมุ่งผลความต้องการด้านสังคม และผลด้านจิตใจด้วย ตามทฤษฎีอาชีพของ Holland ได้แบ่งกลุ่มอาชีพเป็น 6 ประเภท โดยแต่ละกลุ่มอาชีพมีโอกาสสร้างสัมพันธภาพต่างกัน หากอาชีพใด สอดคล้องกับบุคลิกภาพของบุคคลจะทำให้บุคคลนั้นมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพนั้น ๆ

การศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนจึงเป็นการศึกษาความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่ออาชีพ ใน 4 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพและด้านสัมพันธภาพในอาชีพ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยยึดหลัก คือ การพัฒนาที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความเป็นคนที่ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งได้กำหนดแนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 ก, หน้า 3-25)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับคนได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย การแนะแนวอาชีพ และแนะแนวศึกษาต่อ
2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และกิจกรรมชุมนุม ชมรม
3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละ ต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

หลักการสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีดังนี้

1. มีเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และครอบคลุมผู้เรียนทุกคน
2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างศักยภาพตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการ เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ
3. เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4. เป็นกิจกรรมที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองผู้นำชุมชนประชาชนชาวบ้าน องค์กร และหน่วยงานอื่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

เป้าหมายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนานักเรียนให้ใช้องค์ความรู้ ทักษะและเจตคติ จาก การเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เกิดสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ เกิดทักษะการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกสำหรับโครงสร้างเวลาเรียนเนื่องจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาเรียนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 1 ภาคเรียนละ ไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง หรือปีละ ไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง

การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนตามหลักสูตรสามารถแบ่งกิจกรรมนักเรียนได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมในหลักสูตร เป็นกิจกรรมในห้องเรียนหรือในเวลาเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมนอกห้องเรียนหรือนอกเหนือเวลาเรียนที่กำหนด การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ครั้งนี้เป็นการสร้างประสบการณ์เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของอาชีพ และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ โดยส่งเสริมการนำองค์ความรู้จากการเรียนรู้ตามหลักสูตรมาใช้พัฒนางานอาชีพ ฝึกปฏิบัติการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่น ดังนั้นจึงได้นำแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ดำเนินการพัฒนากิจกรรมในลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมนักเรียนสามารถจัดในรูปแบบกิจกรรมชุมนุม ชมรม หรือจัดทำเป็น โครงการ เนื่องจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรเน้นการวัดและประเมินผลไม่จำเป็นต้องนำมาคิดหน่วยกิตและเวลาเรียนเพื่อตัดสินผลการเรียน แต่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมประสบการณ์ของผู้เรียนสำหรับนักเรียนที่สนใจได้ร่วมทำกิจกรรมในชั่วโมงกิจกรรมอิสระ โดยไม่มีการคิดหน่วยกิต และระดับผลการเรียน (จารุวรรณ นิมตลุง, 2548, หน้า 10)

Eccles (2003, pp. 865-889) ให้ความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักเรียนว่า เป็นการเตรียมเด็กวัยรุ่นให้มีความพร้อมในการปรับตัวในการเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตและเป็นคนดีในสังคม ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นการให้โอกาสกับวัยรุ่นในเรื่องต่าง ๆ คือ

1. นักเรียนมีโอกาสในการเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะทางสังคม ร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์
2. นักเรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมในชุมชนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในชุมชนได้รับการพัฒนาความรู้สึกร่วมจากกลุ่มสังคมในฐานะสมาชิกของชุมชน

3. ได้รับการส่งเสริมพัฒนาความสามารถจากกลุ่มเครือข่ายทางสังคมและกลุ่มเพื่อน เพื่อให้สามารถเป็นตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ได้ในอนาคต
4. ได้รับประสบการณ์ที่ท้าทายความสามารถ

แนวคิดทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีอาชีพและการพัฒนาอาชีพ แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ เป็นกรอบแนวคิดศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน และนำมาใช้ส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียน ตามแนวคิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ 4 รูปแบบ คือ รูปแบบ โรงเรียนเป็นฐาน รูปแบบครอบครัวเป็นฐาน รูปแบบ กิจการผู้ประกอบการเป็นฐาน และรูปแบบท้องถิ่นเป็นฐาน เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเชื่อในคุณค่ามองเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของอาชีพ การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพ การฝึกปฏิบัติทักษะในอาชีพ เพื่อจุดมุ่งหมายการมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ (Attitude) เป็นสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กัลยา ศรีเล็ก (2543) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรด้านอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า อาชีพที่ประชาชนภูมิใจและควรอนุรักษ์ไว้มากที่สุด คือ อาชีพทำสวนผลไม้ ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านอาชีพวิชาผลไม้เศรษฐกิจในท้องถิ่น ประกอบด้วย เนื้อหาที่เกี่ยวกับท้องถิ่นอำเภอนายายอาม และความรู้ในการทำสวนผลไม้ ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้องทุกท่าน และผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความก้าวหน้าหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน

ดารณี รัตติ (2540) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพในชุมชน พึ่งตนเอง พบว่า ชุมชนพึ่งตนเองมีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพ ที่เกิดจากระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตมีบทบาทมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน ส่วนการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพเกิดจากระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตและมีรูปแบบการศึกษาที่ชุมชนเป็นฐาน กลุ่มผู้นำและกลุ่มอาชีพเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้ โดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนผู้ให้การอบรมเพิ่มเติมแก่ผู้นำเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถของกลุ่มส่วนใหญ่ใช้วิธีการอบรม ให้ความรู้ภาคทฤษฎี ศึกษาดูงานและปฏิบัติจริงจากแหล่งความรู้ในชุมชน และมีการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองในอาชีพ

พรทิพย์ อินทิวโรทัย (2545) ศึกษาเรื่อง บทบาทการศึกษาในการสืบทอด และพัฒนาทาง วัฒนธรรม: กรณีศึกษาวัฒนธรรมชาวสวนผึ้งธนบุรี พบว่า วัฒนธรรมชาวสวนผึ้งธนบุรี เป็นมรดก ของสังคมไทยมาหลายชั่วอายุคน ชาวสวนมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีระบบเครือญาติ เอื้อเพื่อต่อกัน เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี สัมพันธไมตรีญาติมิตรสืบทอดกันมา การทำสวนมีลักษณะเฉพาะ คือ ขร่อ่ง และทำสวนผสม ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพวิถีชีวิต ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการขยายตัวของเมือง พื้นที่สวนลดลง ชุมชนชาวสวนอ่อนแอลง ด้านการสืบทอดทางวัฒนธรรม พบว่า การศึกษาตามอัธยาศัยมีบทบาทสำคัญที่สุดเป็นกระบวนการ ขัดเกลาทางสังคมภายในชุมชน แต่ปัจจุบันบทบาทนี้ลดน้อยลงจนขาดผู้สืบทอด สำหรับแนวทาง การพัฒนาทาง ต้องอาศัยความร่วมมือในการจัดการศึกษา คือ 1) กลุ่มชาวสวนสร้างบันทึกชาวสวน และจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตน 2) กลุ่มโรงเรียนสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนานักเรียน 3) เครือข่ายการเรียนรู้ทำหน้าที่เชื่อมประสาน การแสวงหาความรู้และรังสรรค์ความรู้ใหม่

สมพงษ์ กาศเกษม (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพเกษตร ของผู้เรียนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี พบว่า คุณลักษณะพื้นฐานของนักเรียนส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีผลการเรียนอยู่ระหว่าง 2.00-2.90 ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างบริการ อาชีพ เกษตรและประมง มีรายได้ระหว่าง 4,000-6,000 บาทต่อเดือน และพบว่าปัจจัยในการตัดสินใจ เลือกเรียนสายอาชีพเกษตรในระดับมาก ได้แก่ ด้านความถนัดและความสนใจ ด้านค่านิยมและ ตลาดแรงงาน ด้านรายได้ความมั่นคงและความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านเกียรติยศชื่อเสียง ด้านสถานศึกษา และบุคลิกภาพ ด้านสติปัญญาและความสามารถ ระดับปานกลาง ได้แก่ บุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้อง และชุมชน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ผลการเรียน อาชีพ และรายได้ของผู้ปกครอง ต่างกัน ต่อการตัดสินใจเลือกเรียนนักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สมศักดิ์ศรี ชราศรี (2548) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการอบรม เลี้ยงดู วุฒิภาวะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู วุฒิภาวะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ เลือกอาชีพของนักเรียน โดยปัจจัยที่สามารถนำมาสร้างสมการการพยากรณ์การตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักเรียน ได้แก่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู วุฒิภาวะทางอาชีพ และความสนใจในอาชีพ

กิตติภณ สุพรรณกลาง (2548) ศึกษาเรื่อง เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ออาชีพเกษตรกรรมใน 2 ด้าน คือ ด้านผลประโยชน์ตอบแทน และด้านสังคม ผลการศึกษา พบว่า นักเรียน มีเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรม ด้านผลประโยชน์ตอบแทนโดยรวมในระดับปานกลาง และ

มีเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรมด้านสังคมในระดับมาก ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อเจตคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับเจตคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมด้านผลประโยชน์ตอบแทน ส่วนผลการเรียนและรายได้รวมของหัวหน้าครอบครัว มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับเจตคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมด้านสังคม สำหรับโปรแกรมการเรียนระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เรียนหนังสือการถือครองที่ดินของหัวหน้าครอบครัว พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่ออาชีพอย่างมีนัยสำคัญ

อรุณญา ไพรเขียว (2548) ศึกษาเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความสนใจในอาชีพอิสระในท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนความสนใจในอาชีพอิสระหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และมีคะแนนความสนใจในอาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพโดยใช้กิจกรรมปกติ

ประไพ ศิวะลีราวิลาส (2549) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทุนทางสังคม พบว่า ประกอบด้วย การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ รูปแบบการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาทุนทางสังคม คือ การศึกษาตามอัธยาศัย หน้าที่สำคัญของการศึกษาตามอัธยาศัย คือ การสืบทอดระบบคุณค่า จิตวิญญาณ และภูมิปัญญาของชุมชน ให้มีการนาระบบคุณค่าเดิมของชุมชนมาประยุกต์ต่อ หรือต่อยอดกับบริบทของชุมชนในปัจจุบัน ส่วนการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบมีหน้าที่ ส่งเสริมพลังการเรียนรู้ของชุมชน โดยมุ่งส่งเสริมค่านิยมร่วมให้เห็นคุณค่า จิตวิญญาณและภูมิปัญญาของชุมชน ชุมชนที่มีภาวะวิกฤติด้านการพัฒนาทุนทางสังคมต้องให้ความสำคัญกับเทคนิควิธีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โดยการมีเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและร่วมกันหาระบบคุณค่า จิตวิญญาณ และภูมิปัญญาเดิมในท้องถิ่นเพื่อนำมาสืบทอดและประยุกต์ใช้กับทุนทางสังคมในบริบทปัจจุบัน

อมรรัตน์ เหล่าบุญมา (2550) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร และปัจจัย บุคคลที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ซึ่งในด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ความสนใจของนักเรียนมีความสำคัญมากที่สุด ส่วนปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า พ่อแม่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน

เก็นศักดิ์ ศรีสวย (2552) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางในการส่งเสริมการสืบทอดอาชีพทำนาของลูกชานาพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมบริบททางสังคมและวัฒนธรรม มีส่วนสัมพันธ์กับสภาพการสืบทอดอาชีพทำนา ความตั้งใจสืบทอดอาชีพทำนาต่อจากพ่อแม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น การทำนาเป็นและได้ช่วยเหลือพ่อแม่ทำนาเป็นประจำ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อ

การสืบทอดอาชีพทำนามี 4 ด้าน คือ ปัจจัยด้านการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ปัจจัยด้านความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการทำนา ปัจจัยด้านค่านิยมและทัศนคติต่ออาชีพทำนา และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะ สกุลลิขเรศสีมา (2551) ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ คหกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนยังประสบปัญหา และเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ ส่วนการสร้างคู่มือการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ 4 ชุดกิจกรรม พบว่าผู้เรียน มีความคิดเห็นด้านคุณประโยชน์ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านคุณลักษณะ ด้านเนื้อหาและ ด้านการนำไปใช้ผู้เรียนเห็นด้วยในระดับมาก ผลการสนทนากลุ่ม พบว่า คู่มือการพัฒนาเข้าสู่อาชีพมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้และสอดคล้องกัน และพบว่า คู่มือเป็นประโยชน์ต่อระบบ การประกันคุณภาพการศึกษา คู่มือสามารถนำไปใช้ในวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ได้

เจนนารา วงศ์ปาลี (2551) ศึกษาเรื่อง ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาภาควิชา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี เชียงใหม่ จากนักศึกษาภาคใต้ใน โครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อวิชาชีพ ทางบวกโดยกลุ่มนี้รับรู้ว่าเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ เสียสละและได้ช่วยเหลือชีวิต เพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งญาติพี่น้องของตนเอง ผู้ประกอบวิชา ชีพนี้จะต้องเป็นคนเก่งอดทน และมีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์อย่างจริงจัง ส่วนกลุ่มที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพทางลบ พบว่า เป็นส่วนน้อย โดยเห็นว่าเป็นอาชีพที่ทำงานหนักและมี ภาพพจน์ทางลบเนื่องมาจากรับรู้ผลการปฏิบัติงานต่อผู้รับบริการที่มีประสบการณ์จากการเข้ารับ บริการ โดยตรง บางส่วนมีทัศนคติทางลบต่อวิชาชีพว่าเป็นวิชาชีพที่เครียดและเป็นวิชาชีพของผู้หญิง

กรปภา อุบลจันทร์ (2553) ศึกษาเรื่อง เจตคติต่อวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พบว่า นักศึกษา มีเจตคติต่อวิชาชีพด้านความคิด และด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเจตคติ พบว่า ระดับชั้น ที่กำลังศึกษา แรงจูงใจในการเข้าศึกษา ความภาคภูมิใจ การรับรู้บทบาทของวิชาชีพ วิธีการจัดการเรียนการสอน และการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับเจตคติส่วนวิชาที่ศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติ

เอกชัย ยุทธชัยวรกุล (2553) วิจัยเรื่อง รูปแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสิงห์บุรี พบว่า ทัศนคติใน

การประกอบอาชีพเกษตร แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อยากประกอบอาชีพด้านการเกษตร แต่ยังไม่มั่นใจว่าอาชีพเกษตรกรจะสามารถเลี้ยงตัวเองได้ กลุ่มผู้เรียนไม่ได้ตั้งใจมาเรียนเพื่อประกอบอาชีพเกษตร ส่วนใหญ่เห็นว่าอาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่ลำบากมีรายได้ไม่แน่นอน และกลุ่มผู้มาเรียนเพราะถูกให้ออกจากสถาบันอื่นและเห็นว่าการประกอบอาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เป็นอาชีพส่วนตัวที่ดี ทำได้ตลอดชีวิตไม่มีเกษียณอายุ และเป็นอาชีพอิสระ ดังนั้นการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อการเรียนเกษตรให้กับนักเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความเชื่อมั่นต่อการประกอบอาชีพด้านการเกษตร

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (2554) ศึกษาเรื่อง การนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี 8 แห่ง พบว่า ด้านสภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารมีการบริหารจัดการสถานศึกษา โดย 1) มีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่แนวคิดและแนวปฏิบัติของสถานศึกษา 2) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการศึกษาเพื่ออาชีพ 3) ใช้บริบทวิถีชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ 4) สร้างและใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน 5) สร้างวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานร่วมกัน 6) ประสานความร่วมมือกับองค์กรภายนอก ส่วนครูมีการจัดการเรียนรู้โดย 1) ใช้โครงการ/ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) เน้นการฝึกปฏิบัติจริง 3) บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแผนการจัดการเรียนรู้ 4) ใช้ประสบการณ์/ ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ความสำเร็จที่ปรากฏขึ้นกับนักเรียน คือ 1) มีพื้นฐานทักษะชีวิตและทักษะอาชีพในท้องถิ่น/ ชุมชน 2) ตระหนักในคุณค่าวิถีชีวิตท้องถิ่นของตนเอง 3) ช่วยเหลือครอบครัวเพราะมีรายได้ระหว่างเรียน นอกจากนี้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีความเข้าใจ รู้คุณค่า ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านลักษณะการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ความสำคัญกับ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบาย 2) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาและการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ 4) การใช้ค่าย/ กิจกรรม/ โครงการพัฒนาผู้เรียน 5) การเชื่อมโยงบริบทวิถีชุมชนท้องถิ่น 6) การใช้แหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 7) การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 8) การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร 9) การสร้างความร่วมมือในการทำงาน 10) การปลูกฝัง/ เน้นการใช้ชีวิตในสังคมของนักเรียน ส่วนกลยุทธ์ทางเลือกที่กำหนดขึ้น มี 4 รูปแบบ คือ 1) กลยุทธ์การพัฒนาความสามารถทางวิชาการ 2) กลยุทธ์การประยุกต์ใช้การเกษตรและ/ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) กลยุทธ์การประยุกต์ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน และ 4) กลยุทธ์เน้นการฝึกปฏิบัติงาน/ การฝึกงาน และผลการประเมินกลยุทธ์ทางเลือก พบว่า แต่ละกลยุทธ์ทางเลือกมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยอยู่บนเงื่อนไขบางประการ ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอนและ

การเลือกใช้ชีวิตสอนที่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนที่จะนำนักเรียนไปสู่การมีทักษะการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การมีทักษะอาชีพ ผู้การมีทักษะชีวิตตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บัญชา สมบูรณ์สุข (2554) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงอาชีพและการจัดการทรัพยากรของเกษตรกรชาวสวนยางพาราขนาดเล็ก พบว่า เกษตรกรชาวสวนยางพาราเขตชนบทและเขตชานเมืองทางภาคใต้มีลักษณะการประกอบอาชีพที่หลากหลายกว่าเขตเมืองมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งยังคงวิถีการประกอบอาชีพการเกษตรไว้พร้อมกับการถือครองทรัพยากรสำคัญ คือ ทักษะ ที่ดินทำกิน ความสัมพันธ์ทางสังคมผันแปรไปตามสถานะของปัจเจกและครัวเรือน มีการใช้และการแปรสภาพทรัพยากรในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย กลุ่มเยาวชนที่มีการอพยพย้ายถิ่นต้องอาศัยความรู้ ทักษะ ความชำนาญที่มีอยู่ควบคู่กับเงื่อนไขและการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพ ทั้งนี้เกษตรกรมีความคาดหวังให้บุตรหลานมีการศึกษาที่สูงเพื่อการประกอบอาชีพที่มั่นคงสะท้อนให้เห็นถึงมิติซึ่งมีความสัมพันธ์กันระหว่างการศึกษากับการประกอบอาชีพ และการอพยพย้ายถิ่น

เจษฎา อังกาบสี (2554) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบวัดเจตคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพและการนำไปใช้ในการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพ พบว่า องค์ประกอบเจตคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพประกอบด้วย 12 ด้าน ได้แก่ ความสำคัญของงาน ความผูกพันในงาน ความพึงพอใจในงาน ความมั่นคงในงาน การเป็นตัวแบบ การเรียนรู้จากตัวแบบ การพัฒนาตนเอง การมีสติได้เหนือบุคคลอื่น สัมพันธภาพทางสังคม อาชีพและความผูกพันกับครอบครัว สติได้การเสี่ยง และอุปสรรคระยะทาง สำหรับประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพ โดยเปรียบเทียบเจตคติของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนทดลองและหลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามพบว่า ไม่แตกต่างกัน

ดิษยุทธิ์ บัวจุม (2557) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักเรียน 2) ร่วมตัดสินใจเลือกอาชีพในชุมชน 3) สร้างหลักสูตรท้องถิ่น 4) วิพากษ์หลักสูตรท้องถิ่น 5) ทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร ส่วนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาศักยภาพของชุมชน 2) กระตุ้นบุคคลในชุมชนและบุคลากรในโรงเรียนตระหนักและมีพลังอำนาจในการจัดการศึกษาร่วมกัน 3) ศึกษาความต้องการพัฒนาด้านอาชีพในท้องถิ่นของนักเรียน 4) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 5) จัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง 6) จัดโครงการเสริมการเรียนรู้ 7) ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ณัฐพงษ์ โทมัย (2557) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติ พบว่า รูปแบบการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนสร้างการรับรู้ ขั้นตอนสร้างความเต็มใจ และขั้นตอนสร้างการเห็นคุณค่า โดยกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติ พบว่า กิจกรรมที่กำหนดมีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 80 ถึง 100 และรูปแบบการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติมีความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $SD = 0.00$) แสดงว่ารูปแบบการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมสำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติ สำหรับนักศึกษาให้มีความรู้คุณธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม

ยศ บริสุทธิ (2558) ศึกษาเรื่อง เงื่อนไขฐานรากในการเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกร ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า 1) เงื่อนไขที่เป็นข้อเอื้อหรือมีแนวโน้มให้ตัดสินใจเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การมีที่ดินเพียงพอต่อการทำเกษตร การมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การสามารถสร้างรายได้จากการทำเกษตร และการมีเงินทุนในการทำเกษตร 2) เงื่อนไขสำคัญที่เป็นความจำยอมหรือเชิงบังคับทำให้ต้องเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ความต้องการของครอบครัวให้สมาชิกกลับมาอยู่อาศัยด้วยกัน หรือใกล้ชิดกันหรือความต้องการให้ครอบครัวมีความสุขและความอบอุ่นของครอบครัว รวมถึงการได้รับมรดกที่ทำกินกรอปกกับบิดามารดาเมื่ออายุมากขึ้น ไม่สามารถทำการเกษตรได้เต็มที่หรือหยุดทำอาชีพเกษตรกรรมโดยสิ้นเชิง 3) เงื่อนไขสำคัญที่เป็นข้อแม้หรือข้อจำกัดหรือมีแนวโน้มทำให้ไม่เข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การมีแรงงานเหลือจากการทำการเกษตรของครัวเรือนการได้รับการศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ และการได้รับมรดกที่ทำกินจากบิดามารดา หรือมีที่ดินทำกินต่อครัวเรือนน้อยหรือไม่สามารถหาซื้อเพิ่มได้ นอกจากนี้ยังพบเงื่อนไขเพิ่มเติมเฉพาะบุตรหลานเกษตรกรที่ยังไม่ทำการเกษตรเต็มตัว พบว่า การได้รับการยอมรับทางสังคม ความต้องการความสวยงามของร่างกาย และความลำบากตรากตรำในการประกอบอาชีพ เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ไม่เข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม จึงควรพิจารณาเงื่อนไขดังกล่าวของเกษตรกรและบุตรหลานเกษตรกร

งานวิจัยต่างประเทศ

Travis (1976) ศึกษาเรื่อง ผลการทดลองจัดโปรแกรมสำรวจอาชีพเพื่อสร้างความพร้อมด้านอาชีพและทัศนคติที่ดีให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า หลังจัดโปรแกรมให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพและรับรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพหลายกลุ่มอาชีพ การประเมินการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพจากนักเรียนครู ผู้บริหาร พ่อแม่ สถานประกอบการ พบว่า 1) มีการเสนอแนะให้พ่อแม่ และสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรม 2) ในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งทีครูและผู้บริหารควรเข้าร่วมในโปรแกรม

3) การเปลี่ยนตารางจัดโปรแกรมให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีโอกาสสำรวจอาชีพมากขึ้น
 4) ควรมีผู้ประสานงานด้านส่งเสริมอาชีพในโรงเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูและนักเรียน
 ในการดำเนินการจัดโปรแกรม 5) ควรได้รับการส่งเสริมด้านวัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรจาก
 หน่วยงานราชการต่าง ๆ 6) ครูต้องการให้พ่อแม่ สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
 และจัดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมนอกห้องเรียน

Lawey (1998) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสังคมท้องถิ่นพบว่า การให้ความสำคัญกับท้องถิ่น
 โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ในสาขาต่าง ๆ มาสู่โรงเรียนจะทำให้การเรียนการสอน
 มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชนและโรงเรียนโดยใช้แนวทางในการจัด
 การศึกษา คือ 1) การใช้พื้นที่ชุมชนในการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ 2) องค์กรในท้องถิ่นมีส่วนร่วม
 ในการจัดการศึกษา 3) ชุมชน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

Barrett and Mack (2005 cited in Frazee, 2011) ศึกษาเรื่อง การเตรียมการเข้าสู่อาชีพ
 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและนันทนาการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
 โรงเรียนคอนราร์ดไวเซอร์ รัฐเพนซิลวาเนีย โดยใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพเกี่ยวกับทรัพยากร
 ธรรมชาติโดยเน้นการเรียนรู้ภาคสนามและประสบการณ์ลงมือปฏิบัติจริง เป็นกิจกรรมส่งเสริม
 ประสบการณ์เรียนรู้ด้านทักษะเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ ตามความต้องการ โดยการประเมินโครงการ
 ที่นักเรียนจัดทำ การอภิปรายผลสำเร็จ การจัดอันดับเนื้อหาหลักสูตร ทักษะการจัดการค่าย
 ทรัพยากรธรรมชาติการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพนันทนาการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ
 ในอนาคต การประเมินผลสัมฤทธิ์ ทดสอบทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกรู้จักกิจกรรมการสอน
 และความรู้ความเข้าใจ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการของคะแนนสูงขึ้น ได้ตัวชี้วัดความต้องการ
 ด้านทักษะเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ แนวทางสำหรับรัฐประกอบด้วย การสำรวจกิจกรรมนันทนาการทาง
 ทรัพยากรธรรมชาติ การบริหารจัดการค่ายพักแรม และแนวทางการจัดการเรียนรู้
 ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการแนะแนวอาชีพการเกษตร

Creed (2003) ศึกษาเรื่อง ระดับทัศนคติและความรู้ในงาน ความมุ่งมั่นในการทำงาน
 คำนิยมในงานกับความมั่นคงในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนอายุ 8-12 ปี ในโรงเรียน
 มัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัย พบว่า ความเชื่อในความสามารถของตนเอง อายุ ความแน่นอนใน
 การตัดสินใจและความมุ่งมั่นในงาน เป็นตัวแปรหลักในการพยากรณ์ทัศนคติและความรู้ในอาชีพ
 ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของทัศนคติและความรู้ในอาชีพตามทฤษฎีของซูเปอร์

Dlamini and Miller (1994) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของนักศึกษาปีที่หนึ่ง
 ต่อโปรแกรมการเรียนการเกษตรในสวาซิแลนด์ พบว่า นักศึกษามีทัศนคติทางบวกต่อครูผู้สอน
 วัตถุประสงค์ สื่อการสอน และมีเพียงเล็กน้อยที่มีทัศนคติทางบวกต่อนักศึกษา นักศึกษาต่างสถาบันกันมี
 ทัศนคติ ด้านครู ด้านความเห็นของประชาชนต่อนักเรียนในการเกษตร สื่อเครื่องมือการเรียนเกษตร

และความเห็นส่วนบุคคลในสาขาที่เกี่ยวกับการเกษตรต่างกัน นักศึกษาให้ความสำคัญกับการเลือกโปรแกรมโดยพิจารณาจากระดับผลการเรียน วิธีการสอนของครู การศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อทางการเกษตร

Janeiro (2010) ศึกษาเรื่อง กลไกของแรงจูงใจในการพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพของเด็กวัยรุ่นระหว่างนักเรียนเกรด 9 และเกรด 12 พบว่า โมเดลกลไกแรงจูงใจในทัศนคติต่ออาชีพของนักเรียนเกรด 9 พบว่ามี 3 โมเดล คือ 1) ความเชื่อส่งผลต่อการรับรู้ตนเอง ส่งผลไปยังการวางแผนเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ และความพร้อมในอาชีพ 2) ความเชื่อส่งผลต่อความพร้อมในอาชีพ และ 3. ความเชื่อส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) ส่วน โมเดลของนักเรียนเกรด 12 พบว่า มี 3 โมเดล คือ 1. ความเชื่อส่งผลต่อการรับรู้ตนเองและส่งผลไปยังการวางแผนเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ 2) ความเชื่อส่งผลต่อความพร้อมในอาชีพและส่งผลไปยังการวางแผนเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ และ 3) ความเชื่อส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลไปยังความพร้อมในอาชีพ และการวางแผนเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ ผลการศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นความแตกต่างในกลไกของแรงจูงใจต่อการพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพของนักเรียน เกรด 9 และเกรด 12

Fraze (2011) ศึกษาเรื่อง ผลการดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการเกษตรภาคฤดูร้อนให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้มีความพร้อมด้านทัศนคติและความเชื่อในความสามารถของตนเองในวิชาเกษตรและอาชีพเกษตร พบว่า ทัศนคติของนักเรียนใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านการรับรู้ ด้านความปรารถนาในอาชีพการเกษตร มีทัศนคติที่ดีสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งอาจมีผลให้มีความชอบอาชีพเกษตรหรือวิชาเกษตรมากขึ้นและมีการเลือกอาชีพเกษตรตามมา นอกจากนี้ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าครูมีอิทธิพลต่อความเชื่อในความสามารถในวิชาการเกษตรของนักเรียน

Maria and Mata (2012) ศึกษาเรื่อง ทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนเกรด 5 ถึงเกรด 12 โดยศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียน ปัจจัยแรงจูงใจ ได้แก่ แรงจูงใจภายใน และปัจจัยสนับสนุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ได้แก่ พ่อแม่ และศึกษาผลของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีต่อลักษณะทัศนคติคิด โดยวัดแรงจูงใจภายในต่อการเรียนคณิตศาสตร์ในชั้นเรียน วัดการรับรู้การสนับสนุนของครูและกลุ่มบุคคลแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีทัศนคติทางบวกต่อคณิตศาสตร์ และการประสบความสำเร็จในการเรียน คณิตศาสตร์ทำให้นักเรียนมีทัศนคติดีขึ้น ผลการวิเคราะห์โมเดลชี้ให้เห็นว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจเป็นสิ่งที่ส่งผลให้เกิดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์และแรงสนับสนุนทางสังคมจากครูและกลุ่มบุคคลแวดล้อมในสังคมมีอิทธิพลทำให้เกิดทัศนคติที่ดี

จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาให้
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ การสร้างความรู้สึกลึกและประสบการณ์ที่ดีต่ออาชีพด้วยการจัด
กิจกรรมสร้างแรงจูงใจต่าง ๆ จากสังคม โดยการประสานความร่วมมือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ
จัดประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกันจะเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่ออาชีพให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน และส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียน โดยดำเนินการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ในภาคตะวันออกเฉียง

ศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ด้วยวิธีการเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2557 ประกอบด้วยจังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดตราด รวม 58 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ใช้สูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ Cochran กำหนดสัดส่วนนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ร้อยละ 50 ค่าความเชื่อมั่นที่ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) และแบ่งสัดส่วนตามรายจังหวัดและโรงเรียน (สิน พันธุ์พินิจ, 2554, หน้า 134) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	จังหวัด	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง		
		โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	จันทบุรี	23	2,950	108
2	ระยอง	19	5,794	213
3	ตราด	16	1,710	63
	รวม	58	10,454	384

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ได้แก่ เพศ ผลการเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ทักษะคิดต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ และด้านสัมพันธภาพในอาชีพ ลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert (Likert's rating scale) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายทัศนคติของนักเรียนเปลี่ยนข้อความเชิงลบเป็นข้อความเชิงบวกและกำหนดเกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนน ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550, หน้า 69)

- การแปลความหมาย
- 4.50-5.00 หมายถึง มีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้มากที่สุด
  - 3.50-4.49 หมายถึง มีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้มาก
  - 2.50-3.49 หมายถึง มีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้อันปานกลาง
  - 1.50-2.49 หมายถึง มีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้น้อย
  - 1.00-1.49 หมายถึง มีทัศนคติที่ต่ำต่ออาชีพทำสวนผลไม้น้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ การเลือกอาชีพ การพัฒนาอาชีพ และทัศนคติต่ออาชีพ สร้างข้อคำถามใน 4 ด้าน จำนวน 42 ข้อ คือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ข้อ 1-11 ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ข้อ 12-24 ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ ข้อ 25-32 และด้านสัมพันธภาพของผู้ประกอบอาชีพ ข้อ 33-42

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

- 2.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิชาติพิทย์ อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและ
จิตวิทยาประยุกต์
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2.2 รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและ
จิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2.3 อาจารย์มณฑิธร ชมดอกไม้ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการ
เรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการ
เรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2.5 ดร.ชนาธิป ทุ้ยแป สำนักทดสอบทางการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

กำหนดเกณฑ์ระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

เหมาะสม ได้คะแนนเป็น + 1

ไม่แน่ใจ ได้คะแนนเป็น 0

ไม่เหมาะสม ได้คะแนนเป็น - 1

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of objective congruence)

พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม ใช้เกณฑ์พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ซึ่งข้อคำถามทุกข้อมีค่าคะแนนตั้งแต่ 0.8 ถึง 1 และนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (Rovinelli & Hambleton, 1977, pp. 34-37)

3. การหาค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนก นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 30 คน หาค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์รายข้อ (Item analysis) หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามแต่ละด้าน (Item-Total correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทัศนคติโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach (1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .90 ค่าอำนาจจำแนกใช้เกณฑ์พิจารณาตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20-.86

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเตรียมการก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยประสานขอความร่วมมือจากโรงเรียน ประสานความร่วมมือกับครูแนะแนวในแต่ละโรงเรียน เพื่อแจกแบบสอบถามและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ด้วยตนเอง โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการเก็บรวบรวมจนได้ครบตามจำนวนตัวอย่าง 384 คน คิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยหา

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ศึกษาการถ่ายทอดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ครอบคลุมผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้ เนื่องจากการพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพเริ่มขึ้นจากการเรียนรู้รูปแบบทางอาชีพจากพ่อแม่ โดยการเรียนรู้แบบอย่างทางอาชีพจากบุคคลแวดล้อมในสังคม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งซึ่งสำหรับนำไปส่งเสริมทัศนคติที่ดี

ผู้ให้ข้อมูล บุคคลในครอบครัวผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้ในภาคตะวันออก (จังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด) ได้แก่ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ลูก ครอบครัวละ 1 คน รวม 20 คน ได้ข้อมูลทีอมตัวโดยใช้เทคนิคการบอกต่อ (Snowball sampling) และใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1. ครอบครัวที่มีผู้สืบทอดการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในครอบครัว
2. ครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
3. ครอบครัวเจ้าของสวนผลไม้ดั้งเดิม

เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในฐานะผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดและเป็นผู้รับการถ่ายทอดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้โดยตรง ซึ่งจะทำให้ได้รับข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้

เครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยทำหน้าที่สัมภาษณ์ด้วยตนเองทุกครั้ง โดยมีเครื่องมือช่วย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi structure interview) แบบปลายเปิด ตามกรอบแนวคิดการศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของครอบครัว ส่วนที่ 2 การถ่ายทอดทัศนคติภายในครอบครัว ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นแนวทางการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ตามประเด็นข้อค้นพบจากการศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการโดย

1. ศึกษาแนวคิดทัศนคติเกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (สุรางค์ โคว์ตระกูล, 2554, หน้า 397; พิภพ วังเงิน, 2547, หน้า 411; นพมาศ อึ้งพระ (ธีรเวคิน), 2553, หน้า 308-312) และแนวคิดทัศนคติต่ออาชีพ (Fritzsched & Parrish, 2005, pp.181-182; Jordan, 2000, pp. 50-60)

2. สังเคราะห์ผลการศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนในตอนต้นที่ 1 โดยพิจารณาทัศนคติโดยรวม และประเด็นข้อค้นพบรายชื่อในแต่ละด้าน นำมาสร้างประเด็นข้อคำถามสำหรับเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เรียงลำดับข้อคำถามรายชื่อก่อนหลังตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตรวจสอบความถูกต้องตามทฤษฎีและความถูกต้อง ชัดเจนของภาษาที่ช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจง่าย นำส่งอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน เมษายน-เดือนมิถุนายน 2558 จากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 20 คน โดยข้อมูลอิมตัวที่ จำนวน 15 คน เพื่อเป็นการตรวจสอบให้แน่ใจว่าข้อมูลไม่มีการเปลี่ยนแปลงผู้วิจัยสัมภาษณ์ต่อจนครบจำนวน 20 คน

1. ประสานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรอำเภอที่มีจำนวนครัวเรือนประกอบอาชีพทำสวนมากที่สุดในแต่ละจังหวัด เพื่อขอข้อมูลครอบครัวที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดเป็นจุดเริ่มต้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์ก่อนล่วงหน้าและดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดตามแบบสัมภาษณ์ ทำการจดบันทึก และบันทึกเสียง สรุปข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นทุกประเด็นเพื่อตรวจสอบความชัดเจนและเป็นการยืนยันข้อมูลด้วยตัวของผู้ให้สัมภาษณ์เอง

ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

1. กลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เพียงอย่างเดียว จำนวน 2 คน ประกอบอาชีพอื่นด้วย จำนวน 2 คน รับราชการครู จำนวน 2 คน ทำหน้าที่ส่งเสริมให้ควมรู้ด้านการเกษตรในศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 2 คน ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีในชุมชน จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 คน

2. กลุ่มลูกหรือผู้สืบทอด ประกอบด้วย ผู้ประกอบอาชีพทำสวนอย่างเดี่ยว จำนวน 3 คน มีตำแหน่งผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ จำนวน 4 คน เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ 2 คน ทำงานประจำ จำนวน 2 คน รวม 11 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยตีความและสรุปข้อมูลสำคัญจากการสนทนา วิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน ในขณะที่เก็บรวบรวมและให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งนี้ได้กำหนดรหัสแหล่งที่มาของข้อมูล แทนชื่อผู้ให้ข้อมูลออกมาเป็นบทสนทนา ตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อความออกมามีความประเด็นสำคัญ และสรุปตามกรอบการศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้

ตอนที่ 2 พัฒนากิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ดำเนินการพัฒนากิจกรรมโดยใช้รูปแบบ ADDIES Model (Strickland, 2006, p. 212) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้และการประเมินผล โดยแต่ละขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ (Analysis)

1. วิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพของผู้ประกอบอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ และด้านความมั่นคงในอาชีพ

2. วิเคราะห์ผลการศึกษายการถ่ายทอดทัศนคติและการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกครอบครัวผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้

3. วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบสร้างกิจกรรมประกอบด้วยทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมสร้างประสบการณ์เรียนรู้ นำมาสังเคราะห์กำหนด โครงสร้าง

องค์ประกอบของแผนกิจกรรม ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวทางดำเนินการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ออกแบบกิจกรรม (Design)

ดำเนินการออกแบบสร้างกิจกรรมโดยนำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาใช้ จากการศึกษาทัศนคติที่มีระดับปานกลางลงมาพิจารณาออกแบบพิจารณาเลือกรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของ Marland (1987 cited in Herr & Crammer, 1996) ประกอบด้วย รูปแบบโรงเรียนเป็นฐาน รูปแบบครอบครัวเป็นฐาน รูปแบบผู้ประกอบการเป็นฐาน และรูปแบบท้องถิ่นเป็นฐาน โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักการ วัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน
2. ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบแผนกิจกรรม สร้างประสบการณ์เรียนรู้ทัศนคติ
3. นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการศึกษาในตอนที่ 1 ประกอบด้วยผลการศึกษาทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และการถ่ายทอดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมา วิเคราะห์และสังเคราะห์ กำหนดเป้าหมายการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ หลักการสำคัญ วัตถุประสงค์ กำหนดเนื้อหา เลือกรูปแบบกิจกรรม วิธีการเรียนรู้ กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ กำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้ กำหนดระยะเวลา วิธีการประเมินผล และสิ่งที่นักเรียนจะได้รับ
4. พิจารณาเลือกรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยยึดหลักการสำคัญและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมให้มีความเหมาะสม สอดคล้องและเป็นไปได้ กำหนดแผนกิจกรรม สร้างแผนกิจกรรมโดยแต่ละแผน ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาของแผน กำหนดรูปแบบกิจกรรม วิธีการเรียนรู้ ขั้นตอนการดำเนินการ กำหนดการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้ และการประเมินผลแผนกิจกรรม
5. ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล ความถูกต้องตรงตามเนื้อหา ความสอดคล้องของแต่ละส่วนนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบ
6. ได้แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยกิจกรรม 4 ลักษณะ ดังนี้

กิจกรรมโรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมรู้จักอาชีพ และการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

กิจกรรมครอบครัวเป็นฐาน ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมรู้จักอาชีพและการประกอบอาชีพ
ทำสวนผลไม้ของครอบครัว แผนการจัดกิจกรรมตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้และ
แผนการจัดกิจกรรมอาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น

กิจกรรมผู้ประกอบการเป็นฐาน ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมอาชีพทำสวนผลไม้:
ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น แผนการจัดกิจกรรมการต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้
และแผนการจัดกิจกรรมคนรุ่นใหม่กับความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้

กิจกรรมท้องถิ่นเป็นฐาน ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมอาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจ
ของครอบครัวและท้องถิ่น และแผนการจัดกิจกรรมตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่

ขั้นที่ 3 พัฒนา (Development)

ดำเนินการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยวิธีตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) พิจารณาความ
เป็นไปได้ ความเหมาะสม ความสอดคล้อง และความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน
ก่อนนำไปทดลองใช้ดังนี้

1. นำแผนการจัดกิจกรรมเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้อง
ของแผนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย โครงสร้างและองค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา
ขั้นตอนการดำเนินการจัดแผนกิจกรรม การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ระยะเวลา การประเมินผลและสิ่ง
ที่นักเรียนได้รับจากแผนการจัดกิจกรรม

คุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ

- 1.1 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์จัดกิจกรรมฝึกอบรมนักเรียนหรือเยาวชน
- 1.2 เป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์หรือทำหน้าที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
- 1.3 เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน

ผู้ส่งคุณวุฒิประกอบด้วย

1. นายสุเทพ สิ้นชัย	ตำแหน่ง เกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
2. นายคำนึ่ง ชนะสิทธิ์	ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติ บ้านชำปลาไหล ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
3. นางกัลยารัชนี ศรีเล็ก	ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ อดีตรัฐมนตรีสอน โรงเรียนนายายอามพิทยาคม

2. ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความสอดคล้ององค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้แบบประเมินความสอดคล้อง และใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) กำหนดค่าคะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้

มีความสอดคล้อง	ได้คะแนนเป็น	+ 1
ไม่แน่ใจ	ได้คะแนนเป็น	0
ไม่มีความสอดคล้อง	ได้คะแนนเป็น	- 1

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยคำนวณจากสูตร IOC (Index of objective congruence) การพิจารณาความสอดคล้อง ใช้เกณฑ์พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แผนการจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .80-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2551, หน้า 221)

3. แก้ไข ปรับปรุง ภาษา จำนวนกิจกรรม เวลา ความสอดคล้องของ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการประเมินผลของกิจกรรม ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นที่ 4 นำไปใช้ (Implementation)

การนำแผนการจัดกิจกรรมไปทดลองใช้ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขลุ่ยระนาดวิทยาคม จังหวัดจันทบุรี เนื่องจากตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีซึ่งถูกกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่สีเขียวเป้าหมายพัฒนาการเกษตรที่ทันสมัย และเป็นพื้นที่ที่มีครัวเรือนประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มากที่สุด (สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง, 2558)

ดำเนินการนำแผนการจัดกิจกรรมซึ่งผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน แบ่งเป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน และนักเรียนที่ไม่ใช้แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 15 คน ดำเนินการทดลองดังนี้

กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) นักเรียนจำนวน 15 คน จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขลุ่ยระนาดวิทยาคม จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โดยมีเกณฑ์คัดเลือกดังนี้

1. นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
2. นักเรียนที่สนใจประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
3. นักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย

กลุ่มควบคุม เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขลุงรัชดาภิเษก จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยใช้เกณฑ์คัดเลือกเช่นเดียวกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

เครื่องมือที่ใช้

แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม ลักษณะกิจกรรมประกอบด้วยฐานการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ได้แก่ โรงเรียนเป็นฐาน ครอบครัวเป็นฐาน สถานประกอบการเป็นฐาน และท้องถิ่นเป็นฐานและการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ 4 ด้าน ได้แก่ ความมั่นคงในอาชีพ ความพึงพอใจในอาชีพ ความเป็นแบบอย่างในอาชีพ และสัมพันธภาพในอาชีพดังนี้

กิจกรรมที่ 1 รู้จักอาชีพ และการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

กิจกรรมที่ 2 ตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

กิจกรรมที่ 3 อาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 4 การพัฒนาและต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้

กิจกรรมที่ 5 ตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่

กิจกรรมที่ 6 คนรุ่นใหม่กับความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. จัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากผู้อำนวยการโรงเรียนขลุงรัชดาภิเษก
2. ทดลองใช้กิจกรรม โดยนำแผนการจัดกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรมไปใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง ใช้ระยะเวลา จำนวน 7 วัน วันละ 6 ชั่วโมง
3. การจดบันทึกข้อมูลระหว่างทำการทดลองด้วยการบันทึกการสังเกต และรวบรวมบันทึกความคิดเห็นของนักเรียน
4. นำแบบสอบถามทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ไปให้นักเรียนกลุ่มควบคุมและนักเรียนกลุ่มทดลองตอบคำถามหลังดำเนินการตามแผนกิจกรรมครบทุกแผน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) วิเคราะห์ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของนักเรียน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นที่ 5 ประเมินผล (Evaluation)

ดำเนินการประเมินผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ทั้ง 6 แผนกิจกรรม ในระหว่างดำเนินการทดลองและหลังดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้นลง ดำเนินการดังนี้

1. ประเมินทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนกลุ่มทดลอง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพและด้านสัมพันธภาพในอาชีพ และจากแบบบันทึกของนักเรียน

2. ประเมินทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสอบถามทัศนคติ

เครื่องมือที่ใช้

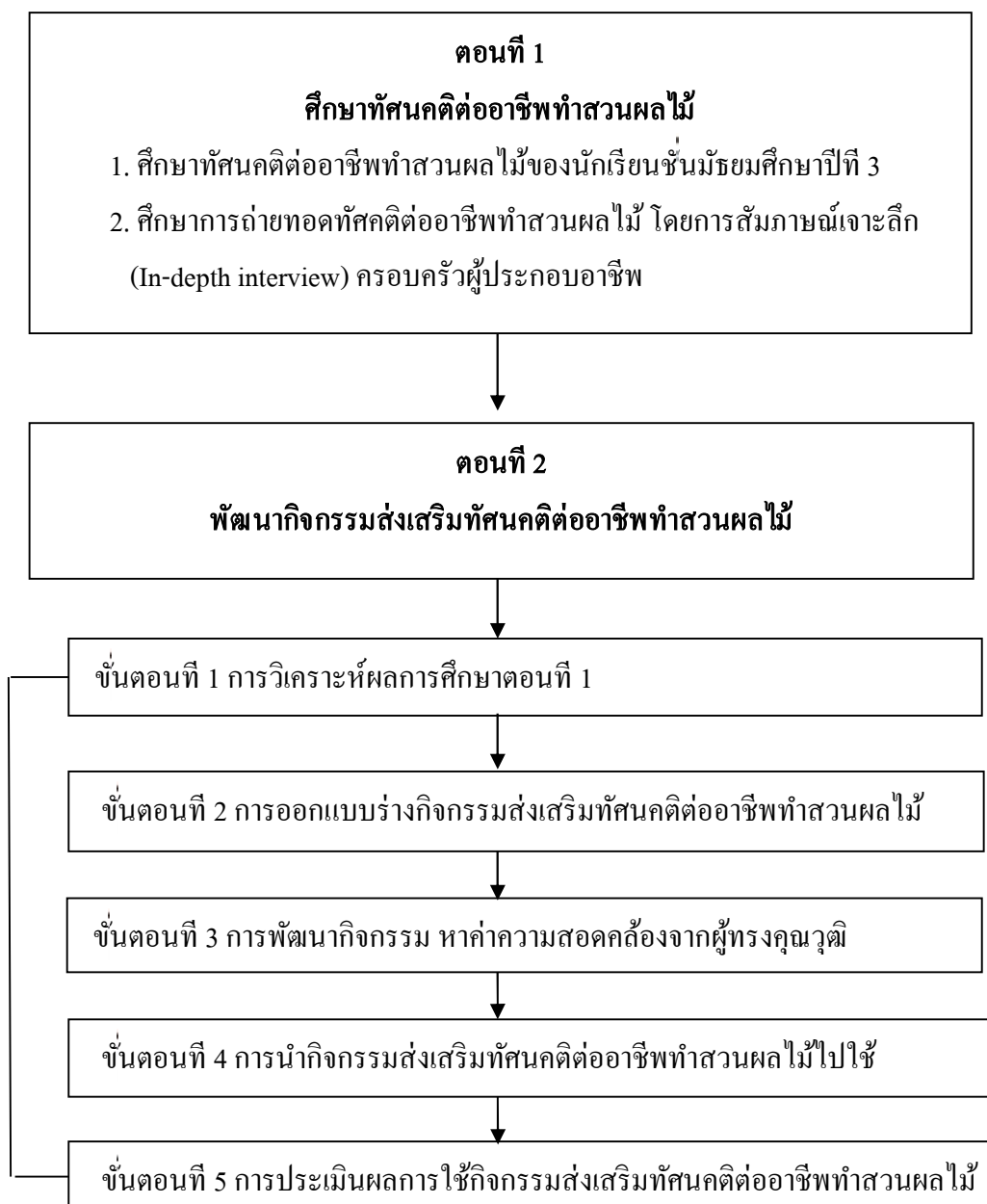
1. แบบสอบถามทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ เป็นแบบสอบถามฉบับเดียวกับการศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก

2. แบบบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) วิเคราะห์ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม และสถิติทดสอบ Mann-Whitney U-test กรณี $n \leq 20$ (Dickhalf, 1992, pp. 151-152)

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของนักเรียนและจากบันทึกเหตุการณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเพื่อส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. การศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 1 การศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน
  2. ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
SD	แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน กลุ่มตัวอย่าง
Mean Rank	แทน ค่าเฉลี่ยของอันดับในแต่ละกลุ่ม
Mann-Whitney	แทน สถิติอันดับพารามตริกที่ใช้ทดสอบความแตกต่าง
p	แทน ค่าความน่าจะเป็น
*	แทน ค่านี้สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1. ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตาม เพศ ระดับผลการเรียน และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (n = 384)

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	142	37.00
หญิง	242	63.00
รวม	384	100.00
2. ระดับผลการเรียน		
คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.40 ลงมา	41	10.70
คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 2.40-2.99	145	37.70
คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป	198	51.60
รวม	384	100.00
3. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง		
ประถมศึกษา	157	40.90
มัธยมศึกษา	158	41.10
ปริญญาตรี	49	12.80
อื่น ๆ	20	5.20
รวม	384	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า เป็นนักเรียนหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.00 และเป็นนักเรียนชายร้อยละ 37.00 นักเรียนมีระดับผลการเรียนคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.00 ขึ้นไป ร้อยละ 51.60 คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.40-2.99 ร้อยละ 37.70 และคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.40 ลงมาร้อยละ 10.70 และระดับการศึกษาของผู้ปกครองพบว่า ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 41.10 รองลงมาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 40.90 ปริญญาตรี ร้อยละ 12.80 และอื่น ๆ ร้อยละ 5.20

2. ทักษะคิดต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 ผลการศึกษาทักษะคิดต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ จากแบบสอบถามทักษะคิด ปรากฏผลดังตาราง

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม และรายด้าน

ที่	ด้าน	$\bar{X}$	SD	ความหมาย	ลำดับ
1.	ความมั่นคงในอาชีพ	3.36	0.53	ปานกลาง	4
2.	ความพึงพอใจในอาชีพ	3.54	0.58	มาก	3
3.	ความเป็นแบบอย่างในอาชีพ	3.64	0.68	มาก	2
4.	สัมพันธภาพของผู้ประกอบอาชีพ	3.89	0.68	มาก	1
	รวม	3.60	0.53	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพในอาชีพอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ อยู่ในระดับมากทุกด้าน และลำดับสุดท้ายด้านความมั่นคงในอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ โดยรวมและรายข้อ

ที่	ข้อความทัศนคติ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1.	อาชีพทำสวนผลไม้จะทำให้ นักเรียนและครอบครัวมีรายได้ตลอดไป	3.69	0.78	มาก	5
2.	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในหลายด้าน	3.82	0.75	มาก	3
3.	ผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ไม่มั่งคั่งไม่มีหนี้สินและไม่ยากจน	2.96	0.84	ปานกลาง	10
4.	ผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ไม่เจ็บป่วยจากการใช้สารเคมี	3.07	0.98	ปานกลาง	9
5.	ถ้ามีโอกาสนักเรียนจะไม่เลือกอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่าอาชีพทำสวนผลไม้	2.27	0.99	น้อย	11

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ที่	ข้อความทัศนคติ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
6.	อาชีพทำสวนผลไม้ทำให้นักเรียนและครอบครัว มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์	3.64	0.78	มาก	6
7.	อาชีพทำสวนผลไม้มีรายได้เพียงพอสำหรับ ซื้อหาสิ่งของที่ต้องการได้	3.14	0.94	ปานกลาง	8
8.	อาชีพทำสวนผลไม้ให้ผลตอบแทนเป็นเงินมาก	3.22	0.91	ปานกลาง	7
9.	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถพัฒนาขยายเป็น ธุรกิจได้	3.83	0.86	มาก	2
10.	อาชีพทำสวนผลไม้แบบสวนผสมทำให้มี ผลผลิตสร้างรายได้ตลอดทั้งปี	3.78	0.82	มาก	4
11.	อาชีพทำสวนผลไม้ทำให้ครอบครัวมีอาหาร การกินที่ดีและปลอดภัย	3.83	0.79	มาก	1
	รวม	3.36	0.53	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4 พบว่า ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านความมั่นคงในอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ อาชีพทำสวนผลไม้ทำให้ครอบครัวมีอาหารการกินที่ดีและปลอดภัย อยู่ในระดับมาก อาชีพทำสวนผลไม้สามารถพัฒนาขยายเป็นธุรกิจได้ อยู่ในระดับมาก อาชีพทำสวนผลไม้สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในหลายด้าน อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย ได้แก่ ถ้ามีโอกาสนักเรียนจะไม่เลือกอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่าอาชีพทำสวนผลไม้ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ โดยรวมและรายข้อ

ที่	ข้อความทัศนคติ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
12.	นักเรียนรักอาชีพทำสวนผลไม้	3.55	0.91	มาก	8
13.	นักเรียนมีความสุขในการทำสวนผลไม้	3.56	1.06	มาก	7
14.	นักเรียนไม่ต้องอดทนทำอาชีพทำสวนผลไม้ เพราะไม่มีทางเลือกอื่น	3.51	1.10	มาก	10
15.	นักเรียนรู้สึกสนุกกับการทำสวนผลไม้	3.51	0.91	มาก	9
16.	นักเรียนมั่นใจว่าจะใช้ความรู้ความสามารถของ นักเรียนประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ได้	3.49	0.87	ปานกลาง	11
17.	นักเรียนชอบบรรยากาศของอาชีพทำสวนผลไม้	3.74	0.86	มาก	5
18.	นักเรียนรู้สึกพอใจที่ได้ทำสวนผลไม้มาร่วมกับ ครอบครัว	3.84	0.88	มาก	4
19.	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่ไม่ต้องทำงาน หนักเหนื่อยตรากตรำ	2.56	1.00	ปานกลาง	13
20.	นักเรียนพอใจต่อการมีอาชีพทำสวนผลไม้	3.65	0.96	มาก	6
21.	นักเรียนรู้สึกว่าตนเองจะประสบความสำเร็จกับ อาชีพทำสวนผลไม้	3.48	0.85	ปานกลาง	12
22.	ผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สงบสุข	3.87	0.838	มาก	2
23.	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ	3.86	1.22	มาก	3
24.	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับ ครอบครัวได้	4.06	0.88	มาก	1
	รวม	3.54	0.58	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่า ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านความพึงพอใจในอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ อาชีพทำสวนผลไม้สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ อยู่ในระดับมาก ผู้ประกอบ

อาชีพทำสวนผลไม้มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายสงบสุข อยู่ในระดับมาก อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย ได้แก่ อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่ไม่ต้องทำงานหนักเหนื่อยตรากตรำ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ โดยรวมและรายข้อ

ที่	ข้อความทัศนคติ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
25.	แบบอย่างการทำสวนผลไม้จากผู้ปกครองสามารถนำไปประกอบอาชีพได้	4.07	0.76	มาก	1
26.	แบบอย่างการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้จากสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ทำให้นักเรียนมีความสนใจในอาชีพมากขึ้น	3.54	0.88	มาก	4
27.	ความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของเพื่อนบ้านทำให้นักเรียนมีพลังใจที่จะประกอบอาชีพทำสวนผลไม้	3.54	0.89	มาก	5
29.	นักเรียนเชื่อว่าความรู้ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่ได้ที่ ได้รับจากโรงเรียนสามารถนำไปใช้ในครอบครัวได้	3.64	0.88	มาก	3
30.	นักเรียนขอให้ครูพานักเรียนไปเรียนเกี่ยวกับอาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชน	3.39	0.96	ปานกลาง	6
31.	นักเรียนชอบการฝึกปฏิบัติงานอาชีพทำสวนผลไม้จากวิทยากรในชุมชน	3.28	0.92	ปานกลาง	7
32.	นักเรียนสามารถนำแบบอย่างจากผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ไปใช้พัฒนาอาชีพได้	3.82	.87	มาก	2
รวม		3.64	0.68	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ แบบอย่างการทำสวนผลไม้จากผู้ปกครองสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ อยู่ในระดับมาก

นักเรียนสามารถนำแบบอย่างจากผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ไปใช้พัฒนาอาชีพได้
อยู่ในระดับมาก นักเรียนเชื่อว่าความรู้ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่ได้รับจากโรงเรียน
สามารถนำไปใช้ในครอบครัวได้ อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย ได้แก่ นักเรียนชอบ
การฝึกปฏิบัติงานอาชีพทำสวนผลไม้จากวิทยากรในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ โดยรวม
และรายข้อ

ที่	ข้อความทัศนคติ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
33.	การให้ความร่วมมือช่วยเหลือผู้ปกครองทำสวนผลไม้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี	4.03	0.82	มาก	1
34.	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่สังคมให้การยกย่อง เป็นอย่างดี	3.79	0.85	มาก	6
35.	นักเรียนเป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาการทำสวนผลไม้ร่วมกับ ครอบครัว	3.63	0.93	มาก	10
37.	กลุ่มผู้ประกอบอาชีพมีนิสัยอื้อเพื่อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ โอบอ้อมอารีต่อกัน	3.98	0.83	มาก	2
38.	เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนสามารถขอคำแนะนำ จากผู้ปกครองหรือครอบครัวได้	3.98	0.84	มาก	3
39.	นักเรียนเห็นว่ากลุ่มผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มี ความสัมพันธ์กันแบบญาติพี่น้อง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	3.95	0.90	มาก	4
40.	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่ทำให้นักเรียนรักและ ภาคภูมิใจในท้องถิ่น	3.88	0.88	มาก	5
41.	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถประกอบอาชีพสร้างชื่อเสียง ให้กับตนเองและครอบครัวได้	3.73	0.88	มาก	8
42.	ผู้นำในชุมชนได้รับการยกย่องมาจากกลุ่มผู้ประกอบ อาชีพทำสวนผลไม้	3.64	0.95	มาก	9
	รวม	3.89	0.68	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย

ได้แก่ การให้ความร่วมมือช่วยเหลือผู้ปกครองทำสวนผลไม้ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีอยู่ในระดับมาก กลุ่มผู้ประกอบอาชีพมีนิสัยอื้อเพื่อเพื่อแผเมื่อนำใจโอบอ้อมอารีต่อกัน อยู่ในระดับมาก เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนสามารถขอคำแนะนำจากผู้ปกครองหรือครอบครัวได้ อยู่ในระดับมากและลำดับสุดท้าย ได้แก่ นักเรียนเป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาการทำสวนผลไม้ร่วมกับครอบครัวอยู่ในระดับมาก

1.2 การถ่ายทอดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ในครอบครัวผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาใช้ศึกษาการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้โดยครอบครัว ด้วยวิธีสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ผลการวิจัยพบว่า

ด้านความมั่นคงในอาชีพ มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ การรับรู้ข้อมูลรายได้ ส่งสอนช่องทางการทำมาหากินให้มีรายได้มั่นคง ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความเชื่อ ให้เห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ความสำคัญ เรื่อง การมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง การมีอาชีพที่แน่นอน การมีแหล่งอาหาร ช่วยลดรายจ่าย และสร้างรายได้เสริม โดยกระบวนการถ่ายทอดข้อมูล และการสร้างแรงจูงใจภายในครอบครัวตั้งแต่วัยเด็ก โดยให้มีส่วนได้รับรายได้ หรือสิ่งตอบแทน จากการทำสวนผลไม้ร่วมกับครอบครัวตามความเหมาะสมแต่ละวัย และควรส่งเสริมนักเรียนให้มีแนวคิดการพัฒนาต่อยอดอาชีพ ให้มีรายได้มั่นคง การสร้างมูลค่าเพิ่ม การจัดการที่ดิน การสร้างผลิตภัณฑ์ การเป็นผู้ประกอบการ โดยโรงเรียนควรแนะแนวการศึกษาต่อ และสร้างค่านิยมการเลือกศึกษาต่อ และเลือกอาชีพทำสวนผลไม้ ดังข้อความ

“...ต้องป้อนข้อมูลให้ลูก...ทำสวนทุเรียนต้นทุนต่อต้นปีหนึ่งไม่เกิน 2,000 บาท คิดดูว่าต้นหนึ่งเราเอาไว้ 40-45 ลูก เฉลี่ยน้ำหนัก ลูกละ 4-6 กิโล ถ้าต้นละประมาณ 200 กิโล ขายแค่กิโลละ 60 บาท ก็ได้กำไร ต้นละ 10,000 แล้ว 10 ต้นก็ 100,000 แล้ว มี ร้อยต้นสองร้อยต้น แต่ละปีก็ได้เงินเป็นล้าน ทำให้ลูกเห็นว่าเราได้เงินก่อนทุกปี ไปทำงานอย่างอื่นก็ไม่ได้เท่านี้ คิดเป็นเดือนก็ตกเดือนละแสนกว่าบาท...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2558)

“...พ่อมีวิธีโน้มน้าว...ทำให้รู้ว่าอาชีพทำสวนมีรายได้ดี...เข้ามาทำสวนเพราะเห็นว่า มีรายได้ดี ปีนั่นมีคนมาติดต่อเหมาทุเรียนในสวน คนซื้อกับพ่อตกลงราคากันไม่ได้ ก็เลยไปพูดคุยต่อรองกับคนซื้อว่าจะช่วยคุยกับพ่อให้ ถ้าได้ราคาตามที่ซื้อขอ กิโลละ 2 บาท พ่อพ่อตกลงดีใจได้ ค่านายหน้า แล้วให้ช่วยขายด้วย จดจำนวนกิโล คิดเงิน นับเงิน ก็ได้เห็นว่ารายได้ดี เริ่มคิดได้ ก็เริ่มเข้ามาทำจริงจึ้งขึ้น...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2558)

“...ก็จะพูดให้ลูกฟังตลอดรายได้จากสวนแต่ละปีเป็นอย่างไร ขายทุเรียนได้ปีละเท่าไร ขายสละได้เงินเท่าไร ให้รู้ว่าสวนรายได้ดี จะเรียนหนังสือก็เรียนไปแต่ให้กลับมาทำสวนไม่อย่างนั้นแล้ว ใครจะทำต่อจากเรา...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน พ.ศ. 2558)

“...อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพของครอบครัว โชคดีที่พ่อแม่สร้างสวนไว้ให้... สวนทำให้เรามีที่ดินทำกินมีอาชีพที่แน่นอน แล้วมีที่ดินมันก็เหมือนเรามีทรัพย์สิน ฐานะก็มั่นคง...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน พ.ศ. 2558)

“...ทำสวนผลไม้มันมีรายได้ทางหนึ่งแล้ว...ผมไม่ชอบว่าถึงอย่างหนึ่ง แล้วไปทำอย่างหนึ่งอย่างเดียว...ลูกเรียนจบมาก็ให้ทำงานประจำด้วยแล้วก็ทำสวนไปด้วย...มันทำไปด้วยกันได้ ทำให้ลูกมีรายได้เพิ่มอีกทาง...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2558)

“...ทำสวนผลไม้มันสามารถทำให้มีรายได้ตลอดทั้งปี ต้องดูที่ดินที่เรามีอยู่เป็นอย่างไร...มีอยู่เท่าไร จะปลูกอะไรบ้างให้มีรายได้ตลอด...สวนผมมีทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ข่างพารา รายได้เป็นเงินก้อนมาจากสวนนี้ปีละครั้ง ...แต่ผมยังปลูกทั้งข่า ตะไคร้ ใผ่หวาน ขิง มะกอก ให้มีรายได้ระหว่างปี ค่าใช้จ่ายการกินการอยู่มาจากรายได้ส่วนนี้ บางครั้งลงทุนในสวนแทบไม่ต้องควักเงินก้อนออกมาใช้... ตอนนี้อยู่กับแม่บ้านว่าจะต้องเพิ่มรายได้ต่อวันให้ได้วันละ 3,000 บาท ให้ได้...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2558)

“...ทำสวนให้มีรายได้ตลอดปีได้ เราก็ปลูกผลไม้แบบสวนผสม เช่น กล้วยหอม กล้วยไข่ กล้วยน้ำว่า ชะอม ข่า ชะพลู ไม่ปลูกเชิงเดียว เก็บของสวนขายได้ตลอด ทำสวนให้ยั่งยืนต้องให้เด็กมีองค์ความรู้ รู้หลักเศรษฐกิจพอเพียง รู้หลักการทำสวน รู้แล้วก็ทำสวนให้ทันสมัย...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2558)

“...ต้องสอนให้มีวิธีคิด และรู้จักการจัดการ อย่างเช่น การเก็บมังคุดขาย ทำอย่างไรจึงจะได้ราคา มังคุดส่งออกจะมี 3 ไซค์ ลูกเล็ก ลูกใหญ่ ลูกดำ ราคาต่างกัน ต้องรู้ว่ามังคุดเราไซค์ไหนมาก ขายจะได้ราคาเฉลี่ยเท่าไร ถ้าต้องการลดลูกดำ ก็ต้องเก็บให้เร็ว ต้องใช้คนงานเพิ่มก็คน ต้นทุนเพิ่มขึ้นเท่าไร แล้วจะขายได้เงินเพิ่มขึ้นเท่าไร...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2558)

“...เด็กที่อยู่ในพื้นที่ควรเรียนรู้เกี่ยวกับสวนให้พื้นฐานเอาไว้ มันเป็น โอกาสของเด็ก เพราะมันมีอาชีพที่ต่อเนื่องหลายอย่าง อย่างเรื่องอาหาร เครื่องดื่ม แปรรูป ถ้าหากมีการนำผลไม้ไปสร้างมูลค่าเพิ่มก็จะช่วยให้ผลไม่ราคาดีขึ้น...ควรเริ่มจากในโรงเรียน ชุมชน...ให้อาชีพทำสวนผลไม้มันเป็นอาชีพหนึ่งที่เด็กไปฝึกเหมือน หมอ วิศวกร พยาบาล ควรเริ่มให้เกิดความรู้สึกที่ดีก่อน ไม่ว่าจะมีส่วนมากหรือน้อย หรือไม่มีเลย...เด็กต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลไม้มาก่อนจึงจะคิดต่อได้...หรือเลือกเรียนในสายที่เกี่ยวข้องได้...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2558)

“...ต้องให้ตระหนักว่า คนรุ่นพ่อ รุ่นแม่ อายุมากขึ้นและจะเริ่มหมดไป ทำไม๊ไหนก็ต้องให้เช่า หรือขาย ถ้าพ่อแม่ไม่ทำ แล้วเราไม่ทำด้วย สวนก็จะตกไปอยู่ในมือของคนอื่นที่ไม่ใช่คนพื้นที่ จะทำให้คนพื้นที่จะเสียโอกาสหลายอย่าง...เด็กรุ่นใหม่ต้องเรียนหนังสือไปตามสายที่ตัวเองชอบ หรือเรียนสายเกษตร จบแล้วกลับมาทำสวนเอาความรู้มาบอกพ่อแม่...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2558)

“...ทำสวนดีกว่าไปรับจ้างเค้า มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง รับจ้างทำสวนเก็บเงินซื้อที่ได้ 5 ไร่ ปลูกบ้านอยู่แล้วก็ทำสวนด้วย ในสวนปลูกหลายอย่าง มีมังคุดเป็นหลัก เก็บผัก เก็บผลไม้ในสวนมาทำกิน ไม่ต้องซื้อต้องหา ได้ขายบ้างก็พออยู่...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2558)

“...หากมองย้อนกลับ การทำอาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่เลี้ยงชาวโลก เป็นแหล่งอาหารของโลก ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ผลิตอาหารเลี้ยงชาวโลก...เป็นโอกาสของคนพื้นที่ที่อาชีพทำสวนผลไม้จะเป็นอาชีพที่มั่นคง ฉะนั้นจะต้องสอนให้เห็นว่าอาชีพทำสวนผลไม้มั่นคง...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2558)

“...เราปลูกผักผลไม้กินเองมันปลอดภัย เราจะรู้ว่าเก็บกินได้หรือยัง พ้นยาวนานแล้วหรือยัง บางต้นเราก็ปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ ไม่ใช่สารเคมี เราก็ได้กินอาหารที่ไม่มีสารตกค้าง...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2558)

“...ในสวนเราไม่ได้ปลูกทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง เท่านั้น แต่ยังมีผลไม้อื่น ๆ อย่าง ชมพู มะกอก ขนุน ละมุด มะพร้าว ผักก็มี เราได้เก็บกิน เก็บขาย อย่างพวกคนงานก็แทบจะไม่ต้องซื้อกับข้าวเลยในสวนมีอะไรก็เก็บมาทำกิน แล้วก็ปลูกผักกันอีก...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 15, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2558)

“.....มีอีกหลายอย่างที่เป็นสมุนไพรด้วย กินแล้วช่วยเรื่องสุขภาพ...เป็นยา...มันก็ขึ้นอยู่กับสวนมาแต่ตั้งแต่เดิม บางอย่างเราก็หุงเอาไว้กิน ไม่ตัดทิ้ง คนที่เขาเอาไว้ขาย เขาก็ปลูกเพิ่ม...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2558)

“...ผักสวนครัวบางอย่างมีเฉพาะบ้านเราเท่านั้น เวลาเราเอามาทำกับข้าวกิน กับข้าวเราก็เลยไม่เหมือนที่อื่น อย่างกระวาน เร่ว เต้าร้าง กระดอม ใบชะมวง มันเห็นชัด...อยู่ในสวน...ถ้วยเดียว หมูเรียงก็ต้องใส่เร่ว กระวานก็ต้องต้มต้องแกง หมูชะมวงก็มีคนชอบกินมาก...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 15, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2558)

“...กับข้าว...ขนมที่บ้านเราทำกันอยู่ อย่างทุเรียนเชื่อม ทุเรียนแคงบวด ก็ได้มาจากไปช่วยงานวัดกัน เวลาทำของถวายพระ ส่วนมากจะทำของดี ๆ หรือของแปลก ๆ ไปถวาย...ไปช่วยเขา

เราก็จะได้เห็นเขาทำอะไรถวายพระกันบ้าง ทำกันอย่างไร กลับมาเราก็ลองทำดูบ้าง...” (ผู้ให้ข้อมูล รายที่ 10, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2558)

ด้านความพึงพอใจในอาชีพ มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจอาชีพเรื่องความเป็นอาชีพ อิศระของอาชีพทำสวนผลไม้ การเป็นเจ้าของกิจการเอง มีความท้าทายในอาชีพ สามารถใช้ความรู้ ความสามารถอย่างเต็มกำลังของตนเอง ส่งเสริมการแสวงหาความรู้สมัยใหม่ นำมาประยุกต์ใช้ บริหาร จัดการให้ทันสมัย การรู้จักนำเทคโนโลยี เครื่องยนต์ คิดค้นสิ่งประดิษฐ์มาใช้เองจะทำให้ มีความสะดวกสบาย ไม่เหน็ดเหนื่อย เป็นการสร้างความรู้สึกรักอาชีพในวิถีชีวิตของผู้ประกอบอาชีพ ทำสวนผลไม้ สร้างความรู้สึกรักภาคภูมิใจในตนเอง และอาชีพของครอบครัว นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง และถ่ายทอดความเชื่อให้เห็นคุณค่า ดังข้อความ

“...เริ่มเมื่องานประจำไม่มีอะไรที่ท้าทายลาออก... แม่ให้จัดการสวนที่นี่ ดูแลจัดการเอง ทุกอย่าง... ได้ใช้ความคิด ความรู้ได้เต็มที่...ขายได้ก็จัดไว้ใช้จ่ายส่วนตัวส่วนหนึ่ง แล้วก็ส่งให้แม่เก็บ ลงทุนใช้จ่ายอะไรในสวนก็เบิกแม่...ทำแล้วประสบความสำเร็จก็รู้สึกดี ท้าทายดี...” (ผู้ให้ข้อมูล รายที่ 6, สัมภาษณ์, 31 พฤษภาคม 2558)

“...ทำสวนมันอิสระแต่มันก็เหนื่อย ไม่ได้พักเหมือนคนอื่น...แต่ตอนนี้พักนั่งมอง คนงานทำ... บางช่วงพักไม่ได้เพราะจะพลาดเวลาใส่ปุ๋ย พ่นยา...งานสวนมันละเอียด คนทำสวนต้อง ขยันให้ตรงเวลารับ...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, 18 กรกฎาคม 2558)

“...เห็นความเป็นตัวตนของตัวเอง...ระหว่างการทำสวนกับการเรียนแล้วรู้สึกว่าการทำสวนมันคือตัวตนของเรา มันคือคุณค่าของเราพอทำแล้วประสบความสำเร็จ มีความสุข มันเหมือน มีพลังใจให้ทำต่อ ได้คิดต่อเรื่อย ๆ ...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2558)

“...จบมาทำสวนอย่างเดียว ไม่เคยไปทำงานที่ไหนเลย...ได้เห็นวิถีชีวิตแม่กับลูก ตอนเป็นเด็ก ลูกทำงานได้เงินเดือน ๆ ละ 3,000 บาท ไปทำงานตั้งแต่เช้าถึงเย็น แม่ทำสวนได้ปีละ 60,000 -7,0000 บาท บางวันแม่ออกทำสวนแต่เช้า สายก็กลับมาพัก วันไหนอากาศร้อนมากหรือ ฝนตก แม่ก็ไม่ออก บางครั้งก็ไปตอนเย็น ช่วงเวลาไหนมีละครทีวีที่แม่ชอบแม่ก็กลับมาอนดู ผิดกลับวิถีชีวิตของลูกต้องทำงานทั้งวัน บางวันหน้าเครียดกลับมาจากที่ทำงาน...” (ผู้ให้ข้อมูล รายที่ 12, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2558)

“...ต้องสอนให้รู้จักอาชีพ และเข้าใจว่าทุกอาชีพเหนื่อยเหมือนกันหมด ต้องใช้ ความขยัน ความอดทน จึงจะประสบความสำเร็จได้...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2558)

“...ผมชอบทำสวนครับ แล้วก็ตั้งใจทำสวนอย่างเดียวไม่คิดไปสมัครทำงานที่ไหน เรื่อง รายได้กับผมไม่ค่อยเท่าไรครับ เรื่องความชอบมีมากกว่า...พอจบ ม.6 ตัดสินใจเรียนต่อเกษตร... ฐึ่สึกได้ เรียนในสายที่ตัวเองชอบ เพื่อนกลุ่มผมก็เรียนสายนี้กันหลายคน จบมาถ้าไม่ทำงานบริษัทเอกชนก็ ทำสวนของตัวเองกันเลยครับ...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2558)

“...พ่อกับแม่ตั้งใจให้เค้าทำสวนตั้งแต่แรกเลย ถ้าอยากจะเรียนต่อก็ให้เรียนเกษตร แต่เรียนต่อมันเสียเวลา เห็นตัวอย่างลูกญาติ ๆ กัน เรียนต่ออีก 4 ปี บางคนก็กว่าจะจบ จบแล้วไป ทำงานอื่นอีกกว่าจะดึงลูกกลับมาได้ บางทีก็ไม่กลับ บางคนจบมาทำงานเงินเดือนก็ไม่พอใช้จะซื้อ อะไรก็ต้องกู้ ไม่มีเงินก่อน...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2558)

“...ทำสวนผลไม้อย่าคิดว่าเราต้องไปปาดหญ้า...ต้องให้รู้จักนำองค์ความรู้ต่าง ๆ มาใช้ เราสามารถใช้ความรู้มาจัดการได้...ไม่ต้องไปทำเอง...สั่งงานลูกน้อง...ใช้แรงงานแทนได้ บางอย่างก็ ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย สมัยนี้มีระบบวาล์ว ระบบอัตโนมัติ ใช้รีโมตควบคุม หรือไม่กี่หาความรู้ กลไกต่าง ๆ มาประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้สะดวกสบาย...ทำสวนไม่เหนียวถ้ารู้จักจัดการเป็น...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2558)

“...สมัยนี้ทำสวนไม่เหนียวเหมือนสมัยก่อน...สามารถใช้อินเทอร์เน็ตหาคำความรู้มาใช้ จัดการสวนได้ ปัจจุบันมีการใช้นำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ เช่น ระบบแสงอัตโนมัติ หรือระบบ ไซมูเลชันในการให้น้ำ...หากให้เด็กรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และให้รู้ว่าจะนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างไร...คนรุ่นใหม่ก็จะสืบทอดอาชีพทำสวนได้...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2558)

ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ มีการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ โดยการเป็นแบบอย่างเรื่องความรู้การประกอบอาชีพ แบบอย่างความคิด และทัศนคติ แบบอย่าง ชาวสวนที่ดี แบบอย่างการใช้ชีวิต จากบุคคลภายในครอบครัว ญาติพี่น้อง โรงเรียน และชุมชน โดยกระบวนการถ่ายทอดด้วยวิธีการปฏิบัติให้เห็นแบบอย่าง การบอกเล่า การสอนตัวต่อตัวโดยตรง สร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการและกระบวนการในครอบครัว ส่วนการส่งเสริมของโรงเรียนและชุมชน ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เริ่มจากการทำให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ การประยุกต์ใช้ความรู้ เทคโนโลยี และทักษะที่นำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ได้แก่ แบบอย่างการจัดการที่ดิน การจัดการการผลิต การใช้ความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่พัฒนาการทำสวนผลไม้ โดยการจัดกิจกรรม ให้นักเรียนได้ทำ ได้รู้ ได้เห็นให้มากจากแบบอย่างหลาย ๆ ที่ หลาย ๆ แห่ง ได้สัมผัสการทำสวน ที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การเรียนรู้จากผู้ประสบความสำเร็จจริง ๆ สามารถเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนได้ การสอนให้หาความรู้จากสื่อ การใช้ อินเทอร์เน็ตค้นคว้าแบบอย่างการทำสวนใหม่ ๆ ให้มีมุมมองที่กว้างขึ้น ดังข้อความ

“...ลูกต้องทำสวนคู่ไปกับพ่อแม่ ลูกจะได้เห็น ได้รู้ทั้งหมดว่าพ่อแม่ทำสวนอย่างไร...”
(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2558)

“...ผมได้แบบอย่างการทำสวนมาจากอา กับปู่ครับ...ทุกเรื่อง... ตั้งแต่อายุ 12-13 มาอยู่กับปู่กับอา ทำสวนกับปู่ กับอาตลอด... ไปสวน ไปไหน ไปด้วยกัน เรื่องสวนเวลาผมทำอะไรไม่ได้เรื่องปู่จะเข้ามาสอน ทำให้รู้เป็นตัวอย่าง อย่างเช่น แต่งกิ่ง...จะทำให้ดูก่อนแล้วให้ลองทำตาม...” ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, 18 กรกฎาคม 2558)

“...ถ้าผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่อสวน... ก็จะถ่ายทอดไปสู่ลูก...บอกลูกมาตั้งแต่เด็ก จบแล้วให้มาทำสวน จะป้อนข้อมูลตลอดสวนมีรายได้คืออะไร สละ ทูเรียน มีรายได้หลักล้าน ไปทำงานอื่นจะไม่มีโอกาสได้รายได้เท่านี้...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2558)

“...ต้องให้มีมุมมองเกี่ยวกับอาชีพทำสวนให้กว้างขึ้น... ให้ได้ทำ... ให้ได้เห็นให้มาก ๆ ได้ดูแบบอย่างจากหลาย ๆ ที่ หลาย ๆ แห่ง พาไปดูไปเที่ยวสวนญาติพี่น้อง พาไปดูงาน พาไป ทัศนศึกษา” ให้ได้เห็นสิ่งใหม่ ๆ ที่ไหนเขาทำอะไรกัน สวนสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยี ๆ มีที่ไหนบ้าง ให้ดูจากสื่อต่าง ๆ ใช้อินเทอร์เน็ตให้เป็นประโยชน์...หาความรู้ให้กว้างขึ้น... ให้รู้ว่าอาชีพทำสวน มีมากกว่าการจับจอบถือเสียม ไม่ใช่มีแค่จอบอัน มีดอันก็ทำได้แล้ว...เด็กจะเกิดความคิดเกิดแรงจูงใจ... (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2558)

“...เปลี่ยนความคิดใหม่...ทำสวนเป็นนายตนเอง เพราะเราเป็นเจ้าของเอง อาจรับราชการไปด้วย ทำสวนไปด้วย... ทำสวนอย่าคิดว่าตัวเองต้องไปขายหญ้า นักเรียนใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีมาจัดการได้ นักเรียน นักศึกษาต้องเรียน เรียนแล้วมีความรู้นำมาจัดการได้ แล้วเราก็ต้องรู้หลักการทำสวนผลไม่ด้วย รู้เรื่อง ดิน น้ำ ลมฟ้าอากาศ การตลาดการส่งออก การแปรรูป แล้วเราก็ยังมีนักวิชาการส่งเสริมเข้ามาช่วยด้วย ไม่ต้องไปทำเอง สั่งงานลูกน้องใช้แรงงานแทนได้ บางอย่างเราก็ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย สมัยนี้มีระบบवाल ระบบอัตโนมัติ ใช้รีโมท หรือ หากความรู้ภาคประดิษฐ์กลไกต่าง ๆ แล้วเราก็ไปจ้างร้านทำ นักเรียนก็ใช้เพียงปากกา สมุด บันทึกรับข้อมูลไว้ เราก็สามารถจัดการได้ทำสวนไม่น้อย ถ้ารู้จักจัดการให้เป็น...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2558)

“...ต้องสอนเด็ก... ให้คิดให้ได้ว่าทำอะไรจึงจะเลี้ยงตัวเองได้ ทุกอาชีพทำเพื่อให้เลี้ยงตัวเองได้ ทำอย่างไรจึงจะมีรายได้มากขึ้น ในเมื่อเรามีสวนไว้ทำกินคนที่เขาประสบความสำเร็จเขาทำกันอย่างไร...ต้องให้เด็กรู้จักใช้ชีวิตในแต่ละวัยให้เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็น วัยเรียน วัยเล่น วัยทำงาน...ต้องเข้าใจตัวเอง...รู้ว่าตนเองจะทำอะไร เข้าใจตนเองว่าต้องการอะไร อนาคตอะไร อะไรเป็นโอกาส หรือเป็นอุปสรรคของตนเอง ให้มีเป้าหมายในชีวิตแบบไม่เพื่อฝัน เด็กบางคนอยากเป็นนั...”

เป็นนี้โดยไม่มองความเป็นจริงว่าโอกาสของตัวเองอยู่ตรงไหน...มองให้ออกกว่าอาชีพทำสวนผลไม้ เป็นโอกาสของตนเองอย่างไร...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2558)

“...โรงเรียนและครอบครัว เป็นต้นแบบที่สำคัญ ...ชอบทำสวนจากกิจกรรมใน โรงเรียน...จะชอบมากเลย...ครูให้ทำกิจกรรมเพาะต้นไม้ในเรือนเพาะ จะคอยเวียนไปดู ไปรดน้ำ พอ โตขึ้นได้เห็นได้เปรียบวิถีชีวิตชาวสวนแบบแม่ กับวิถีชีวิตคนทำงานประจำแบบลุง...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2558)

“...ทำสวนเป็นงานละเอียด...ต้องรอบคอบ... บางครั้งมันก็มีเหนื่อย...อดทน...คนทำ สวนต้องขยันให้ตรงเวลา ไม่อย่างนั้นจะพลาด...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, 18 กรกฎาคม 2558)

“...พ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างการประสบความสำเร็จ...เปลี่ยนความคิดมาทำสวน แบบยั่งยืน...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2558)

“...จันทร์ และตราด มีความพร้อมหลายอย่างในด้านองค์ความรู้ ภูมิปัญญาในเรื่อง ต่าง ๆ ...มีตัวอย่างคนที่มีความรู้ และทำสวนประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น ลุงดำ (ค่าน้ำหยดครุภูมิปัญญาผลิตสปริงเกลรระบบน้ำหยด) คุณประภัสร์พงศ์ เวชชาชีวะ ลุงชีพ...อีกหลายท่าน ที่เป็นตัวอย่างให้นักเรียน ได้ดูเป็นตัวอย่าง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2558)

“...สามารถทำสวนได้โดยไม่เหนื่อยยาก โดยใช้ อินเทอร์เน็ตหาความรู้มาใช้ในการ จัดการสวนผลไม้ได้ ปัจจุบันมีการใช้น้ำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ เช่น ระบบแสงอัตโนมัติ หรือ ระบบไทม์มอร์ในการให้น้ำ...การทำสวนปัจจุบันไม่เหนื่อยเหมือนสมัยก่อน...หากนำไอที ที่นักเรียนนิยมและคุ้นเคยในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และให้รู้ว่าจะนำมาประยุกต์ใช้ได้ อย่างไร...คนรุ่นใหม่จึงจะสืบทอดอาชีพทำสวนได้...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2558)

ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ ภายในครอบครัวต้องมีสัมพันธภาพที่ดี การพูดคุยปฏิสัมพันธ์ การยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การมีกิจกรรมและวิธีการถ่ายทอด การจงใจของพ่อแม่ด้วย วิธีต่าง ๆ ในด้านทัศนคติ ความรู้ทักษะ รวมถึงการมีระบบการจัดการในครอบครัวที่ดี เช่น พาลูกไปสวนตัวเอง พอเริ่มโตขึ้นก็ให้ช่วยทำงานสวนที่เหมาะสมกับวัย นำลูกไปเรียนรู้เยี่ยมชม บ้านญาติพี่น้องที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เหมือนกัน พาไปอบรมคุณธรรมการต่าง ๆ ส่วนคนรุ่นใหม่มีกลุ่มเพื่อนทำสวน ผ่านไลน์ สื่อ Social media นักเรียนควรส่งเสริมดังข้อความ

“...พ่อแม่มีวิธีการ โน้มน้าว พูดให้ฟังตลอด...ไม่เคยสนใจเรื่องสวนเลย เรียนหนังสือ อย่างเดียว ไม่เคยช่วยพ่อแม่... พอจบม.6 ตั้งเป้าเรียนต่อสถาปัตย์ สอบไม่ติด แต่พ่อแม่ไม่ส่งเสริม

ให้เรียนต่อ ก็อยู่บ้านเฉย ๆ เวลาพ่อแม่ไปตัดต้นไม้ที่เกาะทิ้งให้อยู่กับคนงาน เวลาคนงานมีปัญหา ก็ต้องโทรหาพ่อแม่... ช่วงที่เข้ามาทำสวนอย่างจริงจัง ประมาณ 5-6 ปีได้...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2558)

“...พ่อว่าอยู่ที่การป้อนข้อมูล... พ่อแม่ไม่มีวิธีสอนลูก สอนลูกไม่เป็น ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี ลูกไม่เข้าใจพ่อแม่ ลูกก็จะไม่ชอบทำสวน...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2558)

“...ตอนเด็ก ๆ ก็จะพาไปสวนด้วย พ่อโตขึ้นก็ให้ช่วยทำสวนทุกคน...บางคนก็ชอบ บางคนก็ไม่ชอบ...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2558)

“...มีไม่ก็ครอบครัวหรือครอบครัวที่พ่อแม่วางใจ ให้ลูกทำสวน มันก็หลายอย่าง บางคนก็ไม่มั่นใจ... ถ้ายกสวนให้ทำแล้วลูกจะดูแลพ่อแม่ไหม...บางครั้งลูกเองก็ไม่พร้อม...อย่างผมเป็นลูกคนเดียว พ่อให้ออกจากงานมาทำสวน...แล้วก็บอกเลยว่าจะให้ปีละเท่าไร...เรื่องทำสวน ผมไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับพ่อแม่ ช่วยพ่อแม่มาตลอด เรียนไปด้วยช่วยทำไปด้วยจนกระทั่งเรียนจบปริญญาตรี...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2559)

“...ครอบครัวเราทำแบบกงสีครับ ทางบ้านจะแบ่งที่ดินให้ลูก ๆ ไปทำสวนของตนเอง แล้วทุกคนก็ต้องช่วยส่วนที่เป็นกงสีด้วย...ที่บ้านแบ่งสวนมังคุดให้ร้อยละต้นให้ดูแลจัดการเอง รายได้เป็นของตนเอง...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, 18 กรกฎาคม 2558)

“...ทำสวนสมัยนี้มีอะไรใหม่ ๆ...ต้องตามให้ทัน ต้องพูดคุยกับคนอื่นบ้าง ดูว่าเขาทำกันอย่างไร บางคนก็หวงความรู้ ไม่ค่อยบอก...จะบอกกันในหมู่คนที่สนิทกัน...เป็นญาติกัน...เวลามีอบรมก็ไปฟัง...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2558)

“...การจะให้ยั่งยืน ต้องมีการให้ความรู้ แร่ความรู้ซึ่งกันและกัน...ควรเปลี่ยนแปลง เรื่องการตลาด การแปรรูป การค้าออนไลน์ การทำสวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว การรวมตัวกัน เป็กลุ่ม...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2558)

“...ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทำสวน ส่วนใหญ่ได้จากบริษัทเอกชน ที่ขายปุ๋ย ขายยา เขาให้ไปอบรม แล้วก็มาแนะนำในสวน...แล้วก็ค้นจากอินเทอร์เน็ต...พอดีจบม.6 มาในสายวิทย์ ก็เลยช่วยให้เข้าใจอะไรเร็วขึ้น...ตอนนี้หน่วยงานเกษตร แล้วก็เอกชนเชิญไปเป็นวิทยากรบรรยาย การอบรมต่าง ๆ ให้กับกลุ่มต่าง ๆ ...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2558)

“...หน่วยงานต่าง ๆ ก็สำคัญ...ควรให้รู้จัก...ที่ไหนให้เงินกู้ยืมเงินทุน...หน่วยไหน ส่งเสริม การแปรรูป...ช่วยเหลือเรื่องเครื่องมือ...อย่างเกษตรฯ พาณิชจังหวัด...สหกรณ์...พัฒนาชุมชน อุตสาหกรรมจังหวัด...ให้ทั้งความรู้และส่งเสริมด้วย...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2558)

“...สภาพแวดล้อมมันสำคัญกับการทำสวน...เรื่องแหล่งน้ำสำคัญ...ป่าต้นน้ำสำคัญ... ต้องช่วยกันดูแล...” (สัมภาษณ์ 2, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2558)

“...การทำสวนยังต้องพึ่งพาดินฟ้าอากาศ ต้องลดความเสี่ยง...เรื่องลม...ปลูกไม้ผลอย่าง เดียวไม่ได้แล้ว ต้องปลูกอย่างอื่นด้วย...เราต้องเข้าใจดินฟ้าอากาศ...ทิศทางลมเป็นอย่างไร...” (ผู้ให้ ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2558)

“...นักเรียนต้องรู้เรื่อง น้ำ ดิน ฟ้า อากาศ...สิ่งแวดล้อมเดี๋ยวนี้เปลี่ยนแปลงเร็ว...อากาศ ทุกปีไม่เหมือนกัน...มีผลกับผลไม้...ไม่ออกดอก...ดอกร่วงไม่ติด...ทุเรียนบางช่วงฝนมากก็ไม่ติด ติดแล้ว ก็ร่วง...ช่วงลูกโตใกล้แก่...แตกใบอ่อน...เนื้อขาว...ใส่และ...ต้องป้องกัน...บางครั้งก็สุดวิสัย ...” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2558)

ตอนที่ 2 การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาในตอนที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์พิจารณาเลือกแนวทาง ส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยวิธีการพัฒนา แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบ ADDIES Model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล

ผลของการดำเนินการสร้างกิจกรรม นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) พบว่า

1.1 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในด้านที่มีทัศนคติตั้งแต่ระดับปานกลางลงมาถึงน้อยที่สุด พบว่า ด้านความมั่นคง นักเรียนมีทัศนคติ น้อยที่สุดและอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นรายชื่อในแต่ละด้านพบว่า

ด้านความมั่นคงในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติในระดับปานกลาง ชื่อที่มีทัศนคติน้อย ได้แก่ ถ้ามีโอกาสนักเรียนจะไม่เลือกอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่าอาชีพทำสวนผลไม้ ส่วนชื่อ ที่มีทัศนคติ ปานกลาง ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ มักไม่มีหนี้สินและไม่มีฐานะยากจน ผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ มักไม่เจ็บป่วยจากการใช้สารเคมี อาชีพทำสวนผลไม้มีรายได้เพียงพอ สำหรับซื้อหาสิ่งของที่ต้องการได้ และชื่อที่อาชีพทำสวนผลไม้ให้ผลตอบแทนเป็นเงินมาก

ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ชื่อที่นักเรียนมีทัศนคติในระดับปานกลาง ได้แก่ อาชีพ ทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่ไม่ต้องทำงานเหน็ดเหนื่อยตรากตรำ นักเรียนรู้สึกว่าจะตนเองจะประสบความสำเร็จกับอาชีพทำสวนผลไม้ และนักเรียนมั่นใจว่าจะใช้ความรู้ความสามารถของนักเรียน ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ได้

ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ ข้อที่นักเรียนมีทัศนคติในระดับปานกลาง ได้แก่ นักเรียนชอบการฝึกปฏิบัติงานอาชีพทำสวนผลไม้จากวิทยากรในชุมชน นักเรียนคิดว่าจะประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพหนึ่งเช่นเดียวกับเพื่อนของนักเรียน และนักเรียนชอบให้ครูนำนักเรียนไปเรียนเกี่ยวกับอาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชน

ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับมากทุกข้อ จึงวิเคราะห์ข้อที่มีทัศนคติน้อยที่สุดสามอันดับ ได้แก่ นักเรียนเป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาการทำสวนผลไม้ร่วมกับครอบครัว ผู้นำในชุมชนได้รับการยกย่องมาจากกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ และอาชีพทำสวนผลไม้สามารถประกอบอาชีพสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองและครอบครัวได้

1.2 ผลการวิเคราะห์การศึกษาการถ่ายทอดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ด้วยวิธี สัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อนำข้อมูลไปใช้ออกแบบกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ และด้านสัมพันธภาพในอาชีพ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ด้านความมั่นคงในอาชีพ

1. ทัศนคติที่ดีเกิดจากการได้รับแรงจูงใจด้านรายได้จากครอบครัว จึงควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรับรู้ข้อมูลรายได้จากการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เกี่ยวกับการลงทุน รายได้ของผู้ปกครอง หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จ ให้นักเรียนเห็นช่องทางการสร้างรายได้ที่มั่นคง
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์เกี่ยวกับช่องทางการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้มั่นคงยั่งยืน โดยมีเป้าหมายให้มีรายได้เพียงพอสำหรับเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้
3. ผู้ปกครองและโรงเรียนควรประสานความร่วมมือจัดกิจกรรมถ่ายทอดความคิดและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่เด็ก โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำกิจกรรมเพื่อการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่ยั่งยืน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในครอบครัว และชุมชน
4. ปลุกฝังความคิด ความเชื่อ สร้างความตระหนัก เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการประกอบอาชีพ ทำสวนผลไม้ เป็นเสมือนทุนของครอบครัวและท้องถิ่น ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจครอบครัว มีที่ดินทำกิน และสามารถสร้างรายได้อย่างมั่นคง เศรษฐกิจท้องถิ่นมั่นคง ท้องถิ่นมีความมั่นคงด้านอาหาร ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคมวัฒนธรรม
5. สร้างความตระหนักในบทบาทของตนเองและครอบครัวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างความรู้สึกภาคภูมิใจ ห่วงแหน อนุรักษ์ สืบทอด การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

6. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เห็นความมั่นคงในอาชีพ การมีอาชีพมีรายได้ที่แน่นอนมั่นคง สามารถวิเคราะห์โอกาสสร้างความก้าวหน้าอย่างมั่นคง เห็นช่องทางขยาย พัฒนาต่อยอดอาชีพได้ หลายช่องทางสามารถวางแผนพัฒนาอาชีพสร้างรายได้เสริมหรือขยายเป็นธุรกิจได้ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

7. ครอบครัวยุคใหม่ โรงเรียน ชุมชน หน่วยงานราชการ ต้องมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทักษะการปฏิบัติ ให้นักเรียนมีกระบวนการคิด คือ คิดได้ คิดเป็น เห็นช่องทางการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่มั่นคง มีความก้าวหน้าไปสู่การประกอบอาชีพ ต่อเนื่องที่จะก่อให้เกิดรายได้อย่างมั่นคง

8. การจัดกิจกรรมต้องให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นในครอบครัว สถานประกอบการ และท้องถิ่น โดยใช้ครอบครัว สถานประกอบการ และท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้

ด้านความพึงพอใจในอาชีพ

1. จัดกิจกรรมสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ให้เกิดความพึงพอใจด้านรายได้และผลตอบแทนที่มั่นคง สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

2. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ สร้างความเข้าใจ สภาพของอาชีพ พึงพอใจในอาชีพ เห็นคุณค่าและข้อดีของความเป็นอาชีพอิสระ คือ การเป็นเจ้าของกิจการ มีความท้าทายในอาชีพสามารถใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความคิดเห็นของตนเองในการจัดการให้อาชีพก้าวหน้าได้อย่างเต็มความสามารถ

3. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพประเภทต่าง ๆ ในสังคม และการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว สร้างความเข้าใจการประกอบอาชีพทุกอาชีพต้องอดทนต่อความเหนื่อยยาก ต้องต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรค ต้องรู้จักแสวงหาความรู้ ใช้อัจฉริยะและ เทคโนโลยีมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

4. ปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ค่านิยมการดำรงชีวิตแบบพอเพียง มีความพึงพอใจและภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

5. ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ต้องเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนเพื่อประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ เพื่อสร้างความมั่นใจในโอกาสการประสบความสำเร็จในอาชีพด้วยการมีรายได้ที่มั่นคงในอนาคต และด้วยความภาคภูมิใจในการใช้ความรู้ความสามารถของตนเอง

6. ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ เช่น ความขยัน ความอดทน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นต้น

7. การจัดกิจกรรมส่งเสริมควรจัดให้เฉพาะนักเรียนที่มีความสนใจที่จะประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ในลักษณะโครงการพิเศษ หรือเป็นกิจกรรมชมรม

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครอบครัวยุคใหม่ บุคคลแวดล้อมในสังคม ต้องเป็นแบบอย่าง และมีกระบวนการสร้างแรงจูงใจ และกระบวนการถ่ายทอดค่านิยมด้านการกิน การอยู่ และการทำมาหากินให้นักเรียนเห็น สร้างโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงตามวิถีชีวิตประจำวัน

ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ

1. การจัดกิจกรรมต้องเลือกตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ อย่างเป็นรูปธรรมจริง ๆ เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักเรียนและนักเรียนสามารถยึดเป็นแบบอย่างได้ ทั้งจากผู้ปกครอง โรงเรียน สถานประกอบการ ผู้ประกอบอาชีพในชุมชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่เป็นแบบอย่างของผู้ประสบความสำเร็จ

2. นักเรียนควรได้รับการถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ ทักษะ ทักษะคิดที่ดี การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ตั้งแต่วัยเด็ก จนกระทั่งถึงวัยที่เจริญเติบโตพอที่จะช่วยเหลือครอบครัวประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ โดยให้ลงมือทำสวนคู่ไปกับผู้ปกครองให้เหมาะสมตามวัยเป็นแบบอย่างให้สัมผัสได้ ทั้งบุคคลที่ประสบความสำเร็จ แบบอย่างสวนผลไม้ที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชนในสังคม หน่วยงานราชการ จัดกิจกรรมสร้างกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ กระบวนการถ่ายทอดทัศนคติ กระบวนการถ่ายทอดความคิด คือ คิดได้ คิดเป็น เห็นช่องทาง การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่มั่นคง หรือการประกอบอาชีพต่อเนื่องที่จะก่อให้เกิดรายได้ อย่างมั่นคง และฝึกทักษะการปฏิบัติโดยเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติจริง

4. โรงเรียนต้องเป็นหลักในการจัดกิจกรรม โดยประสานความร่วมมือจากส่วนต่าง ๆ ในชุมชน เนื่องจากผู้ปกครองของนักเรียนส่วนหนึ่งยังไม่ได้รับมรดกแบ่งพื้นที่ทำสวนผลไม้จากปู่-ย่า หรือตา-ยาย ให้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ นักเรียนจึงขาดประสบการณ์การเรียนรู้ การถ่ายทอดความคิด และทัศนคติจากครอบครัว

5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่มากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียนหรือจากครอบครัว ให้นักเรียนมีมุมมองเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่กว้างขึ้น โดยใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น บุคคล ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ครู ผู้รู้ สวนผลไม้ ในชุมชน หน่วยงานราชการหรือองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ สถานประกอบการ สถาบันการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ศูนย์การศึกษาตามโครงการในพระราชดำริฯ จากสื่ออื่น ๆ ได้แก่ สื่อเทคโนโลยี วิทยุทัศน์ โทรทัศน์ และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ อย่างหลากหลาย

6. การจัดการกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นในครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ ในเรื่องของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ แบบอย่างการดำรงชีวิต แบบอย่างของผู้ประสบความสำเร็จ

ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ

1. ผู้ปกครองต้องมีความใกล้ชิดคลุก มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ และมีกระบวนการเรียนรู้ภายในครอบครัว หรือวิธีสอนถ่ายทอดความคิด ทักษะ ความรู้ และทักษะการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ โดยใช้กระบวนการจุดใจต่าง ๆ

2. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับการถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ ทักษะ การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ตั้งแต่วัยเด็กอย่างต่อเนื่องจนถึงวัยประกอบอาชีพจากครอบครัว โรงเรียนและชุมชน

3. การยอมรับความสามารถ และการยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและให้มีส่วนร่วมในอาชีพ หรือมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

4. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ความรู้ทางวิชาการตามหลักสูตรในโรงเรียน เชื่อมโยงบูรณาการระหว่างความรู้ ภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้พัฒนาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ช่วยเหลือผู้ปกครองได้

5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ สร้างความสัมพันธ์ ความใกล้ชิดที่เกิดขึ้นในครอบครัวและชุมชน ระหว่างนักเรียนกับบุคคลในครอบครัว ชุมชน ให้รู้จัก และตระหนักในความสำคัญของการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพที่ต้องสัมพันธ์ไปด้วยกัน กับสิ่งแวดล้อม

6. สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของการสร้างสัมพันธภาพในอาชีพที่มีผลต่อการพัฒนาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เช่น การรวมกลุ่มอาชีพ การเข้าเป็นสมาชิก การแสวงหาและมีความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

1.3 ผลการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดของ Fishbein and Aizen (Mio & Haddock, 2010, pp. 67-70), Lent (2005, pp. 101-112), Elliot & et al., 2000, pp. 199-244), สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2554, หน้า 397), ทิศนา แจมมณี (2550, หน้า 22-23) และ สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2546, หน้า 126-128) ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดทัศนคติ การสร้างทัศนคติ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่ออาชีพ ดังนี้

1.3.1.1 ทัศนคติประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม

1.3.1.2 ทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ 4 แบบ คือ การเรียนรู้แบบโยงความสัมพันธ์ หลักการเรียนรู้จากผลกรรม หลักการเรียนรู้จากการเสริมแรง และการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ

1.3.1.3 การพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพ โดยการสร้างการเรียนรู้ทางสังคมด้วยวิธีจัดประสบการณ์ให้ประสบความสำเร็จ การเรียนรู้จากการสังเกตการกระทำของผู้อื่นด้วยวิธีการใช้ตัวแบบ (Modeling) การชักชวนจากสังคม และการกระตุ้นทางอารมณ์

1.3.1.4 ทักษะต่ออาชีพเกิดจากความเชื่อ คือ ความเชื่อในความสามารถ ความเชื่อในตนเอง ความเชื่อในกลุ่มอ้างอิง ได้แก่ ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมในสังคม

1.3.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอาชีพและการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดของ Turner and Lapan (2005, pp. 417-435); Zunker (1994, pp. 85-86); Kidd (2010, pp. 48-49); Sharf (2010, pp. 228-231) และ Capuzzi and Stauffer (2012, pp. 336-337) ดังนี้

1.3.2.1 จัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจจากตัวแทนกลุ่มสังคมกระตุ้นความสนใจ จัดโอกาสให้นักเรียนเห็นแบบอย่างทางอาชีพจากการเรียนรู้ทางสังคมผ่านกระบวนการจัดเวลาทางสังคม ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มเล็ก ๆ

1.3.2.2 อาจจัดเป็นโปรแกรมการศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียน ได้แก่ จัดหลักสูตรการเรียนการสอนรายวิชา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยการพัฒนาจุดประสงค์การเรียนรู้ และวางแผนการจัดกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักในตนเอง สำรวจตนเอง ในด้านความสามารถ ความสนใจในอาชีพ ลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพของตนเอง รวมถึงการให้เรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลของงาน เช่น การพูดคุย การทำงานบางเวลาในภาคฤดูร้อน หรือการจัดการศึกษาทางอาชีพ ความรู้เบื้องต้นของงาน ความรู้ที่จำเป็นสำหรับงาน โอกาสการเข้าสู่งาน โดยเน้นความรู้สึกรักของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้อาชีพต่าง ๆ

1.3.2.3 พัฒนานักเรียนให้รู้จักและเข้าใจตนเอง (Self-concept) ในด้านความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม ที่สอดคล้องกับงานรู้จักตั้งเป้าหมายทางอาชีพและทางการเรียน มีทักษะการปรับตัวทางอาชีพเพื่อพัฒนาทัศนคติและความรู้สึกที่มีต่ออาชีพเกี่ยวกับความเชื่อ ความคาดหวัง การปรับตัว ความเคารพตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง

1.3.2.4 จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกลุ่มงานที่มีอยู่ในสังคมให้นักเรียนสำรวจอาชีพจากแหล่งทรัพยากร เช่น พ่อแม่ การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อน ครู บุคคลอื่น ๆ หนังสือ ภาพยนตร์ สื่ออื่น ๆ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ด้วยการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนและ

นอกห้องเรียน ให้นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจอาชีพที่สนใจในท้องถิ่น จัดหาสื่อที่เหมาะสมตามความต้องการ การพัฒนาให้มีการเรียนรู้ ค้นหา สำรวจอาชีพที่อยู่รอบตัว เพื่อให้เกิดความคิดและวางแผนเกี่ยวกับอนาคต โดยการวางแผนอาชีพ และการสำรวจอาชีพมุ่งพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพ การให้ความรู้เกี่ยวกับโลกของงานประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ เช่น ความสนใจ ความสามารถ วิธีการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่สนใจ และความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เช่น ลักษณะงาน เงินเดือน เงื่อนไขของงาน เป็นต้น

1.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ (Hoyt, 1977, pp. 76-82) แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนของ Zunker (1994, pp. 208-211) และรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของ Marland (1987 cited in Herr & Crammer, 1996, pp. 34-39, กฤษมัน วัฒนาณรงค์, 2555, หน้า 220)

1.3.3.1 หลักการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพยึดหลักการจัดการศึกษาที่ว่าเป็นการสร้างประสบการณ์ทางสังคมที่สัมพันธ์กลมกลืนกันไประหว่างอาชีพ และวิถีชีวิต

1.3.3.2 เป็นการพัฒนานักเรียนให้รู้และเข้าใจความหมายของอาชีพที่มีต่อตนเอง เข้าใจตนเอง ตระหนักในอาชีพที่มีความหมายต่อตนเองในทางเศรษฐกิจ และการดำรงชีวิต

1.3.3.3 การดำเนินการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพต้องจัดกิจกรรมหรือโครงการให้นักเรียนได้เรียนรู้ลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับอาชีพ เรียนรู้ลงมือปฏิบัติจริงในสถานที่จริง โดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Learning by doing)

1.3.3.4 สถานศึกษา และครูต้องสร้างความร่วมมือ (Collaboration) กับพ่อแม่ สถานประกอบการ บุคคล ผู้รู้ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในชุมชน ดำเนินการจัดกิจกรรมเนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าของความเป็นแบบอย่างในอาชีพ (Career role model) ทั้งการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนหรือนำนักเรียนไปเยี่ยมชมและเรียนรู้ในชุมชน

1.3.3.5 การประสานความร่วมมือจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนจะเป็นการบูรณาการความคิดการพัฒนาอาชีพเข้ากับหลักสูตรของโรงเรียน โดยการขยายวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้สัมพันธ์กันระหว่างกิจกรรมทางอาชีพและวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร

1.3.3.6 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ควรเป็นไปตามสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ เช่น การวางแผนทางอาชีพ การตัดสินใจ การตระหนักเกี่ยวกับโอกาสทางอาชีพของแต่ละพื้นที่ โดยโปรแกรมหรือโครงการเรียนรู้อาจประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ขั้นต้น การดำเนินการ สถานที่จัดกิจกรรม บุคคล งบประมาณ เวลา ทรัพยากร และการวัดประเมินผล

2. ขั้นตอนการออกแบบ (Design) ปรากฏผลดังนี้

การออกแบบแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดกิจกรรมโดยนำผลการวิเคราะห์การศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน ผลการวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ และผลการวิเคราะห์ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในขั้นที่ 1 นำมากำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา แผนการจัดกิจกรรม พิจารณาวิเคราะห์เลือกรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพที่มีความสอดคล้อง นำมากำหนดขั้นตอนการจัดแผนประสบการณ์การเรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้ กำหนดวิธีการเรียนรู้ เลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลได้แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ดังนี้

2.1 แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ลักษณะของแผนประกอบด้วยฐานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เกิดจากการจัดประสบการณ์สร้างการเรียนรู้ทัศนคติให้เกิดขึ้นในครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ หน่วยงานราชการ ในท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมในชุมชนซึ่งใช้เป็นตัวแบบ (Role model) มีความเป็นแบบอย่างที่ดีในอาชีพ (Career role model) และใช้การเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทัศนคติ การขัดเกลาทางสังคม วิธีการเรียนรู้การสังเกตจากตัวแบบ และการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) ตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ 4 รูปแบบ ดังนี้

แผนการจัดกิจกรรมรูปแบบโรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ รู้จักอาชีพ และการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

แผนการจัดกิจกรรมรูปแบบครอบครัวเป็นฐาน ได้แก่ รู้จักอาชีพและการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว กิจกรรมตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ และกิจกรรมอาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น

แผนการจัดกิจกรรมรูปแบบผู้ประกอบการเป็นฐาน ได้แก่ อาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น การพัฒนาและต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้ คนรุ่นใหม่กับความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้

แผนการจัดกิจกรรมรูปแบบท้องถิ่นเป็นฐาน ได้แก่ อาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น กิจกรรมการพัฒนาและต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้ และกิจกรรมตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่

2.2 แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ครอบคลุมการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นตัวแบบในอาชีพ และด้านสัมพันธภาพในอาชีพ บูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้

การงานอาชีพและเทคโนโลยี กิจกรรมพัฒนานักเรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนวอาชีพ กิจกรรมแนะแนวการศึกษาต่อ และความรู้ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ จัดทำเป็นขั้นตอนการดำเนินการ จัดแผนกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ตามองค์ประกอบของแผนโดยแต่ละแผน มีรายละเอียด ได้แก่ แนวคิดหลัก วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนดำเนินการจัดกิจกรรม การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการประเมินผล ประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 รู้จักอาชีพ และการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

กิจกรรมที่ 2 ตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

กิจกรรมที่ 3 อาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 4 ตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่

กิจกรรมที่ 5 การพัฒนาและต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้

กิจกรรมที่ 6 คนรุ่นใหม่กับความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้

รายละเอียดดังภาคผนวก ข

2.3 หลักการสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ มุ่งส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพและ ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ

2.4 การส่งเสริมทัศนคติทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

การสร้างการรับรู้ ได้แก่ การให้ความรู้ความเข้าใจ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชีพและการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเชื่อ เกิดความสนใจ ความรู้สึกชอบ ความรู้สึกภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าและประโยชน์ของอาชีพทำสวนผลไม้ สร้างค่านิยมในอาชีพ และทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้

การสร้างความตระหนัก ตระหนักในความสำคัญของตนเองต่อการสืบทอดและพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ ตระหนักในความสำคัญของตนเองต่อครอบครัวและท้องถิ่นในการสร้างรายได้ และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ตระหนักในความสำคัญของอาชีพทำสวนผลไม้ในทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ตระหนักในความสำคัญของปัญหาการขาดผู้สืบทอด ผลกระทบจากปัญหาพื้นที่ลดลง ผลกระทบการเข้าครอบครองที่ดินจากนายทุนต่างพื้นที่ และนายทุนต่างชาติ

การสร้างการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของอาชีพทำสวนผลไม้ ด้านรายได้และผลประโยชน์ตอบแทน ความเป็นอิสระ เช่น แหล่งอาหารในครอบครัว คุณค่าของระบบนิเวศน์

ที่เหมาะสมกับการอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้อย่างปลอดภัยปราศจากมลภาวะ ความก้าวหน้าและความท้าทาย วิธีชีวิตที่พอเพียงมีความสุข เป็นต้น

การสร้างโอกาสการฝึกปฏิบัติ เป็นการจัด โอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะอาชีพ ทำสวนผลไม้ การได้ลงมือปฏิบัติจริงเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by doing) เพื่อให้ทัศนคติ ต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนมั่นคงขึ้น

3. ขั้นการพัฒนา (Development)

จากการนำแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยหาค่าความสอดคล้อง ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

3.1 ด้านความเหมาะสม และความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมในด้าน แนวคิดหลัก วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการดำเนินการจัดแผนกิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้และการประเมินผล ด้วยการพิจารณา ค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลทุกกิจกรรมมีค่ามากกว่า 0.50

3.2 ด้านความเป็นไปได้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้มีการปรับปรุงแก้ไข ร่างกิจกรรมให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้

4. ขั้นการนำไปทดลองใช้ จากการทำโครงการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติ จำนวน 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมส่งเสริมความรู้ ได้แก่ รู้จักอาชีพ และการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว และ กิจกรรมตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่ กิจกรรมส่งเสริมความตระหนัก ได้แก่ กิจกรรมตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ และ กิจกรรมคนรุ่นใหม่กับความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ กิจกรรมส่งเสริมความมั่นคง ได้แก่ อาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น และ การพัฒนาและต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้ ดำเนินการทดลองกับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน

ผลการนำกิจกรรมไปทดลอง (Implementation) นำเสนอผลดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการนำกิจกรรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ($n = 15$)

กิจกรรม	ผลของกิจกรรม
<p>กิจกรรมที่ 1: รู้จักอาชีพและ การประกอบอาชีพ ทำสวนผลไม้ของครอบครัว</p>	<p>การจัดกิจกรรมเรียนรู้อาชีพและการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามหลักสูตรในสาระการเรียนรู้งานอาชีพเพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจโลกของงาน และตระหนักในโอกาสทางอาชีพที่สนใจและอาชีพทำสวนผลไม้ โดยคู่วิดีทัศน์และศึกษาอาชีพที่ตนสนใจจากจากอินเทอร์เน็ต อภิปราย เปรียบเทียบ ศึกษาคุณสมบัติผู้ประกอบการและสำรวจตนเองในเรื่องอาชีพศึกษาคุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพจากครอบครัว สัมภาษณ์ผู้ประกอบการสวนผลไม้ที่ประสบความสำเร็จในชุมชน ศึกษาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ในการทำสวนของครอบครัวกับความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาจากครอบครัว ผู้ประสบความสำเร็จ และจากอินเทอร์เน็ต ผลการประเมินจากการสังเกต ตรวจผลงานและบันทึกของนักเรียน ผลนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพและโลกของงานอาชีพ เข้าใจว่าทุกคนต้องมีอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว และทุกอาชีพต้องเหน็ดเหนื่อยอดทน ขยัน และใฝ่เรียนรู้หมั่นศึกษาพัฒนาอาชีพอยู่เสมอ จึงจะประสบความสำเร็จ นักเรียนสามารถวิเคราะห์ตนเองได้ในเรื่องความรู้ความสามารถและความสนใจในอาชีพตระหนักในโอกาสของตนเองในการเข้าสู่อาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว นักเรียนเกิดความรู้สึที่ดีและสนใจอาชีพทำสวนผลไม้มากยิ่งขึ้น มีความภาคภูมิใจ ตระหนักในโอกาสในการเข้าสู่อาชีพ สามารถตั้งเป้าหมายวางแผนเตรียมความพร้อมที่จะประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว และนักเรียนสามารถนำความรู้ด้าน IT มาใช้ศึกษาวางแผนพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ให้ดีขึ้นและมีความมั่นใจที่จะประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้ประสบความสำเร็จได้</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรม	ผลของกิจกรรม
<p>กิจกรรมที่ 2: ตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้</p>	<p>การจัดกิจกรรมโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน และท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ ศึกษาประวัติความเป็นมาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่น โดยศึกษาสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร จากเว็บไซต์ต่าง ๆ และจากบุคคลผู้รู้ในชุมชน ศึกษาการสืบทอดอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวจากผู้ปกครอง และลงพื้นที่ศึกษาสวนผลไม้เก่าแก่ในท้องถิ่น โดยสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพ บันทึกข้อมูลอายุสวนผลไม้ เรื่องราววิถีชีวิตการประกอบอาชีพของชาวสวนในอดีต จนถึงปัจจุบัน เปรียบเทียบวิธีการทำสวน การเปลี่ยนแปลง การปรับตัวและการพัฒนาอาชีพ นำเสนอข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปองค์ความรู้ ผลของกิจกรรมนักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล และเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้จากครอบครัว และบุคคลต่าง ๆ ในท้องถิ่น นักเรียนสามารถนำข้อมูล ตัวเลขต่าง ๆ มาคำนวณ วิเคราะห์เปรียบเทียบและสรุปเป็นองค์ความรู้ เรื่องราวการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ทำให้ได้รับความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาการทำสวนผลไม้ ได้รับความรู้เรื่องความเป็นมาของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่น ไปพร้อมกับเรื่องราวประวัติศาสตร์ รับรู้แบบอย่างความขยันอดทนของบรรพบุรุษและบุคคลในท้องถิ่น สามารถบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นเอกสารรายงาน ในลักษณะความเรียง ตาราง แผนภูมิ ด้านสัมพันธภาพ นักเรียนสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในอาชีพ และกับสมาชิกในครอบครัว มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว นักเรียนรักและเห็นคุณค่าของอาชีพทำสวนไม้ ภาคภูมิใจในอาชีพของครอบครัวระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษที่ได้พัฒนาและสร้างมรดกการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ไว้ให้ลูกหลาน</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรม	ผลของกิจกรรม
<p>กิจกรรมที่ 3: อาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น</p>	<p>การจัดกิจกรรมโดยใช้ครอบครัว และท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ โดยรับฟังการบรรยายความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของอาชีพทำสวนผลไม้ที่มีต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากพาณิชย์จังหวัดบรรยายเรื่อง แนวโน้มการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจในอาเซียน ได้รับการสร้างความตระหนักในความมั่นคงของอาชีพทำสวนผลไม้โดยศึกษารายได้จากการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของผู้ปกครองและผู้ประสบความสำเร็จในชุมชนในเรื่อง จำนวนพื้นที่ จำนวนต้น ชนิดผลไม้ที่ปลูก จำนวนผลผลิตต่อต้น ราคาจำหน่าย นำมาคำนวณ จำนวนผลผลิตทั้งหมด คำนวณรายได้จากการจำหน่าย วิเคราะห์รายได้ เปรียบเทียบต้นทุน รายได้ครอบครัวของนักเรียนกับเพื่อน วิเคราะห์ความแตกต่างของรายได้ อภิปรายสาเหตุ ความแตกต่าง นำมากำหนดเป้าหมายของรายได้ที่ต้องการ นำแบบอย่างการทำสวนผลไม้ที่ดีของครอบครัวอื่นมา วิเคราะห์สร้างแนวทางพัฒนาสวนผลไม้ของตนเองให้มีรายได้ตามเป้าหมายที่กำหนด สังเคราะห์สรุปองค์ความรู้ผลของกิจกรรม นักเรียนเห็นความสำคัญและโอกาสความก้าวหน้าจากการมีรายได้ที่มั่นคงทางเศรษฐกิจในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวทั้งทางตรงและทางอ้อมจากอาชีพต่อเนื่อง เช่น การค้าการขายในประเทศ และต่างประเทศ การสร้างผลิตภัณฑ์สินค้าแปรรูปเป็นอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง ยาและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ นักเรียนสามารถนำข้อมูลรายได้ของครอบครัวมากำหนดเป้าหมาย และวิธีสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้มีรายได้เพียงพอสำหรับเลี้ยงตนเองตามเป้าหมายที่กำหนดได้ เปลี่ยนความคิดความรู้สึกชอบมากขึ้นและมีเป้าหมายในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรม	ผลของกิจกรรม
กิจกรรมที่ 4: ตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่	<p>จัดกิจกรรมโดยใช้ผู้ประกอบการ และท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ โดยสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเรื่องการทำสวนผลไม้สมัยใหม่จากครอบครัว จากผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชน โดยลงพื้นที่ศึกษาสวนผลไม้แลกเปลี่ยนความรู้ ชักถามศึกษาการทำสวนสมัยใหม่จากเจ้าของสวนโดยตรง และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากการสืบค้นบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในเรื่องการจัดการการผลิต (การปลูก การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว) การตลาดและการจำหน่าย รายได้ ต้นทุน ได้รับการเรียนรู้ประสบการณ์ตรง การปฏิบัติ เรื่องการจัดการที่ดิน วิธีการปลูกแบบยกร่องและแบบตั้งโคก การผลิตนอกฤดู การทำสวนอินทรีย์ การพัฒนาคุณภาพ การผลิตผลไม้ปลอดภัยตามมาตรฐาน GAP การจำหน่าย การจัดการแรงงาน การนำเทคโนโลยีเครื่องจักรกลมาใช้ การประดิษฐ์และดัดแปลง จากเจ้าของกิจการสวนผลไม้ในชุมชน นำความรู้ที่ได้รับมาร่วมกันอภิปรายในแต่ละเรื่อง วิเคราะห์เปรียบเทียบกับสวนของนักเรียน สรุปลงองค์ความรู้ ความก้าวหน้าและการพัฒนาสวนสมัยใหม่ ผลของกิจกรรม นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้มาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาสวนผลไม้ให้ทันสมัยด้วยวิธีการต่าง ๆ นักเรียนสามารถนำความรู้ หลักวิชาการตามหลักสูตรมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่ศึกษาจริงในสวนผลไม้ นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ที่กว้างขึ้นจากในห้องเรียน รู้จักเทคโนโลยีและเทคนิคการทำสวนสมัยใหม่ เข้าใจ ตระหนัก มั่นใจ และเห็นได้ว่าการทำสวนผลไม้ไม่เหนื่อยหากนักเรียนมีความรู้ จัดการเป็น รู้จักใช้และพัฒนาเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะมีโอกาสมีโอกาสนำความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรม	ผลของกิจกรรม
กิจกรรมที่ 5: การพัฒนาและ ต่อยอดอาชีพ	<p>จัดกิจกรรมโดยใช้ครอบครัว ผู้ประกอบการ ท้องถิ่นเป็น ฐานการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์โดยการศึกษาทบทวน เชื่อมโยงกิจกรรมตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่ และศึกษา แบบอย่างการทำสวนผลไม้ของครอบครัว และในชุมชน เกี่ยวกับการสร้างรายได้เสริมระหว่างปี ได้แก่ การปลูกผัก ผักสวนครัว การทำอาหารสำเร็จรูป ส่งขายหรือจำหน่าย เองในตลาดชุมชน การแปรรูป เช่น การทำทุเรียนเชื่อม ทุเรียนทอด มังคุดกวน น้ำผลไม้ ศึกษาจาก สถานประกอบการต่อยอดอาชีพ ได้แก่ สถานประกอบการ ทำขนมขบเคี้ยว และสถานประกอบการทำทุเรียนทอดและ มังคุดกวน การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต ชมนิทรรศการใน โรงเรียน และนิทรรศการส่งเสริมอาชีพจากหน่วยงานอื่น ในชุมชน และนำมาวิเคราะห์เขียนผังกระบวนการการผลิต และการต่อยอดพัฒนาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ศึกษานำจัดทำโครงการพัฒนา อาชีพ หรือจัดทำโครงการต่อยอดแก้ปัญหาหรือพัฒนา อาชีพในเรื่อง การแปรรูปผลไม้ การประกอบอาหาร สำเร็จรูป ผลของกิจกรรม นักเรียนสามารถวิเคราะห์ เส้นทางการต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้ตั้งแต่ต้นน้ำถึง ปลายน้ำได้ เพื่อสร้างรายได้เสริม พัฒนาไปสู่อาชีพที่ เกี่ยวเนื่องได้ คือ การพัฒนาพันธุ์จำหน่าย ต้นพันธุ์ การบำรุงดูแลรักษา (จำหน่ายปุ๋ย ยา เครื่องยนต์ตัดหญ้า พ่นยา ฯลฯ) การจำหน่าย การค้าการขาย (รับซื้อ ส่งออก) การแปรรูปอาหาร การทำขนมขบเคี้ยว เครื่องดื่ม ผลไม้ กระป๋อง สามารถวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสของตนเอง ในการสร้างรายได้เสริมระหว่างเรียน ผลการพัฒนาต่อยอด อาชีพนักจัดทำโครงการ การทำแยมลองกองเพื่อแก้ปัญหา ผลผลิตล้นตลาด โครงการอาชีพทำอาหารสำเร็จรูป จำหน่าย ได้แก่ วาฟเฟิลหน้าทุเรียนทอด ต้มส้ม ไก่บ้านสอดไส้สุมาลี เฉาก๊วยสด ประยุกต์สร้างรายได้</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรม	ผลของกิจกรรม
(ต่อ) กิจกรรมที่ 5: การพัฒนาและ ต่อยอดอาชีพ	อาชีพแครกเกอร์ใส่แยมลองกองหรือลองกองกวน การเลือกบรรจุภัณฑ์ นักเรียนสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์และนำความรู้ในการทำโครงการมาใช้จริงในการพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ รู้จักใช้ความคิดสร้างสรรค์ตระหนักและเห็นความสำคัญของอาชีพทำสวนผลไม้ ในฐานะทุนที่สำคัญของท้องถิ่น สามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์และความรู้ตามหลักวิชาการนำผลผลิตไปใช้เป็นวัตถุดิบผลิตสินค้า ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้หลายชนิดตระหนักและเห็นคุณค่าแหล่งอาหาร และการสร้างรายได้เสริมจากผลไม้หลัก นักเรียนเห็นช่องทางและมีเป้าหมายการศึกษาต่อ เพื่อประกอบอาชีพที่ต่อเนื่องกับอาชีพทำสวนผลไม้
กิจกรรมที่ 6: “คนรุ่นใหม่” กับ ความสำเร็จในอาชีพ ทำสวนผลไม้	จัดกิจกรรมโดยใช้โรงเรียน ครอบครัว ผู้ประกอบการและท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์การเรียนรู้โดยทบทวนเชื่อมโยงกิจกรรมตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่น อภิปรายบาทบาท ผลงานภูมิปัญญาของคนรุ่นเก่าจนถึงรุ่นพ่อแม่ ตั้งประเด็นคำถามบุคคลเหล่านั้นสร้างความเจริญก้าวหน้าในอาชีพอย่างไรให้นักเรียนรับประสบการณ์ตรงจากการลงศึกษาสวนผลไม้ของคนรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่น นักเรียนได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิต การเข้าสู่อาชีพทำสวนผลต่อจากครอบครัว การถ่ายทอดความคิด การสร้างความคิด วิถีคิด ค่านิยมจากตัวแบบคนรุ่นใหม่ ที่ประสบความสำเร็จและสืบทอดอาชีพจากครอบครัวในชุมชน นำมาอภิปรายวิเคราะห์ สรุป คุณสมบัติคนรุ่นใหม่ ที่ประสบความสำเร็จบทบาทคนรุ่นใหม่ต่อการพัฒนาอาชีพ วิเคราะห์คุณสมบัติตนเองเทียบเคียงตัวแบบคนรุ่นใหม่ เขียนแผนพัฒนาตนเองเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพ ให้เป็นคนรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในอนาคต ผลการประเมินนักเรียน

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรม	ผลของกิจกรรม
	เห็นแบบอย่างการทำสวนผลไม้ การประกอบอาชีพ ทำสวนผลไม้จากคนรุ่นใหม่ นักเรียนสามารถวิเคราะห์ การสืบทอดอาชีพของครอบครัวตนเอง สำรวจความสนใจ ความพึงพอใจ ความพร้อมด้านความรู้และทักษะของ ตนเอง เทียบเคียงตนเองกับตัวแบบ นักเรียนได้รับความ ประทับใจจากตัวแบบ เกิดแรงจูงใจ มีบุคคลต้นแบบ สำหรับสร้างแรงบันดาลใจ นักเรียนเห็นคุณค่าและ ความสำคัญของตนเองต่ออาชีพของครอบครัว ตระหนัก ในทุนของตนเองและครอบครัว

5. การประเมินผล

ผลการประเมินกิจกรรมหลังดำเนินการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นลง สอบถามทัศนคตินักเรียน
กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง จากการใช้แบบสอบถามทัศนคติ จากการสังเกต
พฤติกรรม ชักถาม และจากบันทึก

ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

5.1 ผลการประเมินทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้จากบันทึกสถานการณ์และ
จากบันทึกสะท้อนความรู้สึกหลังดำเนินกิจกรรมการทดลอง โดยให้นักเรียนบันทึกความรู้สึกที่มีต่อ
อาชีพทำสวนผลไม้ ปรากฏผลดังนี้

ด้านความมั่นคงในอาชีพ

“...ได้รับความรู้เยอะ...ได้รู้ว่าทำสวนมีวิธีทำที่แตกต่างจากที่พ่อแม่ทำอยู่...สวนสมัยใหม่
ใช้วิธีปลูกแบบยกโคก ทุเรียนไม่ค่อยเป็นโรค ดูแลง่าย...มีวิธีทำอะไรให้ได้ผลผลิตมาก...ทำอะไร
ให้ได้เงินเยอะ...ได้รู้เกี่ยวกับการวางแผนว่าจะขายอย่างไรให้ได้เงินเยอะ...และได้รู้ว่าการทำสวนผลไม้
ไม่ได้ยากอย่างที่คิด...เขาใช้ความรู้เรื่องดิน ปุ๋ย พืช ที่เราเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์มาใช้...ยังใช้อินเทอร์เน็ต
ค้นหาวิธีทำสวนด้วย...ไม่เหนียว...เขาใช้รถพ่นยา ใช้เครื่องยนต์ช่วยมาก จัดการให้คนงานทำ...”
(นักเรียนคนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2558)

“...ได้รู้ว่าผลตอบแทนจากการทำสวนมาก ได้ความรู้มากขึ้น ทำสวนให้ได้เงินมาก
จะต้องใช้ความรู้มาทำ ทำดีดูแลก็ได้เงินเยอะ...รู้ว่าวิธีปลูกแบบยกร่องอากาศในสวนจะถ่ายเทมาก
ขึ้นและไม่เสี่ยงต่อการเกิดโรค รู้วิธีทำให้ทุเรียนออกนอกฤดู...จะทำให้ได้ราคาแพง รู้ว่าช่วงไหน

ต้องให้อาหารบำรุงต้นให้สมบูรณ์ รู้เวลาที่จะราดสาร...ทุเรียนต้องแตกใบอ่อนเป็นใบเพศสลาด...”

(นักเรียนคนที่ 4, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2558)

“...ทำสวนผลไม้มีรายได้ดี...ถึงจะทำยาก...ลงทุนมาก แต่ก็ได้กำไรคุ้ม...เห็นสวนอื่นทำแล้วอยากทำที่สวนตัวเองบ้าง...ทำสวนผลไม้ไม่ได้เห็น้อย่างที่คิด เขาใช้เครื่องยนต์กัน แล้วก็จ้างคนงานทำ ทำเองด้วย...และทำสวนผลไม้ความรู้ไม่มีสิ้นสุด มีเรื่องใหม่ ๆ อยู่ตลอด ไปดูตามสวนก็ได้ความรู้มาก ค้นในอินเทอร์เน็ตแล้วยังรู้ว่า มีเรื่องที่ยังไม่รู้ และไม่เคยมองที่สวนทำ

หลายอย่าง...” (นักเรียนคนที่ 1, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2558)

“...รู้สึกว่าเป็นอะไรที่น่าตื่นเต้น...ได้รู้ว่าเด็กก็ทำสวนผลไม้ได้และได้ผลดี...เป็นอาชีพที่ดี สร้างรายได้ดี...เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความอดทนและความพยายาม แต่ได้รายได้ดีเลยทีเดียว...”

(นักเรียนคนที่ 7, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2558)

“...อยากมีสวนเล็ก ๆ ปลูกผลไม้เอาไว้กินเอง เอาไว้ทำบุญด้วย...” (นักเรียนคนที่ 9)

ด้านความพึงพอใจในอาชีพ

“...ได้เห็นตัวอย่างของจริง มีความสุขในการทำกิจกรรม ไม่น่าเบื่อ...ถึงจะเป็นอาชีพที่มีต้นทุนสูงแต่ถ้าทำผลผลิตที่ดี ดูแลเอาใจใส่ดี เราก็จะได้กำไรมาก...เป็นอาชีพที่ไม่ยากถ้าเราสนใจ เราก็จะมีความพยายามอยู่ในตัว หากความรู้เพิ่มได้ ทดลองทำอย่างที่เขากำหนด...” (นักเรียน

คนที่ 11, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2558)

“...ได้รู้ความคิดการทำสวนของคนทำสวน ได้รู้ว่าพี่ ๆ ที่เขาเรียนจบแล้วมาทำสวนเลย เพราะอะไร เขาคิดอย่างไร ทำให้รู้ว่าอาชีพทำสวนเป็นอาชีพที่ทำแล้วมีความสุข รายได้ดี อีสาระ ได้ทำงานมีความสุขอยู่กับครอบครัว ทำทาสความสามารถ ได้ใช้ความรู้ ต้องมีความรู้ด้วยพี่ ๆ เขาก่งกัน...เห็นแล้วทำให้มีการอยากทำอาชีพทำสวนผลไม้มากขึ้น...” (นักเรียนคนที่ 5)

“...คนทำสวนเขาใช้ความรู้หลายอย่างมาทำสวนไม่ให้เหนื่อย ใช้เครื่องยนต์มาช่วย ได้เห็นเครื่องจักรกลของจริงในการทำสวน เขาก่งกันนำมาดัดแปลง มาผสมผสานกัน ได้อย่างลงตัว ช่วยให้สะดวกสบาย ทำสวนเสร็จเร็ว ประหยัดเงินด้วย บางอย่างใช้คนงานแต่ละคนเดียวก็ทำได้... พันยาก็ไม่ต้องลากสายขางเหมือนที่สวน...เหนื่อย...” (นักเรียนคนที่ 8, สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2558)

“...ดี ได้เห็นการพัฒนาสวน ได้ความรู้ เกี่ยวกับสวน การใส่ปุ๋ย การรักษาดิน ราก กิ่ง ใบ ต้น...ได้รู้ว่าที่เรียนเรื่องพืชในโรงเรียนก็เอามาใช้ทำสวนได้...ต้องบำรุงต้นถึงจะได้ผล คนทำสวนเขาก็ใช้ความรู้เรื่องนี้ด้วย เขาดูใบ ดูยอด ดูต้น ดูดอกเป็น...รู้ต้นว่าต้นไม้เป็นอย่างไร ได้ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม...” (นักเรียนคนที่ 10, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2558)

“...ต้องใช้ความคิด วางแผน รู้จักการใช้แรงงาน งานบางอย่างทำเองไม่ได้ก็ใช้แรงงาน...” (นักเรียนคนที่ 9, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2558)

“...ทำสวนผลไม้...เจ้าของสวนได้ลองลงมือทำเอง ได้คิดเองในการลงทุน คงจะมี
ความสุขที่ได้ทำสวน...” (นักเรียนคนที่ 13, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2558)

“...มีความสุขที่ได้ทำสวน...ที่ไม่ได้เหนื่อยอย่างที่คิด...การใช้เทคโนโลยีคู่กับการทำ
อาชีพ... การประยุกต์และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบอาชีพทำสวน เราต้องพัฒนาสูตร
ต่าง ๆ ให้เข้ากับสวนของเรา...” (นักเรียนคนที่ 15, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2558)

ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ

“...ได้พูดคุยซักถาม ได้รู้ว่า เขาทำสวนกันอย่างไร ทำให้ได้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
เพิ่มขึ้น เช่น รู้จักเครื่องมือและวิธีวัดค่าของดิน เพิ่งเคยเห็น ความรู้ที่ได้บางอย่างไม่เคยเรียนใน
โรงเรียน...ก็มีหลายอย่างเหมือนกันที่ได้เรียนในโรงเรียน อย่างความเป็นกรด ต่างของดิน แต่เพิ่งเคย
เห็นเครื่องวัด...” (นักเรียนคนที่ 12, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2558)

“...ชอบไปดูตามสวน ไม่เมื่อ มีความสุขที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ไปดูสวนผลไม้
ต่าง ๆ ...แต่ละแห่งทำไม่เหมือนกัน บางเรื่องทำเหมือนกัน อย่างพวกเครื่องย่นตัดแปลงทำกัน
หลายอย่าง...” (นักเรียนคนที่ 11, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2558)

“...มีความสุขสนุกสนาน ได้เดินสำรวจสวน ได้สัมผัสสภาพอากาศในสวน ได้รับความรู้
เรื่องการเลือกใช้ปุ๋ย รู้ว่าตัวเลขข้างกระสอบปุ๋ยคืออะไร เป็นความรู้ที่ได้เรียนในห้องเรียน แต่ไม่เคย
เอามาใช้เลือกซื้อปุ๋ย พ่อแม่ชื่อเอง ...” (นักเรียนคนที่ 15, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2558)

“...ไม่ใช่การทำอาชีพที่ยากลำบาก เด็กก็สามารถทำสวนได้ ถ้าเราสนใจหาความรู้
บางอย่างก็ดูจากที่พ่อแม่ทำเราก็ทำได้ ดูจากสวนข้าง ๆ เขาทำอย่างไร บางอย่างเราก็เอาความรู้ที่เรียน
ในโรงเรียนมาใช้ได้ ได้รู้ว่าเรื่องที่เรียนเอามาใช้ได้หลายอย่าง...สนุก...ตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
...” (นักเรียนคนที่ 12, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2558)

“...ผมได้พี...เป็นไอดอลของผม ผมอยากทำสวนแบบพีเค้าจัง...การทำสวนรุ่นใหม่มัน
ง่าย เพราะสมัยนี้เทคโนโลยีมันทันสมัย...” (นักเรียนคนที่ 7, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2558)

“...การทำสวนผลไม้ทันสมัยดี ง่ายด้วย... เทคโนโลยีทันสมัยต่อการทำสวน...
ไม่เหนื่อยเหมือนสมัยก่อน...” (นักเรียนคนที่ 6, สัมภาษณ์, 31 พฤษภาคม 2558)

“...ได้รับความรู้...รู้แนวทางการทำสวนให้สำเร็จได้อย่างไร เขาประสบความสำเร็จกัน
อย่างไร...ได้ข้อคิด...คนจริงต้องลงมือทำ คนขยันเท่านั้นที่อยู่รอด...” (นักเรียนคนที่ 5, สัมภาษณ์,
13 พฤษภาคม 2558)

“...ความสำเร็จในการทำสวนผลไม้ ไม่เกี่ยวกับอายุ อายุน้อยก็ประสบความสำเร็จได้
...เป็นอาชีพที่ต่อยอดได้...การทำสวนของคนรุ่นใหม่ สามารถทำเป็นธุรกิจได้ มีรายได้สูง ดีใจที่
คนรุ่นใหม่กลับมาทำเกษตร...” (นักเรียนคนที่ 5, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2558)

ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ

“...เป็นความรู้สึกที่ดี มีความสุข เพราะได้ออกมานอกสถานที่ และได้ทำกิจกรรม...
ได้รู้ว่าการแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกันและกันเป็นยังไง...เราจะได้รับความรู้เพิ่มขึ้นที่ได้พูดคุยกันกับ
เจ้าของสวน ได้ซักถามเรื่องที่เราสงสัย อยากรู้ บางอย่างที่เขาทำดีกว่าสวนของเรา...” (นักเรียน
คนที่ 4, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2558)

“...ได้ความรู้ในการทำสวนมากขึ้น...ได้แลกเปลี่ยน ฟังความคิดเห็นการทำสวนกับ
เจ้าของสวนโดยตรง เขามีความคิดกันดี ๆ ในเรื่องทำสวนหลายเรื่อง สวนเขาจึงได้ผล...” (นักเรียน
คนที่ 5, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2558)

“...เป็นอาชีพที่น่าภาคภูมิใจ...ได้เห็นที่เขาทำสวนกับพ่อแม่เขาแล้ว เขาคงจะมีความสุข
ดี ได้ทำสวนร่วมกับครอบครัว...ทำสวนก็ได้เงินเยอะ คนมาดูงานในสวนก็มาก พี่เขาเก่งมาก...”
(นักเรียนคนที่ 12, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2558)

“...ไปดูสวนพี่ ๆ ที่เขาเรียนจบมาแล้วทำสวนอยู่กับพ่อแม่แล้วรู้สึกดีใจที่ได้ทำสวนกับ
ครอบครัว ทำให้เรารู้ว่าพื้นฐานของความสุข คือ ครอบครัว...พี่ ๆ เขามีความสุขกันดี...” (นักเรียน
คนที่ 11, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2558)

“...ดูที่เขาทำสวนกับพ่อแม่แล้ว ทำให้รู้ว่าเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความคิดของคนใน
ครอบครัว...การแสดงความคิดเห็นกับครอบครัวต่อการประกอบอาชีพ...รู้ว่าจะแสดงความคิดเห็น
กับพ่อแม่อย่างไร พ่อแม่จึงไม่ดุ ฟังเราพูด...แล้วเราก็ต้องฟังพ่อแม่ด้วย...” (นักเรียนคนที่ 10,
สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2558)

“...เป็นอาชีพที่สามารถช่วยกันทำได้ทั้งครอบครัว ได้ขอคิดการจ้างคนงาน ไม่ควร
เอาเปรียบลูกจ้าง คิดให้เป็นญาติพี่น้องหรือคนในครอบครัว...” (นักเรียนคนที่ 11, สัมภาษณ์,
15 มิถุนายน 2558)

“...ได้รับความคิดเห็น ได้พูดคุย การเป็นกันเองจากเจ้าของสวน มีความสนุก มันได้มี
ความสุขเพิ่มเติมขึ้น...” (นักเรียนคนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2558)

5.2 ผลการประเมินทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสอบถามทัศนคติ ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนหลังการทดลองใช้กิจกรรม
ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ($n=15$)

ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้	Mean Rank	n	Mann - Whitney U	p
กลุ่มทดลอง	22.23	15	11.50	.00
กลุ่มควบคุม	8.77	15		
รวม		30		

* $p < .01$

จากตารางที่ 9 พบว่า ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนกลุ่มทดลองแตกต่างจาก
นักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีทัศนคติต่อ
อาชีพทำสวนผลไม้สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ผลการวิจัยพบว่า

1. ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ และด้านสัมพันธภาพในอาชีพ โดยนักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติมาก และสุดท้ายด้านความมั่นคงในอาชีพนักเรียนมีทัศนคติปานกลาง และนักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความมั่นคงในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ปานกลาง เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ อาชีพทำสวนผลไม้ทำให้ครอบครัวมีอาหารการกินที่ดีและปลอดภัย อาชีพทำสวนผลไม้สามารถพัฒนาขยายเป็นธุรกิจได้ อาชีพทำสวนผลไม้สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในหลายด้าน นักเรียนมีทัศนคติมาก และ สุดท้าย ได้แก่ ถ้ามีโอกาสนักเรียนจะไม่เลือกอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่าอาชีพทำสวนผลไม้ นักเรียนมีทัศนคติน้อย

1.2 ด้านความพึงพอใจในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้มาก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ อาชีพทำสวนผลไม้สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ ผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายสงบสุข อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ นักเรียนมีทัศนคติมาก และสุดท้าย ได้แก่ อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่ไม่ต้องทำงานหนักเหนื่อยตรากตรำ นักเรียนมีทัศนคติปานกลาง

1.3 ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้มาก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ แบบอย่างการทำสวนผลไม้จากผู้ปกครองสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ นักเรียนสามารถนำแบบอย่างจากผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ไปใช้พัฒนาอาชีพได้ นักเรียนเชื่อว่าความรู้ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่ได้รับจากโรงเรียนสามารถนำไปใช้ในครอบครัวได้ นักเรียนมีทัศนคติมาก และสุดท้าย ได้แก่ นักเรียนชอบการฝึกปฏิบัติงานอาชีพทำสวนผลไม้จากวิทยากรในชุมชน นักเรียนมีทัศนคติปานกลาง

2.4 ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้มาก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การให้ความร่วมมือช่วยเหลือผู้ปกครองทำสวนผลไม้ทำให้เกิดความสัมพันธที่ดี กลุ่มผู้ประกอบอาชีพมีนิสัยอื้อเพื่อเผื่อแผ่มิน้ำใจ โอบอ้อมอารีต่อกัน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนสามารถขอคำแนะนำจากผู้ปกครองหรือครอบครัวได้ และสุดท้าย ได้แก่ นักเรียนเป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาการทำสวนผลไม้ร่วมกับครอบครัวนักเรียนมีทัศนคติมาก

2. การศึกษาการถ่ายทอดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชน จากการสัมภาษณ์ เจาะลึกครอบครัวผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ผลการวิจัย พบว่า

2.1 กระบวนการถ่ายทอดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 4 กระบวนการ คือ

การสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยใช้กระบวนการถ่ายทอดข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ และใช้การสร้างแรงจูงใจเป็นแรงสนับสนุน

การสร้างความรู้สึกรู้เห็นคุณค่าและประโยชน์

การสร้างความตระหนัก ประกอบด้วย การตระหนักในความสำคัญของตนเอง และความตระหนักในคุณค่าและประโยชน์ของอาชีพทำสวนผลไม้ที่มีต่อตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่น

การลงมือปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบ และลงมือปฏิบัติหรือให้ทำตามทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ความรู้ความคิดที่ดีมาใช้ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ได้แก่ การให้ช่วยเหลือครอบครัวทำสวนผลไม้เป็นประจำ การให้ความเป็นอิสระในการคิด การจัดการ การลงมือปฏิบัติ

2. กระบวนการถ่ายทอดทัศนคติภายในชุมชน มีลักษณะ คือ 1) การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ 2) การสร้างความตระหนักในเรื่องการประกอบอาชีพและการทำมาหากินเลี้ยง 3) การส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้มีความมั่นคงในอาชีพ และ 4) การปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ ลักษณะนิสัยที่ดีใน การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ และการดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตของชาวสวน

3. การเรียนรู้ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชน เป็นกระบวนการถ่ายทอดข้อมูล และกระบวนการสร้างแรงจูงใจในระบบของครอบครัวและระบบของชุมชน เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม จากความเป็นแบบอย่างในอาชีพและการสร้างความสัมพันธ์ในอาชีพระหว่างกัน โดยมีโรงเรียนครอบครัว สถานประกอบการ และกลุ่มอาชีพ หน่วยงานรัฐ เอกชนในท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ ด้วยวิธีการบอกเล่า การสอนโดยตรงแบบตัวต่อตัว การทำแบบอย่างให้ดูให้เห็น การเลียนแบบ และลงมือปฏิบัติในกิจกรรมการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ร่วมกัน ผ่านการปฏิสัมพันธ์หรือการมีสัมพันธภาพกับบุคคล และสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นการเรียนรู้ในระบบครอบครัว และชุมชน ได้แก่ การเข้ารับการอบรม การชมนิทรรศการ การไปทัศนศึกษา การศึกษาด้วยตนเองบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการเรียนรู้ด้วยการทดลองทำแบบลองถูกลองผิดหรือการศึกษายิจัยแบบชาวบ้าน เพื่อส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ 4 ด้าน คือ

ด้านความมั่นคงในอาชีพ

จัดกิจกรรมให้ศึกษาการประกอบอาชีพและการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในครอบครัว และท้องถิ่น ให้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเข้าใจความสำคัญของอาชีพและการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ต่อความมั่นคงด้านรายได้ โดยศึกษาข้อมูลรายได้ ต้นทุน ราคาจำหน่าย ปริมาณผลผลิต ของครอบครัวและบุคคลในท้องถิ่น สามารถจัดทำและใช้ข้อมูลสารสนเทศ โดยวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์กระบวนการผลิตและช่องทางการสร้างรายได้ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ สามารถนำผลการวิเคราะห์มาใช้ กำหนดเป้าหมายและวางแผนพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าทันสมัย เข้าใจกระบวนการและวิธีการพัฒนาต่อยอดอาชีพ โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และนำมาใช้มาจัดการพัฒนาต่อยอดอาชีพให้ยั่งยืนและมั่นคง จัดกระบวนการสร้างแรงจูงใจและปลูกฝังความคิด ความเชื่อ สร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในครอบครัว และชุมชน ด้วยวิธีการจัดกิจกรรมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้จากครอบครัว สถานประกอบการ และท้องถิ่น ศึกษาดูงาน เรียนรู้ สัมภาษณ์ ชักถามจากบุคคลในครอบครัวและท้องถิ่น ศึกษาแบบอย่างการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้จากบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชุมชน จากสถานประกอบการ การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต วางแผนพัฒนาต่อยอดอาชีพด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ นำข้อมูลมากำหนดเป้าหมาย เขียนแผนพัฒนาอาชีพ กำหนดเป้าหมาย กำหนดทางเลือกและวิธีการพัฒนาต่อยอดอาชีพให้มั่นคง สามารถวางแผนการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้มีรายได้ตามเป้าหมายที่กำหนด เขียนแผนผังหรือโครงการพัฒนาอาชีพได้ จัดกระบวนการสร้างลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ ขยัน มีความตระหนักใน ความสำคัญ เห็นคุณค่าและประโยชน์ ภาคภูมิใจ ห่วงเห่นและอนุรักษ์สืบทอดการประกอบอาชีพตระหนักในความสำคัญของตนเองและครอบครัวต่อท้องถิ่นในการพัฒนาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ด้านความพึงพอใจในอาชีพ

จัดกิจกรรมให้ศึกษาอาชีพ เข้าใจและรู้จักอาชีพในสังคม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในสังคม สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องทำมาหากิน ความสำคัญของอาชีพต่อบุคคล เป้าหมายการประกอบอาชีพของบุคคลเพื่อรายได้และการสนองตอบความต้องการพื้นฐานของบุคคล สร้างเข้าใจตนเองในเรื่อง ความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ และโอกาสทางอาชีพ การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว เข้าใจวิถีชีวิตการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวและคนในชุมชน สร้างความเข้าใจสภาพของอาชีพทำสวนผลไม้ ศึกษาวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมและกิจกรรมการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ศึกษาข้อดีของอาชีพทำสวนผลไม้ ในความเป็นอาชีพอิสระ คือ การเป็นเจ้าของกิจการ ความท้าทายในอาชีพสามารถใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ การจัดการอาชีพให้ก้าวหน้าได้อย่างเต็มความสามารถ ศึกษาคุณสมบัติ และคุณลักษณะของผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชน การเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ แสวงหาความรู้และรู้จักใช้องค์ความรู้ และเทคโนโลยีมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ค่านิยมการดำรงชีวิตแบบพอเพียง มีความพึงพอใจและภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ โดยการจัดประสบการณ์ให้ศึกษาอาชีพในสังคมจากอินเทอร์เน็ต วิเคราะห์ลักษณะอาชีพ ด้านสภาพการประกอบอาชีพ คุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถ รายได้ โอกาสในอาชีพ และวิถีชีวิตของอาชีพที่นักเรียนสนใจ จัดให้ศึกษาและมีประสบการณ์ปฏิบัติกิจกรรมการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ร่วมกับครอบครัวในวิถีชีวิตประจำวันนำแบบอย่างด้านการกิน การอยู่ และการทำมาหากิน เปรียบเทียบความรู้ คุณลักษณะ และความรู้สึกรักที่มีต่ออาชีพ วิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย วิเคราะห์ตนเองด้าน ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และโอกาสในอาชีพ ให้ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายในชีวิต และเป้าหมายทางอาชีพ ศึกษาแบบอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพวิเคราะห์คุณลักษณะของ ผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ และนำมาแนวทางวางแผนพัฒนาตนเองเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ ใช้กระบวนการคิดวางแผนแก้ปัญหาการประกอบอาชีพ คิดเป็น มีวิธีคิดและวิธีการจัดการการประกอบอาชีพ และได้รับส่งเสริมคุณลักษณะที่สำคัญได้แก่ ความขยัน ประหยัด อดทน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เป็นต้น เพื่อให้สามารถวิเคราะห์อาชีพและวิเคราะห์ตนเอง รู้สึกพึงพอใจรายได้ที่สูง และผลตอบแทนที่มั่นคงสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ พึงพอใจในวิถีชีวิตที่ดีของผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ตระหนักและเห็นโอกาสของตนในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ สามารถกำหนดเป้าหมายชีวิตและเป้าหมายการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและโอกาสของตนเองได้ นักเรียนสามารถวางแผนพัฒนาตนเองเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนเพื่อประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ฝักอาชีพและ

คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในการใช้ความรู้ความสามารถของตนเอง มีความคิด ความเชื่อ ค่านิยมการดำรงชีวิตแบบพอเพียง มีความพึงพอใจและภาคภูมิใจ ในวิถีชีวิตของผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ

จัดกิจกรรมให้เห็นแบบอย่างการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ศึกษาแบบอย่างความสำเร็จ ในอาชีพทำสวนผลไม้และแบบอย่างการดำรงชีวิตที่ดี ให้รับรู้ข้อมูลที่เป็นความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะที่ดีจากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งจาก ผู้ปกครอง โรงเรียน สถานประกอบการ ผู้ประกอบอาชีพในชุมชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่เป็น แบบอย่างของผู้ประสบความสำเร็จ ศึกษาแบบอย่างการใช้ความรู้ เทคโนโลยี วิทยาการสมัยใหม่ การพัฒนาภูมิปัญญา และการนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ และใช้เป็น แนวทางการดำรงชีวิตอย่างสร้างสรรค์ จัดประสบการณ์การเรียนรู้การประกอบอาชีพทำสวน จากครอบครัว บุคคลที่ประสบความสำเร็จ แบบอย่างสวนผลไม้ที่ประสบความสำเร็จ สร้างโอกาส การฝึกปฏิบัติจริง การมีส่วนร่วมรับผิดชอบช่วยเหลือครอบครัวประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ โดยให้ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกับผู้ปกครอง ให้ศึกษาโดยใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น บุคคล ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ครู ผู้รู้ สวนผลไม้ในชุมชน หน่วยงานราชการหรือองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ สถานประกอบการ สถาบันการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ศูนย์การศึกษาตามโครงการในพระราชดำริฯ จากสื่ออื่น ๆ ได้แก่ สื่อเทคโนโลยี วิทยุทัศน์ โทรทัศน์ และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ อย่างหลากหลายโดยประสาน ความร่วมมือจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชนในสังคม หน่วยงานราชการ ถ่ายทอดข้อมูลความรู้ทัศนคติ ความคิด คือ คิดได้ คิดเป็น เห็นช่องทางการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่มั่นคงให้เกิด การเรียนรู้ ขึ้นในครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ ในเรื่องของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ แบบอย่าง การดำรงชีวิต และแบบอย่างของผู้ประสบความสำเร็จ การแสวงหาความรู้ วิทยาการเทคโนโลยี สมัยใหม่และความรู้ภูมิปัญญา มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดี ต่ออาชีพทำ สวนผลไม้ ให้มีแบบอย่างหรือตัวแบบที่ดีที่สามารถยึดเป็นแบบอย่างในการประกอบอาชีพทำสวน ผลไม้และแบบอย่างการดำรงชีวิตที่ดี สามารถนำแบบอย่างมากำหนดเป้าหมายชีวิตและเป้าหมาย การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ได้ ให้มีทักษะการแสวงหาความรู้ ประยุกต์ บูรณาการความรู้ หลัก วิชาการ วิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้พัฒนาตนเอง ให้มีความคิด และมุมมองการพัฒนาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่กว้างขึ้น เห็นคุณค่า ภูมิปัญญา ความรู้การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่มีในครอบครัวและท้องถิ่น

ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ได้รับการถ่ายทอดข้อมูล ความรู้วิทยาการสมัยใหม่ การศึกษาภูมิปัญญา ทักษะ การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ และทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ จากบุคคลในครอบครัว ชุมชน โรงเรียน หน่วยงานรัฐอย่างต่อเนื่อง ศึกษา รับรู้ เข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตนเองต่อครอบครัวและท้องถิ่น ศึกษากลุ่มอาชีพ หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมอาชีพ การประสานงานติดต่อ สร้างความสัมพันธ์ ความใกล้ชิดให้เกิดขึ้นในครอบครัวและชุมชน ระหว่างนักเรียนกับบุคคลในครอบครัว ชุมชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ และวิถีการดำรงชีวิต โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ส่งเสริมให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในครอบครัวและชุมชน สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ซึ่งต้องสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมในสังคม จัดกิจกรรมสร้างโอกาสให้ได้ฝึกประสบการณ์อาชีพทำสวนผลไม้ มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาอาชีพ ด้วยการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ทัศนศึกษา ฝึกปฏิบัติงานในอาชีพ จัดให้ได้มีโอกาสใช้ความรู้ทางวิชาการตามหลักสูตรในโรงเรียนเชื่อมโยงบูรณาการระหว่างความรู้ ภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้สัมพันธ์กับคนอื่นเป็น สามารถแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมและนำความรู้ไปใช้พัฒนาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ช่วยเหลือครอบครัวได้ เห็นความสำคัญของการสร้างสัมพันธภาพในอาชีพ ที่มีผลต่อการพัฒนาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้และการดำรงชีวิต เช่น การรวมกลุ่มอาชีพ การเข้าเป็นสมาชิก ตระหนักและเห็นคุณค่าของอาชีพทำสวนผลไม้ต่อความผูกพันกับครอบครัวและท้องถิ่น เห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัวและสถาบันอื่นในสังคม ตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความสำคัญของตนเองและสมาชิกในชุมชน สามารถปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว กลุ่มอาชีพ และชุมชนได้

2. การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ในภาคตะวันออก

ผลการวิจัยพบว่า

2.1 การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก โดยการสร้างกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้

ขั้นที่ 2 เลือกรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ

ขั้นที่ 3 สร้างกิจกรรม

ขั้นที่ 4 พัฒนากิจกรรม

ขั้นที่ 5 ดำเนินการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 6 ประเมินผล

2.2 กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วยกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 4 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพและด้านสัมพันธภาพในอาชีพ

2.3 กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีลักษณะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่ออาชีพ ประกอบด้วย 4 รูปแบบ คือ

2.3.1 กิจกรรมโรงเรียนเป็นฐาน เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ในโรงเรียน โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้เรื่องอาชีพในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี และกิจกรรมแนะแนว รวมถึงเนื้อหาในกลุ่มสาระอื่นตามหลักสูตรของสถานศึกษา โดยจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือ โครงการพิเศษ

2.3.2 กิจกรรมครอบครัวเป็นฐาน เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้เกิดขึ้นภายในครอบครัวและชุมชน ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะและทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ โดยมุ่งสร้างกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้จากบุคคลในครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง โดยใช้แหล่งเรียนรู้สวนผลไม้ของครอบครัว ผ่านกิจกรรมการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ การปฏิสัมพันธ์สร้างสัมพันธภาพในครอบครัวและชุมชนในวิถีชีวิตการประกอบอาชีพประจำวันของนักเรียนและครอบครัว

2.3.3 กิจกรรมผู้ประกอบการเป็นฐาน เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการในชุมชน ได้แก่ สวนผลไม้ที่ประสบความสำเร็จ สถานประกอบการผลไม้แปรรูป สถานประกอบการขนมขบเคี้ยว กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และอื่น ๆ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ร่วมกันโดยมุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้ ศึกษาดูงานจากสถานที่ทำงานจริง และลงมือปฏิบัติจริง ได้แก่กิจกรรม

2.3.4 กิจกรรมท้องถิ่นเป็นฐาน เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้สร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่มีต่อท้องถิ่น โดยประสานความร่วมมือกับศูนย์การเรียนรู้ หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาองค์กรที่เกี่ยวข้องในชุมชนจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ ภายในและภายนอกชุมชน

องค์ประกอบของกิจกรรม ประกอบด้วยรายละเอียด คือหลักการสำคัญ จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการประเมินผล

2.2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนคิตต่ออาชีพทำสวนผลไม้ 4 ลักษณะ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างความตระหนัก การสร้างการเห็นคุณค่าและประโยชน์ และการฝึกปฏิบัติงานอาชีพ

2.2.5 ผลการประเมินกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ เปรียบเทียบ ทัศนคตินักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองมีทัศนคติสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการทดลองใช้ชุดกิจกรรม

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้มากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

ด้านความมั่นคงในอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีมากในเรื่อง รายได้ และผลตอบแทนด้านอาหารและสิ่งแวดล้อม

ด้านความพึงพอใจในอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีมากในเรื่อง เป็นอาชีพที่ให้ผลตอบแทนสูง เป็นอาชีพที่มีการใช้ความรู้ เทคโนโลยี และเครื่องจักรกลสมัยใหม่มาใช้ ช่วยทำให้การประกอบอาชีพมีความสะดวกสบาย และความพึงพอใจในวิถีชีวิต

ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีมากในเรื่อง แบบอย่างการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของคนรุ่นใหม่ที่ดีสืบต่ออาชีพจากครอบครัวและประสบความสำเร็จ การเห็นแบบอย่างการทำสวนผลไม้สมัยใหม่ที่มีการนำความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ จากผู้ประสบความสำเร็จ และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสื่อ

ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีมากในเรื่อง การประกอบอาชีพทำสวนร่วมกับพ่อแม่ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และการศึกษาดูงานในสถานที่จริงทำให้เกิดสัมพันธภาพกับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพ การพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน ทำให้ได้รับความรู้ ความคิด มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อย คือ ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ ด้านความเป็นตัวแบบในอาชีพ และด้านความพึงพอใจในอาชีพนักเรียนมีทัศนคติที่ดีมาก ส่วนด้านความมั่นคงในอาชีพนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ

ทำสวนผลไม้ปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ Lent (2005, pp. 101-112) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาความสนใจ ค่านิยมและทัศนคติต่ออาชีพเกิดจากความคาดหวังในอาชีพด้านความพึงพอใจในอาชีพและความมั่นคง ในอาชีพ สอดคล้องกับ Corey and Corey (2010, pp. 284-291) กล่าวว่าไว้ว่า บุคคลพัฒนาทัศนคติต่อ อาชีพจากการเรียนรู้สถานภาพอาชีพจากบุคคลแวดล้อมในสังคม โดยการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและ สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้การทำงานในครอบครัวและวัฒนธรรมในสังคม ทำให้บุคคลเกิดทัศนคติ ที่ดีต่ออาชีพ สอดคล้องกับ พิภพ วงษ์เงิน (2547, หน้า 411) และ นพมาศ อึ้งพระ (ธีรเวคิน) (2553, หน้า 308-312) กล่าวว่าไว้ว่า ทัศนคติเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในสังคม จากการอบรมกล่อมเกล่าและ การเติบโตในสิ่งแวดล้อมที่สอนให้เรียนรู้ทัศนคติที่บุคคลรอบข้างมีต่อสิ่งต่าง ๆ และได้ซึมซับ ทัศนคติจากสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติ สอดคล้องกับ Capuzzi and Stauffer (2012, pp. 336-337) กล่าวว่าไว้ว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะเป็นบุคคลแรกที่ทำให้เด็กมีการเรียนรู้อาชีพ โดยเด็กจะเรียนรู้บทบาทและรูปแบบอาชีพจากพ่อแม่และครอบครัว พ่อแม่จะมีอิทธิพลในฐานะเป็น ตัวแบบที่มีบทบาทสำคัญ กระบวนการภายในครอบครัวจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจตนเองและรับรู้ ทัศนคติต่ออาชีพ ความสนใจในอาชีพ รวมถึงโอกาสในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ เกินศักดิ์ ศรีสวอย (2552) ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการสืบทอดอาชีพทำนาของลูกชานา พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมีส่วนสัมพันธ์กับสภาพ การสืบทอดอาชีพทำนา ความตั้งใจสืบทอดอาชีพทำนาต่อจากพ่อแม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น การทำนาเป็นและได้ช่วยเหลือพ่อแม่ทำนาเป็นประจำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจษฎา อังกาบศรี (2554) พบว่า องค์ประกอบเจตคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสำคัญของงาน ความผูกพันในงาน ความพึงพอใจในงาน ความมั่นคงในงาน การเป็นตัวแบบ การเรียนรู้จากตัวแบบ การพัฒนาตนเอง การมีสไตล์เหนือบุคคลอื่นสัมพันธ์ภาพทางสังคม อาชีพ และความผูกพันกับครอบครัว สไตล์การเลี้ยง และอุปสรรคระยะทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Creed (2003) ศึกษาเรื่อง ระดับทัศนคติและความรู้ในงาน ความมุ่งมั่นในการทำงาน ค่านิยมในงาน กับความมั่นคงในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนอายุ 8-12 ปี ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัย พบว่า ความเชื่อในความสามารถของตนเอง อายุ ความแน่นอนในการตัดสินใจและความ มุ่งมั่นในงาน เป็นตัวแปรหลักในการพยากรณ์ทัศนคติและความรู้ในอาชีพ ผลการวิจัยสะท้อนให้ เห็นถึงความสำคัญของทัศนคติและความรู้ในอาชีพตามทฤษฎีของซูเปเปอร์

นักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ในรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความมั่นคงในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ปานกลาง

ข้อที่มากที่สุด คือ อาชีพทำสวนผลไม้ทำให้ครอบครัวมีอาหารการกินที่ดีและปลอดภัย อาชีพทำสวน ผลไม้สามารถพัฒนาขยายเป็นธุรกิจได้ และอาชีพทำสวนผลไม้สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นใน

หลายด้าน ส่วนข้อที่มีทัศนคติน้อยที่สุดคือ ถ้ามีโอกาสนักเรียนจะไม่เลือกอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่าอาชีพทำสวนผลไม้ นักเรียนมีทัศนคติน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับ ปารีชาติ วลัยเสถียร (2553, หน้า 45-47) กล่าวไว้ว่า ความมั่นคงจากการประกอบอาชีพ เป็นความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อันเกิดจากรายได้และผลตอบแทนที่ได้รับจากการประกอบอาชีพ ซึ่งความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้ ได้แก่ 1) การทำงานที่มั่นคงและมีความสุขหรือพอใจในงาน 2) มีรายได้ที่พอเพียง 3) มีเงินออม 4) ปราศจากหนี้สินที่ไม่สร้างผลผลิต สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมพงษ์ กาศเกษม (2547) เรื่องปัจจัยในการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพเกษตรของผู้เรียนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพเกษตรในระดับมาก ได้แก่ ด้านความถนัดและความสนใจ ด้านค่านิยมและตลาดแรงงาน ด้านรายได้ ความมั่นคงและความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านเกียรติยศชื่อเสียง ด้านสถานศึกษาและบุคลิกภาพ ด้านสติปัญญาและความสามารถ ระดับปานกลาง ได้แก่ บุคคลรอบข้าง ที่เกี่ยวข้องและชุมชน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ผลการเรียน อาชีพ และรายได้ของผู้ปกครองต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนนักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิตติภณ สุพรรณกลาง (2548) เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ออาชีพเกษตรกรรมใน 2 ด้าน คือ ด้านผลประโยชน์ตอบแทน และด้านสังคม ผลการศึกษา พบว่า นักเรียน มีเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรม ด้านผลประโยชน์ตอบแทน โดยรวมในระดับปานกลาง และมีเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรมด้านสังคมในระดับมาก ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อเจตคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับเจตคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม ด้านผลประโยชน์ตอบแทน ส่วนผลการเรียนและรายได้รวมของหัวหน้าครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับเจตคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมด้านสังคม สำหรับ โปรแกรมการเรียนระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เรียนหนังสือ การถือครองที่ดินของหัวหน้าครอบครัว พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่ออย่างมีนัยสำคัญ

1.2 ด้านความพึงพอใจในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ มาก

ข้อที่มากที่สุด คือ อาชีพทำสวนผลไม้สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ ผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายสงบสุข อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ นักเรียนมีทัศนคติมาก ส่วนข้อที่มีทัศนคติน้อยที่สุดคือ อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่ไม่ต้องทำงานหนักเหนื่อยตรากตรำ ซึ่งสอดคล้องกับ อำพล สุอำพัน (2553, หน้า 753) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจในอาชีพ เป็นความรู้สึกชอบ อิมเอมใจ สบายใจ เนื่องมาจากความต้องการได้รับการ 2 ชนิด คือ ความพึงพอใจ ที่เกิดจากตัวงานที่ทำให้รู้สึกมีคุณค่า รู้สึกเป็นงานท้าทาย น่าสนใจ มีความสนุก ไม่อยากเปลี่ยนงาน และ ความพึงพอใจจากสิ่งภายนอกที่เกี่ยวข้องกับงาน เช่น ผลตอบแทนทางการเงินความมั่นคงปลอดภัย

อำนาจเกียรติยศ การยกย่องสรรเสริญ ความสะดวกสบาย สิ่งเหล่านี้มีผลให้บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เจนนารา วงศ์ปาลี (2551) พบว่า กลุ่มนิสิตที่มีทัศนคติทางบวก เห็นว่าวิชาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เสียสละและได้ช่วยเหลือชีวิตเพื่อนมนุษย์ ส่วนกลุ่มที่มีทัศนคติทางลบ เห็นว่าวิชาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่ทำงานหนักและมีภาพพจน์ทางลบจากการรับรู้ผลการปฏิบัติงานต่อผู้รับบริการ บางส่วนเห็นว่าเป็นวิชาชีพที่เครียดและเป็นวิชาชีพของผู้หญิง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เอกชัย ยุทธชัยวรกุล (2553) พบว่าทัศนคติในการประกอบอาชีพเกษตรของนักเรียน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสิงห์บุรี แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อยากประกอบอาชีพด้านการเกษตร แต่ยังไม่มั่นใจว่าอาชีพเกษตรกรจะสามารถเลี้ยงตัวเองได้ กลุ่มผู้เรียนไม่ได้ตั้งใจมาเรียนเพื่อประกอบอาชีพเกษตร ส่วนใหญ่เห็นว่าอาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่ลำบากมีรายได้ไม่แน่นอน และกลุ่มผู้มาเรียนเพราะถูกให้ออกจากสถาบันอื่นและเห็นว่า การประกอบอาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เป็นอาชีพส่วนตัวที่ดี ทำได้ตลอดชีวิตไม่มีเกษียณอายุ และเป็นอาชีพอิสระ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Janeiro (2010) ศึกษาเรื่อง กลไกของแรงจูงใจในการพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพของเด็กวัยรุ่น ระหว่างนักเรียนเกรด 9 และเกรด 12 พบว่า โมเดลกลไกแรงจูงใจในทัศนคติต่ออาชีพของนักเรียนเกรด 9 พบว่ามี 3 โมเดล คือ 1) ความเชื่อส่งผลต่อการรับรู้ตนเอง ส่งผลไปยังการวางแผนเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ และความพร้อมในอาชีพ 2) ความเชื่อส่งผลต่อความพร้อมในอาชีพ และ 3) ความเชื่อส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) ส่วน โมเดลของนักเรียนเกรด 12 พบว่า มี 3 โมเดล คือ 1) ความเชื่อส่งผลต่อการรับรู้ตนเองและส่งผลไปยังการวางแผนเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ 2) ความเชื่อส่งผลต่อความพร้อมในอาชีพและส่งผลไปยังการวางแผนเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ และ 3) ความเชื่อส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลไปยังความพร้อมในอาชีพ และการวางแผนเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ ผลการศึกษา ยังชี้ให้เห็นความแตกต่างในกลไกของแรงจูงใจต่อการพัฒนาทัศนคติต่ออาชีพของนักเรียน เกรด 9 และเกรด 12

1.3 ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ข้อที่มากที่สุด คือ แบบอย่างการทำสวนผลไม้จากผู้ปกครองสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ นักเรียนสามารถนำแบบอย่างจากผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ไปใช้พัฒนาอาชีพได้ นักเรียนเชื่อว่าความรู้ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่ได้รับจากโรงเรียนสามารถนำไปใช้ในครอบครัว ส่วนข้อที่มีทัศนคติน้อยที่สุด คือ นักเรียนชอบการฝึกปฏิบัติงานอาชีพทำสวนผลไม้จากวิทยากรในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ จิราภา เต็งไตรรัตน์ (2554, หน้า 136-137) กล่าวว่า ความเป็นแบบอย่างในอาชีพ เป็นการรับเอารูปแบบพฤติกรรม หรือการกระทำเชิงสัญลักษณ์ของตัวแบบมาเป็นแบบอย่าง รวมถึงแรงจูงใจ ค่านิยม อุดมคติ และมโนธรรมเข้ามาเป็นของตน สอดคล้องกับ

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura และทฤษฎีการเรียนรู้อาชีพทางสังคม ของ Lent ที่ว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทัศนคติ สิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่สำคัญ คือ ครอบครัว ลูกจะเลียนแบบทัศนคติของพ่อแม่ วัยรุ่นจะเลียนแบบกลุ่มเพื่อนและ คนที่นิยมชื่นชอบ สอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ พรทิพย์ อินทิวโรทัย (2545) บทบาทการศึกษา ในการสืบทอด และพัฒนาทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาวัฒนธรรมชาวสวนผึ้งธนบุรี พบว่า การศึกษา ตามอรรถศาสตร์มีบทบาทสำคัญที่สุดเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมภายในชุมชนแต่ปัจจุบันบทบาท นี้ลดน้อยลงจนขาดผู้สืบทอด สำหรับแนวทางการพัฒนาทาง ต้องอาศัยความร่วมมือในการจัดการศึกษา คือ 1) กลุ่มชาวสวนสร้างบัณฑิตชาวสวนและจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของคน 2) กลุ่มโรงเรียนสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนานักเรียน 3) เครือข่าย การเรียนรู้ทำหน้าที่เชื่อมประสานการแสวงหาความรู้และรังสรรค์ความรู้ใหม่ สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สมศักดิ์ศรี ชราศรี (2548) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการอบรมเลี้ยงดู วุฒิภาวะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของ โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ลักษณะ การอบรมเลี้ยงดู วุฒิภาวะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักเรียน โดยปัจจัยที่สามารถนำมาสร้างสมการการพยากรณ์การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน ได้แก่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู วุฒิภาวะทางอาชีพ และความสนใจในอาชีพ สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ อมรรัตน์ เหล่าบุญมา (2550) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร และปัจจัย บุคคลที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ซึ่งในด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ความสนใจของนักเรียนมีความสำคัญมากที่สุด ส่วนปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า พ่อแม่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน

1.4 ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ นักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ไม่มาก ข้อที่มากที่สุด คือ การให้ความร่วมมือช่วยเหลือผู้ปกครองทำสวนผลไม้ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี กลุ่มผู้ประกอบ อาชีพมีนิสัยอ่อนไหวเพื่อเผื่อน้ำใจ โอบอ้อมอารีต่อกัน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนสามารถขอคำแนะนำ จากผู้ปกครองหรือครอบครัว ส่วนข้อที่มีทัศนคติน้อยที่สุด คือ นักเรียนเป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาการทำ สวนผลไม้ร่วมกับครอบครัว สอดคล้องกับ กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ (2552, หน้า 175-176) กล่าวไว้ว่า สัมพันธภาพเป็นการติดต่อเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างบุคคล การมีสัมพันธภาพที่ดีเป็น แรงผลักดันให้การประกอบอาชีพเป็นไปด้วยดี เป็นการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เป็นแรงสนับสนุน ทางสังคม ที่เป็นแรงจูงใจที่สำคัญของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์เป็นผู้ที่มีศักดิ์ศรี การได้รับการปฏิบัติ ที่ไม่ดีส่งผลต่อจิตใจและทัศนคติต่ออาชีพ สอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ ยศ บริสุทธิ์ (2558) ศึกษา

เงื่อนไขฐานรากในการเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า 1) เงื่อนไขที่เป็นข้อเอื้อหรือมีแนวโน้มให้ตัดสินใจเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมได้แก่ การมีที่ดินเพียงพอต่อการทำเกษตร การมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การสามารถสร้างรายได้จากการทำเกษตร และการมีเงินทุนในการทำเกษตร 2) เงื่อนไขสำคัญที่เป็นความจำยอมหรือเชิงบังคับทำให้ต้องเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมได้แก่ ความต้องการของครอบครัวให้สมาชิกกลับมาอยู่อาศัยด้วยกัน หรือใกล้ชิดกันหรือความต้องการให้ครอบครัวมีความสุขและความอบอุ่นของครอบครัว รวมถึงการได้รับมรดกที่ทำกินครอบครัวบิดามารดาที่มีอายุมากขึ้นไม่สามารถทำการเกษตรได้เต็มที่หรือหยุดทำอาชีพเกษตรกรรมโดยสิ้นเชิง 3) เงื่อนไขสำคัญที่เป็นข้อแม้หรือข้อจำกัดหรือมีแนวโน้มทำให้ไม่เข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมได้แก่ การมีแรงงานเหลือจากการทำการเกษตรของครัวเรือนการได้รับการศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ และการได้รับมรดกที่ทำกินจากบิดามารดา หรือมีที่ดินทำกินต่อครัวเรือนน้อยหรือไม่สามารถหาซื้อเพิ่มได้นอกจากนี้ยังพบเงื่อนไขเพิ่มเติมเฉพาะบุตรหลานเกษตรกรที่ยังไม่ทำการเกษตรเต็มตัว พบว่า การได้รับการยอมรับทางสังคม ความต้องการความสวยงามของร่างกาย และความลำบากตรากตรำในการประกอบอาชีพเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ไม่เข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมจึงควรพิจารณาเงื่อนไขดังกล่าวของเกษตรกรและบุตรหลานเกษตรกรสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ Maria and Meta (2012) พบว่า ปัจจัยสนับสนุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ได้แก่ พ่อแม่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีต่อลักษณะทัศนคติ การรับรู้การสนับสนุนของครูและกลุ่มบุคคลแวดล้อม แรงจูงใจที่มาจากแรงสนับสนุนทางสังคมจากครูและกลุ่มบุคคลแวดล้อมในสังคมเหล่านี้มีอิทธิพลทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์และส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน

2. การถ่ายทอดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชน

2.1 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการถ่ายทอดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 4 กระบวนการ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างความรู้สึกรู้เห็นคุณค่า และประโยชน์ การสร้างความตระหนัก และการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ สาโรช บัวศรี (2552, หน้า 129) กล่าวไว้ว่า กระบวนการเกิดทัศนคติมาจากสิ่งเร้าที่เข้ามามีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ ทำให้เกิดความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมตามมา คือเมื่อทัศนคติเกิดขึ้นจะกระตุ้นให้นักเรียนลงมือกระทำหรือปฏิบัติ สอดคล้องกับ Fishbein and Aizen (1999 cited in Mio & Haddock, 2012, pp. 60-70) กล่าวไว้ว่า ความตั้งใจกระทำสิ่งใดมีอิทธิพลมาจากทัศนคติต่อพฤติกรรมนั้นและการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมที่ตนเชื่อถือ การกระทำดังกล่าวจึงเป็นพฤติกรรมที่มาจากความเชื่อซึ่งได้รับแรงจูงใจจากกลุ่มอ้างอิงและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การปลูกฝังทัศนคติ และการพัฒนา

ทัศนคติ เป็นการสร้างความเชื่อและเปลี่ยนความเชื่อใหม่ที่มีต่ออาชีพ สอดคล้องกับ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2551, หน้า 174-178) กล่าวว่าไว้ว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนจากประสบการณ์ที่ได้รับ โดยความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านความรู้ การรับรู้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความเชื่อ ก่อเกิดเป็นค่านิยม ด้านความรู้สึกเห็นคุณค่า และความตระหนัก และการได้มีโอกาสแสดงออกเกี่ยวกับค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทำสวนผลไม้ จะทำให้เกิดทัศนคติที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐพงษ์ โทมัย พบว่า การปลูกฝังการเรียนรู้ด้านทัศนคติประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนสร้างการรับรู้ ขั้นตอนสร้างความเต็มใจ และขั้นตอนการสร้างการเห็นคุณค่า

2.2 ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะกระบวนการถ่ายทอดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ภายในชุมชน มี 4 ลักษณะ คือ 1) การถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในอาชีพ 2) การสร้างความตระหนักในอาชีพ 3) การสร้างประสบการณ์และทักษะในการประกอบอาชีพ และ 4) การปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ค่านิยม และทัศนคติในวิถีชีวิตการประกอบอาชีพ การเรียนรู้ประกอบด้วยกระบวนการถ่ายทอดข้อมูล และกระบวนการสร้างแรงจูงใจในระบบของครอบครัวและชุมชน โดยการบอกเล่า การสอนโดยตรงแบบตัวต่อตัว การทำแบบอย่างให้ดูให้เห็น การสังเกตและการเลียนแบบบุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านในชุมชน และจากโรงเรียน หน่วยงานราชการ องค์กรอาชีพ กลุ่มอาชีพ ศูนย์การเรียนรู้ และเอกชนผ่าน การลงมือปฏิบัติในกิจกรรม การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ร่วมกันในวิถีชีวิตประจำวัน ผ่านการปฏิสัมพันธ์หรือการมีสัมพันธภาพกับบุคคล และสิ่งแวดล้อมในชุมชน จากแหล่งเรียนรู้ในครอบครัว และชุมชน การเข้ารับการอบรม การชมนิทรรศการ การไปทัศนศึกษา การศึกษาด้วยตนเองบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการเรียนรู้ด้วยการทดลองทำแบบลองถูกลองผิดหรือการศึกษาวิจัยแบบชาวบ้าน เพื่อส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ 4 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ และด้านสัมพันธภาพในอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรางค์ ภั้วตระกูล (2554, หน้า 397) กล่าวว่าไว้ว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคม มีความสำคัญต่อการพัฒนาทัศนคติของเด็ก โดยเฉพาะทัศนคติต่อความคิดและหลักการที่เป็นนามธรรม สอดคล้องกับ ยูเนสโก กล่าวถึงหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ 4 ประการ ได้แก่ การเรียนรู้ เพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้สู่การปฏิบัติ (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อการมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Learning to live together) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) จุดมุ่งหมายและหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ที่สัมพันธ์กันไประหว่างชีวิตและการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประไพ ศิวะสิริวิลาส (2549) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทุนทางสังคม พบว่า ประกอบด้วย การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบและ

การศึกษานอกระบบ รูปแบบการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาทุนทางสังคม คือ การศึกษาตามอัธยาศัย
 หน้าที่สำคัญของการศึกษาตามอัธยาศัย คือ การสืบทอดระบบคุณค่า จิตวิญญาณ และภูมิปัญญา ของ
 ชุมชน ให้มีการนำระบบคุณค่าเดิมของชุมชนมาประยุกต์ต่อ หรือต่อยอดกับบริบทของชุมชน ใน
 ปัจจุบัน ส่วนการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบมีหน้าที่ส่งเสริมพลังการเรียนรู้ของชุมชน
 โดยมุ่งส่งเสริมค่านิยมร่วมให้เห็นคุณค่า จิตวิญญาณและภูมิปัญญาของชุมชน ชุมชนที่มีภาวะวิกฤติ
 ด้านการพัฒนาทุนทางสังคมต้องให้ความสำคัญกับเทคนิควิธีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โดยการมี
 เวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและร่วมค้นหาระบบคุณค่า จิตวิญญาณ และภูมิปัญญาเดิมในท้องถิ่น
 เพื่อนำมาสืบทอดและประยุกต์ใช้กับทุนทางสังคมในบริบทปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ
 คารณี รัตติ (2540) พบว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพเกิดจากการเรียนรู้ในวิถีชีวิตและ มี
 รูปแบบการศึกษาที่ชุมชนเป็นฐาน โดยกลุ่มผู้นำและกลุ่มอาชีพเป็นผู้ให้ความรู้ ส่วนหน่วยงานของ
 รัฐและเอกชนเป็นผู้ให้การอบรมเพิ่มเติม โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการอบรม ให้ความรู้ภาคทฤษฎี ศึกษาค
 ำงาน และปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และเครือข่ายอาชีพสอดคล้องกับผลการวิจัยของ
 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรทิพย์ อินทิวโรทัย (2545) พบว่า การสืบทอดทางวัฒนธรรมของ
 ชาวสวนผึ้งธนบุรี เป็นกระบวนการจัดเกลาทางสังคมภายในชุมชน

2. การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.1 ผลการวิจัย พบว่า การสร้างกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและวิเคราะห์
 ทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ขั้นที่ 2 เลือกรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ขั้นที่ 3 สร้างกิจกรรม
 ขั้นที่ 4 พัฒนากิจกรรม ขั้นที่ 5 ดำเนินการส่งเสริมทัศนคติ ขั้นที่ 6 ประเมินผล ซึ่งสอดคล้อง
 กับผลงานวิจัยของ ดิษยุทธิ์ บัวจุม (2557) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัด การ
 เรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนใน
 โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์
 ปัญหาและความต้องการของนักเรียน 2) ร่วมตัดสินใจเลือกอาชีพในชุมชน 3) สร้างหลักสูตรท้องถิ่น
 4) วิพากษ์หลักสูตรท้องถิ่น 5) ทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร ส่วนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้
 ชุมชนเป็นฐานประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาศักยภาพของชุมชน 2) กระตุ้นบุคคลใน
 ชุมชนและบุคลากรในโรงเรียนตระหนักและมีพลังอำนาจในการจัดการศึกษาาร่วมกัน 3) ศึกษา
 ความต้องการพัฒนาด้านอาชีพในท้องถิ่นของนักเรียน 4) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 5)
 จัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง 6) จัดโครงการเสริมการเรียนรู้ 7) ประเมินผลการเรียนรู้
 ตามสภาพจริง

2.2 ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วยกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 4 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ และด้านสัมพันธภาพในอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจษฎา อังกาบสี (2554) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาแบบวัดเจตคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพและการนำไปใช้ในการให้คำปรึกษากลุ่ม ด้านอาชีพ พบว่า องค์ประกอบเจตคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพประกอบด้วย 12 ด้าน ได้แก่ ความสำคัญของงาน ความผูกพันในงาน ความพึงพอใจในงาน ความมั่นคงในงาน การเป็นตัวแบบ การเรียนรู้จากตัวแบบ การพัฒนาตนเอง การมีสไตล์เหนือบุคคลอื่น สัมพันธภาพทางสังคม อาชีพ และความผูกพันกับครอบครัว สไตล์การเสี่ยง และอุปสรรคระยะทาง สำหรับประสิทธิภาพของ การใช้รูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพ โดยเปรียบเทียบเจตคติของกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมก่อนทดลองและหลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตาม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ มีลักษณะเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ มี 4 รูปแบบ คือ รูปแบบกิจกรรม โรงเรียนเป็นฐาน รูปแบบกิจกรรมครอบครัวเป็นฐาน รูปแบบกิจกรรมสถานประกอบการเป็นฐาน รูปแบบกิจกรรม ท้องถิ่นเป็นฐาน แต่ละกิจกรรม ประกอบด้วยรายละเอียด คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ คารณี รักดี (2540) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่ออาชีพในชุมชนพึ่งตนเอง พบว่า ชุมชนพึ่งตนเองมีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้การศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตมีบทบาทมากกว่าการศึกษาในระบบ โรงเรียน ส่วนการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตและมีรูปแบบ การศึกษาที่ชุมชนเป็นฐาน กลุ่มผู้นำและกลุ่มอาชีพเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้ โดยหน่วยงาน ของรัฐและเอกชนผู้ให้การอบรมเพิ่มเติมแก่ผู้นำเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน การสร้าง กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของกลุ่มส่วนใหญ่ใช้วิธีการอบรม ให้ความรู้ภาคทฤษฎี ศึกษาดูงาน และปฏิบัติจริงจากแหล่งความรู้ในชุมชน และมีการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง ในอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ อินทิวโรทัย (2545) พบว่า วัฒนธรรมชาวสวนฝั่งธนบุรี เป็นมรดกของสังคมไทยมาหลายชั่วอายุคน ชาวสวนมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีระบบเครือญาติ เอื้อเฟื้อต่อกัน เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี สังคมภูมิปัญญาสืบทอด กันมา ด้านการสืบทอดทางวัฒนธรรม พบว่า การศึกษาตามอัธยาศัยมีบทบาทสำคัญที่สุดเป็น กระบวนการขัดเกลาทางสังคมภายในชุมชน แต่ปัจจุบันบทบาทนี้ลดน้อยลงจนขาดผู้สืบทอด สำหรับแนวทางการพัฒนาทาง ต้องอาศัยความร่วมมือในการจัดการศึกษา คือ 1) กลุ่มชาวสวนสร้าง

บันทึกชาวสวนและจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตน 2) กลุ่ม โรงเรียนสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนานักเรียน 3) เครือข่ายการเรียนรู้ทำหน้าที่เชื่อมประสานการแสวงหาความรู้และรังสรรค์ความรู้ใหม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (2554) ศึกษาเรื่อง การนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี 8 แห่ง พบว่า ด้านสภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารมีการบริหารจัดการสถานศึกษาโดย 1) มีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่แนวคิดและแนวปฏิบัติของสถานศึกษา 2) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการศึกษาเพื่ออาชีพ 3) ใช้บริบทวิถีชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ 4) สร้างและใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน 5) สร้างวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานร่วมกัน 6) ประสานความร่วมมือกับองค์กรภายนอก ส่วนครูมีการจัดการเรียนรู้โดย 1) ใช้โครงการ/ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) เน้นการฝึกปฏิบัติจริง 3) บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแผนการจัดการเรียนรู้ 4) ใช้ประสบการณ์/ ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ความสำเร็จที่ปรากฏขึ้นกับนักเรียน คือ 1) มีพื้นฐานทักษะชีวิตและทักษะอาชีพในท้องถิ่น/ ชุมชน 2) ตระหนักในคุณค่าวิถีชีวิตท้องถิ่นของตนเอง 3) ช่วยเหลือครอบครัวเพราะมีรายได้ระหว่างเรียน นอกจากนี้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีความเข้าใจ รู้คุณค่า ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านลักษณะการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ความสำคัญกับ

- 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบาย 2) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาและการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ 4) การใช้ค่าย/ กิจกรรม/ โครงการพัฒนาผู้เรียน 5) การเชื่อมโยงบริบทวิถีชุมชนท้องถิ่น 6) การใช้แหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 7) การสร้าง ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 8) การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร 9) การสร้างความร่วมมือ ในการทำงาน 10) การปลูกฝัง/ เน้นการใช้ชีวิตในสังคมของนักเรียน

2.4 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ มี 4 ลักษณะ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างความตระหนัก การสร้างการเห็นคุณค่าและประโยชน์และการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ กล่าวไว้ว่า ทัศนคติมี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม สอดคล้องกับทิสนา เขมมณี (2550, หน้า 22-23) กล่าวไว้ว่า การจะปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมใด ๆ ต้องจัดสิ่งเร้าให้ได้รับรู้และเกิดความสนใจ จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ช่วยให้มีการตอบสนองในเรื่องนั้นและเกิดความพึงพอใจ ช่วยให้เห็นคุณค่าของเรื่องนั้น ช่วยให้ได้เห็นประโยชน์ ให้ได้รับประโยชน์ หรือเกิดความพึงพอใจ ช่วยให้มีโอกาสนำไปใช้ในระบบชีวิตของตน ช่วยให้ได้ลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนกระทั่งปฏิบัติเป็นนิสัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌัฐพงษ์ โทมัน (2557) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการปลูกฝัง

การเรียนรู้ด้านเจตคติ พบว่า รูปแบบการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนสร้างการรับรู้ ขั้นตอนสร้างความเต็มใจ และขั้นตอนสร้างการเห็นคุณค่าโดยกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติ พบว่ากิจกรรมที่กำหนดมีความเหมาะสม และรูปแบบการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจมีผลให้มีความชอบอาชีพเกษตรหรือวิชาเกษตรมากขึ้นและมีการเลือกอาชีพเกษตรตามมา นอกจากนี้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าครุมีอิทธิพลต่อความเชื่อในความสามารถในวิชาการเกษตรของนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Barrett and Mack (2005 cited in Roberts, 2007) ศึกษาเรื่องการเตรียมการเข้าสู่อาชีพด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและนันทนาการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคอนราต์ไวเซอร์ รัฐเพนซิลวาเนีย โดยใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพเกี่ยวกับทรัพยากร ธรรมชาติโดยเน้นการเรียนรู้ภาคสนามและประสบการณ์ลงมือปฏิบัติจริง เป็นกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์เรียนรู้ด้านทักษะเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ ตามความต้องการ โดยการประเมินโครงการ ที่นักเรียนจัดทำการอภิปรายผลสำเร็จ การจัดอันดับเนื้อหาหลักสูตร ทักษะการจัดการค่ายทรัพยากร ธรรมชาติการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพนันทนาการ ทรัพยากรธรรมชาติของรัฐในอนาคต การประเมินผลสัมฤทธิ์ ทดสอบทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกต่อกิจกรรมการสอน และความรู้ความเข้าใจ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการของคะแนนสูงขึ้น ได้ตัวชี้วัดความต้องการด้านทักษะเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ แนวทางสำหรับรัฐประกอบด้วย การสำรวจกิจกรรมนันทนาการทางทรัพยากรธรรมชาติ การบริหารจัดการค่ายพักแรม และแนวทางการจัดการเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการแนะแนวอาชีพการเกษตร

2.5 ผลการวิจัย พบว่า ผลการนำกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ไปใช้ นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองมีทัศนคติสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการทดลองใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ และนักเรียนมีทัศนคติสูงขึ้นในแต่ละด้าน คือ 1) ด้านความมั่นคงในอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีในเรื่องรายได้ และผลประโยชน์ด้านอาหารและสิ่งแวดล้อม 2) ด้านความพึงพอใจในอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีในเรื่อง ผลตอบแทนในอาชีพสูง มีการใช้ความรู้ เทคโนโลยี และเครื่องจักรกลสมัยใหม่มาใช้ ช่วยให้มีความสะดวกสบายและความพึงพอใจในวิถีชีวิต 3) ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีมากในเรื่องแบบอย่างการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของคณรู้นใหม่ที่สืบทอดอาชีพจากครอบครัวและประสบความสำเร็จ การเห็นแบบอย่างการทำสวนผลไม้สมัยใหม่ที่มีการนำความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ จากผู้ประสบความสำเร็จ และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสื่อ

ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติดีมากในเรื่อง การประกอบอาชีพทำสวนร่วมกับพ่อแม่ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และการศึกษาดูงานในสถานที่

จริงทำให้เกิดสัมพันธภาพกับกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ การพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน ทำให้ได้รับความรู้ ความคิด มากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ อรัญญา ไพโรเจียว (2548) ศึกษาเรื่อง ผลการใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ โดยใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความสนใจในอาชีพอิสระในท้องถิ่นของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ โดยใช้กลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนความสนใจในอาชีพอิสระหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และมี คะแนนความสนใจในอาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ โดยใช้กิจกรรม ปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา ศรีเล็ก พบว่า การพัฒนาหลักสูตรด้านอาชีพของ โรงเรียน มัธยมศึกษาในอำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า อาชีพที่ประชาชนภูมิใจและ ควรอนุรักษ์ไว้มากที่สุด คือ อาชีพทำสวนผลไม้ ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านอาชีพวิชาผลไม้ เศรษฐกิจในท้องถิ่น ประกอบด้วย เนื้อหาที่เกี่ยวกับท้องถิ่นอำเภอนายายอาม และความรู้ในการทำ สวนผลไม้ ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้องทุกท่านและ ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความก้าวหน้าหลังเรียน มากกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Frazee (2011) ศึกษาเรื่อง ผลการดำเนินการจัด กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการเกษตรภาคฤดูร้อนให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้มี ความพร้อมด้านทัศนคติและความเชื่อในความสามารถของตนเองในวิชาเกษตรและอาชีพเกษตร พบว่า ทัศนคติของนักเรียนใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านการรับรู้ ด้านความปรารถนาในอาชีพ การเกษตร มีทัศนคติที่ดีสูงขึ้นกว่าก่อนเข้ารับการอบรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 โรงเรียนควรส่งเสริมเด็กให้เห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงด้านอาหาร ความมั่นคงด้านสุขภาพ ความมั่นคง ด้านสิ่งแวดล้อม และความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 ครอบครัวและสถาบันการศึกษาควรปลูกฝังนักเรียนให้มีทัศนคติที่ดีต่อ การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เพื่อสืบทอดอาชีพต่อจากครอบครัว

1.3 สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม การอยู่ร่วมกันในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เพื่อสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวให้เข้มแข็ง

1.4 ควรส่งเสริมการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้กับนักเรียนโดยเปิดโอกาส ให้นักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริง และพัฒนาต่อยอดทำเป็นธุรกิจเชิงพาณิชย์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการสืบทอดอาชีพทำสวนผลไม้
ในภาคตะวันออก

2.2 ส่งเสริมให้ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้
ด้านความมั่นคงในอาชีพในการศึกษาระดับอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- กรประภา อุบลจันทร์. (2553). *เจตคติต่อวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2555). *ข้อมูลพื้นฐาน ปี 2555*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). *การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี (จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด)*. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2553). *การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี (จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด)*. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). *การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี (จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด)*. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *แนวทางการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553 ก). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553 ข). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกอบอาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2555). *เทคโนโลยีการศึกษาวิชาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตตำราเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กวีศรี วานิชกุล. (2545). *ระบบการผลิตและการสร้างสวนผลไม้เขตร้อน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- กวีศรี วานิชกุล. (2547). *สภาพแวดล้อมกับการผลิตไม้ผลเขตร้อน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์. (2552). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- กัลยา ศรีเล็ก. (2543). *การพัฒนาหลักสูตรด้านอาชีพของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กิตติภณ สุพรรณกลาง. (2548). *เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ต่ออาชีพเกษตรกรรม*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เกินศักดิ์ ศรีสวย. (2552). *การศึกษาสภาพและแนวทางการส่งเสริมการสืบทอดอาชีพทำนาของ ลูกชาวนา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขมมารี รักษ์ชูชีพ. (2553). *ทฤษฎีองค์การ*. กรุงเทพฯ: ทริปเปิ้ล.
- โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. (2549). *เกษตรก้าวหน้าเศรษฐกิจเข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- จตุรพร ลิ้มมันจริง. (2556). *พัฒนาการทางอาชีพ*. ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จารุวรรณ นิมตลุง. (2548). *การพัฒนานักกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องดินสอพอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชา วิทยาศาสตร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย. (2551). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจนนารา วงศ์ปาลี. (2551). *ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี เชียงใหม่*. รายงานวิจัย. กลุ่มงานวิจัยนวัตกรรมการจัดการความรู้ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่.
- เจษฎา อังกาบศรี. (2554). *การพัฒนาแบบวัดเจตคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพและการนำไปใช้ ในการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชา จิตวิทยาการให้คำปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูศักดิ์ เชนประโคน. (2557). *เทคนิคการจูงใจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ณัฐพงษ์ โทมัย. (2557). *การพัฒนา รูปแบบการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติ*. ปรัชญาคุณฐิบัณฑิต, สาขาวิจัยและพัฒนการสอนเทคนิคศึกษา, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- คารณี รักดี. (2540). *การพัฒนา รูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพในชุมชนชนบทพึ่งตนเอง*. วิทยานิพนธ์คุณฐิบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิษยุทธิ์ บัวจุม. (2557). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียน โรงเรียนบ้านพะเนางวิทยา*. วิทยาศาสตร์คุณฐิบัณฑิต, สาขาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทรงพล สมศรี. (2551). *ทูลเรียนไทยและการปรับปรุงพันธุ์: กรณีศึกษาพันธุ์ จันทบุรี 1 จันทบุรี 2 จันทบุรี 3*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ทิสนา แยมมณี. (2550). *กิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย และประถมศึกษา*. นนทบุรี: เกรทเอ็ดดูเคชั่น.
- นพมาศ อึ้งพระ (ซีเรเวकिन). (2553). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นวลศิริ เปาโลหิตย์. (2541). *พัฒนาการทางอาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นันทา สุรักษา. (2548). *รูปแบบชีวิตและการให้คำปรึกษาอาชีพ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิยพรรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. (2550). *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ด.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2558). *การแนะแนวอาชีพ*. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เนตรทราย นิสสัยสุข. (2556). *ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยะของกรณีศึกษาชุมชนตำบลมายางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง*. การศึกษาปัญหาพิเศษตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2550). *การจัดการสมัยใหม่: Modern management*. กรุงเทพฯ: ทริปเฟลกรูฟ.
- บัญญัติ สมบูรณ์สุข. (2554). *การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงอาชีพและการจัดการทรัพยากรของเกษตรกรชาวสวนยางขนาดเล็ก*. รายงานการวิจัยภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

- ประดินันท์ อุปรมย์. (2545). แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมและเครื่องมือแนะแนว. *เอกสารการสอน
ชุดวิชากิจกรรมและเครื่องมือแนะแนว หน่วยที่ 1-8. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประไพ คิวะดีราวิลาศ. (2549). *การพัฒนารูปแบบการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนา
ทุนทางสังคม.* คุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราโมทย์ ร่วมสุข. (2554). *คู่มือการผลิตผลไม้ปลอดภัย.* โครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัด
จันทบุรีกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการสนับสนุนส่งเสริมแก้ไขและพัฒนา
ผลผลิตทางการเกษตรของจังหวัดจันทบุรี. ม.ป.ท.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2553). *ตัวชี้วัดความสุข กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข.*
กรุงเทพฯ: สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)
- ผ่องศรี เวสาร์ช. (2549). *ทัศนคติและความสนใจต่ออาชีพตัวแทนสิทธิบัตรของนักศึกษา.
คณะวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์.* รายงานการวิจัย. ศูนย์ส่งเสริมงานวิจัยและ
ทรัพยากรศึกษา สำนักวิจัยและบริการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้า.
- พรทิพย์ อันทิวโรทัย. (2545). *บทบาทการศึกษาในการสืบทอดและพัฒนาทางวัฒนธรรม:
กรณีศึกษาชาวสวนส้มจันทบุรี.* คุษฎีนิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา,
คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณณี ช. เจนจิตร. (2550). *จิตวิทยาการเรียนการสอน.* กรุงเทพฯ: เกรท เอ็ดดูเคชั่น.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2541). *การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา.* กรุงเทพฯ:
มูลนิธิพุทธธรรม.
- พิภพ วังเงิน. (2547). *พฤติกรรมองค์กร.* กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2546). *อะไรนะความมั่นคงของมนุษย์* ในเอกสาร ประกอบการสัมมนา
วิชาการประจำปี 2546 เรื่อง ความมั่นคงของมนุษย์. หน้า 1-4. โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ซิตี
จอมเทียน ชลบุรี: ม.ป.พ.
- มูลนิธิชีววิถี. (2553). *คู่มือประชาชนเรื่อง ความ(ไม่)มั่นคงทางอาหารกับทางออกของประเทศไทย.*
กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ยศ บิริสุทธิ. (2558). *เงื่อนไขฐานรากในการเข้าสู่อาชีพเกษตรกรของเกษตรกรและบุตรหลาน
เกษตรกร. วารสารเกษตร, 31(2), 62.*

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชัน.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2542). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลักษณ์ สกุลลิขเรศสีมา. (2551). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ เพื่อการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. คุยมูนิธิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาอาชีวศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, วิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัชร ทรัพย์มี. (2551). *การแนะแนวอาชีพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2553). *จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศิริพร สุเมธรัตน์. (2552). *วิถีโลก*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย. (2542). *ชุดวิชาการศึกษาช่องทางการประกอบอาชีพ*. เข้าถึงได้จาก <http://22dnfe5.nfe.go.th/ilp/42033/2012>
- ศูนย์สารสนเทศกรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). *จำนวนประชากรภาคเกษตร*. เข้าถึงได้จาก <http://doae.go.th>
- สมคิด แก้วทิพย์. (2552). คิดและทำอะไรเมื่อเกษตรกรไทยในอนาคต: หมครุ่น หมดแล้ว หมดเลย. *วารสารงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น*, 1(5), 4-6.
- สมนึก ภัททิษณี. (2551). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กทม: ประสานการพิมพ์.
- สมพงษ์ กาศเกษม. (2547). *ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพเกษตรของผู้เรียนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สมศักดิ์ศรี ชราศรี. (2548). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสารคาม.
- สาโรช บัวศรี. (2552). *รากแก้วการศึกษา: หนังสือ สุข จี ปุ/ลิ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. (2558). *ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร*. เข้าถึงได้จาก <http://chanthaburi.doae.go.th>, <http://rayong.doae.go.th>, และ <http://trat.doae.go.th>

- สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง. (2558). *ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร*. เข้าถึงได้จาก [http //rayong.doae.go.th](http://rayong.doae.go.th), [http //rayong.doae.go.th](http://rayong.doae.go.th)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2557). *นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก*. เข้าถึงได้จาก [http//boi.go.th](http://boi.go.th)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). *สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556)*. เข้าถึงได้จาก [http //service.nso.go.th](http://service.nso.go.th)
- สิทธิโชค วรานุสันติ. (2546). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2554). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สุชา จันท์เอม. (2541). *จิตวิทยาเด็ก*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัตรา งามสุภาพ. (2553). *การขัดเกลาทางสังคม*. ใน *สังคมและวัฒนธรรม*. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2546). *วิธีการเรียนรู้: คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย*. กรุงเทพฯ: โครงการวิธีการเรียนรู้ของคนไทย.
- สุรางค์ โส้วตระกูล. (2554). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2551). *แนวคิดแนวปฏิบัติยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: พลังปัญญา.
- สุนทร โคมิน. (2553). *เจตคติกับพฤติกรรมมนุษย์*. หน่วยที่ 8. เอกสารการสอนชุดจิตวิทยาทั่วไป สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสรี พงศ์พิศ. (2551). *แนวคิดแนวปฏิบัติยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: พลังปัญญา.
- อรัญญา ไพรเขียว. (2548). *ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ โดยใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความสนใจอาชีพอิสระในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านฉลิกจังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, แขนงวิชาการแนะแนว, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- อมรรัตน์ เหล่าบุญมา. (2550). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาดินทิศ, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2549). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนการทัศนและบทบาทในประชาสังคม)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี พันธุ์ณี. (2548). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.
- อำพน สุอำพน. (2553). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาจิตวิทยาทั่วไป: General psychology หน่วยที่ 8-15*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อิทธิพัทธ์ สุวทันทรกุล. (2554). *การนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้*. คุษณินิพนธ์ครุศาสตรคุษณินิพนธ์, สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม เขยทิวังศ์. (2544). *แนวทางการบริหารและการจัด: การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- เอกชัย ยุทธชัยวรกุล. (2553). *รูปแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสิงห์บุรี*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Agarwala, T. (2008). *Factor influencing career choice of management students in India*. Faculty of Management Studies. India: University of Delhi.
- Andersen, V., & Vanderhey, D. (2012). *Career counseling and development in a global economy international*. United State: Brooks/cole cengage Learning.
- Arnold, J. (2005). *Work psychology* (4th ed.). Spain: Pearson Educationl.
- Arrington, K. (2000). *Middle grades career planning programs*. n.p.
- Brown, D. (2003). *Career information, career counseling, career development*. United States of America: Pearson Education.
- Brown, S. D., & Lent, R. D. (2003). *Career development and counseling: Putting theory and research to work*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Capuzzi, D., & Stauffert, M. D. (2012). *Career counseling* (2nd ed.). New Jersey: Taylor & Francis Group.

- Carns, A. W. (1995). Extracurricular activities: Are they beneficial. *TCA Journal*, 23(2), 37-45.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). New York: John Wiley and Sons.
- Collins, W. (2010). *A conceptual model of career development to enhance academic motivation*. Ph.D. Dissertation, Old Dominion University. ProQuest LLC. 789 East Eisenhower Parkway, P.O. Box 1346, Ann Arbor, MI 48106.
- Corey, G., & Corey, M. S. (2010). *I never knew, I had a choice: Exploration in personal growth* (9th ed.). United States of America: Brook/ Cole Cengage Learning.
- Creed, P. A. (2003). Predicting two components of career maturity in school based adolescents. *Journal of Career Development*, 29(4), 277.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). New York: Harper & Collins.
- Dawis, R. V. (2005). *The Minnesota theory of work adjustment*. In Brown & Lent. *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (pp. 3-20). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Derr, D. A. (1997). Selected Oregon student, parent and perceptions of the factors that influenced eleventh-grade students readiness to make career choices. *Dissertation Abstracts International*, 50(8), 3402-A.
- Diekhoff, G. (1992). *Statistic for the social and behavioral sciences Univariate, Bivariate, Multivariate*. USA: William. C. Brown.
- Dlamini, M., & Miller, L. E. (1994). *Factors related to the attitude of first-year university and college Students toward the secondary agriculture program in Swaziland*. Department of Agricultural Education, The Ohio State University.
- Eccles, J. S. (2003). Extracurricular activities and adolescent development. *Journal of Social Issue*, 59(4), 865-889.
- Elliott, N. S. (2000). *Educational psychology: Effective teaching, effective learning* (3nd ed.). United State: McGraw-Hill.
- Feller, R. W., & Peila, J. J. (2012). Designing career development plan with clients. In Capuzzi & Stauffert. *Career counseling* (pp. 223-231). (2nd ed.). New Jersey: Taylor & Francis Group.

- Ferguson, H. R. (1997). *The high school curriculum*. New York: The Ronald Press.
- Fraze, L. (2011). Urban high school students' perceptions about agricultural careers and general agricultural knowledge. *NACTA Journal*, 55(4), 32-36.
- Fritzsched, M., & Parrish, A. (2005). Theory and Research on job satisfaction. In Brown & Lent. *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (pp.180-20). New Jersey: John Wiley & Sons.
- George, D. (1992). *Statistics for the Social and behavioral sciences Univariate, Bivariate, Multivariate*. USA: William, C. Brown.
- Gibson, A., & Mitchell, L. (1999). *Introduction to counseling and guidance*. Upper saddle River, N.J.: Prentice-Hal.
- Gysbers, N. C. (2003). *Career counseling* (2nd ed.). United States of America: Pearson Education.
- Hamilton, P. R. (2001). *Factors related to career decision making of rural high school students* (On-line). Abstract From: ProQuest File: Dissertation Abstracts Item: 3028648.
- Hansen, L. S. (1977). *An examination of the definition and concepts of career education*. Washing D.C.: National Advosory Council for Career Education.
- Herr, E. L., & Cramer, S. H. (1996). *Career guidance and counseling through the life span: Systematic approaches* (5th ed.). New York: HarperCollins.
- Hetterrington, E. M., & Parke, R. D. (1988). Targets of socialization: moral development, sex typing, aggression and achievement. *Contemporary Reading in child psychology*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Hoyt, K. B. (1977). *Career education: Challenge for counselors*. In H.J. Peters (Ed). *Vocational Guidance and Career Development* (3rd ed.). (pp.76-82). New York: Macmillan Publishing.
- Janeiro, I. N. (2010). Motivation dynamics in the development of career development attitudes among adolescents. *Journal of vocational behavior*, 76(2), 170-177.
- Jaycox, R. (2001). *Eric digest: Rural home school/and place-base education*. Retrieve from <http://www Ael.org.eric/digest. Edoorcol-9htm>.
- Jordan, M. (2000). Motive and values. In R. K. Baltus (Ed.), *Personal psychology for life & Work* (5th ed.). (pp. 46-65). United State: McGraw-Hill.

- Katz, L. (2000). *Engaging children's mind: the project approach* (2nd ed.). Stanford: Ablex Publishing Corporation.
- Kidd, J. M. (2010). *Understanding career counseling: Theory, research and practice*. Great Britain: Sage.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research Activities. *Journal of Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Krumboltz, D. (2003). Social learning approach to career decision making. *Career information, career counseling, career development*. In Brown (ed.). United States of America: Pearson Education.
- Lawey, R. F. (1998). *Audio visual method in teaching*. New York: Holt Printchard and Winston.
- Lent, A. (2005). Social cognitive career theory. *Career development and counseling: Putting theory and research to work*. In Brown (ed.). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Maio, G. R., & Haddock, G. (2012). *The psychology of attitudes and attitude change*. Great Britain: Tj International Ltd, Padstow, Cornwall.
- Maria, D. L., & Mata, A. (2012). Attitude towards Mathematics: Effects of individual, Motivation, and social support factors. *Child Development Research*. 2012 (2012), Article ID 876028, 10 page. ISPA, Institute Universitario, UIPCDE, Rua Jardim do Tabaco 34, 1149-041 Lisboa, Portugal.
- Myers, D. G. (2012). *Social Psychology* (5th ed.). United State of America: McGraw-Hill
- Peale, N. V. (2000). Attitudes. In R. K. Baltus (Ed.), *Personal psychology for life & work* (5th ed.). (pp. 119-130). United State: McGraw-Hill.
- Rice, S., & Dolgin, L. (2008). *The adolescent: Development, relationships, and culture* (12th ed.). United State of America: Pearson education.
- Roberts, G. A. (2007). *The effect of extracurricular activity participation on the relationship between parent involvement and academic performance in a sample of third grade children*. Doctorial dissertation, Faculty of the Graduate School of the University of Texas at Austin.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, (2), 49-60.

- Sharf, R. S. (2010). *Applying career development theory to counseling* (5th ed.). United States of America: Brooks/ Cole, Cengage Learning.
- Strickland, A. W. (2006). *"ADDIE"*. Idaho State University College of Education, Science, Math & Technology Education. Retrieve from <http://www.ed.isu.edu/addie/index.html>
- Thompson, R. (1992). *School counseling. Renewal: Strategies for the twenty-first Century*. United States of America: Accelerated Development, inc Publisher.
- Travis, K. K. (1976). *An Experimental study to determine the impact of career exploration on career maturity and attitudes toward school of junior high students in Bullitt country*. EBSCO (2013) Industries, Inc. (On-line). Abstract From: ERIC.
- Turner, A., & Lapan, W. (2005). *Promoting career development and aspiration in school-age youth*. n.p.
- Zanden, V., & Wilfrid, J. (1987). *Social psychology* (4th ed.). New York: Mc Graw-Hill.
- Zanden, V., & Crandell. (2007). *Human development* (8th ed.). New York: Mc Graw-Hill.
- Zunker, V. G. (1994). *Career counseling: Applied concepts of life planning*. United State of America: Brook/ Cole Publishing Company a Division of Wadsworth.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิชาติพิทย์ อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ดร.มณเฑียร ชมดอกไม้ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
5. ดร.ชนาธิป ทุ้ยแป สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน
 6. นายสุเทพ สิ้นชัย เกษตรอำเภอขลุง สำนักงานเกษตรอำเภอขลุง
 จังหวัดจันทบุรี
7. นายคำนึ่ง ชนะสิทธิ ผู้อำนวยกาศูนย์การเรียนรู้กสิกรรมธรรมชาติ บ้านชำปลาไหล ตำบลสองพี่น้อง อำเภท่าใหม่
 จังหวัดจันทบุรี
8. นางกัลยารัชนี ศรีเล็ก ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรอาชีพทำสวนผลไม้
 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี อดีต
 ข้าราชการครู โรงเรียนนายายอามพิทยาคม

ภาคผนวก ข

คำอำนาจจำแนก

แบบสอบถามและผลการประเมินค่าความสอดคล้อง

แบบสัมภาษณ์

แผนการจัดกิจกรรมและผลการประเมินค่าความสอดคล้อง

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ตารางที่ 10 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อที่สอดคล้องต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.41	22	.31
2	.26	23	.31
3	.55	24	.20
4	.20	25	.49
5	.42	26	.63
6	.43	27	.77
7	.48	28	.49
8	.34	29	.55
9	.44	30	.71
10	.54	31	.63
11	.46	32	.70
12	.79	33	.74
13	.48	34	.78
14	.36	35	.63
15	.45	36	.78
16	.46	37	.47
17	.55	38	.68
18	.59	39	.73
19	.23	40	.86
20	.53	41	.67
21	.45	42	.74

หมายเหตุ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ = .90

--	--	--	--	--

แบบสอบถามทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก

แบบสอบถามทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชุดนี้
แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

ตอนที่ 2 คือ แบบวัดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน

.....

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

คำชี้แจง อ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงของ
นักเรียน

1. เพศ

ชาย   หญิง

2. ระดับผลการเรียน

คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 2.39 ลงมา

คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 2.40-2.99

คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

4. ผู้ปกครองของนักเรียนจบการศึกษาระดับใด

ประถมศึกษา   ปริญญาตรี

มัธยมศึกษา   อื่น ๆ (ระบุ)

.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงในช่องของแต่ละข้อที่ตรงกับความรู้สึกมากที่สุด

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านความมั่นคงในอาชีพ					
1	อาชีพทำสวนผลไม้จะทำให้นักเรียนและครอบครัวมีรายได้ตลอดไป					
2	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในหลายด้าน					
3	ผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้มักประสบปัญหาขาดทุนและมีฐานะยากจน					
4	ผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้มักเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมี					
5	ถ้ามีโอกาสนักเรียนจะเลือกอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่าอาชีพทำสวนผลไม้					
6	อาชีพทำสวนผลไม้ทำให้นักเรียนและครอบครัวมีความสุขกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์					
7	อาชีพทำสวนผลไม้มีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับซื้อหาสิ่งของที่ต้องการได้					
8	อาชีพทำสวนผลไม้ให้ผลตอบแทนเป็นเงินน้อย					
9	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถพัฒนาขยายเป็นธุรกิจได้					
10	อาชีพทำสวนผลไม้แบบสวนผสมทำให้มีผลผลิตสร้างรายได้ตลอดทั้งปี					
11	อาชีพทำสวนผลไม้ทำให้ครอบครัวมีอาหารการกินที่ดีและปลอดภัย					

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12	ด้านความพึงพอใจในอาชีพ นักเรียนรักอาชีพทำสวนผลไม้					
13	นักเรียนไม่มีความสุขในการทำสวนผลไม้					
14	นักเรียนต้องอดทนทำอาชีพทำสวนผลไม้เพราะไม่มีทางเลือกอื่น					
15	นักเรียนรู้สึกสนุกกับการทำสวนผลไม้					
16	นักเรียนมั่นใจว่าจะใช้ความรู้ความสามารถของนักเรียนประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ได้					
17	นักเรียนชอบบรรยากาศของอาชีพทำสวนผลไม้					
18	นักเรียนรู้สึกพอใจที่ได้ทำสวนผลไม้ร่วมกับครอบครัว					
19	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่ต้องทำงานหนักเหนื่อยตรากตรำ					
20	นักเรียนพอใจต่อการมีอาชีพทำสวนผลไม้					
21	นักเรียนรู้สึกที่ตนเองจะประสบความสำเร็จกับอาชีพทำสวนผลไม้					
22	ผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายสงบสุข					
23	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่ไม่มีเกียรติ					
24	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับครอบครัวได้					

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
25	ด้านความเป็นแบบอย่างในอย่างในอาชีพ แบบอย่างการทำสวนผลไม้จากผู้ปกครองสามารถนำไปประกอบอาชีพได้					
26	แบบอย่างการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้จากสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ทำให้นักเรียนมีความสนใจในอาชีพมากขึ้น					
27	ความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของเพื่อนบ้านทำให้นักเรียนมีพลังใจที่จะประกอบอาชีพทำสวนผลไม้					
28	นักเรียนคิดว่าจะประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพหนึ่งเช่นเดียวกับเพื่อนของนักเรียน					
29	นักเรียนเชื่อว่าความรู้ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่ได้ที่ได้รับจากโรงเรียนสามารถนำไปใช้ในครอบครัวได้					
30	นักเรียนชอบให้ครูนำนักเรียนไปเรียนเกี่ยวกับอาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชน					
31	นักเรียนชอบการฝึกปฏิบัติงานอาชีพทำสวนผลไม้จากวิทยากรในชุมชน					
32	นักเรียนสามารถนำแบบอย่างจากผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ไปใช้พัฒนาอาชีพได้					
33	ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือผู้ปกครองทำสวนผลไม้ทำให้เกิดความสัมพันธที่ดี					
34	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่สังคมให้การยกย่องเป็นอย่างดี					
35	นักเรียนเป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาการทำสวนผลไม้ร่วมกับครอบครัว					

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
36	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพหนึ่งที่ทำให้มีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันในชุมชน					
37	กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพมีนิสัยอื้อเพื่อเพื่อแผ่มีน้ำใจโอบอ้อมอารีต่อกัน					
38	เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนสามารถขอคำแนะนำจากผู้ปกครองหรือครอบครัวได้					
39	นักเรียนเห็นว่ากลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้มีความสัมพันธ์กันแบบญาติพี่น้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
40	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่ทำให้นักเรียนรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น					
41	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถประกอบอาชีพสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองและครอบครัวได้					
42	ผู้นำในชุมชนได้รับการยกย่องมาจากกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้					

ผลการประเมินค่าความสอดคล้องของ แบบสอบถามทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้

ที่	ข้อความ	ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1	ด้านความมั่นคงในอาชีพ อาชีพทำสวนผลไม้จะทำให้นักเรียนและครอบครัวมีรายได้ตลอดไป	+1	+1	0	+1	+1	.80
2	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในหลายด้าน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3	ผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้มักประสบปัญหาขาดทุนและมีฐานะยากจน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4	ผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้มักเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5	ถ้ามีโอกาสนักเรียนจะเลือกอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่าอาชีพทำสวนผลไม้	+1	+0	+1	+1	+1	.80
6	อาชีพทำสวนผลไม้ทำให้นักเรียนและครอบครัวมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์	+1	0	+1	+1	+1	.80
7	อาชีพทำสวนผลไม้มีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับซื้อหาสิ่งของที่ต้องการได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8	อาชีพทำสวนผลไม้ให้ผลตอบแทนเป็นเงินน้อย	+1	+1	+1	0	+1	.80
9	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถพัฒนาขยายเป็นธุรกิจได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10	อาชีพทำสวนผลไม้แบบสวนผสมทำให้มีผลผลิตสร้างรายได้ตลอดทั้งปี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
11	อาชีพทำสวนผลไม้ทำให้ครอบครัวมีอาหารการกินที่ดีและปลอดภัย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
12	ด้านความพึงพอใจในอาชีพ นักเรียนรักอาชีพทำสวนผลไม้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
13	นักเรียนไม่มีความสุขในการทำสวนผลไม้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ที่	ข้อความ	ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
14	นักเรียนต้องอดทนทำอาชีพ ทำสวนผลไม้เพราะไม่มีทางเลือกอื่น	+1	0	+1	+1	+1	.80
15	นักเรียนรู้สึกสนุกกับการทำสวนผลไม้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
16	นักเรียนมั่นใจว่าจะใช้ความรู้ความสามารถ ของนักเรียนประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
17	นักเรียนชอบบรรยากาศของอาชีพทำสวน ผลไม้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
18	นักเรียนรู้สึกพอใจที่ได้ทำสวนผลไม้ร่วมกับ ครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
19	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพ ที่ต้องทำงานหนักเหนื่อยตรากตรำ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
20	นักเรียนพอใจต่อการมีอาชีพ ทำสวนผลไม้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
21	นักเรียนรู้สึกว่าตนเองจะประสบความสำเร็จ กับอาชีพทำสวนผลไม้	+1	0	+1	+1	+1	0.8
22	ผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มีวิถีชีวิตที่ เรียบง่าย สงบสุข	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
23	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่ไม่มีเกียรติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
24	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถทำงานและอยู่ ร่วมกับครอบครัวได้	+1	0	+1	+1	+1	1.00
25	ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ แบบอย่าง การทำสวนผลไม้จากผู้ปกครองสามารถ นำไปประกอบอาชีพได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
26	แบบอย่างการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ จากสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ทำให้นักเรียนมีความ สนใจในอาชีพมากขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
27	ความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวน ผลไม้ของเพื่อนบ้านทำให้นักเรียนมีพลังใจที่ จะประกอบอาชีพทำสวนผลไม้	+1	+1	+1	+1	+0	0.8

ที่	ข้อความ	ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
28	นักเรียนคิดว่าจะประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพหนึ่งเช่นเดียวกับเพื่อนของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
29	นักเรียนเชื่อว่าความรู้ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่ได้ที่รับจากโรงเรียนสามารถนำไปใช้ในครอบครัวได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
30	นักเรียนชอบให้ครูนำนักเรียนไปเรียนเกี่ยวกับอาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
31	นักเรียนชอบการฝึกปฏิบัติงานอาชีพทำสวนผลไม้จากวิทยากรในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
32	นักเรียนสามารถนำแบบอย่างจากผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ไปใช้พัฒนาอาชีพได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
33	ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือผู้ปกครองทำสวนผลไม้ทำให้เกิดความสัมพันธที่ดี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
34	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่สังคมให้การยกย่องเป็นอย่างดี	+1	+1	+1	0	+1	0.8
35	นักเรียนเป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาการทำสวนผลไม้ร่วมกับครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
36	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพหนึ่งที่ทำให้มีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
37	กลุ่มผู้ประกอบอาชีพมีนิสัยอื้อเพื่อเผื่อแผ่มิน่าใจ โอบอ้อมอารีต่อกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
38	เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนสามารถขอคำแนะนำจากผู้ปกครองหรือครอบครัวได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
39	นักเรียนเห็นว่ากลุ่มผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มีความสัมพันธ์กันแบบญาติพี่น้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ที่	ข้อความ	ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
40	อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่ทำให้นักเรียนรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
41	อาชีพทำสวนผลไม้สามารถประกอบอาชีพสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองและครอบครัวได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
42	ผู้นำในชุมชนได้รับการยกย่องมาจากกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

แบบสัมภาษณ์

ประเด็นสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลในครอบครัวผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่ประสบความสำเร็จและมีการสืบทอดอาชีพทำสวนผลไม้ในครอบครัว แบ่งออกเป็น

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

1. ครอบครัวเริ่มทำสวนมานานหรือยัง เป็นรุ่นที่เท่าไร ผลตอบแทนเป็นอย่างไรบ้าง
2. ภายในครอบครัวมีลูกทำสวนต่อจากพ่อแม่กี่คน ครอบครัวมีวิธีการอย่างไร
3. ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้อย่างเดียวหรือมีอาชีพอื่นด้วย

ตอนที่ 2 การถ่ายทอดทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ภายในครอบครัว

4. มีวิธีการอบรมเลี้ยงดูอย่างไร ในเรื่องใดบ้าง จึงทำให้ลูกหลานมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้
5. ในครอบครัวมีการสร้างแรงจูงใจ หรือเสริมแรงอย่างไรให้ลูกหลานสนใจเลือกประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ตามแบบอย่าง
6. นอกจากการเรียนรู้ถ่ายทอดส่งเสริมภายในครอบครัวแล้ว ยังได้รับการเรียนรู้หรือส่งเสริมจากภายในชุมชนหรือภายนอกชุมชนหรือไม่อย่างไร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

7. ด้านความมั่นคงในอาชีพนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้แต่ไม่เลือกประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ โดยมองว่าอาชีพทำสวนผลไม้ยังมีความมั่นคงในอาชีพน้อยกว่าอาชีพอื่นทั้งด้านรายได้และความปลอดภัยจากการใช้สารเคมี ท่านคิดว่าควรส่งเสริมอย่างไร
8. ด้านความพึงพอใจต่ออาชีพ นักเรียนมองว่าอาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่เหนื่อยเหนื่อยและคาดว่าตัวเองจะไม่ประสบความสำเร็จในอนาคต ท่านคิดว่าควรทำอย่างไรให้มีทัศนคติดีขึ้น
9. ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ โรงเรียนไม่นำนักเรียนเรียนรู้อาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชน นักเรียนไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติหรือทำงานเกี่ยวกับอาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชน ท่านคิดว่าควรส่งเสริมอย่างไร นักเรียนจึงจะมีทัศนคติที่ดี

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

10. ภาครัฐ เอกชน และชุมชน ควรมีบทบาทอย่างไรในการสนับสนุนส่งเสริมนักเรียนให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้และสืบทอดให้คงอยู่ในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
-

แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในภาคตะวันออก

คำนำ

แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในทางที่ดี โดยใช้ฐานการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ได้แก่ โรงเรียนเป็นฐาน ครอบครัวเป็นฐาน ผู้ประกอบการเป็นฐาน และท้องถิ่นเป็นฐาน ทั้งนี้มุ่งส่งเสริมทัศนคติที่ดี 4 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพและด้านสัมพันธภาพในอาชีพ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและสืบทอดการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วย กิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม ดังปรากฏในแผน

การสร้างกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนา กิจกรรม 6 ขั้นตอน คือ การศึกษาและวิเคราะห์ทัศนคติของนักเรียน การเลือกรูปแบบ การออกแบบกิจกรรม การพัฒนากิจกรรม การนำไปใช้ และการประเมินผล การจัดกิจกรรมนี้จะสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เพื่อเตรียมการพัฒนานักเรียนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคตผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมเพื่อการสืบทอดและพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ให้คงอยู่ต่อไป

ผู้จัดทำ

สารบัญ

คำนำ	หน้า
แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้	
บทนำ	1
วัตถุประสงค์	2
เป้าหมาย	2
ผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวัง	2
องค์ประกอบของแผน	2
การประเมินผล	2
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	2
การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้	3
การดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้	
นิยาม	3
หลักการจัดกิจกรรม	4
จุดมุ่งหมายของกิจกรรม	6
การจัดเนื้อหาการเรียนรู้	7
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	8
กำหนดการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้	8
กำหนดการวัดและประเมินผล	9
ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	9
เงื่อนไขความสำเร็จ	9
การนำกิจกรรมไปใช้สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	10
บทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	11
กำหนดการจัดกิจกรรม	12
แผนการจัดกิจกรรมประจำวัน	14
กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้	17
ภาคผนวก	128

แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียง

บทนำ

การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในภาคตะวันออกเฉียงมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของภูมิภาคเป็นวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ในท้องถิ่นสร้างวัฒนธรรมด้านอาหาร การกินที่หลากหลาย เป็นภูมิปัญญาที่มีการถ่ายทอด สัมผัสเป็นองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ อาชีพทำสวนผลไม้จึงเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อท้องถิ่นซึ่งควรได้รับการสืบทอดและพัฒนาให้คงอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียง ความเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมในปัจจุบันผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้และพื้นที่ทำสวนผลไม้มีจำนวนลดลง โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่หันไปประกอบอาชีพด้านการผลิตและการบริการเป็นจำนวนมาก จากนโยบายส่งเสริมการศึกษาของรัฐทำให้มีการศึกษาต่อ รวมถึงภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่แข่งขันกันสูงทำให้ผู้ปกครองส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาเพื่อการมีงานทำและได้รับค่าตอบแทนที่ดีในอนาคต และคนรุ่นใหม่เห็นว่ามัวแต่ติดการคุมครองและมีรายได้ที่มั่นคงกว่าอาชีพการเกษตร หากผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้รุ่นใหม่ลดลงคุณค่าของอาชีพทำสวนผลไม้ที่อันเป็นวิถีการดำรงชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นจะค่อย ๆ สูญหายไป

การจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวและท้องถิ่น การสร้างความตระหนักในความสำคัญของตนเองต่อการพัฒนาอาชีพ และความตระหนักในความสำคัญของอาชีพที่มีต่อตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่นในด้านรายได้ และผลตอบแทนด้านอาหารและสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม รวมถึงการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของอาชีพ การสร้างความรัก ความหวงแหน อาชีพทำสวนผลไม้และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นจะทำให้เด็กนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และเตรียมตัวประกอบอาชีพต่อจากครอบครัว ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงมีการเรียนรู้การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ที่เข้มแข็งทั้งด้านองค์ความรู้ ภูมิปัญญา จากบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ผู้ประกอบการในชุมชน รวมถึงหน่วยงานรัฐซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ มีความเป็นแบบอย่างในอาชีพที่มีคุณค่าสำหรับนักเรียนได้เรียนรู้การสังเกตแบบอย่างที่ดีในชุมชน และเรียนรู้การปฏิบัติจริงในสถานที่จริง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นวัยที่ทัศนคติต่ออาชีพจะเริ่มมีความชัดเจนและมั่นคง จึงเป็นวัยที่มีความเหมาะสมควรได้รับ การส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้

วัตถุประสงค์

เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในภาคตะวันออก

เป้าหมาย

มุ่งให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ และเตรียมตัวเลือกประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวอีกอาชีพหนึ่ง

ผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวัง

1. นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ความสำคัญเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
2. นักเรียนตระหนัก เห็นคุณค่าและประโยชน์การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว มากขึ้น
3. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้สูงขึ้น

องค์ประกอบ

แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม คือ

- กิจกรรมที่ 1 รู้จักอาชีพ และการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว
- กิจกรรมที่ 2 ตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
- กิจกรรมที่ 3 อาชีพทำสวนผลไม้ : ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น
- กิจกรรมที่ 4 ตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่
- กิจกรรมที่ 5 การพัฒนาและต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้
- กิจกรรมที่ 6 “คนรุ่นใหม่” กับความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้

การประเมินผล

ประเมินทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ดังนี้

1. บันทึกเหตุการณ์ ขณะดำเนินกิจกรรม โดยใช้แบบบันทึก
2. วิเคราะห์ทัศนคติ โดยใช้แบบบันทึกสะท้อนความคิดหลังจบกิจกรรมแต่ละกิจกรรม
3. ศึกษาทัศนคติหลังดำเนินกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถามศึกษาทัศนคติ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ และวางแผนพัฒนาตนเองเตรียมความพร้อมเข้าประกอบอาชีพ ทำสวนผลไม้ทอดสืบต่อจากครอบครัว

การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้

การดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้

เป็นการจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในทางที่ดีและเกิดเป็นทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการประกอบอาชีพ โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม

นิยาม

1. **ทัศนคติ** หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นความชอบ หรือไม่ชอบ มีผลต่อความพึงพอใจ ความผูกพัน และความเครียด ซึ่งมาจากตัวอาชีพ (เขมมารี รัชชชุชีพ, 2553, หน้า 101-102)

2. **ทัศนคติต่ออาชีพของนักเรียน** หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่ออาชีพทั้งในแง่สภาพของอาชีพ ลักษณะบุคคลในอาชีพการยอมรับในอาชีพและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำหรือการปฏิบัติของนักเรียนต่ออาชีพหรือบุคคลในอาชีพนั้น ๆ (ประดิษฐ์ อุปรมย์, 2545, หน้า 28)

3. **การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้** หมายถึง การจัดมวลประสบการณ์ให้นักเรียนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในทางที่ดีและเกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและปฏิบัติกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการประกอบอาชีพ โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

4. **กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้** หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ โดยกิจกรรมมีลักษณะตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ประกอบด้วยกิจกรรม 4 รูปแบบ ดังนี้

โรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 รู้จักอาชีพ และการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว และกิจกรรมที่ 6 “คนรุ่นใหม่” กับความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้

ครอบครัวเป็นฐาน ได้แก่ กิจกรรมที่ 2 ตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ กิจกรรมที่ 3 อาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น และกิจกรรมที่ 4 ตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่

ผู้ประกอบการเป็นฐาน ได้แก่ กิจกรรมที่ 4 ตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่ กิจกรรมที่ 5 การพัฒนาและต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้ และกิจกรรมที่ 6 “คนรุ่นใหม่” กับการสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้

ท้องถิ่นเป็นฐาน ได้แก่ กิจกรรมที่ 2 ตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้กิจกรรมที่ 3 อาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น กิจกรรมที่ 5 การพัฒนาและต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้ และกิจกรรมที่ 6 “คนรุ่นใหม่” กับการสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้

หลักการจัดกิจกรรม

ประกอบด้วยหลักการสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมมุ่งส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ใน 4 ด้าน ดังนี้

ด้านความมั่นคงในอาชีพ

เป็นการจัดกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความสำคัญของอาชีพทำสวนผลไม้ในทางเศรษฐกิจ เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ที่ดีมีผลตอบแทนสูง สามารถพัฒนาต่อยอดอาชีพในเชิงการค้า และพัฒนาเป็นผู้ประกอบการ เป็นอาชีพที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนด้านแหล่งอาหารและสิ่งแวดล้อมแก่ท้องถิ่น เพื่อสร้างความเชื่อในอาชีพ ให้นักเรียนมีความตระหนัก ภาคภูมิใจ เกิดความรักความหวงแหนการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวและท้องถิ่น

ด้านความพึงพอใจในอาชีพ

เป็นการจัดกิจกรรมสร้างความรู้สึที่ดีที่มีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ให้นักเรียนเกิดความชอบ ความรัก พึงพอใจในวิถีชีวิตการทำสวนผลไม้ การทำงานอย่างมีความสุขใกล้ชิดครอบครัวและธรรมชาติ พึงพอใจในสภาพอาชีพทำสวนผลไม้ที่มีการใช้ความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการทำให้มีความสะดวกสบาย เป็นอาชีพอิสระการ เป็นเจ้าของกิจการ ทำให้มีอิสระในการทำงานมีโอกาส ใช้ความคิด ทักษะ ลงมือปฏิบัติและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเต็มความสามารถ มีความสนุก ทำทาย ความสามารถไม่เบื่อหน่าย

เขมมวารี รัชชชชีพ. (2553). *ทฤษฎีองค์การ*. กรุงเทพฯ: ทริปเปิ้ล.

ประดิษฐ์ อูปรมย์. (2545). แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมและเครื่องมือแนะแนว. *เอกสารการสอน*

ชุดวิชากิจกรรมและเครื่องมือแนะแนว หน่วยที่ 1-8. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ

เป็นการจัดกิจกรรมให้นักเรียน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการประพฤติ ปฏิบัติของบุคคลที่มีความเป็นแบบอย่างที่ดีในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้และประสบความสำเร็จที่มีอยู่ภายในชุมชน ภายนอกชุมชน และจากสื่อต่าง ๆ โดยให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง ได้พบ ได้ดู ได้สัมผัสจากบุคคลที่หลากหลาย จากแหล่งเรียนรู้หลาย ๆ แห่ง ด้วยการสังเกต เลียนแบบและวิเคราะห์นำมาเป็นความรู้ ความเชื่อ ทักษะ และการปฏิบัติที่ดีในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของตนเอง

ด้านสัมพันธภาพในอาชีพ

เป็นการจัดกิจกรรมสร้างความรู้สึกรู้สึกการมีความสัมพันธ์ที่ดีจากการปฏิบัติและการถ่ายทอดอาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียนกับบุคคลในครอบครัว กลุ่มผู้ประกอบ และบุคคลอื่นในสังคม ด้วยการยกย่องให้เกียรติ เอื้ออาทรต่อกัน ให้เห็นประโยชน์ความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายช่วยเหลือเกื้อกูลการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ซึ่งกันและกัน

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้โดยใช้ฐานการเรียนรู้จากแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าภายในชุมชนในการเป็นแบบอย่างในอาชีพ (Career role model) ให้กับนักเรียน ได้แก่ ครอบครัว ผู้ประกอบการ ผู้รู้ องค์กรรัฐและเอกชน ตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ดังนี้

โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง การสอนให้รู้จักอาชีพและการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ผ่านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียน และโปรแกรมพัฒนาอาชีพ โดยมุ่งพัฒนานักเรียนในเรื่อง ความเข้าใจตนเองด้านอาชีพ การรับรู้บุคลิกภาพตนเอง การมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เข้าใจความเป็นจริงโลกของงานและการศึกษา ความตระหนักในอาชีพ และการพัฒนาความสามารถเพื่อเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ผู้ประกอบการเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนอาชีพทำสวนผลไม้และที่เกี่ยวข้อง เช่น สวนผลไม้ที่ประสบความสำเร็จ การแปรรูปผลไม้ สถานประกอบการขนมคบเคี้ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตร รีสอร์ท โฮมสเตย์ เป็นต้น เน้นการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในพื้นที่ เพื่อเตรียมนักเรียนให้เป็นผู้ใหญ่ที่เรียนรู้อาชีพจากสถานประกอบการในสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อให้ นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในอาชีพ การเข้าใจตนเอง ความตระหนักในอาชีพ การจัดกิจกรรมมุ่งสร้างโอกาสและประสบการณ์ในอาชีพจากการฝึกปฏิบัติในสถานที่ทำงานจริง โดยจัดเป็นโปรแกรมหรือโครงการพัฒนาอาชีพและการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ ในชุมชน

กิจกรรมครอบครัวเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนอาชีพทำสวนผลไม้ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้อาชีพ ระบบการศึกษาในครอบครัวและชุมชน และการจัดบริการให้คำปรึกษาอาชีพภายในชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และโปรแกรมการฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ให้ข้อมูลความรู้แก่นักเรียนเป็นรายบุคคลโดยครอบครัว และชุมชน

กิจกรรมท้องถิ่นเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนอาชีพที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ให้กับครอบครัว พ่อแม่ เด็ก เยาวชน และผู้นำในชุมชน เพื่อให้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตน ผ่านกิจกรรมการให้คำปรึกษา การฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพทำสวนผลไม้และการพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่น โดยหน่วยงานของรัฐ องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สถานประกอบการ สถานศึกษา

3. จัดการเรียนรู้ให้ลงมือปฏิบัติจริงในสถานที่จริง สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินระหว่างเรียนและฝึกปฏิบัติจริง โดยใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการช่วยสอนอย่างหลากหลาย ได้แก่ สื่อเทคโนโลยี แบบอย่างบุคคลผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ สถานประกอบการ ในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน หน่วยงานรัฐ

4. จัดกิจกรรมสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะนิสัยที่ดีในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เช่น ทำงานด้วยความตั้งใจ จริงจัง รักการทำงาน ขยัน อดทน เอาใจใส่ มีความรับผิดชอบ ต่องาน เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของกิจกรรม

1. เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
2. เพื่อให้ นักเรียนเกิดความตระหนัก มีความรักและหวงแหนการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวและท้องถิ่น
3. เพื่อให้ นักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวและท้องถิ่น
4. เพื่อให้ นักเรียนมีความตระหนักในคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่น ในการประกอบอาชีพของครอบครัวให้ประสบความสำเร็จ

การจัดเนื้อหาการเรียนรู้

1. เนื้อหาการเรียนรู้

- 1.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ โลกของงานอาชีพ และการเข้าใจตนเอง (Self-concept)
- 1.2 การตระหนักในโอกาสเข้าประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ การปรับตัวสร้างทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ในอาชีพ การพัฒนาตนเองและการวางแผนเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ต่อจากครอบครัว
- 1.3 ความรู้ความเข้าใจ และทักษะการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
- 1.4 คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่ดีในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
- 1.5 ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ประวัติจังหวัดจันทบุรี ประวัติอำเภอขลุง วิถีชีวิตการประกอบอาชีพของคนท้องถิ่น และวิถีชีวิตการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่น
- 1.6 สภาพการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในปัจจุบันและแนวโน้มการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในอนาคต ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงในอาชีพในอนาคตการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ตลาดและความต้องการผลไม้ แนวทางการพัฒนาและการปรับตัวในอนาคต
- 1.7 ความสำคัญและประโยชน์การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวต่อตนเอง ต่อครอบครัว และท้องถิ่น ในเรื่อง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เรื่องอาหารและสิ่งแวดล้อม
- 1.8 ความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การวางแผนพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ การวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดการอาชีพ การวางแผนการผลิต การตลาดและการจำหน่าย การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การคำนวณ ผลผลิต ต้นทุน รายได้ กำไร ขาดทุน
- 1.9 การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิต การแปรรูปผลผลิต การสร้างผลิตภัณฑ์ การทำเกษตรอินทรีย์ การผลิตผลไม้คุณภาพตามมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย มาตรฐาน GAP มาตรฐาน Q
- 1.10 การใช้และการพัฒนาเทคโนโลยี ได้แก่ เทคโนโลยีการจัดการสวนผลไม้ เทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ สื่อออนไลน์
- 1.11 การพัฒนาต่อยอดอาชีพ การวิเคราะห์ช่องสร้างรายได้ด้วยความคิดสร้างสรรค์ การขยายเป็นธุรกิจเชิงพาณิชย์ และการเป็นผู้ประกอบการ การจัดทำโครงการ โครงการพัฒนาอาชีพ
- 1.12 การสร้างความสัมพันธ์ในอาชีพรวมกลุ่มอาชีพ เช่น สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ

2. คุณธรรม จริยธรรม ของผู้ประกอบการอาชีพทำสวนผลไม้ สอดแทรกคุณธรรมและ จริยธรรมในเรื่องต่อไปนี้

2.1 รักสิ่งแวดล้อม ไม่เบียดเบียนทรัพยากร

2.2 มีคุณธรรมต่อผู้บริโภค ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค

2.3 ผลิตผลไม้ที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เช่น เกษตรอินทรีย์ หรือเกษตร ปลอดภัย เก็บเกี่ยวตามกำหนดอายุในระยะที่มีคุณภาพ และปลอดภัยจากสารเคมี

2.4 ซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มุ่งให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่ส่งผลต่อทัศนคติต่ออาชีพ ทำสวนผลไม้ ดังนี้

3.1 มีความรัก และพึงพอใจในอาชีพทำสวนผลไม้

3.2 มีความสนใจในในอาชีพทำสวนผลไม้

3.3 เอาใจใส่การประกอบอาชีพ ด้วยความจริงจัง ตั้งใจ และมุ่งมั่น

3.4 เห็นคุณค่าและประโยชน์ของอาชีพทำสวนผลไม้

3.5 ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์

3.6 ช่างสังเกต ละเอียดรอบคอบ

3.7 ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้มุ่งเน้นการใช้ฐานการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ครอบครัวยุ วัง โรงเรียน ผู้ประกอบการ แบบอย่างจากผู้ประสบความสำเร็จ ทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ แบบอย่าง สวนผลไม้ที่มีการจัดการที่ดี และจากสื่อออนไลน์ ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การทัศนศึกษา-ดูงาน การสัมภาษณ์พ่อแม่-ผู้ปกครอง ผู้รู้ผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ คนรุ่นใหม่ วิทยากรบรรยาย การสำรวจชุมชน การสืบค้นบนเครือข่ายออนไลน์ การจดบันทึก การทำโครงการ ใครงการ และการปฏิบัติ

กำหนดการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้

การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เน้นการใช้สวนผลไม้ของครอบครัวและชุมชน ในอาชีพ ทำสวนผลไม้ สถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐ ศูนย์การเรียนรู้ หรือศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ บุคคลต้นแบบที่มีความเป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่ ผู้รู้ ผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ บุคคลทรงภูมิปัญญา และคนรุ่นใหม่ โดยการสำรวจเก็บรวบรวม ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น บันทึกข้อมูลฐานการเรียนรู้ในชุมชน และประสานความร่วมมือการจัด กิจกรรมไปยังผู้เกี่ยวข้อง และการใช้สื่อบนเครือข่ายออนไลน์

กำหนดการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นการศึกษาทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน โดยการประเมินยึดวัตถุประสงค์ของแผนกิจกรรม เน้นการประเมินด้านความรู้สึกรู้สึก การเลือกวิธีวัด และประเมินผลต้องยึดหลักความสอดคล้องเป็นไปตามเป้าหมายการมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ และถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นการเรียนรู้และสามารถใช้เป็นประจักษ์พยานสะท้อนผลการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น การวัดและประเมินผลแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย การสอบถามทัศนคติ ประเมินผลจากการวิเคราะห์เหตุการณ์ การสังเกตพฤติกรรม การแสดงออก ด้วยคำพูด ท่าทาง การแสดงออก ด้วยการกระทำ และการสะท้อนความรู้สึก เครื่องมือที่ได้แก่ แบบบันทึกเหตุการณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสอบถามทัศนคติ แบบบันทึกสะท้อนความรู้สึก (ดังภาคผนวก)

ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ใช้เวลาจัดกิจกรรม จำนวน 7 วัน

เงื่อนไขความสำเร็จ

1. ผู้ปกครองต้องปรับทัศนคติ ให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้
2. ผู้ปกครองและผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในชุมชนต้องปรับวิธีคิด หรือสร้างค่านิยมในการทำสวนผลไม้ให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
3. ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา
4. โรงเรียนต้องจัดทำหลักสูตร หรือ กิจกรรมพัฒนานักเรียน เช่น จัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาหนึ่งในกลุ่มสาระเพิ่มเติม หรือวิชาเลือกเสรี การจัดโครงการพิเศษ การจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในกิจกรรมพัฒนานักเรียน เช่น กิจกรรมชมรม หรือชุมนุม เพื่อให้นักเรียนรับรู้การเรียนรู้การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เปิดโอกาส ให้มีการนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพช่วยเหลือครอบครัว
5. โรงเรียนต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ บุคคลในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หน่วยงานของรัฐซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมอาชีพการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ในท้องถิ่นในการจัดกิจกรรม
6. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่นได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน สถานประกอบการ กลุ่มอาชีพ หน่วยงานของรัฐต้องประสานความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมร่วมกัน

การนำกิจกรรมไปใช้สำหรับผู้เกี่ยวข้อง

1. สถานศึกษา

สถานศึกษาทุกสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีการประกอบอาชีพทำสวนสามารถนำกิจกรรมไปใช้ดังนี้

1.1 ครูผู้สอนนำไปบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากลักษณะของกิจกรรมเป็นการนำเนื้อหาความรู้ตามหลักสูตรมาบูรณาการกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ซึ่งทำให้นักเรียนมีโอกาสนำความรู้ตามหลักสูตรมาใช้จริงในวิถีชีวิตการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

1.2 โรงเรียนสามารถนำกิจกรรมไปใช้โดยจัดทำเป็นโครงการพิเศษ กิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยจัดเวลากิจกรรมค่าย กิจกรรมชมรม

1.3 การจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน ครูแนะแนว ควร แนะนำอาชีพและแนะแนวการศึกษาต่อ ตามความต้องการกำลังคนในการพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ ในสาขาที่เกี่ยวข้องและเป็นความขาดแคลน ตามความต้องการของครอบครัว และท้องถิ่น เช่น การแปรรูป การตลาดและการส่งออก วิศวกรรมการเกษตร เครื่องกลการเกษตร ทั้งสายอาชีพ และสายสามัญ

1.4 สํารวจข้อมูลและจัดทำสารสนเทศ ฐานการเรียนรู้ในชุมชนและภายนอกชุมชน ได้แก่ ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ บุคคลผู้ประสบความสำเร็จ ผู้ประกอบการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ข้อมูลครอบครัวผู้ปกครองนักเรียน แหล่งเรียนรู้ เช่น สถานประกอบการ หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา

1.5 สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

2. ครอบครัว

2.1 ผู้ปกครองควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อาชีพทำสวนผลไม้ในครอบครัว โดยประสานความร่วมมือกับโรงเรียน และหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น

2.2 ผู้ปกครองควรจัดให้ลูกมีกิจกรรม หรือมีหน้าที่ความรับผิดชอบช่วยเหลือครอบครัวประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ตั้งแต่วัยเด็ก

2.3 ผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้ลูกแสดงความคิดเห็น และแสดงความสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ ยอมรับทั้งความสำเร็จ และความผิดพลาดของลูกและคอยให้กำลังใจสม่ำเสมอ

3. ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้

จัดหลักสูตร สถานที่ สภาพแวดล้อม และฐานการเรียนรู้ของศูนย์ให้พร้อมและเพียงพอ กับความต้องการ การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของท้องถิ่น

4. ผู้ประกอบการ

จัดหลักสูตร สถานที่ ฝึกปฏิบัติให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการสำหรับ ผู้ต้องการฝึกประสบการณ์อาชีพ หรือสำหรับพนักงานใหม่ รวมถึงการกำหนด ระเบียบข้อปฏิบัติ สำหรับผู้ฝึกงานของสถานประกอบการ

บทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1. พ่อแม่หรือผู้ปกครอง

สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมทัศนคติที่ดีแก่บุตรหลาน ให้มีความพึงพอใจในวิถีชีวิตอาชีพ ทำสวนผลไม้ และมีความเป็นแบบอย่างที่ดี

2. ผู้บริหารสถานศึกษา

สนับสนุนส่งเสริมครู และบุคลากร ในการจัดการเรียนรู้อาชีพทำสวนผลไม้ของท้องถิ่น เช่น จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดเป็นนโยบายหนึ่งในงานวิชาการ บูรณาการการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา และกิจกรรม พัฒนานักเรียน เช่น จัดเป็น โครงการพิเศษ จัดตั้งเป็นชมรมกลุ่มยุวเกษตรกร อาชีพทำสวนผลไม้

3. ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้

ประสานกับโรงเรียนเพื่อจัดทำหลักสูตร หรือกิจกรรมการเรียนรู้ตอบสนองซึ่งกันและกัน

4. ผู้สอน

ประสานความร่วมมือ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ฐานการเรียนรู้ในชุมชนจัดหา จัดทำสื่อ ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนพึงพอใจและมีความสุขในการเรียนรู้

5. ผู้ประกอบการ

ประสานความร่วมมือกับโรงเรียนในการกำหนดกิจกรรมและเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ก่อนฝึกปฏิบัติประสบการณ์อาชีพ

กำหนดการจัดกิจกรรม

กำหนดการ	กิจกรรม	เวลา
วันที่ 1	- กิจกรรมพบปะ แนะนำตนเอง - กิจกรรมสร้างความคุ้นเคย - กิจกรรมชี้แจงการจัดกิจกรรม และวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - กิจกรรมนัดหมาย, มอบหมายงาน	ครึ่งวัน 3 ชั่วโมง
วันที่ 2	กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้อาชีพ และการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ของครอบครัว	1 วัน 6 ชั่วโมง
วันที่ 3	กิจกรรมที่ 2 ตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่น	1 วัน 6 ชั่วโมง
วันที่ 4	กิจกรรมที่ 3 อาชีพทำสวนผลไม้ฐานเศรษฐกิจของครอบครัว และท้องถิ่น	1 วัน 6 ชั่วโมง
วันที่ 5	กิจกรรมที่ 4 ตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่	1 วัน 6 ชั่วโมง
วันที่ 6	กิจกรรมที่ 5 การพัฒนาต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้	1 วัน 6 ชั่วโมง
วันที่ 7	กิจกรรมที่ 6 “คนรุ่นใหม่” กับความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ทำสวนผลไม้	1 วัน 6 ชั่วโมง

แผนการจัดกิจกรรมประจำวัน

ลำดับวันที่	เวลา	กิจกรรม
วันที่ 1	ครึ่งวัน เวลา 3 ชั่วโมง	<p>พบปะสร้างความคุ้นเคย</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมพบปะ แนะนำตนเอง - กิจกรรมสร้างความคุ้นเคย , นันทนาการ - กิจกรรมชี้แจงการจัดกิจกรรม และวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - กิจกรรมนัดหมาย, มอบหมายงาน
วันที่ 2	เวลา 1 วัน 6 ชั่วโมง	<p>กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้อาชีพ และการประกอบอาชีพ ทำสวนผลไม้ของครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ท่องโลกงานอาชีพและอาชีพในท้องถิ่น - อาชีพที่ฉันใฝ่ฝัน กับอาชีพทำสวนผลไม้ - รู้จัก เข้าใจตนเอง (self-concept) และ โอกาสทางอาชีพ - รู้จักอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวดีแล้วหรือยัง - ความสำคัญของตนเองต่อครอบครัวและท้องถิ่น ในการสืบทอดอาชีพทำสวนผลไม้ - สรุปสร้างความตระหนักโอกาสทางอาชีพ, นัดหมายมอบหมายงาน
วันที่ 3	เวลา 1 วัน 6 ชั่วโมง	<p>กิจกรรมที่ 2 ตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ในท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สืบค้นความเป็นมาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ในท้องถิ่น - แบ่งกลุ่มลงพื้นที่สำรวจชุมชน สวนผลไม้ สัมภาษณ์ ผู้รู้ ผู้ปกครอง - ลงมือปฏิบัติการสืบค้น - กิจกรรมรวบรวมข้อมูล เรียบเรียง บันทึก จัดทำ สารสนเทศ

แผนการจัดกิจกรรมประจำวัน

ลำดับวันที่	เวลา	กิจกรรม
วันที่ 3	ชั่วโมงที่ 5 ชั่วโมงที่ 6	- นำเสนอผลงาน, ให้ความรู้ประวัติท้องถิ่นเพิ่มเติม - สรุปสร้างความตระหนัก, นัดหมาย และมอบหมายงาน
วันที่ 4	เวลา 1 วัน 6 ชั่วโมง ชั่วโมงที่ 1 ชั่วโมงที่ 2 ชั่วโมงที่ 3 ชั่วโมงที่ 4 ชั่วโมงที่ 5 ชั่วโมงที่ 6	กิจกรรมที่ 3 อาชีพทำสวนผลไม้ : ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น - ทบทวนวัตถุประสงค์ ภาระงานฟังบรรยายพิเศษ จากวิทยากร - ฟังบรรยายพิเศษเรื่อง “แนวโน้มการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในอนาคต และผลไม้ไทย ในอาเซียน” - ฟังบรรยายพิเศษ - นำเสนอผลงานจากฟังการบรรยาย พิเศษ - สรุปความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อความมั่นคงของท้องถิ่นและประเทศ - วิเคราะห์ข้อมูลรายได้จากสวนผลไม้ของครอบครัว นักเรียนนำเสนออภิปรายความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อครอบครัว - สรุปความมั่นคงในอาชีพทำสวนผลไม้ และโอกาสทางเศรษฐกิจ - นัดหมาย มอบหมายงาน
วันที่ 5	เวลา 1 วัน 6 ชั่วโมง ชั่วโมงที่ 1 ชั่วโมงที่ 2 ชั่วโมงที่ 3	กิจกรรมที่ 4 ตามไปดูการทำสวนยุคใหม่ - ทบทวนภารกิจ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลงพื้นที่ศึกษาการทำสวนผลไม้สมัยใหม่ - ลงพื้นที่ศึกษาการทำสวนผลไม้, บันทึกข้อมูลทำใบงาน - ลงพื้นที่ศึกษาการทำสวนผลไม้, บันทึกข้อมูลทำใบงาน

แผนการจัดกิจกรรมประจำวัน

ลำดับวันที่	เวลา	กิจกรรม
วันที่ 5	ชั่วโมงที่ 4	- นำเสนอผลงาน อภิปราย วิเคราะห์เทคโนโลยี ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ได้แก่ เทคโนโลยี ด้านความรู้ ด้านวิธีการ ด้านไอที ด้าน เครื่องจักรกล การเกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ
	ชั่วโมงที่ 5	- เปิดมุมมองการประกอบอาชีพสวนผลไม้และอาชีพ เกษตรในโลกยุคใหม่ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
	ชั่วโมงที่ 6	- สรุปการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ไม่เหนื่อยและ มีความมั่นคงในอาชีพ สามารถแสวงหาความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการสร้าง ความสะดวกสบาย และเพิ่มคุณภาพผลผลิต
วันที่ 6	เวลา 1 วัน 6 ชั่วโมง	กิจกรรมที่ 5 การพัฒนาต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้
	ชั่วโมงที่ 1	- แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม “ต่อยอดอาชีพ ทำสวน ผลไม้” ศึกษาแบบอย่างการเป็นผู้ประกอบการ ในท้องถิ่น
	ชั่วโมงที่ 2	- ทักษะศึกษา-ศึกษาดูงาน สถานประกอบการในท้องถิ่น
	ชั่วโมงที่ 3	- ทักษะศึกษา-ศึกษาดูงาน สถานประกอบการในท้องถิ่น
	ชั่วโมงที่ 4	- รวบรวมข้อมูลความรู้สรุปวิธีการพัฒนาต่อยอดอาชีพ นำเสนอรายงาน - วิเคราะห์ศักยภาพกระบวนการผลิตอาชีพทำสวนผลไม้ ตั้งแต่ต้นน้ำถึง ปลายน้ำ เขียนผังความคิด
ชั่วโมงที่ 5	- สร้างมูลค่าเพิ่ม โดยใช้กระบวนการจัดทำโครงการ พัฒนาอาชีพ และโครงการ - ลงมือปฏิบัติแบ่งกลุ่ม เขียนโครงการ โครงการ ด้วยความคิดสร้างสรรค์ นำเสนอ	

แผนการจัดกิจกรรมประจำวัน

ลำดับวันที่	เวลา	กิจกรรม
วันที่ 6	ชั่วโมงที่ 6	<ul style="list-style-type: none"> - แนะนำแนวทางช่วยเหลือ นำแผนงาน โครงการ ครงงาน ไปปฏิบัติให้สำเร็จ แบ่งกลุ่ม นัดหมาย กำหนดเวลา นำเสนอ - สรุปการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ไม่สามารถต่อยอด สร้างมูลค่าเพิ่มขยายเป็นธุรกิจเชิงพาณิชย์ได้
วันที่ 7	เวลา 1 วัน 6 ชั่วโมง	<p style="text-align: center;">กิจกรรมที่ 6 “คนรุ่นใหม่” กับความสำเร็จ ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้</p> <ul style="list-style-type: none"> ชั่วโมงที่ 1 - ทบทวนคุณค่าความสำคัญของคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ และบทบาทของคนรุ่นใหม่ ควรเป็นอย่างไร ศึกษาดูงานแบบอย่างคนรุ่นใหม่ ที่ประสบความสำเร็จ ชั่วโมงที่ 2 - ศึกษาดูงานสวนผลไม้คนรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จ ชั่วโมงที่ 3 - ศึกษาดูงานสวนผลไม้คนรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จ ชั่วโมงที่ 4 - แบบอย่างความสำเร็จของคนรุ่นใหม่ - เปรียบเคียงคุณสมบัติของตนเองกับคุณสมบัติของ ตัวแบบ ชั่วโมงที่ 5 - วางแผนพัฒนาตนเองและเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ชั่วโมงที่ 6 - แนะนำอาชีพ แนะนำศึกษาต่อ - สรุปความสำคัญของคนรุ่นใหม่ และความตระหนัก ในตนเอง

กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้

กิจกรรมปฐมนิเทศ...สร้างความคุ้นเคย

แนวคิดหลักของกิจกรรม

การจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ จะประสบความสำเร็จขึ้นได้เมื่อนักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม การสร้างบรรยากาศที่เอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดโดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในระยะเริ่มแรก รวมถึงการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น กิจกรรม “ปฐมนิเทศ...สร้างความคุ้นเคย” จึงเป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการเป็นอันดับแรก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำความรู้จัก สร้างความคุ้นเคย ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับผู้สอน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบความสำคัญ วัตถุประสงค์ ขอบข่ายแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้
3. เพื่อสร้างบรรยากาศความสนุกสนาน ผ่อนคลาย และความรู้สึกร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

เนื้อหา

การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ จำนวน 6 กิจกรรม ซึ่งมุ่งส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ และด้านสัมพันธภาพในอาชีพ ใช้เวลาจัดกิจกรรม 7 วัน เนื่องด้วยอาชีพทำสวนผลไม้มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมในภาคตะวันออก จำเป็นต้องมีผู้สืบทอดอาชีพ การส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีจะทำให้รู้สึกเห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ มีความตระหนัก ภาควุมใจ รักและหวงแหนอาชีพของครอบครัวและท้องถิ่น

การดำเนินกิจกรรม

1. แนะนำตนเอง สร้างความเข้าใจความเป็นมา ความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ในเบื้องต้นจบแล้ว ให้นักเรียนแนะนำตนเองทีละคน นักเรียนแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มบันทึกข้อมูลชื่อนักเรียนทุกคน พร้อมเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ
2. นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 5 คน และสร้างความรู้จัก คู่้นเคย โดยเล่นเกม “ตามหาหัวใจดวงเดียวกัน” แนะนำวิธีการเล่นเสร็จแล้วแจกกระดาษที่ตัดเป็นรูปหัวใจแต่ละใบมีคำคล้องจองต่อเนื่องกัน โดยให้สีเหมือนกันแบ่งเป็นสามสีสามกลุ่ม เมื่อครบทุกคนแล้วให้ออกตามหาหัวใจสีเดียวกัน นำหัวใจมาต่อเรียงกันให้ถูกต้อง ยกมือขึ้นอ่านข้อความที่ปรากฏพร้อมกันทั้งกลุ่ม
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธานกลุ่ม และเลขากลุ่ม ตั้งชื่อกลุ่ม ช่วยกันรวบรวมจดบันทึกข้อมูลสมาชิกภายในกลุ่มตามใบงาน เสร็จแล้วนำเสนอแนะนำสมาชิกภายในกลุ่ม
4. ให้นักเรียนทุกคนเขียนบันทึกความรู้สึกที่มีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ เสร็จแล้วชี้แจงรายละเอียดการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ตามแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ กำหนดการจัดกิจกรรมและแผนการจัดกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งที่นักเรียนต้องปฏิบัติหรือเตรียมความพร้อม และสิ่งที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ให้สำหรับนักเรียนในการดำเนินกิจกรรม วิธีการประเมินผล และผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังของแผนการจัดกิจกรรม
5. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรม เพื่อนำข้อคิดเห็นของนักเรียน ไปปรับแผนให้สอดคล้องกัน
6. นัดหมายทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อมในการทำกิจกรรมวันต่อไป

สื่อ/ แหล่งเรียนรู้

1. แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้
2. เกม “ตามหาหัวใจดวงเดียวกัน”
3. กระดาษโปสเตอร์สีตัดเป็นรูปหัวใจ
4. ใบงาน

การประเมินผล

1. สังเกตบรรยากาศ
2. ตรวจสอบข้อมูลสมาชิกกลุ่ม

ใบงาน

กิจกรรม “ปฐมนิเทศ-สร้างความคุ้นเคย”

คำชี้แจง ให้สมาชิกทุกกลุ่มเลือกประธาน และเลขากลุ่ม เสร็จแล้วให้ตั้งชื่อกลุ่ม บันทึกข้อมูลสมาชิกลงในแบบบันทึก และออกไปแนะนำตัวเองทั้งกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม .....จำนวนสมาชิก .....คน

ลำดับที่	ชื่อจริง	ชื่อเล่น	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์

หมายเหตุ ให้ใส่ชื่อประธานกลุ่มในลำดับที่ 1 และเลขาลำดับสุดท้าย

เกม “ตามหาหัวใจดวงเดียวกัน”

เกมตามหาหัวใจดวงเดียวกัน เป็นการให้นักเรียนทำความรู้จัก แนะนำตัวและใช้ในการแบ่งกลุ่ม ซึ่งกิจกรรม “ปฐมนิเทศ...สร้างความคุ้นเคย” นี้ ต้องการแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน จัดเตรียมวัสดุสื่อดังนี้

1. ตัดกระดาษโปสเตอร์สีเป็นรูปหัวใจสามสีตามจำนวนกลุ่มและจำนวนนักเรียนที่ต้องการ
2. เขียนคำคล้องจองแต่ละวรรคลงในกระดาษรูปหัวใจเดียวกัน จำนวน 5 ดวง

กระดาษรูปหัวใจสีที่ 1

รอบกายของฉัน	หนามนั่นแหลมคม
ภายในน่าชม	ภิรมย์รสหวานมัน
ตัวฉันนั่นคือ ...	

กระดาษรูปหัวใจสีที่ 2

ฉันคือราชินี	ผลไม้ดีของไทย
รสหวานรื่นชื่นใจ	ใครใครลิ้มชิมลอง
ตัวฉันนั่นคือ ...	

กระดาษรูปหัวใจสีที่ 3

ตัวฉันปกคลุม	ขนนุ่มสีแดง
กินแล้วแข็งแรง	เร็วแรงมากมี
ตัวฉันนั่นคือ ...	

คำคล้องจองปริศนาคำทายผลไม้ผู้วิจัยได้แต่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนในภาคตะวันออก

3. วิธีการเล่นนำกระดาษรูปหัวใจทุกดวงใส่ภาชนะคละรวมกัน ให้นักเรียนหยิบคนละหนึ่งดวง ครบทุกคนแล้วให้ออกตามหาหัวใจดวงเดียวกัน เงื่อนไขต้องไม่ให้นักเรียนทราบว่ากระดาษสีเดียวกันจะอยู่กลุ่มเดียวกันเพื่อป้องกันการเลือกกลุ่ม

กิจกรรมที่ 1 : เรียนรู้อาชีพและการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

เวลา 1 วัน

แนวคิดหลักของกิจกรรม

ทุกคนต้องประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้เพียงพอสำหรับเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว นักเรียนจะต้องรู้จักอาชีพ และเตรียมตัวที่จะประกอบอาชีพที่ตนสนใจ กิจกรรมเรียนรู้อาชีพและการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว เป็นกิจกรรมที่สร้างความตระหนักในโอกาส การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของนักเรียน เป็นอาชีพที่เป็นทุนของครอบครัวและท้องถิ่น นักเรียนควรเรียนรู้ เพื่อให้เกิดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญ ภาควิชาและ สืบทอดอาชีพได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและการเตรียมตัวประกอบอาชีพ
2. เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็น โอกาสในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวตนเอง
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่า ความสำคัญ และภาควิชาใจในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของตนเอง

เนื้อหา

อาชีพในสังคมมีอย่างหลากหลาย และแตกต่างกันไปในแต่ละประเภท นักเรียนต้องรู้จัก และเข้าใจอาชีพ รู้จักและเข้าใจตนเอง และเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพตามความรู้ ความสนใจ ความถนัด และโอกาสของตนเอง การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวเป็นโอกาสทางอาชีพของนักเรียนในการหารายได้เลี้ยงครอบครัวอย่างมั่นคง เพื่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ นักเรียนจึงควรเรียนรู้และฝึกทักษะอาชีพ

การดำเนินกิจกรรม

1. เปิดวิดิทัศน์ให้ชมวิถีชีวิตการประกอบอาชีพและการหาอาชีพเลี้ยงของคนในสังคมหลากหลายอาชีพ เมื่อจบแล้วให้วิเคราะห์หาอาชีพแต่ละอาชีพ ร่วมกันอภิปรายคุณสมบัติที่เหมือนและแตกต่างของอาชีพแต่ละอาชีพ ในเรื่องความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณลักษณะผู้ประกอบอาชีพ
2. อธิบายให้รู้และเข้าใจว่าการประกอบอาชีพทุกอาชีพมีวัตถุประสงค์เพื่อการมีรายได้ อย่างเพียงพอสำหรับเลี้ยงตนเองและครอบครัว เหตุที่บุคคลมีการประกอบอาชีพแตกต่างกัน เนื่องจากบุคคลมีความแตกต่างกันในเรื่องคุณสมบัติ ความสนใจและโอกาสทางอาชีพ
3. สร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็น โอกาสในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวโดยตั้งคำถามให้นักเรียนตอบเกี่ยวกับ โอกาสในอาชีพของนักเรียน และให้นักเรียนทำกิจกรรมรู้จักอาชีพ โดยสืบค้นข้อมูลที่นักเรียนสนใจมากที่สุด 1อาชีพ และอาชีพทำสวนผลไม้จาก Internet เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพและบันทึกข้อมูลลงในใบงาน
4. คู่มนักเรียนนำเสนอผลงานจำนวน 3 คน ร่วมกันอภิปรายความแตกต่างและความเหมือนกันของอาชีพที่นักเรียนสนใจ และอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวในแต่ละประเด็น
5. ให้นักเรียนสะท้อนความคิดจากการทำกิจกรรม นักเรียนเคยคิดถึงโอกาสในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มาก่อนหรือไม่ และรู้จักอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวดีแล้วหรือยัง หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความรู้สึก มีเป้าหมายในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้อย่างไร นักเรียนจะเตรียมความพร้อมเข้าประกอบอาชีพอย่างไร โดยบันทึกลงในใบงานที่กำหนด
6. สรุปให้นักเรียนได้เข้าใจว่าอาชีพทุกอาชีพ มีความเหน็ดเหนื่อยเหมือนกัน ผู้ประกอบอาชีพทุกอาชีพต้องมีความรู้ หมั่นศึกษาค้นคว้าพัฒนาอาชีพอย่างสม่ำเสมอ ด้วยความมุ่งมั่น มีความตั้งใจ มีความขยันและอดทนเช่นเดียวกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
7. สรุปโดยชี้ให้เห็นว่าทุกคนจำเป็นต้องประกอบอาชีพและต้องเตรียมตัวประกอบอาชีพเพื่อเป้าหมายการมีงานทำมีรายได้ แต่อาชีพทำสวนผลไม้เป็น โอกาสทางอาชีพที่นักเรียนไม่ต้องไปหางานทำ เป็นต้นทุนของครอบครัวที่นักเรียนควรเรียนรู้ และภาคภูมิใจ

สื่อ/ แหล่งเรียนรู้

1. วีดิทัศน์การประกอบอาชีพในท้องถิ่น
2. ภาพ Power point การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
3. ใบความรู้
4. ใบกิจกรรมสืบค้นอาชีพที่สนใจและอาชีพทำสวนผลไม้
5. ใบงาน

การประเมินผล

1. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกที่มีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ จากใบงาน
2. ประเมินความรู้สึกที่มีต่ออาชีพทำสวนผลไม้จากการสังเกตพฤติกรรมการอภิปรายกลุ่ม

ใบงานกิจกรรมที่ 1
แบบบันทึกสะท้อนความรู้สึกที่มีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

ชื่อ.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนบรรยายสะท้อนความรู้สึกที่มีต่ออาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวหลังจบ
กิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบกิจกรรมที่ 1

เรื่อง รู้จักอาชีพและโอกาสในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

*****

คำชี้แจง ให้นักเรียนสืบค้นอาชีพที่สนใจและอาชีพทำสวนผลไม้ และบันทึกความรู้สึกรู้สึกที่มีต่ออาชีพ

ข้อมูลอาชีพ	อาชีพทำสวนผลไม้	อาชีพอื่นที่นักเรียนสนใจ .....
1. ความหมายอาชีพ		
2. ลักษณะงานที่ทำ		
3. สภาพการทำงาน		
4. คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ		
5. รายได้		
6. โอกาสในการมีงานทำ		
7. โอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ		
8. อาชีพที่เกี่ยวข้อง		

เปรียบเทียบโอกาสในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ และ โอกาสในการประกอบอาชีพที่สนใจ

.....

.....

.....

.....

ใบงานกิจกรรมที่ 1

เรื่อง รู้จักอาชีพ

ชื่อ .....สกุล .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับอาชีพเพิ่มเติม โดยใช้ Internet ค้นหาข้อมูลอาชีพที่นักเรียนสนใจมากที่สุด และรองลงมา 3 อาชีพ ระบุคุณสมบัติของบุคคลที่เหมาะสมกับอาชีพ

ลำดับที่	ชื่ออาชีพ	คุณสมบัติผู้ประกอบอาชีพ
		การศึกษา คุณลักษณะ ความสามารถ
		การศึกษา คุณลักษณะ ความสามารถ
		การศึกษา คุณลักษณะ ความสามารถ

ใบงานกิจกรรมที่ 1

เรื่อง การพัฒนาตนเองด้านความรู้ความสามารถในอาชีพ

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ตนเองด้านความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะของตนเองกับคุณสมบัติของบุคคลในอาชีพที่นักเรียนสนใจ และอาชีพทำสวนผลไม้ กำหนดแนวทางการปรับปรุง คุณสมบัติของตนเองตามระยะเวลาที่กำหนด

ชื่ออาชีพ	คุณสมบัติที่ต้องปรับปรุง	วิธีการ	ระยะเวลา

ใบงาน กิจกรรมที่ 1
เรื่อง รู้จักตนเอง
แบบสำรวจบุคลิกภาพ

ชื่อ ..... ชั้น .....

คำชี้แจง ให้ใส่เครื่องหมาย หน้าข้อความที่ตรงกับลักษณะของตนเอง

.....	1	ใฝ่ฝันจะเป็นนักประพันธ์ให้ได้
.....	2	พูดถึงเรื่องซ้กชวณใครๆ ให้กล้อยตามแล้วถนัดนัก
.....	3	ช่วยเก็บเอกสารระเบียบต่าง ๆ
.....	4	มีศิลปะในการจัดตกแต่งห้อง
.....	5	กระตือรือร้นในการดูแลทุกข์สุขของผู้อื่น
.....	6	รักงานทางด้านวิทยาศาสตร์
.....	7	เรื่องการบรรยายให้เพื่อนฟังถึงหน้าที่ของเมืค โลกฮิตชาวท่านถนัดนัก
.....	8	มีความสุขอยู่กับการชมทีวี วิทยู
.....	9	จัดตารางการใช้เวลาแต่ละวัน
.....	10	มีความสุขที่ได้สนทนากับเพื่อน ๆ มากหรือหลายตา
.....	11	มีความสุขที่ได้นั่งพูดคุยกับผู้อื่นเป็นเวลานาน
.....	12	เป็นคนชอบหาเหตุผล
.....	13	มีทักษะในการบรรยายวิธีการเล่นเกมที่ชอบ
.....	14	อยากแสดงละครในบทที่ตนชอบ
.....	15	ถ้าจะให้โฆษณาขายอะไรส่วนมากจะสำเร็จ
.....	16	วางแผนการใช้เวลาเป็นสิ่งที่ทำเป็นนิสัย
.....	17	มีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น

.....	18	นั่งจัดของเล็ก ๆ น้อย ๆ ในบ้านอยู่คนเดียวเป็นประจำ
.....	19	ชอบคิดถึงวัตถุเครื่องมือที่จะใช้ในการทำงาน
.....	20	ยินดีเป็นสมาชิกชุมชนต่าง ๆ
.....	21	มีความสุขอยู่กับการตกแต่งจากละคร
.....	22	เสียงทำอะไรแปลก ๆ ตื่นเต้น ไม่เชิงดี
.....	23	เก่งในการพูดให้ผู้อื่นเชื่อในเรื่องความสามารถของตน
.....	24	ซ่อมเครื่องยนต์ไฟฟ้าเป็นงานโปรดมาก
.....	25	ชอบเรียงอักษรปริศนาต่าง ๆ ให้ได้ใจความสมบูรณ์
.....	26	เรื่องวัดสัดส่วนของห้องละถนัดนัก
.....	27	มีความสุขที่ได้นั่งพิมพ์ดีดคนเดียว
.....	28	มีความสุขอยู่กับการค้นคว้าวิจัย
.....	29	ใครจะพูดอะไรก็ไม่เชื่อของตัวเองดีกว่า
.....	30	ตื่นเต้นที่จะได้พบปะคนแปลกหน้า
.....	31	ไม่กล้าแต่งกายผิดแปลกจากผู้อื่นเมื่อไปงานเลี้ยง
.....	32	มีความสุขกับการเตรียมรายการเครื่องมือวัสดุต่าง ๆ ในการทำงาน แต่ครั้ง
.....	33	สนใจการจัดบ้านตามรสนิยมสมัยใหม่
.....	34	อยากจะสเก็ตภาพที่ประทับใจเอาไว้เป็นที่ระลึก
.....	35	ชอบแกะเครื่องฟ้าออกดูเป็นจีน ๆ
.....	36	สำรวจตรวจสอบทุกอย่างด้วยตนเอง
.....	37	รักผจญภัย
.....	38	สังคมเก่ง

.....	39	ช่างพูด ช่างเจรจา
.....	40	เป็นคนคิดอย่างมีเป้าหมาย
.....	41	เป็นตัวของตัวเอง
.....	42	ชอบซักถามปัญหาทุกแง่ทุกมุม
.....	43	ขยันและกระตือรือร้นในงาน
.....	44	วิเคราะห์ปัญหาอย่างละเอียด
.....	46	มีความคิดคงที่แน่นอน
.....	47	ชอบอยู่กับคนมาก ๆ
.....	48	ชอบหาประสบการณ์แปลกใหม่
.....	49	ริเริ่มสร้างสรรค์
.....	50	แต่งตัวไม่ซ้ำแบบใคร
.....	51	ทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็กได้
.....	52	เป็นห่วงความรู้สึกของคนอื่น
.....	53	ไม่ชอบคุยกับคนแปลกหน้า
.....	54	ชอบงานช่าง

วิธีตรวจคำตอบแบบสำรวจบุคลิกภาพ

1. ข้อที่มีเครื่องหมาย ได้ 1 คะแนน ไม่มีเครื่องหมาย และ 0
2. รวมคะแนนบุคลิกภาพแต่ละแบบ แบบใดได้คะแนนมากที่สุด หมายความว่าท่านมีบุคลิกภาพ ตามคุณลักษณะในแบบนั้น
3. ข้อ 8 26 29 35 40 45 52 53 มีลักษณะบุคลิกภาพแบบจริงจัง มีความเป็นผู้ใหญ่ จริงใจ หนักแน่น ไม่เพื่อสัน อดทน บึกบึน
4. ข้อ 3 9 16 18 19 27 31 32 มีลักษณะบุคลิกภาพแบบยึดมั่น ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ชอบทำตามคำแนะนำของผู้อื่น มีระเบียบ รับผิดชอบ อดทน

5. ข้อ 6 7 12 24 25 28 36 41 42 44 มีลักษณะบุคลิกภาพแบบสอบสวนชอบใช้
ปัญหา ชอบสังเกต ชอบวิเคราะห์ มีหลักเกณฑ์ มีเหตุผล สงสัย ใฝ่รู้ ละเอียดรอบคอบ

6. ข้อ 2 13 15 55 53 37 39 43 47 มีลักษณะบุคลิกภาพแบบเก่งกล้า ชอบเสี่ยง
กล้าคิด กล้าทำชอบวางแผน มีอำนาจเหนือบุคคลอื่น ๆ ทำตามอารมณ์

7. ข้อ 5 10 11 17 20 30 8 46 51 มีลักษณะบุคลิกภาพชอบคบหาสมาคม
ชอบสมาคม ร่าเริง ชอบแสดงออก ช่างพูด ชอบโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นให้คล้อยตาม เชื่อมมั่น
ในตนเอง

8. ข้อ 1 4 14 21 33 34 48 49 50 มีลักษณะบุคลิกภาพแบบมีศิลป์ ชอบทำอะไร
ตามอารมณ์ มีความคิดริเริ่ม รักความเป็นอิสระ มีอารมณ์สุนทรีย์ ชอบคิดคำนึง

บุคลิกภาพกับแนวทางการศึกษาต่อ

บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลด้านต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก
ที่สามารถมองเห็นและสังเกตได้ ซึ่งเป็นตัวชี้หรือกำหนดทิศทางอนาคตของการศึกษาและ
ประกอบอาชีพของบุคคลนั้นๆ ได้อีกด้วย ทั้งนี้เพราะในการศึกษาต่อสาขาวิชาต่างๆ ส่วนใหญ่
ลักษณะของสาขาวิชานั้นๆ จะบ่งบอกลักษณะวิชาชีพ นั้นๆ ไปด้วย นอกจากนี้ลักษณะวิชาการ
หรือวิชาชีพดังกล่าวสามารถกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะศึกษาได้ว่าควรมีบุคลิกภาพอย่างไร
จึงจะศึกษาและประกอบอาชีพในสาขาวิชานั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะของบุคลิกภาพที่มีสัมพันธ์กับการศึกษาต่อ

1. ลักษณะบุคลิกภาพแบบจริงจัง: มีความอดทนเป็นผู้ใหญ่ จริงใจ หนักแน่น
ไม่เพื่อฝัน อดทนบึกบึน

แนวการศึกษาต่อ: ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม

อาชีพ: ช่างเทคนิค ช่างเครื่องยนต์ ช่างสำรวจ กลุ่มอาชีพวิศวกรต่าง ๆ

เกษตรกรรม ป่าไม้

2. ลักษณะบุคลิกภาพแบบยืดหยุ่น: ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ชอบทำตามคำแนะนำของผู้อื่น
มีระเบียบ รับผิดชอบ อดทน

แนวการศึกษาต่อ: บริหารธุรกิจ พาณิชยการ

อาชีพ: เลขานุการ เสมียน พนักงานบัญชี พนักงานธุรการ

3. ลักษณะบุคลิกภาพแบบสอบสวน: ชอบใช้ปัญหา ชอบสังเกต ชอบวิเคราะห์
มีหลักเกณฑ์

เหตุผล สงสัย ใฝ่รู้ ละเอียด รอบคอบ

แนวการศึกษาต่อ: วิทยาศาสตร์ แพทย์ คณิตศาสตร์

อาชีพ: นักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ นักชีววิทยา นักฟิสิกส์ นักเศรษฐศาสตร์

4. ลักษณะบุคลิกภาพแบบเก่งกล้าชอบเสียง: กล้าคิด กล้าทำ ชอบวางแผน มีอำนาจ
เหนือบุคคลอื่นทำตามอารมณ์

แนวการศึกษา: บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร รัฐศาสตร์

อาชีพ: นักธุรกิจ นักเศรษฐศาสตร์ นายธนาคาร นักการเมือง นักวิจัยตลาด

5. ลักษณะบุคลิกภาพแบบชอบคบหาสมาคม: ชอบสมาคม ร่าเริง ชอบแสดงออก
ช่างพูด ชอบโน้มน้าว

จิตใจผู้อื่นให้คล้อยตาม เชื่อมมั่นในตนเอง

แนวการศึกษา: นักสังคมสงเคราะห์ รัฐศาสตร์ พยาบาล ศึกษาศาสตร์ คุรุศาสตร์

นักจิตวิทยา

อาชีพ: นักสังคมสงเคราะห์ ครูแนะแนว นักจิตวิทยา พยาบาล

6. ลักษณะบุคลิกภาพแบบมีศิลป์: ชอบทำอะไรตามอารมณ์ มีความคิดริเริ่ม
รักความเป็นอิสระ

มีอารมณ์สุนทรีย์ ชอบคิดคำนึง

แนวการศึกษา: ศิลปกรรมศาสตร์ จิตกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางค์

อาชีพ: จิตรกร มัณฑนากร ช่างภาพ นักข่าว ประชาสัมพันธ์ นักแสดง

นักดนตรี นักข่าวนักแต่งเพลง นักหนังสือพิมพ์

ที่มา: <http://www.guidance.obec.go.th/wp-content/uploads/2013/04/question-picture.jpg>

ใบความรู้ที่ 1

เรื่อง การประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว

ความหมายและความสำคัญ

การประกอบอาชีพเป็นที่มาของรายได้ เพื่อนำไปใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ความรู้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ เพื่อให้มีรายได้มาซื้อปัจจัยสี่และสิ่งของอื่น ๆ ในการดำรงชีวิตและสร้างมาตรฐานที่ดีให้แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม อาชีพมีอยู่มากมายควรพิจารณาเลือกประกอบอาชีพที่มีความถนัดและความสนใจ สุจริต มีความมั่นคงในชีวิตและมีรายได้เพียงพอความจำเป็นของการประกอบอาชีพมีดังนี้

1. **เพื่อตนเอง** เป็นการประกอบอาชีพเพื่อให้ได้เงินหรือรายได้มาใช้จ่ายใช้สอยสำหรับการดำเนินชีวิต และตอบสนองความต้องการของตนเอง เช่น ซื้อเครื่องซักผ้า เครื่องตัดหญ้า รถยนต์ ฯลฯ ซื้อสิ่งสร้างความบันเทิงและการพักผ่อน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ ตลอดจนซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย เช่น เครื่องประดับราคาแพง น้ำหอม เครื่องสำอาง เป็นต้น

2. **เพื่อครอบครัว** ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด สมาชิกของครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ซึ่งมีภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน เช่น พ่อแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูลูกและให้การศึกษา เพื่อประกอบอาชีพในอนาคต ลูกมีหน้าที่ศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษาแล้วแสวงหาอาชีพ เพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูตนเอง พ่อแม่ และทุกคนในครอบครัว ให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3. **เพื่อชุมชน** ครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคม หากสมาชิกแต่ละครอบครัวประกอบอาชีพที่สุจริตถูกต้องตามกฎหมาย และมีอาชีพที่มั่นคง รายได้ดี และมีโอกาสก้าวหน้าภายในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจของชุมชนเจริญรุ่งเรืองสามารถพึ่งพาตนเองได้

4. **เพื่อประเทศชาติ** เมื่อประชาชนในชาติมีการประกอบอาชีพ มีรายได้มาเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ทำให้อัตราการว่างงานลดน้อยลง ย่อมเป็นการแก้ไขปัญหาสังคมให้กับรัฐบาล สภาพสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดี มีการใช้ทรัพยากรภายในชุมชน รายได้เกิดการหมุนเวียน ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก้าวหน้า ผลจากการที่ประชาชนประกอบอาชีพมีงานทำ มีรายได้ ชุมชนมีความเข้มแข็งและชำระภาษีให้แก่รัฐ เพื่อรัฐจะได้นำไปพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างถนน สะพาน เขื่อน โรงไฟฟ้า เป็นต้น การประกอบอาชีพของประชาชน ในชุมชนและในประเทศ จึงเป็นการช่วยพัฒนาประเทศชาติได้อีกทางหนึ่ง

อาชีพ หมายถึง งานที่ทำเป็นประจำ เพื่อเลี้ยงชีพ เช่น พนักงานขาย ผู้สอน ช่างฝีมือ
มัคคุเทศก์ นักการเงิน นักคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

งานอาชีพ หมายถึง งานประกอบอาชีพที่สุจริต ซึ่งจะต้องมีความรู้ ความสามารถ
 ทักษะ ความถนัด และความสนใจในงานอาชีพนั้น

อาชีพเป็นตัวบ่งชี้สถานภาพของบุคคล และอาชีพจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับการศึกษา
 เป็นพื้นฐานสำคัญ และ แสดงถึง ความหมาย 2 ประการ คือ

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ คือ ผลตอบแทน หรือ รายได้
2. สถานภาพทางสังคม คือ ยศ ตำแหน่ง และอำนาจ

การจัดการ เป็นเทคนิคการทำงานให้สำเร็จ โดยอาศัยผู้อื่นในการจัดการ เป็นการรวบรวมผสมผสาน
 ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์

ประเภทและลักษณะของอาชีพ

การแบ่งประเภทของอาชีพ สามารถแบ่งตามลักษณะ ได้เป็น 2 ลักษณะ คือแบ่งตาม
 เนื้อหาวิชา ของอาชีพและแบ่งตามลักษณะของการประกอบอาชีพ

1. การแบ่งอาชีพตามเนื้อหาวิชาของอาชีพ สามารถจัดกลุ่มอาชีพตามเนื้อหา
 ได้ 6 ประเภท ดังนี้

1.1 อาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพเกี่ยวเนื่องกับการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้า
 และบริการทางด้านการเกษตรซึ่งผลผลิตจะใช้ในการบริโภคเป็นส่วนใหญ่และยังใช้เป็นวัตถุดิบ
 ในการผลิตทางอุตสาหกรรมอีกด้วย ได้แก่การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

1.2 อาชีพอุตสาหกรรม เป็นการผลิตสินค้าอันเนื่องมาจากการนำเอาวัสดุ หรือสินค้า
 บางชนิดมาแปรสภาพให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้งานมากขึ้นกระบวนการประกอบการอุตสาหกรรม
 ประกอบด้วยในขั้นตอนขบวนการผลิตมีปัจจัยมากมายนับแต่แรงงาน เครื่องจักร เครื่องมือ
 เครื่องใช้ เงินทุน ที่ดินอาคาร รวมทั้งการบริหารจัดการการประกอบอาชีพอุตสาหกรรม ได้แก่
 อุตสาหกรรมในครัวเรือน อุตสาหกรรมขนาดย่อม อุตสาหกรรมขนาดกลาง อุตสาหกรรม
 ขนาดใหญ่

1.3 อาชีพพาณิชยกรรมและบริการอาชีพพาณิชยกรรม เป็นการประกอบอาชีพที่เป็น
 การแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้ากับเงิน ส่วนใหญ่จะมีลักษณะซื้อมา ขายไป ผู้ประกอบอาชีพ
 ทางพาณิชยกรรม จึงจัดเป็นคนกลาง ทำหน้าที่ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตหรือบริการต่าง ๆ การบริการ
 อาจเป็นสินค้าที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ การบริการที่มีตัวตน ได้แก่การบริการขนส่ง บริการ
 ทางการเงิน ส่วนบริการไม่มีตัวตน ได้แก่ บริการท่องเที่ยว บริการรักษาพยาบาล เป็นต้น

1.4 อาชีพหัตถกรรม ได้แก่อาชีพที่เกี่ยวกับอาหาร ขนม ตัดเย็บ การเสริมสวย คัดผม เป็นต้น

1.5 อาชีพหัตถกรรม การประกอบอาชีพหัตถกรรมได้แก่อาชีพที่เกี่ยวกับงานช่าง โดยการใช้มือในการผลิตชิ้นงานเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่อาชีพ จักสาน แกะสลัก ทอผ้าด้วยงาน ทอ絲 เป็นต้น

1.6 อาชีพศิลปกรรม การประกอบอาชีพศิลปกรรม ได้แก่อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ เช่น การวาดภาพ การปั้น การดนตรี ละคร การโฆษณา ถ่ายภาพ เป็นต้น

2. การแบ่งอาชีพตามลักษณะของการประกอบอาชีพลักษณะของการประกอบอาชีพ เป็น 2 ลักษณะ คืออาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง

2.1 อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพทุกประเภทที่มีผู้ประกอบการดำเนินการด้วยตนเอง แต่เพียงผู้เดียวหรือเป็นกลุ่ม อาชีพอิสระที่ไม่ต้องใช้คนจำนวนมาก แต่ถ้าหากมีความจำเป็นอาจมีการจ้างคนอื่นมาช่วยงานก็ได้เจ้าของกิจการเป็นผู้ลงทุน และจำหน่ายเอง คิดและตัดสินใจด้วยตนเองทุกเรื่องในการบริหาร การจัดการไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ การประกอบอาชีพอิสระ เช่นการขายอาหาร การขายของชำ ซ่อมรถจักรยานยนต์ ฯลฯ ในการประกอบอาชีพอิสระ ผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหาร การจัดการ เช่นการตลาด ทำเลที่ตั้ง เงินทุน การตรวจสอบที่เกิดขึ้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมองเห็นภาพการดำเนินงานของตนเองได้ทะลุปรุโปร่ง

2.2 อาชีพรับจ้าง ที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ โดยตัวเองเป็นผู้รับจ้างให้และได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้างหรือเงินเดือน อาชีพรับจ้างประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย ซึ่งตกลงว่าจ้างกัน บุคคลฝ่ายแรกเรียกว่า “นายจ้าง” หรือผู้ว่าจ้างบุคคลฝ่ายหลังเรียกว่า “ลูกจ้าง” หรือผู้รับจ้าง มีค่าตอบแทนผู้ที่ว่าจ้างจะต้องจ่ายให้แก่ผู้รับจ้างให้แก่ผู้รับจ้างเรียกว่า “ค่าจ้าง” โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นการรับจ้างทำงานในสถานประกอบการหรือโรงงาน เป็นการรับจ้างในลักษณะขายแรงงาน โดยรับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน หรือค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน หรือค่าตอบแทนที่ตามชิ้นงานที่ทำได้

อาชีพต่าง ๆ มีมากมายหลากหลายอาชีพซึ่งบุคคลสามารถเลือกประกอบอาชีพได้ตามความถนัด ความต้องการ ความชอบและความสนใจ ไม่ว่าจะเป็อาชีพใด จะเป็อาชีพอิสระหรืออาชีพรับจ้าง หากเป็อาชีพที่สุจริตยอมทำให้เกิดรายได้มาสู่ตนเองและครอบครัว ถ้าบุคคลผู้นั้นมีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน ตลอดจนมีความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ จะทำให้เห็นโอกาสในการเข้าสู่อาชีพและพัฒนาอาชีพใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ

การประกอบอาชีพของคนไทย

การทำมาหากินของคนไทยสมัยก่อน คือ การทำไร่ ทำนา ทอผ้า ทำเครื่องจักสานไว้ใช้ที่เหลือก็จะจำหน่ายในชุมชน คนไทยบางกลุ่มจะเป็นข้าราชการเมื่อบริษัทต่างชาติมาลงทุนในประเทศไทย ทำให้มีการจ้างงาน และมีอาชีพให้คนไทยเลือกทำมากขึ้น ลักษณะอาชีพของคนไทยจึงมีดังนี้

1. งานเกษตรกรรม เช่น ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การประมง
2. งานอุตสาหกรรม เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับความถนัดด้านช่างสาขาต่าง ๆ และเครื่องจักรเพื่อผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ
3. งานธุรกิจ เป็นงานด้านการค้าขาย การทำบัญชี การจัดการธุรกิจ การติดต่อสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ
4. งานคหกรรม เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหาร เย็บปักถักร้อย ตกแต่งบ้าน
5. งานศิลปกรรม เป็นงานที่มีความละเอียดอ่อน ความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปกรรมของไทย เช่น งานหัตถกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานอาชีพ

1. **ความต้องการมุ่งความสำเร็จ** ในการทำงานเมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วและมองเห็นโอกาสแห่งความเป็นไปได้ จะต้องมุ่งมั่นใช้กำลังกาย กำลังความคิด สติปัญญาและความสามารถทั้งหมด พร้อมทั้งทุ่มเทเวลาให้กับงานโดยไม่คำนึงถึงความยากลำบาก เพื่อให้งานบรรลุความสำเร็จที่มุ่งหวังไว้ จะต้องเรียนรู้ถึงความผิดพลาดที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขให้เกิดความสำเร็จ พอใจ ภูมิใจในงานออกมาดี

2. **มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity thinking)** การจะเป็นผู้สำเร็จในงานอาชีพได้ จะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่พอใจในการทำสิ่งซ้ำๆเหมือนเดิมตลอดเวลา แต่เป็นผู้ที่ชอบนำประสบการณ์ที่ผ่านมาประยุกต์ สร้างสรรค์ หาวิธีใหม่ที่ดีกว่าเดิม สามารถหาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ ปรับปรุงกระบวนการดำเนินการอยู่ตลอดเวลา กล้าที่จะผลิตสินค้าที่แตกต่างจากเดิม กล้าใช้วิธีขายที่ไม่เหมือนใคร กล้าประดิษฐ์ กล้าคิดค้นสิ่งใหม่ที่แปลกใหม่เข้าสู่ตลาด สามารถคิดค้นประดิษฐ์เครื่องจักรเครื่องมืออุปกรณ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการผลิต สามารถนำเทคโนโลยี

ใหม่ ๆ มาใช้ รวมทั้งแสวงหาวัตถุดิบใหม่ๆมาทดแทนของเดิม รู้จักปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน นำระบบการจัดการสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพมาใช้เพื่อลดต้นทุน ความคิดสร้างสรรค์เหล่านี้ อาจเกิดขึ้นด้วยตัวเอง หรือเอาแนวคิดมาจากนักประดิษฐ์ นักวิจัยหรือผู้เชี่ยวชาญก็ได้

3. รู้จักผูกพันต่อเป้าหมาย (Addicted to Goals) เมื่อตั้งเป้าหมาย ผู้ประกอบการจะต้องทุ่มเททุกอย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป้าหมายทุกเป้าหมายล้วนจะต้องเอาชนะทั้งสิ้น มีความคิดผูกพันที่จะเอาชนะ จนสามารถวางแผนกลยุทธ์ไว้ล่วงหน้า มีการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ขัดขวาง ในการไปสู่เป้าหมาย เตรียมป้องกันที่จะเอาชนะอุปสรรค ที่คาดว่าจะทำให้เกิดความล้มเหลวและหาหนทางแก้ไขเมื่อประสบความเหลว และในขณะเดียวกันการมองโลกในแง่ดีมีความหวังมุ่งมั่นต่อไป เป้าหมายของความสำเร็วจะมองเห็นในอนาคต

4. มีความสามารถในการบริหารงานและมีความเป็นผู้นำที่ดี (Management and leadership capability) มีลักษณะการเป็นผู้นำ รู้จักหลักการบริหารจัดการที่ดี จะต้องรับบทบาทเป็นผู้นำที่ลงมือทำทุกอย่างด้วยตนเอง ต้องทำงานหนักเพื่อบรรลุความสำเร็จ เอาใจใส่ผู้ร่วมงาน วางแผนทางการทำงาน ให้คำแนะนำและให้ผู้ร่วมงานรับคำด้วยความเต็มใจในการปฏิบัติงานเป็นผู้กำกับดูแลอย่างใกล้ชิดและเป็นกันเองจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี ลูกน้องก็จะมีลักษณะเปลี่ยนแปลงและเชื่อมั่นได้มากขึ้นไว้วางใจได้ สามารถที่จะแบ่งความรับผิดชอบให้ลูกน้องได้มากขึ้น จนสามารถปล่อยให้ดำเนินการเองได้ ส่วนตนจะได้มีเวลาใช้ความคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขยายกิจการหรือลงทุนใหม่ ดำเนินกิจการให้ลักษณะมีอาชีพมากกว่าเป็นธุรกิจเครือข่าย

5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Be Self Confident) ผู้ที่จะประสบความสำเร็จมักจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีความเป็นอิสระและรู้จักพึ่งตนเอง มีความมั่นใจ มีความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว มีลักษณะเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นที่จะเอาชนะสิ่งแวดลอมที่น่ากลัว มีความทะเยอทะยาน และไม่ประเมินความสามารถของตนเองสูงเกินไปหรือเชื่อมั่นตนเองมากเกินไป

6. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (Visionary) เป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างแม่นยำ และรู้จักเตรียมพร้อมรับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

7. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำเป็นอย่างดี เป็นผู้นำในการทำสิ่งต่าง ๆ มักจะมีความริเริ่มแล้วลงมือทำด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นทำ และจะดูแลจนงานสำเร็จตามเป้าหมาย โดยจะรับผิดชอบผลการตัดสินใจ ไม่ว่าจะผลจะออกมาดีหรือไม่ มีความเชื่อว่าความสำเร็จเกิดจากความเอาใจใส่ ความพยายาม ความรับผิดชอบ มิใช่เกิดจากโชคช่วย

8. มีความกระตือรือร้นและไม่หยุดนิ่ง (Enthusiastic) มีการทำงานที่เต็มไปด้วยพลัง มีชีวิตชีวา มีความกระตือรือร้น ทำงานทุกอย่างโดยไม่หวั่นไหว ทำงานหนักมากกว่าคนทั่วไป

9. ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม (Take new knowledge) ถึงแม้ว่าจะมีความเชี่ยวชาญในการทำงาน แต่ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอ ควรที่จะหาความรู้เพิ่มเติม โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางการตลาด เศรษฐศาสตร์ การเมือง กฎหมายทั้งในและต่างประเทศ ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ การหาความรู้เพิ่มเติมสามารถหาได้จากการสัมมนา ฝึกอบรมอ่านหนังสือ หรือปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

10. กล้าตัดสินใจและมีความมานะพยายาม (Can make decision and be attempt) มีความกล้าตัดสินใจมีความหนักแน่นไม่หวั่นไหวเชื่อมั่นในตนเองกับงานที่ทำ มีจิตใจของนักสู้ ถึงแม้งานจะหนักก็ทุ่มเทสุดความสามารถ ไม่กลัวงานหนัก เห็นงานหนักเป็นงานท้าทายในการใช้ความรู้ สติปัญญา และความสามารถในการทำงาน ความมานะและความพยายามเป็นการทุ่มเทชีวิตจิตใจในการทำงาน แข่งขันกับตนเองและแข่งขันกับเวลา ขวนขวายหาหนทางแก้ปัญหาและอุปสรรคจนประสบความสำเร็จ

11. สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม (Adaptable) ต้องรู้จักการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมมากกว่าปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามยถากรรม หรือขึ้นอยู่กับโชคหรือดวง

12. รู้จักประเมินตนเอง (Self Assessment) การรู้จักประเมินตนเองไม่ทำสิ่งเกินตัวในการทำธุรกิจควรจะเริ่มจากธุรกิจเล็กๆก่อน และเมื่อกิจการเจริญค่อยเพิ่มทุนและขยายธุรกิจออกไป จึงจะประสบความสำเร็จ

13. ประหยัด (Safe for future) การดำเนินงานในระยะสั้นจะยังไม่ทันเห็นผล ผู้ประกอบการจะต้องรู้จักประหยัดและอดออม ต้องรู้จักห้ามใจที่จะหาความสุข ความสบายในช่วงที่ธุรกิจอยู่ในช่วงตั้งตัว และต้องดำเนินธุรกิจต่อไปในระยะเวลายาวนานจนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย

14. มีความซื่อสัตย์ (Loyalty) ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและหุ้นส่วน ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับธนาคารด้วยการเป็นลูกหนี้ที่ดี เป็นนายที่ดีของลูกน้อง และต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและครอบครัว

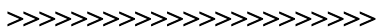

ที่มา : <http://www.sueheera.weebly.com/>

<http://www.guidance.obec.go.th/>

ใบความรู้กิจกรรมที่ 1

เรื่อง การจัดการเกี่ยวกับอาชีพที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว

ความหมายและความสำคัญ

การจัดการ เป็นเทคนิคการทำงานให้สำเร็จ โดยอาศัยผู้อื่น

การจัดการ เป็นการรวบรวมผสมผสานทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

อาชีพ หมายถึง งานที่ทำเป็นประจำ เพื่อเลี้ยงชีพ เช่น พนักงานขาย ผู้สอน ช่างฝีมือ มัคคุเทศก์ นักการเงิน นักคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

งานอาชีพ หมายถึง งานประกอบอาชีพที่สุจริต ซึ่งจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะความถนัด และความสนใจในงานอาชีพนั้น

อาชีพเป็นตัวบ่งชี้สถานภาพของบุคคล และอาชีพจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับการศึกษา เป็นพื้นฐานสำคัญ และ แสดงถึง ความหมาย 2 ประการ คือ

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ คือ ผลตอบแทน หรือ รายได้
2. สถานภาพทางสังคม คือ ยศ ตำแหน่ง และอำนาจ

ความพร้อมของตนเอง ดูได้จากด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านความรู้ ความสามารถ และความถนัด
2. ด้านความชอบและความต้องการ
3. ด้านนิสัย คุณลักษณะของผู้ประกอบการในแต่ละอาชีพ ซึ่งย่อมมีความแตกต่างกัน

หน้าที่และความรับผิดชอบในอาชีพ

หน้าที่และความรับผิดชอบในอาชีพ หมายถึง สิ่งที่ผู้ประกอบการอาชีพทุกคนต้องกระทำให้สำเร็จถูกต้องและเหมาะสมกับอาชีพนั้น ซึ่งแต่ละอาชีพจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกันไป

การทำงานร่วมกันในครอบครัว

การทำงานร่วมกันในครอบครัวสมาชิกทุกคน จะต้องมีสัมพันธภาพที่ดีรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีน้ำใจ และรู้จักช่วยเหลือกัน

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ได้แก่ การทำกิจกรรมร่วมกัน พุดจากันด้วย ถ้อยคำที่ดีสุภาพ การสร้างเงื่อนใจหรือข้อตกลง ในการอยู่ร่วมกัน การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กัน มีความประนีประนอม และมีความเสมอภาค ไม่ลำเอียง

ใบความรู้กิจกรรมที่ 1

เรื่อง คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

1. **กล้าเสี่ยง** อาชีพอิสระเป็นการประกอบธุรกิจส่วนตัวจึงต้องมีการลงทุน ซึ่งการลงทุนย่อมมีความเสี่ยง ดังนั้นก่อนที่จะตกลงใจประกอบอาชีพจึงต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดเสียก่อน

2. **ความคิดสร้างสรรค์** การประกอบอาชีพอิสระ ผู้ประกอบอาชีพเป็นนายของตนเอง ดังนั้นในการปรับปรุงสินค้าหรือบริการสามารถทำได้อย่างมีอิสระ เพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรในการดำเนินธุรกิจ

3. **ความเชื่อมั่นในตนเอง** ผู้ประกอบอาชีพอิสระจะต้องมีความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจการของตนเองให้อยู่รอดและฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

4. **ความอดทน** การดำเนินธุรกิจมีกำไรและขาดทุน โดยเฉพาะช่วงเริ่มต้นอาจประสบปัญหาและอุปสรรค ผู้ประกอบการจึงต้องพร้อมที่จะยอมรับข้อผิดพลาดและนำมาแก้ไขด้วยความอดทนไม่ท้อถอย

5. **มีวินัยในตนเอง** การประสบความสำเร็จในอาชีพซึ่งเราเป็นเจ้าของกิจการเอง จำเป็นต้องมีวินัย มีกฎระเบียบ การทำงานสม่ำเสมอ มิเช่นนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จ

6. **มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ** ไม่ว่างานนั้นจะเป็นงานที่มีเกียรติหรือไม่ ผู้ประกอบอาชีพอิสระจะต้องรักในงานที่ทำและให้เกียรติกับงานเสมอ

7. **มีความรอบรู้** การประกอบอาชีพอิสระต้องรับรู้ว่าข่าวสารอยู่เสมอ เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ประโยชน์ของการรับรู้ว่าข่าวสารจะทำให้สามารถปรับปรุงธุรกิจของตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ ผลที่ได้คือกำไรนั่นเอง

8. **มีมนุษยสัมพันธ์** การประกอบอาชีพอิสระจะต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีเพื่อประโยชน์ในธุรกิจของตนเองไม่ว่าจะเป็นลูกค้า บุคคลรอบข้างหรือคู่แข่งก็ตาม เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีจะทำให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงานอย่างยิ่ง

9. **มีความซื่อสัตย์** ผู้ประกอบอาชีพอิสระจะต้องมีความซื่อสัตย์และจริงจังต่อลูกค้าการบริการลูกค้าให้เกิดความประทับใจในการขายสินค้าหรือบริการและกลับมาใช้บริการอีกเป็นหัวใจสูงสุดเพื่อผลประโยชน์ต่อธุรกิจและต่อตนเองในที่สุด

10. **มีความรู้พื้นฐาน** ในการเริ่มทำธุรกิจ เราควรได้รู้จักสิ่งที่ทำอย่างน้อยให้รู้ว่าทำอะไร ชื่อว่าติดลบจากไหน ตลาดอยู่แหล่งใด และหากต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติม จะหาได้จากที่ไหน

11. **มีการพัฒนาตนเอง** ให้มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการประกอบอาชีพอิสระ นอกจากมีความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพอิสระแล้ว ยังต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการประกอบอาชีพนั้นๆ เช่น หากเป็นช่างเสริมสวยก็ต้องพัฒนาตนเองให้ดูสวยงาม เมื่อลูกค้าเห็นจะได้ดูน่าเชื่อถือหรือหากเลือกที่จะขายอาหาร ผู้ขายก็ควรแต่งกายให้ดูสะอาด ไม่สูบบุหรี่ขณะทำอาหาร เป็นต้น
ที่มา: <http://www.guidance.obec.go.th>

ใบความรู้กิจกรรมที่ 1

เรื่อง การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

การทำสวนผลไม้เป็นการเกษตรสาขาหนึ่งทางด้านพืชสวน เป็นการปลูกไม้ผล คือ ต้นไม้ที่ออกดอกออกผล เรียกว่า “ลูกไม้” หรือ “ผลไม้” เช่น กล้วย มะละกอ มะพร้าว มังคุด เงาะทุเรียน มะม่วง เป็นต้น ไม้ผลต่าง ๆ เหล่านี้เรานำมาปลูกกันเป็นสวน เรียกว่า "สวนผลไม้" ผู้ปลูกเป็นเจ้าของสวนหรือ "ชาวสวน ผลไม้" นอกจากรับประทานผลสดแล้วยังใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีก เช่น ผลไม้แห้ง ไม้อัดกระป๋อง ไม้แช่อิ่ม ไม้กวน เป็นต้น

การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ หมายถึง การปลูกไม้ผล ได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง เพื่อให้มีรายได้เพียงพอ สำหรับซื้อหาปัจจัยสี่และสิ่งของอื่น ๆ ในการดำรงชีวิตและสร้างมาตรฐานที่ดีให้แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม ให้มีความประมัตนคง

ประเภทของไม้ผล แบ่งเป็น

ไม้ผลเมืองหนาว หมายถึง พืชที่สามารถเจริญเติบโตได้โดยอาศัยความเย็นของอากาศ เช่น ท้อ พลับ สตอเบอร์รี่ ลำไย เป็นต้น

ไม้ผลกึ่งเมืองร้อน เป็นผลไม้ที่ปลูกมากในประเทศไทย เพราะประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนของโลก เช่น มะพร้าว มะม่วง ทุเรียน เงาะ ลำไย มังคุด ขนุน มะละกอ เป็นต้น

ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการทำสวนผลไม้ คือ พันธุ์ไม้ผลที่ใช้ปลูก โดยทั่วไปพันธุ์พืชที่ดีคือ พันธุ์ที่ให้ผลตอบแทนมากที่สุด เป็นพันธุ์ที่มีการเจริญเติบโตได้ดี ให้ผลผลิตสูงสม่ำเสมอและสามารถผลิตได้ในต้นทุนที่ต่ำ ผลผลิตมีคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาดผลไม้สด และ (หรือ) ของโรงงานอุตสาหกรรม ทนต่อการขนส่ง และเก็บรักษาได้นาน สามารถขนส่งสู่ตลาดด้วยต้นทุนต่ำ และตลาดต้องการในระยะยาว เป็นพันธุ์เบา หรือให้ผลนอกฤดูได้ ขยายพันธุ์ง่ายด้วยต้นทุนที่ไม่แพง และต้านทานโรคและแมลง ไม้ผลที่ปลูกในแต่ละท้องถิ่นมักจะทำให้ผลที่มีรสชาติไม่เหมือนกัน ท้องที่บางแห่งจะขึ้นชื่อในเรื่องผลไม้บางอย่าง ท้องที่ต่างๆ ย่อมจะเหมาะสำหรับปลูกไม้ผลแตกต่างกันไป ทุเรียน เงาะ มังคุด และลำไยชอบความชุ่มชื้น จึงปลูกได้ดีในที่ซึ่งมีฝนตกชุก ดังเช่น จังหวัดทางภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ภาคตะวันออกนับว่ามีชื่อเสียงในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เนื่องจากมีภูมิอากาศที่เหมาะสม

ที่มา: หนังสือสารานุกรมสำหรับเยาวชนไทย เล่มที่ 5 เรื่องไม้ผล

ใบความรู้กิจกรรมที่ 1

เรื่อง ทูเรียน

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Durio zibethenus* Linn

ชื่อสามัญ : *Durion, Civet-cat tree*

ทูเรียน (Durion)

เป็นผลไม้ที่มีชื่อเสียงมากในแถบประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจาก มีเนื้อสีเหลืองอร่าม เนื้อกรอบหนา ให้รสหวานมัน และมีกลิ่นหอมแรง จนได้ฉายาว่า ราชาแห่งผลไม้ ซึ่งมีหลากหลายพันธุ์ให้เลือกรับประทาน ปัจจุบันราคาจำหน่ายกิโลกรัมละประมาณ 50-140 บาท แต่หากเป็นทูเรียนที่หายาก และมีรสอร่อยมาก เช่น พันธุ์ก้านยาว จะมีราคาสูงมากถึงลูกละเป็นหลักพันบาทหรือสูงกว่า

ประวัติทูเรียน

ถิ่นกำเนิดของทูเรียนนั้น คั้งเดิมเชื่อกันว่าอยู่ในแถบเมืองตะวาย เมืองมะริด และเมืองตะนาวศรีของประเทศพม่า ซึ่งเป็นทูเรียนป่า และแพร่เข้ามาในประเทศไทยใน 2 ทาง คือ

1. เข้ามาในปีพ.ศ. 2330 พร้อมกับทัพพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกหลังจากยกทัพกลับจากการไปตีเมืองตะวาย, มะริด และตะนาวศรี ที่ตีไม่สำเร็จ โดยปิดล้อมเมืองนาน 2-3 เดือน ซึ่งขณะปิดล้อมเมืองเป็นช่วงอาหารขาดแคลน ทหารกองจึงเข้าหาอาหาร และได้นำเมล็ดทูเรียนติดตัวกลับมาด้วย

2. ทูเรียนจากเมืองตะวาย, มะริด และตะนาวศรี ได้แพร่เข้ามาทางแหลมมาลายูในทางเรือ ที่ขณะนั้นมีการติดต่อค้าขายกับเมืองของพม่าทูเรียนมีการแพร่เข้ามาในแถบภาคกลางในสมัยปลายอยุธยาจนถึงช่วงต้นสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีหลักฐานปรากฏในหนังสือพฤษยา และสัตวภิธานของพระยาศรีสุนทรโวหารที่กล่าวถึงพันธุ์ทูเรียนไว้ 68 พันธุ์

พระยาแพทยพงศาวตฺยราชบัณฑิต (สุน สุนทรเวช) ได้อธิบายถึงประวัติทูเรียนในหนังสือพิมพ์กสิกร ปี พ.ศ. 2492 ว่า การแพร่กระจายทูเรียนเข้ามาในกรุงเทพมหานครหรือภาค

กลางเริ่มมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณปี พ.ศ. 2318 และชาวบ้านเริ่มทำสวนทุเรียนครั้งแรกในตำบล บางกร่าง บริเวณแถวคลองบางกอกน้อย ในช่วงปี พ.ศ. 2397 โดยในช่วงแรกนิยมปลูกด้วยเมล็ด แต่ต่อมานิยมปลูกด้วยกิ่งตอน ซึ่งมี 3 พันธุ์ที่นิยม คือพันธุ์อู่บาตร พันธุ์ทองสุขและพันธุ์การะเกด

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ลำต้น

ทุเรียนเป็นไม้ขนาดกลางถึงใหญ่ มีลำต้นสูง 20-40 เมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 50-120 เซนติเมตร มีอายุได้นานกว่า 80-100 ปี หรือมากกว่า เปลือกลำต้นมีสีเทาแก่ เปลือกแข็งเป็นสะเก็ด และแตกเป็นทางยาว ลำต้นมีเนื้อไม้ค่อนข้างอ่อน ไม่นิยมนำมาแปรรูป แต่อาจใช้สับเป็นไม้เพาะเห็ดหรือใช้ทำปุ๋ยได้ กิ่งแขนงมีลักษณะกลม และเล็ก กิ่งอ่อนมีสีน้ำตาลเทาหรือสีทองแดง

ทรงพุ่มทุเรียน มี 3 แบบ ได้แก่

- ทรงพุ่มสี่เหลี่ยม ได้แก่ พันธุ์ก้านยาว
- ทรงพุ่มรูปกรวยคว่ำ ฐานกว้าง ได้แก่ พันธุ์ชะนี
- ทรงพุ่มรูปกรวยคว่ำ ฐานแคบ ได้แก่ พันธุ์กบต่าง ๆ

ใบ

ใบทุเรียนเป็นใบเลี้ยงคู่ เกิดสลับกันตรงกันข้ามบนกิ่ง ใบมีลักษณะหนา และแข็ง กว้างประมาณ 2-3 นิ้ว ยาวประมาณ 6-8 นิ้ว ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ไม่มีหูใบ แผ่นใบด้านบนมีสีเขียวเข้ม และเป็นมัน ส่วนด้านล่างของใบมีสีน้ำตาล และมีขนปกคลุม เส้นกลางใบ และก้านใบมีสีน้ำตาล ก้านใบมีสองตอน ครึ่งตอนแรกจากฐานใบมีขนาดใหญ่ และครึ่งตอนหลังจนถึงกิ่งมีขนาดเล็กถึงกลาง ใบอ่อนมีลักษณะพับที่เส้นกลางใบเข้าหากัน

ดอก

ดอกทุเรียนมีลักษณะเป็นช่อ และเป็นดอกสมบูรณ์เพศ แทงออกตามตาของกิ่งที่แยกออกจากลำต้น ดอกระยะแรกมีลักษณะเป็นตุ่มเล็กๆสีน้ำตาลเข้ม แล้วค่อยเจริญเป็นดอกตูม ดอกจะประกอบด้วยกลีบเลี้ยง กลีบรองดอก และกลีบดอก ด้านในดอกมีเกสรตัวผู้ และเกสรตัวเมีย ดอกแต่ละช่อมีดอก 5-30 ดอก

- กลีบเลี้ยง เป็นกลีบชั้นนอกสุดของดอกทุเรียน มีสีน้ำตาลอมเขียว โดยขณะดอกอ่อนหรือดอกตูม กลีบเลี้ยงนี้จะหุ้มดอกไว้หมด เมื่อดอกบานออก กลีบเลี้ยงจะแยกเป็นแฉก 2-3 แฉก

- กลีบรอง เป็นกลีบชั้นกลาง มีสีขาว ชาวบ้านเรียกว่า หม้อตาล เพราะมีลักษณะคล้ายคลึงกับหม้อตาลโตนด บริเวณฐานมีลักษณะเป็นกระเปาะโปร่ง เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2.5 ซม. ซึ่งเป็นบริเวณที่เก็บน้ำหวานของดอก กลีบจะมีสีขาวอมน้ำตาลหรือเป็นสีเหลือง

- กลีบดอก มีลักษณะมน สีขาวนวล เรียงซ้อนกันเล็กน้อย กลีบดอกจะมีประมาณ 4-5 กลีบ

ผลและเมล็ด

ผลทุเรียนจัดเป็นผลเดี่ยว ผลมีหลายแบบ อาทิ กลม กลมรี ก้นป้าน ผลมีเปลือกหนาและเป็นหนามรูปปิรามิด ผลมีลักษณะเป็นร่องเหลี่ยม เรียกว่า “พู” ด้านในประกอบด้วยเมล็ดและเนื้อหุ้มเมล็ดที่มีสีต่าง ๆ ตั้งแต่สีขาวเหลือง เหลืองอ่อนจนถึงสีจําปา แต่ละพูมี 1-3 เมล็ด ส่วนเมล็ดมีรูปร่างคล้ายรูปหัวใจ ขนาดเมล็ดใหญ่ มีสีต่าง ๆ ตามพันธุ์ เมล็ดแก่จัดมีสีน้ำตาลอมเหลืองหรืออมแดง

พันธุ์ทุเรียน

สายพันธุ์ทุเรียนของไทยมีมากถึง 227 พันธุ์ สามารถจำแนกเป็นกลุ่มได้ 6 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มกบ ประกอบด้วย 46 พันธุ์ เช่น กบชายน้ำ กบตาขำ กบแม่เต่า กบตาสาย
2. กลุ่มलग ประกอบด้วย 12 พันธุ์ เช่น อีलग ชะนี แดงรัศมี
3. กลุ่มก้านยาว ประกอบด้วย 8 พันธุ์ เช่น ก้านยาววัดสัก ก้านยาวพวง
4. กลุ่มกำป็น ประกอบด้วย 14 พันธุ์ เช่น กำป็นตาแพ กำป็นเนื้อขาว กำป็นพวง

หมอนทอง

5. กลุ่มทองย้อย ประกอบด้วย 14 พันธุ์ เช่น ทองย้อยเดิม ทองย้อยจักร
6. กลุ่มเบ็ดเตล็ด เป็นกลุ่มทุเรียนที่ยังไม่สามารถจำแนกกลุ่มไม่แน่ชัด ประกอบด้วย

81 พันธุ์

พันธุ์แบ่งตามน้ำหนัก และขนาดผล

1. ทุเรียนพันธุ์เบา

พันธุ์ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ พันธุ์ชะนี พันธุ์กระดุมทองเป็นพันธุ์ที่ตกผลเร็ว ระยะปลูกระหว่างต้นหรือแถวประมาณ 10 x 10 เมตร ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มปลูก (กิ่งตอน) ถึงให้ผลผลิตใช้เวลาประมาณ 4-6 ปี จึงทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาด ก่อนดอกจะเริ่มผลิประมาณ 163-165 วัน ผลจะแก่เก็บได้ในช่วงเดือนพฤษภาคม

2. ทุเรียนพันธุ์กลาง

พันธุ์ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ พันธุ์ก้านยาว และพันธุ์กบต่าง ๆ ระยะหลุมปลูกประมาณ 11 x 11 เมตร ทุเรียนพันธุ์นี้จะใช้ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงผลิตผลใช้เวลา 6-8 ปี จะช้ากว่าพันธุ์เบาเล็กน้อย ช่วงระยะที่ดอกเริ่มบานประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ จะให้ผลแก่เก็บได้ในช่วงประมาณ ต้นเดือนมิถุนายน นับระยะเวลาหลังจากดอกบานประมาณ 122-130 วัน

3. ทุเรียนพันธุ์หนัก

พันธุ์ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ พันธุ์ทองย้อยฉัตร พันธุ์อหนัก และพันธุ์กำป็น ระยะปลูก ประมาณ 12 x 12 เมตร ใช้ระยะเวลามากกว่า 8 ปี ขึ้นไปนับจากเริ่มปลูก จึงจะให้ผลแก่เก็บได้ ช่วงเวลาบานของดอกจะพร้อมๆ กันกับพันธุ์กลางคือ ประมาณ 140-150 วัน ผลจึงจะแก่และเก็บได้ ประมาณกลางเดือนกรกฎาคม

พันธุ์ที่นิยมปลูก

1. พันธุ์ชะนี พันธุ์ชะนีมีลักษณะลำต้นเล็ก รูปกรวยคว่ำ ฐานกว้าง แดกกิ่งมากตั้งแต่ระดับล่างของลำต้นทำให้มีทรงพุ่มทึบ ใบดก ใบมีรูปไข่ขนาดเล็ก ติดผลเร็วกว่าพันธุ์อื่น ผลจะแก่พร้อมเก็บประมาณกลางเดือนพฤษภาคม ผลมีรูปทรงกระบอกหรือทรงไข่ ขั้วผลใหญ่ กลางผลใหญ่ ก้นผลแหลม ร่องพูไม่ลึก มีหนามรูปทรงกระโจม หนามมีขนาดใหญ่ และสั้น ระยะหนามห่างกัน ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักผลประมาณ 1.5-4.2 กิโลกรัม เนื้อหุ้มผลบาง มีสีเหลืองเข้ม เนื้อละเอียด และเหนียว ส่งกลิ่นฉุนแรง เนื้อผลห่ามให้รสหวานมัน เนื้อผลสุกหรือสุกจัดให้รสหวานจัด เมล็ดภายในค่อนข้างเล็ก และมีเมล็ดน้อย เป็นพันธุ์ที่ทนต่อโรครากเน่า โคนเน่าได้ดี

2. พันธุ์หมอนทอง พันธุ์หมอนทองเป็นพันธุ์ที่ได้รับความนิยมบริโภคมากที่สุด ลำต้นมีลักษณะรูปกรวยคว่ำ ฐานแคบ แดกกิ่งค่อนข้างห่าง ทรงพุ่มเลดูโปร่ง ใบมีรูปทรงยาวรีขนาดใหญ่ ผลมีขนาดใหญ่กว่าพันธุ์อื่นๆ ผลมีรูปไข่ค่อนข้างยาวหรือทรงกระบอก ก้นผลใหญ่ ผลส่วนบนค่อนข้างกว้าง ก้นผลแหลม พูมีขนาดใหญ่ เปลือกบางปานกลาง หนามเป็นเหลี่ยมแหลมยาว มีหนามขนาดเล็กขึ้นแซมประปราย ที่เรียกว่า เขี้ยวฉู เนื้อหุ้มเมล็ดหนามาก และหนากว่าทุกพันธุ์ เนื้อสุกมีสีเหลืองอ่อน เนื้อค่อนข้างละเอียด ไม่เหนียวติดมือ เนื้อห่ามให้รสหวานมัน เนื้อสุกจัดให้รสหวานจัด เนื้อมีกลิ่นหอมปานกลาง เมล็ดมีน้อย และมักเป็นเมล็ดขนาดใหญ่หรือเมล็ดดิบ เป็นส่วนใหญ่ น้ำหนักผลประมาณ 2.0-4.5 กิโลกรัม เป็นพันธุ์ที่ไม่ทนทานต่อโรครากเน่า-โคนเน่า

3. พันธุ์กระดุมทองทอง พันธุ์นี้ต้นมีลักษณะเป็นทรงกรวย ฐานกว้าง แดกกิ่งห่าง ทำให้พุ่มโปร่ง ใบมีลักษณะกว้าง และสั้น โคนใบมน และปลายใบแหลม แต่ใบมีขนาดค่อนข้างใหญ่ ขั้วผลค่อนข้างเล็ก และสั้น ผลมีลักษณะป้านตรงที่หัว และก้นผล ก้นผลบวมเล็กน้อย ผลสามารถตั้งได้ ผลมีขนาดเล็กถึงปานกลาง น้ำหนักประมาณ 1.0-3.5 กิโลกรัม หนามมีขนาดเล็กและสั้นแต่เกิดถี่

ผลมีร่องพูก่อนข้างลึก เนื้อมีสีเหลืองเข้มก่อนข้างบาง มีเนื้อละเอียด แต่ไม่เหนียวติดมือ สังกินก่อนข้างแรง แต่ให้รสหวานจัด ส่วนเมล็ดมีขนาดใหญ่ เป็นพันธุ์ที่ไม่ทนต่อโรครากเน่าโคนเน่า

4. พันธุ์ก้านยาว พันธุ์นี้ต้นมีลักษณะ เป็นทรงกรวย กิ่งขนานกับพื้นดิน กิ่งยาวและทึงกิ่งง่าย ใบมีขนาดใหญ่ ปลายใบกว้างสอบมาทางโคนใบปลายใบสอบแหลม ผลมีทรงกลมและสันด้านก้นผลกลมใหญ่ ด้านขั้วผลมน มีก้านผลยาว และยาวมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ ใหญ่ผลกว้างเรียวยาวไปทางก้นผล พูไม่เห็นเด่นชัด พูเต็มทุกพู ผลค่อนข้างใหญ่ มีน้ำหนักตั้งแต่ 1.5-4.5 กิโลกรัม ผิวของผลมีสีเขียว หนามเล็กถี่สัน สม่ำเสมอทั้งผล เนื้อละเอียด เนื้อสีเหลือง เนื้อไม่หนา ให้รสหวานมัน กลิ่นไม่แรงมาก มีเมล็ดมีมาก และค่อนข้างใหญ่ เป็นพันธุ์ที่ไม่ทนต่อโรครากเน่าโคนเน่า

การปลูกทุเรียน

วิธีการปลูก

เกษตรกรในภาคกลางมักปลูกทุเรียนแบบขร่อง ส่วนเกษตรกรในภาคตะวันออกและภาคใต้มักปลูกในสวนแบบไม่ขร่อง ระยะปลูก 8×12 เมตร ขุดกว้าง 1×1 เมตร ด้วยวิธีการปลูก 2 วิธี คือ

1. การปลูกแบบขุดหลุม เหมาะสำหรับพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำไม่เพียงพอ
2. การปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโลก เหมาะสำหรับพื้นที่ที่ฝนตกชุกหรือพื้นที่มีความเสี่ยงต่อน้ำท่วมขัง

วิธีปลูกแบบขุดหลุม

1. ขุดหลุมขนาด กว้าง ยาว ลึก ประมาณ 30x30x50 เซนติเมตร
2. ผสมดินกับปุ๋ยคอกหรือเศษวัสดุอินทรีย์รองก้นหลุม
3. ใช้มีดกรีดลงต้นพันธุ์ แล้วคลี่เปิดให้เห็นดินก้นหลุม แล้วตัดดินและรากที่พ้นขอบบริเวณก้นหลุมออก
4. วางต้นพันธุ์ โดยให้ถุงลงลึกด้านล่างจากผิวดิน 2-3 เซนติเมตร และให้รอยต่อของยอดเสียบสูงกว่าระดับดิน
5. กลบดินโดยรอบ และอัดดินให้แน่นพอประมาณ
6. ใช้ไม้ปักเสียบ แล้วผูกยึดต้นกล้าติดไว้ป้องกันการล้ม แล้วรดน้ำให้ชุ่ม

วิธีปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคก

วิธีนี้ไม่ค่อยนิยม เนื่องจากเกษตรกรจะใช้การจัดการด้านอื่นที่ช่วยป้องกันปัญหาน้ำขังหรือน้ำท่วมแทน เช่น การขุดร่องรอบแปลง หรือ ใช้วิธีการปลูกแบบยกร่องแทนวิธีนี้ได้ โดยการขุดดินพูนเป็นกองให้สูง ก่อนจะนำต้นกล้ามาปลูกบนกองดินที่เตรียมไว้ และเมื่อต้นกล้าใหญ่ขึ้นจะต้องขุดดินพูนเป็นกองให้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ๆ ไป

การให้น้ำ

ทุเรียนในระยะแรก หากฝนไม่ตกจะให้น้ำทุกวัน แต่อย่าให้แฉะมาก และให้อย่างต่อเนื่องติดต่อกันนาน 1-2 เดือน หลังจากนั้นอาจให้เป็นวันเว้นวันหรือ 2 วันครั้งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความชื้นของดินสำหรับทุเรียนที่ให้ผลแล้ว เมื่อถึงฤดูที่ไม่มีฝน ไม่จำเป็นต้องให้น้ำ แต่หากปลูกในพื้นที่แล้งจัดหรือดินเป็นทรายมากก็จะให้เป็นบางครั้งเพื่อไม่ให้ใบเหี่ยว การให้น้ำจะถี่มากขึ้นในทุกพื้นที่ เมื่อเมื่อทุเรียนออกดอก แล้วให้ตามปกติ 5-7 วัน/ครั้ง แต่หลังดอกบานแล้ว ให้ลดปริมาณน้ำที่ให้ลงเพื่อป้องกันการร่วงของดอก หลังจากดอกผสมติดแล้ว ประมาณ 10-15 วัน หลังดอกบาน จึงค่อยให้น้ำตามปกติจนถึงระยะที่ผลเริ่มแก่ แล้วค่อยลดปริมาณน้ำลงอีกครั้ง

การทำโคน

ระยะแรกเมื่อทุเรียนอายุได้ 8-10 เดือน ดินบริเวณตามโคนต้นจะเริ่มจับตัวแข็งทำให้น้ำและแสงสว่างผ่านลงไปดินได้ไม่สะดวก ควรเอาจอบพินดินรอบ ๆ บริเวณรอบโคน เพียงดิน ๆ แต่อย่าพินให้ใกล้โคนต้นนักเสร็จแล้วหาหญ้าแห้งหรือฟางคลุมบริเวณโคนที่ได้พรวดแล้ว อย่าให้ถูกแสงมากนัก เพราะจะกระทบกระเทือนถึงระบบรากได้ เมื่อทุเรียนอายุมากกว่า 1 ปีแล้ว การเจริญเติบโตทั้งรากและลำต้นจะมีมากขึ้น ก็จำเป็นต้องพรวดดินเป็นประจำทุกปี ๆ ละ 2 ครั้ง คือ ช่วงปลายฝนและต้นฝนเมื่อพรวดดินแล้วควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยคอกที่สลายตัวแล้วต้นละประมาณ 20-30 กก. เพื่อให้ดินร่วนซุยขึ้น หากพบรากทุเรียนโผล่พื้นดินควรกลบรากเสียด้วย

การใส่ปุ๋ย

1. ทูเรียนเล็กที่ยังไม่ให้ผลจะต้องพรวนดินให้ร่วนซุยอยู่เสมอ และใส่ปุ๋ยไปในตัวด้วย อาจใส่ปุ๋ยโดยการหว่านรอบโคนห่างโคนต้นประมาณ 1 สอก แล้วพรวนดินกลับ หรืออาจใช้วิธีเจาะเป็นรูแล้วค่อยโรยปุ๋ยใส่ก็ได้ หลังจากใส่ปุ๋ยแล้วให้รดน้ำเสมอ ปุ๋ยที่ใช้สูตร 15-15-15 หรือ 12-24-12

- ปีที่ 1 ใส่ 500 กรัม/ ต้น/ ปี

- ปีที่ 2 ใส่ 1 กก./ ต้น/ ปี

- ปีที่ 3 ใส่ 1 กก.ครึ่ง/ ต้น/ ปี

- ปีที่ 4 ใส่ 2 กก./ ต้น/ ปี

โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง ๆ ละเท่ากัน คือ ประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายนและประมาณ เดือนสิงหาคมถึงกันยายนพร้อม ๆ กับการทำโคนทุเรียน แต่สูตรปุ๋ยบางคนใช้ปุ๋ยสูตร 16-20 ผสมกับโปแตสเซียมแทนชื่อปุ๋ยจาก ออก. ซึ่งราคาถูกกว่าที่ongตลาดมาก

2. ทูเรียนใหญ่ให้ผลแล้ว ก่อนทุเรียนออกดอกประมาณ 2 เดือน ีราวเดือนสิงหาคม-เดือนกันยายน ควรทำโคนและใส่ปุ๋ยสูตร 12-24-12 อัตรา 2-3 กิโลกรัม/ ต้น หลังจากเก็บผลแล้วตัดแต่งกิ่งทำความสะอาดโคนใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 2-3 กก./ ต้น การใส่ปุ๋ยควรใส่บริเวณทรงพุ่มห่างโคนทุเรียนอย่างน้อย 1 สอกและยื่นออกไปจากทรงพุ่มประมาณ 1 คืบ ในช่วงการตัดแต่งกิ่งอาจใส่ปุ๋ยอินทรีย์ไปด้วยประมาณ 20-30 กิโลกรัม/ต้น โดยมีข้อควรระวัง คือ

2.1 อย่าใส่ชิดโคนต้น

2.2 ใส่ปุ๋ยให้กระจายโคนต้น

2.3 ควรเป็นปุ๋ยที่แห้งสนิทหรือสลายตัวแล้วเมื่อทุเรียนอายุมากกว่า 1 ปี

แล้วการเจริญเติบโตทั้งราก และลำต้นจะมีมากขึ้นก็จำเป็น ต้องพรวนดินแล้วควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยคอกที่สลายตัวแล้ว ต้นละประมาณ 20-30 กิโลกรัม เพื่อให้ดินร่วนซุยขึ้น หากพบรากทุเรียนโผล่พื้นดินกลบรากเสียด้วย

การตัดแต่งกิ่ง

1. ทูเรียนเล็กยังไม่ให้ผล ในระยะที่ทุเรียนยังเล็กอยู่ บางต้นจะมีกิ่งแขนงขึ้น เป็นกิ่งยอดอีกกิ่งหนึ่งซึ่งเรียกว่า “กิ่งแข่ง” ควรตัดยอดที่ไม่สมบูรณ์ทิ้งให้เหลือไว้เพียงยอดเดียว ควรเอากิ่งล่างไว้สูงจากพื้นดินไม่น้อยกว่า 75 เซนติเมตร ไม่ควรปล่อยให้ทรงพุ่มที่บนจนเกินไป การตัดแต่งกิ่งจะช่วยแต่งทรงพุ่มให้เหมาะสมได้ ควรตัดกิ่งกระโดง กิ่งน้ำค้าง กิ่งที่ไม่สมบูรณ์ออกให้หมดอุปกรณ์ที่ใช้ตัดควรสะอาดและมีความคมเพียงพอ ถ้าเป็นกิ่งใหญ่ ควรใช้กรรไกรหรือเลื่อยตามความเหมาะสม การเลื่อยควรเลื่อยด้านล่างก่อน แล้วจึงเลื่อยด้านบนเพื่อป้องกันการฉีกขาดของกิ่ง รอยแผลที่ตัดแล้วควรทาด้วยปูนขาว ปูนกินหมากหรือยากันรา

2. ทุเรียนโตที่ให้ผลแล้ว การตัดแต่งกิ่งทุเรียนที่ให้ผลแล้วจะทำ 3 ระยะด้วยกัน

- ตัดแต่งกิ่งใหญ่ครั้งแรก หลังจากเก็บเกี่ยวผลเรียบร้อยแล้วควรตัดแต่งกิ่งแห้งกิ่งแขนงที่ไม่มีประโยชน์ กิ่งเป็นโรคขั้วผลทุเรียนที่ติดค้างอยู่เพื่อทุเรียนจะได้แตกกิ่งออกมาใหม่

- หลังจากนั้นประมาณเดือนสิงหาคม-กันยายน ก่อนทำการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 จะทำการตัดแต่งกิ่งตะขาบ กิ่งน้ำค้าง กิ่งกระโดง กิ่งเป็นโรคอื่น ๆ ที่ไม่มีประโยชน์ออกเพื่อให้ทุเรียนได้ใช้ปุ๋ยให้เกิดประโยชน์เต็มที่

- ครั้งสุดท้ายหลังจากที่ทุเรียนติดผล แล้วขนาดของผลทุเรียนประมาณเท่าผลส้มเขียวหวาน ควรทำการตัดแต่งกิ่งเกิดขึ้นใหม่อีกครั้ง หรือพร้อม ๆ กับการตัดแต่งผล เพื่อให้การส่งอาหารไปเลี้ยงผลที่ต้องการได้อย่างเต็มที่

การกำจัดวัชพืช

วัชพืชจะแย่งน้ำ และอาหาร ทำให้ทุเรียนได้รับอาหารได้ไม่เต็มที่ มักเป็นปัญหามากสำหรับทุเรียนเล็ก เช่น หญ้าหวาย หญ้าคา การกำจัด ปกติจะใช้วิธีตัดหรือใช้จอบถาก แต่จะตัดให้เหลือพืชเพื่อคลุมดินบ้างหรือหากถากหญ้าออกหมดก็จะวางกองคลุมหน้าดินไว้ ยกเว้นบริเวณโคนต้นที่ห่างออกมาประมาณ 1 คืบ ควรถากวัชพืชออกให้หมด

การเก็บผลทุเรียน

ทุเรียนบนต้นที่ถึงระยะที่เหมาะสมสำหรับการเก็บผล ซึ่งจะต้องเก็บก่อนถึงระยะสุกขณะขนส่ง โดยใช้การสังเกต หรือใช้หลักการ ดังนี้

1. การนับอายุ เริ่มตั้งแต่ดอกบานจนเก็บเกี่ยวได้

- พันธุ์เบา เช่น พันธุ์กระดุม พันธุ์ชะนี พันธุ์ลวง เก็บผลได้หลังดอกบาน 103-105 วัน

- พันธุ์กลาง เช่น พันธุ์ก้านยาว พันธุ์หมอนทอง พันธุ์กบ พันธุ์ขามะไฟ เก็บผลได้หลัก

จากดอกบาน 127-130 วัน

- พันธุ์หนัก เช่น พันธุ์ทองย้อยฉัตร พันธุ์อีหนัก พันธุ์กำป็น เก็บผลได้หลัง จากดอกบานแล้ว 140-150 วัน

2. ปากปลิงของผลทุเรียนจะนูนเด่นขึ้นมาเห็นชัด

3. ก้านผล ก้านผลทุเรียนจะแข็ง มีสีเข้ม จับแล้วสากมือ ปากปลิงบวมโตเห็นรอยต่อได้

อย่างชัดเจน

4. ผ่าดูสีเนื้อ เมล็ด และกลิน หากทุเรียนเริ่มแก่ และสามารถเก็บเกี่ยวได้จะต้องมีเนื้อสีเหลืองอ่อนอมขาว ตั้งแต่ส่วนนอกไปจนถึงส่วนที่ติดกับเมล็ด ส่วนสีของเมล็ดจะมีสีน้ำตาล บางส่วนเมื่อผลทุเรียนเริ่มแก่ และจะมีสีน้ำตาลทั้งเมล็ดเมื่อผลทุเรียนแก่เต็มที่ ทั้งนี้ อาจมี

ความแตกต่างกันที่พันธุ์ เช่น พันธุ์กระดุมทองผลดิบ จะมีเนื้อสีเหลือง ให้กลิ่นหอมเล็กน้อย เมล็ดสีน้ำตาล พันธุ์ชะนีผลดิบจะมีเนื้อสีเหลือง กลิ่นหอมเล็กน้อย มันเล็กน้อย เมล็ดสีน้ำตาลปนครีม ในขณะที่ทุเรียนพันธุ์หมอนทองผลดิบ จะมีเนื้อสีขาวปนเหลืองอ่อน กลิ่นหอมเล็กน้อย มันน้อย รสหวานน้อย เมล็ดสีครีมปนน้ำตาล

5. การชิมหน้าที่ก้านผล เมื่อตัดทุเรียนแล้วจะมีน้ำใสบริเวณรอยตัด หรือตรงบริเวณปากปลิง ก่อนถึงข้าวผล โดยทุเรียนแก่น้ำจะมีรสหวาน

วิธีตรวจทุเรียนสุกหรือไม่สุก

1. ผลทุเรียนแก่ ปลายหนามมีสีน้ำตาลเข้ม หนามกางออก ร่องหนามห่าง และจะหักง่าย
2. เมื่อบีบปลายหนามเข้าหากัน หากทุเรียนอ่อนมาก หนามจะแข็ง บีบงอได้ยาก แต่ถ้าทุเรียนแก่จะบีบหนามเข้าหากันได้
3. ดูจากผิวทุเรียนแก่จากด้านบนจะเห็นหนามเป็นสีคล้ำแต่ผลมีสีนวลตัดกันเห็นชัด
4. ทุเรียนแก่ โคนหนามจะออกเป็นสีน้ำตาล และช่องระหว่างพูจะเป็นสีน้ำตาลอมเหลืองเล็กน้อย แต่หากทุเรียนอ่อน ช่องระหว่างพูจะมีสีเขียว
5. ใช้ไม้เคาะ หากมีเสียงก้องโครก แสดงว่าเมล็ดกับเปลือกแยกออกจากกันแล้ว ซึ่งแก่แล้ว แต่หากเสียงแน่นทึบแสดงว่ายังไม่แก่
6. รอยแตกระหว่างพู ผลทุเรียนแก่จัดจะสังเกตเห็นรอยแยกบนพูได้ชัดเจนยกเว้นบางพันธุ์ที่ปรากฏไม่เด่นชัด เช่น ทุเรียนพันธุ์ก้านยาว
7. คมกลิ่น ทุเรียนสุกจะมีกลิ่นหอม

ที่มา <http://www.puechkaset.com>

<http://www.iuvclub.com/2170>

<http://www.vichakaset.com>

<http://www.nunthongchan.blogspot.com/>

<https://www.3.bp.blogspot.com/>

ใบความรู้ เรื่อง มังคุด

ชื่อสามัญ (Common name): Mangosteen

ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name): *Garcinia mangostana* L.

ลักษณะทั่วไป

มังคุดเป็นไม้ผลยืนต้นขนาดใหญ่ ชอบสภาพอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วง 25 ถึง 30 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์สูงประมาณ 75 ถึง 85 เปอร์เซ็นต์ ดินควรมีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ประมาณ 5.5 ถึง 6.5 และที่สำคัญควรเลือกพื้นที่ปลูกที่มีน้ำเพียงพอตลอดในช่วงฤดูแล้ง มังคุดจะให้ผลผลิตประมาณปีที่ 7 หลังจากมีการปลูก แต่ผลผลิตต่อต้นในระยะแรกจะต่ำ ช่วงที่ให้ผลผลิตดีจะอยู่ประมาณ 13 ปีขึ้นไป โดยเฉลี่ย 60 กิโลกรัมต่อต้น (น้ำหนักผลเฉลี่ย 80 กรัมต่อผล) มังคุดเป็นไม้ผลที่มีระบบรากที่หาอาหารค่อนข้างลึก ประมาณ 90 ถึง 120 เซนติเมตรจากผิวดิน ดังนั้นจึงต้องการสภาพแล้งก่อนออกดอกค่อนข้างนาน โดยต้นมังคุดที่สมบูรณ์ใบยอดมีอายุระหว่าง 9 ถึง 12 สัปดาห์เมื่อผ่านช่วงแล้งติดต่อกัน 21 ถึง 30 วันและมีการกระตุ้นน้ำฤกษ์วิธีมังคุดจะออกดอก ช่วงพัฒนาการของดอก (ผลิตาดอกถึงดอกบาน) ประมาณ 30 วัน ช่วงพัฒนาของผล (ดอกบานถึงเก็บเกี่ยว) ประมาณ 11 ถึง 12 สัปดาห์ ระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมคือเริ่มมีสายเลือดได้ 1 ถึง 2 วัน ผลมังคุดที่มีสีม่วงแดง จะเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 ถึง 13 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ 90 ถึง 95 เปอร์เซ็นต์ สามารถเก็บรักษาได้นานประมาณ 2 ถึง 4 สัปดาห์ ฤดูกาลผลผลิตของภาคใต้อยู่ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน (กรมวิชาการเกษตร)

พันธุ์

เชื่อกันว่ามังคุดที่ปลูกในไทยมีเพียงพันธุ์เดียวเนื่องจากเกสรตัวผู้ของดอกมังคุดเป็นหมัน เมล็ดจะเจริญจากเนื้อเยื่อของต้นแม่ โดยไม่ได้รับการผสมเกสร ดังนั้นจึงเชื่อกันว่ามังคุดมีพันธุ์เดียว (กรมวิชาการเกษตร)

การเลือกต้นพันธุ์

เลือกต้นพันธุ์ที่ได้จากการเพาะเมล็ด ที่มีความสมบูรณ์แข็งแรง อายุไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือมีความสูงมากกว่า 30 เซนติเมตร มีระบบรากสมบูรณ์ ไม่ขาดหรืองอ (สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 จังหวัดสงขลา)

การขยายพันธุ์

มังคุดสามารถขยายพันธุ์ได้หลายวิธี เช่น การเพาะเมล็ด การเสียบยอด และการทาบกิ่ง แต่วิธีที่นิยมปฏิบัติกันอยู่คือ การเพาะเมล็ดโดยตรง เพราะสามารถทำได้สะดวกและรวดเร็ว ต้นมังคุดที่ได้ไม่กลายเป็นพันธุ์ แต่มีข้อเสียคือ ต้องใช้เวลาประมาณ 7 ถึง 8 ปีกว่าจะให้ผลผลิตและหากมีการบำรุงรักษาเป็นอย่างดีก็อาจเร็วได้ผลเร็วกว่านี้ได้เล็กน้อย ส่วนการขยายพันธุ์ด้วยวิธีเสียบยอดนั้น เป็นการนำพันธุ์ดีจากต้นที่เคยให้ผลมาแล้วซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยให้มังคุดให้ผลผลิตได้เร็วขึ้น ในการเพาะเมล็ดนั้นเมล็ดมังคุดที่นำมาเพาะควรจะนำมาจากผลมังคุดที่แก่จัดและเป็นผลที่ยังสดอยู่เพราะจะงอกได้ดีกว่า เลือกเมล็ดที่มีขนาดใหญ่ นำมาล้างเนื้อและเส้นใยออกให้สะอาด แล้วรีบนำไปเพาะ แต่หากไม่สามารถเพาะได้ทันทีก็ให้ฝังเมล็ดที่ทำความสะอาดแล้วให้แห้ง (ฝังลม) เก็บเมล็ดไว้ในถุงพลาสติก และนำไปแช่ตู้เย็นไว้จะเก็บไว้ได้นานขึ้น การเพาะเมล็ดสามารถเพาะลงในถุงพลาสติกได้โดยตรง แต่หากทำในปริมาณมาก ๆ ก็ควรเพาะในแปลงเพาะชำหรือกระบะเพาะชำ สำหรับวัสดุเพาะชำจะใช้ขี้เถ้ากลบล้วน ๆ โดยใช้ขี้เถ้ากลบผสมทรายหรือดินร่วนหรือผสมทรายก็ได้ แปลงเพาะชำต้องมีวัสดุพรางแสง และรดน้ำให้วัสดุเพาะมีความชื้นอยู่เสมอ หลังจากเพาะจะใช้เวลาประมาณ 15 ถึง 20 วัน เมล็ดจึงเริ่มงอก จากนั้นก็คัดเลือกต้นกล้าที่มีความสมบูรณ์ และย้ายจากแปลงเพาะไปปลูกในถุงบรรจุดินผสมปุ๋ยคอก ใช้ถุงขนาด 4 ถึง 5 นิ้ว การย้ายควรทำในช่วงที่ต้นกล้ามีอายุไม่เกิน 1 เดือน เพราะระบบรากยังไม่แผ่กระจาย จะทำให้ต้นกล้าไม่กระทบกระเทือนมาก แต่ต้องระวังลำต้นอาจจะหักได้เพราะยังต้นยังอ่อนอยู่ ต้องมีการพรางแสงและให้น้ำกับต้นกล้าเช่นเคย เมื่อต้นโตขึ้นก็เปลี่ยนเป็นถุงที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ในการเปลี่ยนถุงก็ต้องระมัดระวังอย่าให้กระทบกระเทือนระบบรากเดิม และควรเปลี่ยนถุงบ่อย ๆ สัก 5 ถึง 6 เดือนต่อครั้ง เพราะจะทำให้มังคุดมีการเจริญเติบโตดีขึ้น และไม่มีปัญหาเรื่องรากขดงอ ก้นถุง เมื่อมังคุดมีอายุประมาณ 2 ปี มีความสูงราว 30 ถึง 35 เซนติเมตร มียอด 1 ถึง 2 ฝักร ก็พร้อมที่จะปลูกในแปลงได้ (www.doae.go.th)

การปลูกและการดูแลรักษา

การเตรียมพื้นที่

พื้นที่ดอน ให้ทำการไถพรวน เพื่อปรับพื้นที่ให้เรียบและขุดร่องระบายน้ำ หากมีปัญหา น้ำท่วมขังหากเป็นพื้นที่ดอนที่เคยปลูกไม้ยืนต้นมาก่อนไม่ต้องทำการไถพรวน

พื้นที่ลุ่ม เป็นพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังไม่มาก ให้นำดินมาเทกองตามฝั่งปลูก ความสูงประมาณ 1.0 ถึง 1.5 เมตร แล้วปลูกมังคุดบนสันกลางของกองดิน หากพื้นที่มีน้ำท่วมขังมาก ทำการขุดร่องสวนให้มีขนาดสันร่องกว้างไม่น้อยกว่า 6 เมตร ร่องน้ำกว้าง 1.5 เมตร ลึก 1 เมตร มีระบบระบายน้ำเข้าและออกเป็นอย่างดี (สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 จังหวัดสงขลา)

วิธีการปลูก

สามารถทำได้ทั้งการขุดหลุมปลูก ซึ่งเหมาะกับพื้นที่ที่ค่อนข้างแห้งแล้งและยังไม่มี การวางระบบน้ำไว้ก่อนปลูกวิธีนี้ดินที่อยู่ในหลุมจะช่วยเก็บความชื้นได้ดีขึ้น แต่หากมีฝนตกชุก น้ำขังรากเน่าและต้นจะตายได้ง่าย ส่วนการปลูกโดยไม่ต้องขุดหลุม (ปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคก) เหมาะกับพื้นที่ฝนตกชุก วิธีนี้ช่วยในการระบายน้ำได้ดี น้ำไม่ขังโคนต้น แต่ต้องมีการวางระบบน้ำไว้ก่อนจะทำการปลูกซึ่งต้นมังคุดจะเจริญเติบโตเร็วกว่าการขุดหลุม ทั้งนี้จุดเน้นที่สำคัญในการปลูกมังคุด คือ ควรใช้ต้นกล้าที่มีระบบรากดี ไม่ขดงอในถุง แต่หากจะใช้ต้นกล้าขนาดใหญ่ ก็ให้ตัดดินและรากที่ขดหรือพันตรงก้นถุงออก

ระยะปลูก

เนื่องจากมังคุดเป็นไม้ผลที่มีทรงพุ่มขนาดใหญ่ เจริญเติบโตช้า ระยะปลูกที่แนะนำ คือ 8 ถึง 9 x 8 ถึง 9 เมตร สำหรับสวนที่จะใช้เครื่องจักรกลแทนแรงงานควรเว้นระยะระหว่างแถวให้ห่างพอที่เครื่องจักรกลจะเข้าไปทำงานแต่ให้ระยะระหว่างต้นชิดขึ้น โดยมีจำนวนต้นต่อไร่ ประมาณ 20-25 ต้นต่อไร่

การให้น้ำ

ต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอช่วงการเจริญเติบโตทางใบ และงดให้น้ำช่วงปลายฝน ต้นมังคุดที่มีอายุตายอด 9 ถึง 12 สัปดาห์ และผ่านสภาพแล้ง 20 ถึง 30 วัน เมื่อแสดงอาการใบตก ปลายใบบิดก้านใบและกิ่งที่ปลายยอดเริ่มเป็นร่อง ให้กระตุ้นการออกดอกโดยการให้น้ำอย่างเต็มที่ให้มากถึง 1,100 ถึง 1,600 ลิตรต่อต้น* จากนั้นให้หยุดดูอาการ 7 ถึง 10 วัน เมื่อพบว่าก้านใบและกิ่งที่ปลายยอดเริ่มตั้งขึ้นก็ให้น้ำ เป็นครั้งที่ 2 ในปริมาณ 1/2 ของครั้งแรก หลังจากนั้น 10 ถึง 14 วัน ตาดอกจะผลิออกมาให้เห็น และควรมีการจัดการน้ำเพื่อควบคุมให้มีปริมาณดอกเพียง ร้อยละ 35 ถึง 50 ของยอดทั้งหมด เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยหลังจากมังคุดออกดอกแล้ว 10 ถึง 15 เปอร์เซ็นต์ของตายอดทั้งหมด ควรให้น้ำปริมาณมาก ถึง 220 ถึง 280 ลิตรต่อต้นทุกวัน จนกระทั่ง พบว่ายอดที่ยังไม่ออกดอกเริ่มมียอดอ่อนแทนตาดอกจึงค่อยให้น้ำตามปกติ คือ 80 ถึง 110 ลิตรต่อต้น และจะต้องให้น้ำในปริมาณนี้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องทุกวัน เพื่อให้ผลมังคุดมีพัฒนาการที่ดี

การใส่ปุ๋ย

การใส่ปุ๋ยแก่มังคุดจะแบ่งใส่ตามระยะพัฒนาของต้นและการเก็บเกี่ยวเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. เพื่อบำรุงต้นหลังการเก็บเกี่ยว
  - ปุ๋ยอินทรีย์ 20 ถึง 50 กิโลกรัม/ ต้น
  - ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ในปริมาณ 1 ถึง 3 กิโลกรัม

ต่อต้น

2. เพื่อส่งเสริมการออกดอก (ช่วงปลายฝน)
  - ปุ๋ยเคมีสูตร 8-24-24 หรือ 9-24-24 ในปริมาณ 2 ถึง 3 กิโลกรัมต่อต้น
3. เพื่อบำรุงผล (หลังติดผล 3 ถึง 4 สัปดาห์)
  - ปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21 ในปริมาณ 2 ถึง 3 กิโลกรัม/ต้น

การปฏิบัติอื่น ๆ

1. การเตรียมสภาพต้นมังคุดให้พร้อม คือ การจัดการให้ต้นมังคุดแตกใบอ่อนในเวลาที่เหมาะสม และพัฒนาไปเป็นใบแก่ได้พอดีกับช่วงที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมปกติ ต้นมังคุดที่ตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำจะแตกใบอ่อนตามเวลาที่เหมาะสม แต่ต้นที่ไว้ผลมากและขาดการบำรุงที่ดีในฤดูที่ผ่านมาแม้จะจัดการต่าง ๆ แล้วแต่ก็มักจะไม่ว่างแตกใบอ่อนหรือแตกใบอ่อนช้า จึงควรกระตุ้นการแตกใบอ่อนโดยฉีดพ่นปุ๋ยยูเรีย อัตรา 100 ถึง 200 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร แต่หากพ่นปุ๋ยยูเรียไปแล้ว มังคุดยังไม่ยอมแตกใบอ่อนก็ให้ใช้ไทโอยูเรีย จำนวน 20 ถึง 40 กรัม

ผสมน้ำตาลเด็กซ์โตรส จำนวน 600 กรัม ในน้ำ 20 ลิตร (ไทโอยูเรียมีความเป็นพิษต่อพืชสูงจะทำให้ใบแก่ร่วงได้จึงต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง) เมื่อมังคุดแตกใบอ่อนแล้วให้ดูแลรักษาใบอ่อนที่แตกออกมาให้สมบูรณ์ โดยการหมั่นตรวจสอบและป้องกันการระบาดของหนอนกัดกินใบและโรคใบจุดอย่างใกล้ชิด

2. การจัดการเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตที่มีคุณภาพ (มังคุดคุณภาพ หมายถึง ผลมังคุดที่มีผิวลายไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ของผิวผลและมีน้ำหนักไม่น้อยกว่า 80 กรัมปราศจากอาการเนื้อแก้วยางไหลภายในผล และจะต้องเป็นผลที่เก็บเกี่ยวถูกวิธี) ส่วนการควบคุมปริมาณดอก มังคุดทุกดอกจะเจริญเติบโตเป็นผลได้โดยไม่ต้องผสมเกสรหากปล่อยให้ดอกออกมากเกินไป ผลที่ได้มีขนาดเล็กราคาไม่ดี และยังมีผลต่อความสมบูรณ์ของต้นในปีถัดไป นอกจากจะจัดการน้ำตามปกติแล้วในกรณีที่พบว่ามังคุดออกดอกมากเกินไป ให้หว่านปุ๋ยทางดิน สูตร 16-16-16 หรือ 15-15-15 ในปริมาณ 2 เท่าของปกติควบคู่กับการให้น้ำจะทำให้ผลที่มีอายุ 2 ถึง 3 สัปดาห์ร่วงได้บางส่วน และจะต้องทำการตรวจสอบและป้องกันกำจัดศัตรูเพลี้ยไฟ ไรแดง ไรขาวอย่างใกล้ชิดในช่วงดอกใกล้บานและติดผลขนาดเล็ก

3. การเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวผลมังคุดที่แก่พอเหมาะ เมื่อผลเริ่มเป็นระยะสายเลือด คือ ผลที่มีสีเหลืองอ่อนปนสีเขียว มีจุดประสีชมพูกระจายอยู่ทั่วผล แนะนำให้เก็บเกี่ยวด้วยตะกร้อผ้า เพื่อป้องกันผลตกลงมากระแทกกับพื้นและรอยขีดข่วนที่ผิว

อาการผิดปกติที่เกิดกับส่วนต่างๆ ของมังคุด อาจจะมีสาเหตุมาจากการทำลายของโรค แมลงหรืออาจเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ของมังคุด โรคแมลงและอาการผิดปกติที่สำคัญ ได้แก่ (กรมวิชาการเกษตร)

โรคแมลงและศัตรู

1. **หนอนชอนใบ** เป็นหนอนของผีเสื้อชนิดหนึ่ง ตัวหนอนมีขนาดเล็ก ยาวประมาณ 3 มิลลิเมตร ตัว สีขาวนวลปนแดง จะกินอยู่ใต้ผิวใบทั้งสองด้านและเห็นเป็นทางสีขาวคดเคี้ยวไปมา ใบที่ถูกทำลายจะมีรูปร่างบิดเบี้ยวใบไม่เจริญเติบโตและมีขนาดเล็ก หนอนชนิดนี้จะทำลายเฉพาะใบอ่อนเท่านั้น รวมทั้งต้นกล้ามังคุดที่อยู่ในเรือนเพาะชำ ก็มักจะพบการทำลายของหนอนชอนใบด้วย

การป้องกันกำจัด ในระยะที่มังคุดเริ่มแตกใบอ่อน หากพบการทำลายให้พ่นด้วยสารป้องกันกำจัดแมลงในกลุ่มคาร์บาริล ทุก 7 วัน เมื่อใบแก่แล้วก็ให้หยุดพ่น

2. **หนอนกินใบ** เป็นหนอนของผีเสื้อชนิดหนึ่งขนาดของตัวหนอน ยาวประมาณ 2 ถึง 2.5 เซนติเมตร สีของตัวหนอนเหมือนกับสีของใบอ่อนมังคุด (สีเขียวแกมเหลือง) ถ้าหาก

ไม่สังเกตเห็นอย่างละเอียดรอบคอบจะมองไม่เห็น ตัวหนอนจะกัดกินแต่ใบอ่อนเท่านั้น ลักษณะการทำลายทำให้ใบเว้า ๆ แหว่ง ๆ เหลือแต่ก้านใบทำให้มั่งคุดขาดความสมบูรณ์

การป้องกันกำจัด หมั่นตรวจดูแลบริเวณใบมั่งคุด หากพบว่ามีการทำลายให้หาเศษหญ้าแห้งนำมากรองรอบโคนต้นมั่งคุด ประมาณช่วงเวลาสายๆ ให้รื้อกองหญ้าทำลายหนอนหรือให้พ่นสารประเภทดูดซึม เช่น คาร์บาริล ในอัตรา 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ทุกๆ 5 ถึง 7 วัน

3. เพลี้ยไฟ เป็นแมลงขนาดเล็ก เคลื่อนไหวตัวได้รวดเร็ว จะระบาดในช่วงที่อากาศแห้งแล้งติดต่อกันนาน ๆ โดยทั้งตัวอ่อนและตัวแก่ของศัตรูชนิดนี้จะดูดกินน้ำเลี้ยงจากยอดอ่อนดอกอ่อนและผลอ่อนของมั่งคุด หากเป็นยอดอ่อนจะทำให้ยอดแห้ง แต่หากเป็นดอกอ่อนและผลอ่อนจะทำให้ดอกร่วง และผลมีรอยสีน้ำตาลกร้านมียางไหลและจะทำให้ผลร่วงได้ ศัตรูชนิดนี้นับเป็นศัตรูสำคัญที่มีผลกระทบในการส่งออกมั่งคุดเป็นอย่างมาก

การป้องกันกำจัด เมื่อมั่งคุดเริ่มติดดอกให้หมั่นตรวจดูดอกมั่งคุด หากพบว่ามีเพลี้ยไฟอยู่ตามโคนก้านดอกหรือตามกลีบดอกให้ฉีดพ่นสารเคมีประเภทดูดซึม เช่น สาร โมโนโคร โดฟอส เมทธิโอคาร์บ หรือ คาร์โบซัลเฟน หลังพ่นสารเคมีแล้ว 5-7 วัน ให้ตรวจดูอีก หากยังพบอยู่ให้พ่นซ้ำ การป้องกันกำจัดเพลี้ยไฟ ให้ได้ผลดี ควรทำพร้อมกันกับสวนข้างเคียงเพื่อป้องกันการเคลื่อนย้ายของแมลง

4. ไรแดง เป็นแมลงที่มีขนาดเล็กมากมองด้วยตาเปล่าแทบไม่เห็น ตัวโตเต็มวัยมีรูปร่างกลมหรือรูปไข่ มีสีแดง เคลื่อนไหวได้อย่างรวดเร็ว มักอยู่รวมเป็นกลุ่มและระบาดควบคุมไปกับเพลี้ยไฟ โดยไรแดงจะดูดกินน้ำเลี้ยงที่ดอกและผลอ่อน ทำให้ดอกและผลอ่อนแห้งร่วงหล่นไปหรือทำให้ผลไม่เจริญ เปลือกมีผิวดกกระ เป็นขุยเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกเช่นเดียวกับเพลี้ยไฟ

การป้องกันและกำจัด ให้หมั่นตรวจดูในระยะที่มั่งคุดกำลังออกดอกและติดผล หากพบให้พ่นด้วยกำมะถันผงหรือสารไดโคโทลทุก 7 ถึง 10 วัน

5. โรคใบจุด เกิดจากการทำลายของเชื้อรา เชื้อราเข้าทำลายใบเกิดเป็น รอยแผลไหม้สีน้ำตาลมีขอบแผลสีเหลือง รูปร่างของแผลไม่แน่นอน ทำให้ใบเสียหายเนื้อใบในการสังเคราะห์แสง ความสมบูรณ์ของต้นลดลง และถ้าระบาดรุนแรงใบจะแห้งทั้งใบและร่วงหล่น ทำให้ผลมั่งคุดไม่มีใบปกคลุม ผิวของผลมั่งคุดจะกร้านแตกไม่สวย

การป้องกันกำจัด ฉีดพ่นด้วยสารเคมี เช่น คอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ แมนโคเซบ คาร์เบนดาซิม หรือเบนโนมิล เป็นต้น

6. โรคใบแห้งและขอบใบแห้ง เกิดจากสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม คือ แสงแดดจัด ความชื้นต่ำ ทำให้น้ำระเหยออกจากขอบใบมาก จนกระทั่งขอบใบแห้ง ทำให้มั่งคุดเจริญเติบโตช้า

ต้นขาดความสมบูรณ์ให้ผลผลิตน้อยจึงควรหลีกเลี่ยงการปลูกมังคุดในสภาพที่มีภูมิอากาศไม่เหมาะสม และโดยทั่วไปก็มักจะพบอาการใบไหม้ขอบใบแห้งในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งตรงกับช่วงที่ผลมังคุดกำลัง ออกดอก ติดผลพอดี เมื่อใบมังคุดขาดความสมบูรณ์จะทำให้ผลมังคุดขาดความสมบูรณ์ตามไปได้

การป้องกันกำจัด ควรจะดูแลให้ต้นมังคุดได้รับน้ำอย่างสม่ำเสมอและพอเพียง

7. อาการยางไหลที่ผิว จะพบได้ทั้งระยะผลอ่อนและผลแก่ อาการยางไหลในระยะผลอ่อน เกิดจากเชื้อไฟคุดกินน้ำเลี้ยงระยะผลอ่อน จะทำให้เกิดยางไหลออกมาจากผิวเปลือกเป็นสีเหลือง ทำให้ผลมีการเจริญเติบโตช้า การป้องกันกำจัดอาการยางไหลของผลอ่อน โดยการป้องกันกำจัด เชื้อไฟคุด ตั้งแต่ระยะที่มังคุดเริ่มออกดอก ส่วนอาการยางไหลระยะผลขนาดใหญ่ จะพบยางไหล ในขณะที่ผลใกล้แก่แต่ยังมีสีเขียวอยู่ ยังไม่พบสาเหตุที่แน่นอน สันนิษฐานว่าเกิดจากมังคุดได้รับน้ำ มากเกินไป ทำให้ปริมาณน้ำภายในผลมีมาก และปะทุออกมาเอง หรืออาจจะมีแมลงไปทำให้เกิด บาดแผลทำให้ยางไหลออกมาได้ ซึ่งภายหลังจากการเก็บเกี่ยว ก็สามารถขูดยางเหล่านี้ออกได้ โดยผลมังคุดจะไม่เสียหายแต่จะสิ้นเปลืองเวลาและแรงงาน

8. อาการเนื้อแก้ว เป็นอาการของเนื้อมังคุดที่มีสีขาวใสในบางกลีบ โดยมากจะเป็นกับ กลีบที่มีขนาดใหญ่ ในบางครั้งก็เป็นเนื้อแก้วทั้งผล อาการเนื้อแก้วนี้จะสังเกตได้จากลักษณะ ภายนอก โดยพบว่าผลที่มีรอยร้าวอยู่ที่ผิว มักจะมีอาการเนื้อแก้วด้วย แต่ในบางครั้งลักษณะ ภายนอกเป็นปกติ เมื่อผ่าดูก็อาจพบอาการเนื้อแก้วได้เช่นกัน อาการยางไหลภายในผล จะพบยาง สีเหลืองอยู่ตรงกลางระหว่างกลีบผล มักจะพบคู่กับอาการเนื้อแก้วหรืออาจจะพบแต่อาการยางไหล เพียงอย่างเดียวก็ได้ อาการเนื้อแก้วและยางไหลภายในผลยังไม่พบสาเหตุที่แน่ชัด แต่จะพบมาก ในมังคุดที่ขาดการดูแลรักษา เช่น การได้รับน้ำไม่สม่ำเสมอ หรือขาดน้ำเป็นเวลานาน ๆ เมื่อได้รับ น้ำจากฝนที่ตกชุกในช่วงผลใกล้แก่ ผลมังคุดได้รับน้ำอย่างกะทันหัน ทำให้เปลือกขยายตัวไม่ทัน เกิดรอยร้าว ท่อน้ำภายในผลก็ได้รับน้ำมากเช่นกัน เกิดแรงดันมากจึงปะทุแตก มีน้ำยางไหล ออกมา นอกจากนั้นแล้วการบำรุงรักษาที่ไม่ถูกต้องทำให้มังคุดได้รับธาตุอาหารไม่เพียงพอ อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการเจริญเติบโตผิดปกติเกิดเป็นเนื้อแก้วได้ (www.doae.go.th)

โดยทั่วไปมังคุดเริ่มออกดอกเมื่อปลูกไปได้ประมาณ 7 ถึง 8 ปี และได้ผลผลิตเต็มที่เมื่อมี อายุประมาณ 12 ปีขึ้นไป การออกดอกของมังคุดจะไม่ออกพร้อมกันในทีเดียว แต่จะทยอยออก อยู่ยาวนานราว 40 วัน เป็นผลให้การเก็บเกี่ยวมังคุดต้องทยอยเก็บเกี่ยวไปด้วยเช่นกันหลังจากมังคุดเริ่ม ติดผลประมาณ 11 ถึง 12 สัปดาห์ ก็จะทยอยเก็บเกี่ยวได้

การเก็บเกี่ยวและวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว

วิธีเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวอย่างถูกวิธี ยึดหลักให้มังคุดข้าน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะช่วยรักษาคุณภาพไว้ได้มาก เพราะผลมังคุดหากได้รับความกระทบกระเทือน เช่น ตกลงพื้นด้วยระยะเพียง 20 เซนติเมตร ในเวลาต่อมาผลจะแข็งและทำให้เนื้อเสี้ยนบริโภคนไม่ได้ หรือใช้ดัชนีการเก็บเกี่ยวจากระดับสีของมังคุดและในปัจจุบันเครื่องมือที่เกษตรกรใช้เก็บมังคุด มีอยู่หลายรูปแบบดังนี้

1. **ใช้จ่าปาสอย** เป็นเครื่องมือที่ทำจากไม้ไผ่ โดยผ่าเป็น 5 แฉก และควรถบเหลี่ยมที่ปลายจ่าปาด้วย เพื่อป้องกันผลเกิดรอยแผล สอยมังคุดได้ครั้งละ 1 ถึง 3 ผล แต่จะต้องระวังอย่าให้ปลายไม้ตะแครง จะทำให้ผลมังคุดร่วงหล่นเสียหายง่าย วิธีนี้เก็บได้ช้าและค่อนข้างยุ่งยาก

2. **เครื่องเกี่ยวแบบลูกกาแฟที่กรมวิชาการเกษตรทำขึ้น** สามารถเก็บเกี่ยวได้ครั้งละ 5 ถึง 7 ผล และค่อนข้างจะมีความปลอดภัยต่อการบอบช้ำของผลมังคุด แต่ปัญหาที่ยุ่งยากคือ เครื่องมือชนิดนี้จะหนัก เป็นปัญหามากสำหรับการขึ้นต้นเก็บผลมังคุด

3. **ใช้ลูกกาแฟเก็บเกี่ยว** ซึ่งมีอยู่ 2 ชนิด

3.1 ชนิดขอบกลม ชนิดนี้ก็สามารถเก็บเกี่ยวได้ครั้งละ 3 ถึง 5 ผล แต่มีข้อเสียคือไม่สามารถซอเข้าไปสอยบริเวณซอกกิ่งแคบ ๆ ได้ และยังทำให้กิ่งมังคุดหักอีกด้วย

3.2 ชนิดขอบรูปไข่ ชนิดนี้เกษตรกรนิยมใช้กันมาก โดยเฉพาะในแถบตำบลตรอกนอง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ข้อดีของเครื่องมือชนิดนี้คือมีน้ำหนักเบา และสามารถเก็บผลในบริเวณกิ่งแคบ ๆ ได้ และไม่ทำให้กิ่งหักติดมากับผลมังคุด

4. **เครื่องเก็บเกี่ยวชนิดใหม่**ของเกษตรกรที่ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สามารถเก็บเกี่ยวมังคุดได้ครั้งละ 4 ถึง 5 ผล มีความสะดวกในการซอเข้าไปเก็บตามกิ่งต่าง ๆ และไม่ทำให้กิ่งหักติดมากับผลมังคุด

5. **ใช้ถุงผ้า (ย่าม) หรือตะกร้าจีนเก็บ** วิธีนี้จะใช้ให้เด็กตัวเล็ก ๆ หิวตะกร้า หรือสะพายถุงย่ามป็นขึ้นไปเก็บ การเก็บเกี่ยวโดยวิธีนี้ผลมังคุดจะเสียหายน้อย

วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว

หลังจากเก็บเกี่ยวแล้ว ควรทำความสะอาดโดยการล้างน้ำให้สะอาด เพื่อชำระฝุ่นละออง และคราบต่าง ๆ ที่ติดมากับผล แล้วนำไปผึ่งให้แห้งหรือเช็ดผิวเพื่อให้ผลให้สะอาด สำหรับมังคุดที่จะส่งจำหน่ายให้กับต่างประเทศ ควรจะแช่ผลมังคุดในสารละลายของเบนโนมิล (เบนเลท) ในอัตรา 1 กรัมต่อน้ำ 1 ลิตร หรือไฮอาเบนดาโซล (พรอนโต 40) อัตรา 1.25 กรัมต่อน้ำ 1 ลิตร นานประมาณ 1 ถึง 2 นาที แล้วผึ่งให้แห้งจะช่วยลดการเน่าเสียของผลมังคุดที่อาจจะเกิดจากเชื้อราเข้าทำลาย แล้วทำการคัดเลือกขนาดและบรรจุลงในภาชนะที่จะส่งไปจำหน่าย (สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจังหวัดสงขลา)

ที่มา

<http://www.arda.or.th/kasetinfo/south/mangosteen/controller/01-03.php>

[http:// www.doae.go.th](http://www.doae.go.th)

ใบความรู้

เรื่อง เงาะ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Nephelium lappaccum* Linn.

ชื่อสามัญ *Rambutan*

แหล่งที่มาและประวัติ

เงาะเป็นไม้ผลเมืองร้อน มีถิ่นกำเนิดในประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซีย โดยทั่วไปเงาะเป็นไม้ผลที่เจริญเติบโตได้ดี ในบริเวณที่มี ความชื้นค่อนข้างสูง เงาะในประเทศไทย จึงนิยมปลูกในบริเวณภาค ตะวันออกและภาคใต้ เช่น พันธุ์สีทอง พันธุ์น้ำตาลกรวด พันธุ์สีชมพู พันธุ์โรงเรียน และพันธุ์เงาะม้ง เป็นต้น แต่ พันธุ์เงาะที่นิยมปลูกเป็นการค้า มีแค่ 3 พันธุ์ คือ พันธุ์โรงเรียน พันธุ์สีทอง และพันธุ์สีชมพู ส่วนพันธุ์อื่นๆ จะมีปลูก กันบ้างประปราย และโดยมากมักใช้เพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษา ทางวิชาการในอดีตประเทศที่ผลิต และส่งออกรายใหญ่ได้แก่ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย แต่ปัจจุบันพบว่าประเทศผู้ผลิตใหม่ เช่น ออสเตรเลีย และฮอนดูรัส ได้เข้ามามีส่วนแบ่ง ในตลาดเพิ่มมากขึ้น

ลักษณะทั่วไป

เงาะเป็นไม้ผลยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ชอบอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสม อยู่ในช่วง 25-30 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์สูงประมาณ 75-85 % ดินปลูกที่เหมาะสมควรมีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (ค่า pH) ของดินประมาณ 5.5-6.5 และที่สำคัญควรเลือกแหล่งปลูกที่มีน้ำเพียงพอตลอดปี เงาะเป็นไม้ผลที่มีระบบรากหาอาหารลึกประมาณ 60-90 เซนติเมตรจากผิวดิน จึงต้องการสภาพแล้งก่อนออกดอกติดต่อกัน ประมาณ 21-30 วัน เมื่อดันเงาะผ่านสภาพแล้งและมีการจัดการน้ำอย่างเหมาะสมเงาะจะออกดอก ช่วงพัฒนาการของดอก (ผลิดอก-ดอกแรกเริ่มบาน) ประมาณ 10-12 วัน ดอกเงาะจะทยอยบานจากโคนช่อไปหา ปลายช่อ ใช้เวลาประมาณ 25-30 วัน จึงจะบานหมดช่อ ออกเงาะมี 2 ชนิด คือ ดอกตัวผู้และดอกสมบูรณ์เพศ ต้นที่มีดอกตัวผู้จะไม่ติดผล ส่วนต้นที่มีดอกสมบูรณ์เพศนั้นเกสรตัวผู้ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องปลูกร่วมกับต้นตัวผู้แซมในสวนเพื่อเพิ่มละอองเกสร หรือฉีดพ่นฮอร์โมนพืชเพื่อช่วยให้เกสรตัวผู้แข็งแรงขึ้น

วิธีการปลูก

ทำได้ทั้งการขุด
ไม่มีการวางระบบน้ำไว้ก่อน

เก็บความชื้นได้ดีขึ้นและสามารถปลูกโดยวิธีไม่ต้องขุดหลุม (ปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคก) เหมาะกับพื้นที่ฝนตกชุก วิธีการนี้ระบายน้ำดีน้ำไม่ขังโคนต้น แต่ต้องมีการวางระบบน้ำไว้ ก่อนปลูก ซึ่งต้นเงาะจะเจริญเติบโตเร็วกว่าการขุดหลุม ทั้งนี้จุดเน้นที่สำคัญในการปลูก คือ ควรใช้ ดินกล้าที่มีระบบรากดี ไม่ขดงอในถุง แต่ถ้าจะใช้ดินกล้าขนาดใหญ่ก็ให้ตัดดินและรากที่ขดหรือพันตรงก้นถุงออก

หลุมปลูกซึ่งเหมาะกับพื้นที่ที่ยัง
ปลูก วิธีนี้ดิน ในหลุมจะช่วย

ระยะปลูก

จำนวนการปลูกประมาณ 25-40 ต้นต่อไร่ ในระยะปลูก 6-8 X 6-8 เมตร ถ้าใช้ระยะปลูกชิด 6 X 6 เมตร จะตัดแต่งกิ่งเพื่อควบคุมทรงพุ่มอย่างใกล้ชิดไม่ให้ทรงพุ่มชนและบังแสงกัน สำหรับสวนที่ใช้เครื่องจักรกลแทนแรงงาน ควรเว้นระยะระหว่างแถวให้ห่างพอที่เครื่องจักรกลจะเข้าไปทำงาน แต่ให้ระยะระหว่างต้นชิดขึ้น ปลูกในเดือนเมษายน

การดูแลรักษา

ให้น้ำสม่ำเสมอช่วงเจริญทางใบ งดน้ำช่วงปลายฝน ต้นเงาะที่มีใบแก่และสมบูรณ์ทั้งต้น และผ่านสภาพแล้งติดต่อกันนาน 21-30 วัน จะแสดงอาการขาดน้ำ (ใบห่อ) ให้กระตุ้นการออกดอก โดยการให้น้ำในปริมาณมากเต็มที่ จากนั้นให้หยุดการรดน้ำ 7-10 วัน เมื่อพบว่าตายอดเริ่มพัฒนาเป็นตาดอก ก็เริ่มให้น้ำอีกครั้งปริมาณเท่าเดิมเพื่อเร่งการพัฒนาของตาดอก แต่ถ้าหลังจากให้น้ำครั้งที่ 1 แล้ว พบว่าตา ยอดเปลี่ยนสีเป็นสีน้ำตาลอมเขียว แสดงว่าให้น้ำมากเกินไปตาดอกพัฒนาเป็นตาใบแทนที่จะเป็นตาดอก ต้องหยุดน้ำ และปล่อยให้เงาะกระทบแล้งอีกครั้งจนเห็นว่าสีเขียวน้ำตาลของตาดอกเปลี่ยน เป็นน้ำตาลทองของตาดอก ก็เริ่มให้น้ำในอัตรา 1/2 ของครั้งแรก จากนั้นเมื่อแทงช่อดอกและติดผลแล้วควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ประมาณ เพื่อเร่งพัฒนาการของดอก และเร่งพัฒนาการ ของผลให้ขึ้นลูกได้เร็วและผลโต

คุณค่าทางโภชนาการ

เงาะเป็นผลไม้อีกชนิดที่มีขายกันอยู่ทั่วไป เป็นผลไม้รสหวานและ อมเปรี้ยว รับประทานเงาะสดสามารถแก้อาการท้องร่วงชนิดรุนแรงได้ผลดี นอกจากนี้ผลเงาะนำมาต้ม นำน้ำที่ได้มาเป็นยาแก้ไอ ขับเสมหะ แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ รักษาอาการอักเสบในช่องปาก และโรคบิดท้องร่วง มีข้อควรระวังคือ เม็ดในของเงาะมีพิษแม้ว่าจะเอาไปคั่วจนสุกแล้ว แต่ถ้ารับประทานมากเกินไปจะมีอาการปวดท้อง เวียนศีรษะ มีไข้ คลื่นไส้ อาเจียน ดังนั้นไม่ควรจะรับประทานเม็ด

ประวัติเงาะสีชมพู

เงาะสีชมพู มีถิ่นกำเนิดที่บ้านครุฑิ เมธวณ ตำบลเกวียนหัก อำเภอลุง จังหวัดจันทบุรี เป็นพันธุ์ที่ปลูกง่าย มีการเจริญเติบโตดี ทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพดินฟ้าอากาศ ให้ผลดกมีผิวและขนเป็นสีชมพูสด เนื้อหนา ฉ่ำน้ำ บอบช้ำง่าย ไม่ทนทานต่อการขนส่ง

เมื่อประมาณ 100 กว่าปีที่ก่อน จังหวัดจันทบุรีแทบจะไม่มีผลไม้พื้นถิ่นของตัวเองเลย แต่ด้วยสภาพภูมิประเทศเหมาะแก่การทำสวน และอุปนิสัยคนจันทน์ที่ขยัน ช่างสังเกตและชอบการเพาะปลูก เมื่อพบเห็นผลไม้แปลกๆก็มักจะนำเมล็ด กิ่งตอน กลับมาปลูกที่บ้าน ซึ่งเมื่อประมาณกว่า 80 ปีที่ผ่านมา ชาวสวนจันทบุรีหลาย ๆ คน นิยมนำกิ่งตอนและเมล็ดของเงาะบางยี่ขันจากกรุงเทพฯ กลับมาปลูกยังเมืองจันทน์ ที่ตำบลเกวียนหัก อำเภอลุง ก็บังเอิญมีชาวสวนไปพบเงาะต้นหนึ่งที่ยังออกออกมาจากเมล็ดเงาะบางยี่ขัน เมื่อสังเกตดูก็เห็นว่ามึลักษณะต่างออกไปจากเงาะบางยี่ขัน คือเป็นเงาะที่มีสีชมพูสด สวยงาม เนื้อมีรสหวานกรอบ และร้อนจากเมล็ดดีมาก

ชาวบ้านจึงเรียกเงาะพันธุ์ใหม่ที่กลายพันธุ์มาจากเงาะบางยี่ขันว่า เงาะพันธุ์หมาจู เนื่องจากว่าเงาะพันธุ์นี้มีขนยาวสวยงาม คล้ายหมาจู ซึ่งเงาะพันธุ์หมาจูนี้มีลักษณะแตกต่างไปจากเงาะบางยี่ขันก็คือ เงาะบางยี่ขันเนื้อไม่ร้อน และผลมีสีส้ม ส่วนเงาะพันธุ์หมาจู เนื้อหวาน ร้อนกรอบ และมีผลเป็นสีชมพูเข้ม แลดูสวยงามโดยเฉพาะยามที่ขึ้นดกเต็มต้น จากนั้นมาเงาะพันธุ์หมาจูปลูกก็ได้มี การปลูกเพิ่มมากขึ้นแพร่หลายไปทั่วจังหวัดจันทบุรี พร้อมกันนี้ชาวสวนก็ได้เรียกชื่อเงาะพันธุ์นี้ เลียใหม่ ตามลักษณะสีต้น ของผลเงาะว่า“เงาะพันธุ์สีชมพู” หรือ “เงาะสีชมพู” หรือ “เงาะสี” ในภาษาชาวบ้าน

ประวัติเงาะโรงเรียน

เงาะโรงเรียน หรือ เงาะพันธุ์โรงเรียน เป็นเงาะพันธุ์ดีที่สุดในประเทศไทยและเป็นเงาะพันธุ์ดีที่สุดในโลก เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน เงาะโรงเรียน มีชื่อมาจากสถานที่ต้นกำเนิดของเงาะคือ โรงเรียนนาสาร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เงาะต้นแม่พันธุ์มีเพียงต้นเดียว ปลูกด้วยเมล็ดเมื่อ พ.ศ. 2469 ผู้ปลูกเงาะต้นแม่พันธุ์นี้ เป็นชาวจีนสัญชาติมาเลเซีย ชื่อ นายเค หว่อง (Mr. K Wong) มีภูมิลำเนาเดิมอยู่เมืองปีนัง ประเทศมาเลเซีย เข้ามาทำเหมืองแร่ดีบุกที่หมู่บ้านเหมืองเกาะ ตำบลนาสาร อำเภอนาสาร ตั้งอยู่บนฝั่งคลองฉวาง ตรงข้ามกับที่ตั้งของโรงเรียนนาสาร ในปัจจุบัน นายเค หว่อง ได้ซื้อที่ดินริมทางรถไฟด้านทิศตะวันตก จำนวน 18 ไร่ สร้างบ้านพักของตนและได้นำเมล็ดพันธุ์เงาะจากปีนังมาปลูกทางทิศเหนือของบ้านทั้งสิ้น 4 ต้น (ขณะนี้เงาะพันธุ์นี้ที่เมืองปีนังสูญพันธุ์แล้ว) แต่มีเพียงต้นที่สองเท่านั้นที่มีลักษณะพิเศษ เมื่อสุกแล้วรสชาติหวาน หอม เนื้อกรอบ เปลือกบาง เงาะต้นนี้ก็ชื่อ “เงาะพันธุ์โรงเรียน”

พ.ศ. 2479 เมื่อ นายเค หว่อง เลิกกิจการ เหมืองแร่กลับบ้านเมืองปีนัง ได้ขายที่ดินผืนนี้พร้อมบ้านพักแก่กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการ) ทางราชการจึงปรับปรุงให้เป็นอาคารเรียน และย้ายโรงเรียน นาสารจากวัดนาสารมาอยู่ที่อาคารแห่งนี้ เมื่อ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2479 แต่เงาะพันธุ์โรงเรียนก็ไม่ได้แพร่หลาย เนื่องจากการส่งเสริมด้านการเกษตรไม่ดีพอและทางโรงเรียนสงวนพันธุ์ไว้ ไม่ให้แพร่หลายในระหว่าง พ.ศ. 2489-2489 มีผู้ตองกิง ไปขยายพันธุ์ได้เพียง 3-4 รายเท่านั้น สาเหตุที่สงวนพันธุ์น่าจะเนื่องมาจาก กลัว “ต้นแม่พันธุ์” จะตาย ต่อมาปี พ.ศ. 2499 นายคำแหง วิชัยดิษฐ์ ได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนบ้านนาสาร และพิจารณาแล้วว่า เงาะต้นนี้เป็นเงาะพันธุ์ดี ควรให้มีการขยายพันธุ์อย่างแพร่หลาย จึงอนุญาตให้คนทั่วไปตองกิงแพร่พันธุ์ได้

ในปี พ.ศ. 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จจังหวัดสุราษฎร์ธานี นายซัช อุดตมางกูร ผู้นำชาวสวนเงาะได้ทูลเกล้าถวายผลเงาะโรงเรียน และขอพระราชทานชื่อพันธุ์เงาะนี้เสียใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสว่า "ชื่อเงาะโรงเรียนดีอยู่แล้ว" ตั้งแต่นั้นมา เงาะพันธุ์นี้จึงได้ชื่อว่า เงาะโรงเรียน อย่างเป็นทางการ อนึ่ง เพื่อความเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงได้จัดงาน วันเงาะโรงเรียน ขึ้นเป็นประจำในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง สิงหาคมของทุกปี

ที่มา: ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี <http://www.doa.go.th/hrc/chantaburi/index>.

ใบความรู้

เรื่อง ลองกอง (longkong)

วงศ์ : Meliaceae (วงศ์เดียวกับยางสาด และคูกู)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Aglaia dookkoo* Griff.

ชื่อสามัญ : longkong

ประวัติความเป็นมาของลองกอง

ลองกองเป็นไม้ผลที่มีถิ่นกำเนิดในภาคใต้ของไทย นิยมปลูกเพื่อรับประทานเป็นผลไม้เป็นหลัก รวมถึงการแปรรูปอื่นบ้าง อาทิ ไวน์ลองกอง แยมลองกอง เป็นต้น ลองกองเป็นไม้ผลในสกุลเดียวกันกับ ยางสาดและคูกูมีถิ่นกำเนิดอยู่แถบหมู่เกาะมลายู อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และตอนใต้ของประเทศไทย จังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดที่มีการปลูกลองกองมากที่สุดในประเทศไทยและเป็นถิ่นกำเนิดลองกองคุณภาพดีที่มีชื่อเสียง คือ “ลองกองซีโป” ตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ เพราะมีคุณสมบัติเด่น คือ เมื่อผลสุกจะมีรสชาติหวานหอม โดยลองกองต้นแรกที่ปลูกอยู่ที่บ้านซีโป ต่อมาเกษตรกรในพื้นที่ได้มีการนำลองกองซีโปมาปลูกที่บ้านตันหยงมัส ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีรถไฟตันหยงมัส อำเภอระแงะ และเนื่องจากการขนส่งลองกองในสมัยก่อนนิยมส่งทางรถไฟ ผู้บริโภคจึงรู้จักลองกองรสชาติดีว่า มาจากตันหยงมัส จึงเรียกกันว่า ลองกองตันหยงมัส แต่แหล่งผลิตสำคัญยังคงอยู่ที่บ้านซีโป ตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ

การทำสวนลองกองจะให้ผลตอบแทนที่ดี เกษตรกรต้องสามารถจัดสวนลองกองได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ จะต้องสามารถผลิตลองกองได้ในปริมาณและคุณภาพที่ดี โดยใช้ต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม และจะต้องวางแผนการตลาดให้กับผลผลิต เพื่อให้จำหน่ายได้ราคาดี ปัจจุบันมีการขยายพื้นที่ปลูกกันมากในเขตภาคใต้ และภาคตะวันออก

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ลองกองเป็นไม้ผลเมืองร้อนที่เจริญเติบโต และให้ผลผลิตได้ดีในสภาพภูมิอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 25-30 องศาเซลเซียส ความชื้นในอากาศค่อนข้างสูง 70-80% มีปริมาณน้ำฝน 2,000-3,000 มิลลิเมตรต่อปี จำนวนวันที่ฝนตกประมาณ 150-200 วันต่อปี ดินที่ดีควรเป็นดินร่วนปนทรายที่มีอินทรีย์วัตถุค่อนข้างสูง และจำเป็นต้องมีแหล่งน้ำเพียงพอที่จะให้น้ำกับต้นลองกองได้ตามเวลาและปริมาณที่ต้องการลองกองเป็นพืชที่ชอบร่มเงาแต่ไม่ชอบลมแรง เพราะถ้าแสงแดดจัดจะทำให้ใบไหม้ ส่วนลมแรงจะพัดเอาความชื้นออกจากสวนจึงควรสร้างร่มเงาและปลูกไม้บังลมรอบ ๆ สวน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ลองกอง (Longkong) เป็นพันธุ์ไม้ชนิดเดียวกับกลางสาต มีเปลือกหนา และไม่มียางเหมือนกลางสาต มีเนื้อน้อยกว่า แต่มีรสหวานกว่า มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Lansium domesticum* Corr ซึ่งพืชที่อยู่ในชนิดเดียวกันนี้คือ ดูกู (Duku) ส่วนกลางสาต (กลางสาต) แยกเป็นชนิดหนึ่งต่างหาก โดยมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *A. Domesticum* Pelleg ส่วนชื่อ ลองกอง มาจากภาษาเขมรว่า ดอกอง ลองกอง ดูกู และกลางสาต เป็นไม้ผลในสกุลเดียวกัน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มลองกอง เป็นกลุ่มที่ผลผลิตมีคุณภาพดีที่สุด มีเมล็ดน้อย หรืออาจจะไม่มีเมล็ดเลย ใบมีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก คือ มีสีเขียวเข้ม และมีร่องใบลึก ทำให้ดูเหมือนกับว่า ใบหักเป็นคลื่น ซึ่งกลุ่มนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด คือ

- ลองกองแห้ง ผลสุกจะมีเนื้อใสเป็นแก้ว เนื้อแห้ง หวาน และมีกลิ่นหอมชวนรับประทาน ส่วนเปลือกหนามีสีเหลืองคล้ำ และไม่มียาง
- ลองกองน้ำ ผลสุกจะมีเนื้อค่อนข้างฉ่ำน้ำ สีเปลือกเหลืองสว่างกว่า
- ลองกองปลาแม่ หรือลองกองแปร์แมร์ ผลสุกจะมีเนื้อนิ่ม กลิ่นไม่หอมเหมือนลองกองน้ำ เปลือกบางและมียางบ้าง

2. กลุ่มดูกู หรือดูกู ลักษณะใบค่อนข้างหนา และมีสีเขียวเข้มคล้ายลองกอง แต่หักเป็นคลื่นน้อยกว่า ขนาดผลค่อนข้างใหญ่ และมีเปลือกหนากว่าลองกอง มีเมล็ดมาก และมีเนื้อฉ่ำน้ำ ทิพบมี 2 ชนิด คือ

- ดูกูแปร์แมร์ มีผลค่อนข้างรี ก้นผลแหลม ผิวขุ่นเล็กน้อย
- ดูกูน้ำ มีผลค่อนข้างกลม มีผิวสดใสมากกว่าดูกูแปร์แมร์

3. กลางสาต ใบบางกว่าลองกอง คลื่นใบไม่เด่นชัด ผลเล็กกว่าลองกอง ผลสุกมีสีเหลืองนวล เปลือกบางมียางเหนียว มีเมล็ด 2-3 เมล็ดต่อผล

ลองกองเป็นไม้ผลเศรษฐกิจเขตร้อนชื้น ในเขตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยเป็นประเทศที่สามารถผลิตลองกองที่มีคุณภาพดีที่สุด

พันธุ์ลองกอง

1. ลองกองแห้ง

ลองกองแห้ง หมายถึง พันธุ์ลองกองที่มีเปลือกค่อนข้างแห้ง หยิบ และหนา เปลือกไม่นุ่มหรือยุบตัวง่าย จึงป้องกันเนื้อด้านในให้คงอยู่ได้ดี ส่วนสีเปลือกจะเป็นสีเหลืองและสุกมากจะเป็นเหลืองคล้ำ ส่วนเนื้อด้านในมี 5 กลีบ เนื้อค่อนข้างใสเหมือนแก้ว มีเนื้อมาก เมล็ดเล็กหรือลีบมาก เนื้อให้รสหวานพอดี มีรสเปรี้ยวน้อย จึงเป็นสายพันธุ์ที่ให้ผลมีคุณภาพ นิยมปลูก และรับประทานมากที่สุด โดยสายพันธุ์ดั้งเดิม และเป็นที่ยอมรับปลูกในปัจจุบันจะมาจากบ้านซีโป ต.เฉลิม อ.ระแงะ จ.นราธิวาส หรือเรียกพันธุ์นี้ว่า ลองกองซีโป

2. ลองกองน้ำ

ลองกองน้ำ หมายถึง พันธุ์ลองกองที่มีเปลือกค่อนข้างบางกว่าลองกองแห้ง เปลือกยุบหรืออ่อนตัวง่ายกว่า ทำให้ไม่สามารถเก็บผลไว้ได้นาน และเนื้อผลไม่ค่อหวาน ผู้ลองกองแห้งไม่ได้ ทั้งนี้ พันธุ์ลองกองน้ำจะมีลักษณะลำต้น และใบคล้ายกับลองกองแห้งมากจนเกือบแยกแยะไม่ออก แต่จะแยกแยะได้ง่ายที่ผล คือ สีเปลือกของลองกองน้ำเมื่อสุกเต็มที่แล้วจะมีสีจางหรือเป็นสีเหลืองซีดกว่า ลองกองแห้ง และเมื่อกดหรือบีบผลจะทำให้เปลือกยุบนุ่มลงได้ง่ายกว่า ส่วนเนื้อผลมี 5 กลีบ มักเป็นสีขาวขุ่น

3. ลองกองแกลแลแม

ลองกองแกลแลแม หรือมีชื่อเรียกหลายอย่าง อาทิ ลองกองแปร์แม หรือ คุฎูแปร์แม ซึ่งท้องที่จัดให้เป็นพันธุ์หนึ่งของคุฎู/ ลูฎู แต่บางท้องที่จัดให้อยู่ในกลุ่มของลองกอง เพราะลักษณะผล และเนื้อผลต่างจากคุฎูมาก โดยลองกองแกลแลแมจะมีช่อผลยาว ลักษณะผลค่อนข้างกลม เปลือกผลบาง มีสีเหลืองนวล ไม่มียาง ส่วนเนื้อผลค่อนข้างนิ่มเหลว และมีกลิ่นฉุน

การปลูกลองกอง

ลองกองเป็นพืชที่เติบโตได้ดีในดินที่ค่อนข้างชื้นตลอดปี หรือ เป็นพื้นที่ที่มีฝนตกชุก แต่ควรเป็นที่ราบ และสามารถระบายน้ำได้ดี ไม่มีปัญหาน้ำท่วมขัง เพราะหากมีน้ำท่วมจะทำให้ลองกองยืนต้นตายง่าย ส่วนพันธุ์ที่ใช้ปลูกแนะนำเป็นพันธุ์ลองกองแห้ง และควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน

การเตรียมแปลง และหลุมปลูก

แปลงปลูกลองกองจำเป็นต้องไถกลบหรือไถวัชพืชออกก่อน และไถกลบดินไว้นานประมาณ 1 เดือน ก่อนจะขุดหลุมปลูกเตรียมไว้เป็นแถวๆ ขนาดหลุม 50 เซนติเมตร ทั้งด้านกว้าง ยาว และลึก โดยมีระยะปลูกระหว่างหลุมหรือต้นประมาณ 6-8 x 6-8 เมตร ซึ่ง 1 ไร่ จะปลูกได้ประมาณ 20-32 ต้น ทั้งนี้ ให้รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกหรือวัสดุอินทรีย์ประมาณ 1 ถังน้ำ พร้อมเกลี่ยดินลงกลุ่กผสมเล็กน้อย

วิธีการปลูกลองกอง

ต้นกล้าลองกอง ควรเป็นกล้าที่ได้จากการเสียบยอด เพราะจะได้ต้นลองกองที่ไม่สูงมาก และให้ผลผลิตเร็วกว่าการปลูกด้วยเมล็ด ซึ่งมักหาซื้อได้ตามสวนลองกองหรือตามร้านตัวแทนขายกล้าพันธุ์การปลูก ลองกองจะต้องกรีดถุงเพาะชำออกให้หมด และขณะกรีดจะต้องระวังไม่ให้ก้อนดินแตกออก หลังจากนั้น นำต้นลองกองลงปลูก พร้อมเกลี่ยดินกลบให้สูงจากพื้นเล็กน้อย ตามด้วยการปักข้างลำต้นด้วยไม้ไผ่ค้ำยัน และรดด้วยเชือกพอลวม ๆ

การให้น้ำ

หลังจากการปลูก หากฝนไม่ตกติดต่อกันหลายวัน ให้รดน้ำเป็นประจำอย่างน้อย 2 วัน/ ครั้ง แต่หากมีฝนตกสม่ำเสมอก็ไม่จำเป็นต้องให้น้ำ ซึ่งจะปล่อยให้ลองกองเติบโตโดยอาศัยน้ำจากน้ำฝนเป็นหลักจนมีอายุประมาณ 3-4 ปี ซึ่งจะเริ่มให้ดอกลองกองติดผลครั้งแรกในระยะที่ปล่อยให้ดอกลองกอง ติดผลครั้งแรก จะต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ เพราะหากขาดน้ำอาจทำให้ดอกและผลอ่อนร่วงได้ง่าย ดังนั้น ในระยะตั้งแต่ออกดอกจนถึงติดผล เกษตรกรจะต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ส่วนการบังคับการออกดอกก่อนระยะออก ดอกปกติ เกษตรกรจะต้องงดให้น้ำเป็นช่วง ๆ คือ ให้น้ำนาน 9-15 วัน ต่อจากนั้นค่อยให้น้ำ แต่ให้ปริมาณน้อยเท่านั้น จนต้นลองกองเริ่มมีใบเหลืองและเหี่ยวร่วงบ้างแล้ว จึงให้น้ำเพิ่มขึ้น ซึ่งในระยะที่ใบร่วงนี้จะเริ่มมีตาดอกแทงออกมา หลังจากนั้นจึงให้น้ำปริมาณเท่าเดิมที่เพียงพอ และต้องให้อย่างสม่ำเสมอ

การกำจัดวัชพืช

หลังจากที่ปลูกลองกองไปแล้ว จำเป็นต้องคอยกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในปีแรกที่ต้นยังไม่โตนัก ซึ่งมักจะมีหญ้าเติบโตเร็วกว่า โดยในระยะแรกหลังการปลูกอาจใช้จอบถากรอบโคนต้นก่อน แต่หากต้นโตมากจึงค่อยใช้การไถกลบรอบโคนต้น ทั้งนี้ ไม่แนะนำให้ใช้สารเคมีฉีดพ่น

การตัดช่อดอก

การตัดช่อดอกที่มีมากเกินไปจะช่วยแก้ปัญหาดอกหรือผลอ่อนร่วงได้ เพราะหากปล่อยให้ช่อดอกมากจะทำให้ดอก และผลมีการแย่งอาหารกันมาก แต่หากมีจำนวนช่อดอกที่เหมาะสมก็จะช่วยให้ดอกเจริญเป็นผลที่สมบูรณ์ได้ทุกผล ทั้งนี้ การตัดช่อดอกทิ้งจะตัดออกประมาณร้อยละ 10-20 หรือในแต่ละจุดจะให้มีช่อดอกเหลือประมาณ 1-3 ช่อเท่านั้น

ปุ๋ย และการใส่ปุ๋ย

1. ปีที่ 1 หลังการปลูกทดลองกองแล้ว 3 เดือน ให้ใส่ปุ๋ยคอกเป็นหลัก อัตรา 5-10 กำมือ/ ต้น โดยหว่านรายรอบ ๆ โคนต้น และควรรดน้ำกำจัดวัชพืชออกก่อนพร้อมพรวนดินรอบกลบ หลังจากนั้นอีกประมาณ 2-3 เดือน ให้กำจัดวัชพืชรอบโคนต้น พร้อมใส่ปุ๋ยคอกเหมือนเดิมกับครั้งแรก และเพิ่มปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ร่วมด้วย ในอัตรา 100-150 กรัม/ต้น หรือประมาณ 1 กำมือ และอีก 2-3 เดือนต่อมา หรือในช่วงที่อายุการปลูกครบ 1 ปี ให้ใส่ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมีตามอัตราข้างต้นอีกครั้ง

2. ปีที่ 2-3 หรือก่อนให้ต้นเริ่มติดผล จะให้ปุ๋ยเหมือนในปีที่ 1 และแบ่งให้ 3 ระยะ/ปี แต่ทั้งนี้อาจให้ติดผลบ้างเล็กน้อยสำหรับรับประทานเองก็ได้

3. ระยะลองกองเริ่มติดผลครั้งแรก หรือหลังจากปลูกไปได้ประมาณปีที่ 3-4 ซึ่งลำต้นจะเติบโต และแตกกิ่งจำนวนมากแล้ว จึงค่อยปล่อยให้ดอกติดผล แบ่งเป็นระยะการให้ปุ๋ย ดังนี้

- ในช่วงก่อนระยะลองกองออกดอก ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ให้ใส่ปุ๋ย 1 ครั้ง และระยะที่เริ่มติดผลช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ให้ใส่ปุ๋ยอีก 1 ครั้ง ด้วยปุ๋ยเคมีสูตร 12-12-24 อัตรา 1-2 กิโลกรัม/ ต้น ร่วมด้วยกับปุ๋ยคอก อัตรา 1-2 ถัง/ ต้น

- หลังการเก็บเกี่ยวแล้ว 10-20 วัน ควรให้ปุ๋ยบำรุงดินทันที ด้วยปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ในอัตรา 1 กิโลกรัม/ต้น และปุ๋ยคอกประมาณ 1 ถัง เพื่อป้องกันต้นลองกองโทรมเร็ว

การเก็บผลลองกอง

ลองกองเป็นผลไม้ที่ไม่สามารถเก็บผลดิบนำมาบ่มได้ เพราะเป็นผลไม้ที่มีอัตราการหายใจต่ำ หากเก็บผลในระยะที่ยังไม่สุกจะทำให้ผลที่เค็ดมาสุกได้ แต่ยังไม่ให้รสเปรี้ยวเหมือนเดิมและนำได้ง่าย นอกจากนั้น ยังพบปัญหาการเก็บลองกองอีก คือ ช่อผล และผลลองกองมักสุกไม่พร้อมกัน จึงจำเป็นต้องเข้าเก็บผลในทุกวันด้วยการใช้ทักษะที่เชี่ยวชาญในการเก็บแต่ละช่อผลไป ซึ่งจะมีข้อพิจารณาในการเก็บผลลองกอง ดังนี้

1. เปลือกผลลองกองเปลี่ยนเป็นสีเหลืองหรือสีเหลืองเข้มทั่วช่อ
2. เนื้อผลลองกองมีความใสทั่วทุกกลีบ และทดลองชิมเนื้อผลดู หากมีรสหวานมากกว่าเปรี้ยว แสดงว่าสามารถเก็บผลได้
3. ผลจะเริ่มเก็บได้หลังจากดอกบานแล้วประมาณ 180-220 วัน
4. หลังจากทีผลเริ่มเปลี่ยนเป็นสีเหลืองบ้างแล้ว 15-25 วัน

ทั้งนี้ ผลที่เก็บจะพิจารณาระยะเวลาการขนส่งด้วย คือ หากส่งไกลภายในจังหวัดรอบข้าง จะเก็บผลที่สุกแล้วกว่าร้อยละ 90 แต่หากส่งไกลหลายจังหวัด เช่น ได้ขึ้นเหนือ จะเก็บผลที่สุกแล้วกว่าร้อยละ 80

การปฏิบัติงานหลังการเก็บเกี่ยว

1. ตัดแต่งกิ่ง ได้แก่ กิ่งแห้ง กิ่งที่เป็นโรค กิ่งกระโคง และข้าวผล
2. ใส่ปุ๋ย 15-15-15 อัตรา 2 กิโลกรัม/ ต้น/ ปี ปุ๋ยคอก อัตรา 20-25 กิโลกรัม/ ต้น/ ปี
3. ป้องกันกำจัดโรคและแมลงที่พบ ไพรแวง เพลี้ยหอย เพลี้ยแป้ง หนอนกินได้เปลือกโรคราขาว และโรคราสีชมพู
4. การให้น้ำต้องให้อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

ที่มา: <http://puechkaset.com/>

<http://www.oae.go.th/fruits/index.php/technology?id=132>

<http://oknation.nationtv.tv/blog/horti-asia/2012/11/09/entry-1>

<http://natres.psu.ac.th/researchcenter/tropicalfruit/fruit/longkong.htm>

กิจกรรมที่ 2

กิจกรรมตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

เวลา 1 วัน

แนวคิดหลักของกิจกรรม

กิจกรรมตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่น เป็นกิจกรรมให้นักเรียนศึกษาประวัติความเป็นมาของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าการสืบทอดอาชีพ เกิดความรู้สึกรักและภาคภูมิใจ ในอาชีพทำสวนผลไม้ของท้องถิ่น เนื่องจากประชาชนมีการประกอบอาชีพมานานมากกว่าร้อยปี โดยบรรพบุรุษได้พัฒนาการประกอบอาชีพจนเกิดเป็นภูมิปัญญาและสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันจนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับทั่วไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียนรู้และเข้าใจประวัติความเป็นมาของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเอง
2. เพื่อให้ นักเรียนเห็นคุณค่าการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่น
3. เพื่อให้ นักเรียนรักและภาคภูมิใจการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวและท้องถิ่น

เนื้อหา

อาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพของท้องถิ่นที่มีมานานนับ 100 ปี โดยปรากฏหลักฐานชัดเจนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์จากบันทึกการเสด็จประพาสต้นจันทบุรีของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อพ.ศ. 2419 ทรงบันทึกเกี่ยวกับการทำมาหากินไว้ว่า ประชาชนมีการปลูกผลไม้กันมาก มีการส่งไปขายยังพระนครและหัวเมืองต่าง ๆ

ประวัติความเป็นมาและแบบอย่างการประกอบอาชีพของบรรพบุรุษ และภูมิปัญญา การประกอบอาชีพทำสวนทำสวนผลไม้ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ และภาคภูมิใจ ซึ่งกลุ่มผู้ ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ได้ใช้ปัญญา กระบวนการคิด ลงมือทำด้วยการทดลองทำแบบลองผิดลองถูก เกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพ จนกระทั่งเกิดเป็นองค์ความรู้เรื่องราว ต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาระบบน้ำ การปลูก การบำรุงดูแลรักษา การขยายพันธุ์ การพัฒนาพันธุ์ การจัดการ การเก็บเกี่ยว การแปรรูป ซึ่งสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ จึงมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนามาโดยตลอด

การดำเนินกิจกรรม

1. นักเรียนบรรยายความคิดเห็นของตนเองที่มีต่อการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
2. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ อภิปรายเกี่ยวกับระยะเวลาเริ่มต้นการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ นักเรียนทราบหรือไม่ว่าครอบครัวของนักเรียนเป็นรุ่นที่เท่าไร หากต้องการทราบประวัติความเป็นมาของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของคนในท้องถิ่นนักเรียนจะสืบค้นข้อมูลจากแหล่งใดได้บ้าง
3. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5 คน พานักเรียนลงพื้นที่สืบค้นความเป็นมาของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่นโดยสอบถามผู้ปกครอง สัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพเก่าแก่ในท้องถิ่น ศึกษาสวนผลไม้ในท้องถิ่น แต่ละกลุ่มนำข้อมูลนำเสนอในชั้นเรียน
4. กันอภิปรายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการประกอบอาชีพของบรรพบุรุษ ทำให้เกิดภูมิปัญญาของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ อะไรบ้าง
5. ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับครุภูมิปัญญา และบุคคลสำคัญที่ทำประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ และให้นักเรียนค้นคว้าประวัติและผลงานของบุคคลเหล่านั้นจากแหล่งข้อมูลในท้องถิ่น และนำเสนอรายงานหน้าชั้น
6. นักเรียนร่วมกันสรุปคุณค่าและความสำคัญของอาชีพทำสวนผลไม้ และการพัฒนาการประกอบอาชีพของบรรพบุรุษ กระตุ้นนักเรียนให้เกิดความรักและภูมิใจการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. วัตถุประสงค์การประกอบอาชีพในท้องถิ่น
2. บุคคลในท้องถิ่น
3. ผู้ปกครองนักเรียน
4. สวนผลไม้ในท้องถิ่น
5. ห้องสมุดในท้องถิ่น
6. เว็บไซต์ของท้องถิ่น
7. แบบสัมภาษณ์

การประเมินผล

1. ประเมินความรู้ ความเข้าใจประวัติความเป็นมาและภูมิปัญญาการประกอบอาชีพ
ทำสวนผลไม้จากผลงาน การสืบค้นข้อมูล และการรายงาน
2. ประเมินความรู้สึกรักต่ออาชีพทำสวนผลไม้จากการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วม
กิจกรรมของผู้เรียน
3. ประเมินความรู้ที่ลึกซึ้งที่มีต่ออาชีพทำสวนผลไม้จากแบบบันทึกความคิดเห็น

ใบงานกิจกรรมที่ 2

ตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

คำชี้แจง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาสืบค้นข้อมูลประวัติความเป็นมาของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่นจากครอบครัว บุคคลในท้องถิ่น ผู้รู้ในท้องถิ่น ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่น
2. การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของคนท้องถิ่นในอดีต
3. ภูมิปัญญาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ใบความรู้
บุคคลต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในอดีต-ปัจจุบัน
และ
บุคคลภูมิปัญญาด้านการทำสวนผลไม้ จังหวัดจันทบุรี

ภาพการสัมภาษณ์เมื่อ 6 ตุลาคม 2558 (ผู้วิจัย)

นายจรวัย พงษ์ชีพ (ดำเนินาหยด)

นายจรวัย พงษ์ชีพ (ดำเนินาหยด) วัน เดือน ปีเกิด ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

ภูมิลำเนา หมู่บ้าน ไร่อ้อย ตำบลขลุ้ง อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๑๐

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๒๕ ถนนเทศบาล สาย ๗ อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๑๐

สถานที่ทำงาน โทร. (๐๗๕) ๔๔๑๑๕๔ การศึกษา

- ประโยคประถมศึกษา (ป.๔)

- ปริญญาเทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาพืชศาสตร์

จากสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๕

ผลงานด้านกิจกรรม

1. เป็นผู้คิดค้นและนำฮอว์โมนผสม โนพิคซ์ มาทดลองใช้กับต้นเงาะได้ผลดี
2. เป็นต้นแบบการรณรงค์ต้นผลไม้แบบใช้น้ำหยด
3. เป็นผู้ประดิษฐ์ท่อส่งน้ำหยด ๘ แบบ
4. เป็นผู้จัดทำโครงการผสมข้ามพันธุ์ผลไม้ คือเงาะไทยกับเงาะอิน โดนีเซีย

ทุเรียนพันธุ์ “ทองฮ้อย” กับทุเรียนพันธุ์ “กระดุมทอง” ซึ่งจะได้ทุเรียนที่รสหวาน เม็ดลิบ ทนต่อโรค

ผลงานดีเด่น

1. ได้รับการยกย่องเป็นคนไทยตัวอย่างปี 2522 ด้านการเกษตรจากมูลนิธิธารน้ำใจ
2. ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี
3. ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการบริหารสหกรณ์การเกษตรขลุง
4. ได้รับคัดเลือกให้เป็นเกษตรกรตัวอย่างระดับชาติ จนได้รับพระราชทานโล่

ประกาศเกียรติคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ที่มา: <http://province.m-culture.go.th/chanthaburi/picture/local3.jpg>

คำประกาศเกียรติคุณคนไทยตัวอย่างประจำปีพุทธศักราช 2522

นายจรวัย พงษ์ชีพ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้นการค้นคว้าทดลองเพื่อเพิ่มผลผลิตหรือลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตรจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างมาก คนไทยคนหนึ่งได้ค้นคว้าดัดแปลงวิธีการผลิตและเผยแพร่เทคนิคการเกษตรจนเกิดประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวมเป็นอย่างมาก คนไทยคนนั้นคือ “นายจรวัย พงษ์ชีพ”

นายจรวัย พงษ์ชีพ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ปัจจุบันอายุ ๔๖ ปี เคยรับจ้างเป็นกรรมกรสวนยางและสวนเงาะ ต่อมาได้เก็บหอมรอมริบจนสามารถซื้อสวนเป็นของตนเองและสร้างตัวจนมีฐานะดีพอควร นายจรวัยฯ เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและพยายามหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางการเกษตรตลอดเวลา ผลงานชิ้นสำคัญชิ้นแรกคือ ได้ค้นคว้าหาวิธีแก้ไขปัญหาน้ำขุ่นปนเปื้อนในน้ำดื่ม ซึ่งชาวสวนเรียกว่า “เงาะจืดรอก” โดยทดลองวิธีการต่าง ๆ จนได้รับความสำเร็จ โดยการฉีดน้ำยา ซึ่งเดิมผลิตมาสำหรับเร่งให้สับปะรดออกผลตามฤดูกาล ปัจจุบันชาวสวนทั้งจังหวัดภูเก็ต ต่างใช้วิธีการของนายจรวัยฯ อย่างแพร่หลาย เป็นการเพิ่มผลผลิตและรายได้โดยทั่วกัน

ผลงานสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ได้ดัดแปลงการให้น้ำหยดแก่ต้นผลไม้ จากวิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ต่างประเทศ จนกระทั่งเป็นผลสำเร็จโดยใช้ต้นทุนการผลิตต่ำ และต้นไม้ได้รับน้ำสม่ำเสมอ ทำให้เพิ่มผลผลิตได้มากยิ่งขึ้น จนชาวสวนต่างเรียกนายจรวัยฯ ว่า “นายดำ น้ำหยด” นายจรวัยฯ เป็นคนไม่หวงวิชา เมื่อคิดทดลองอะไรได้ผลสำเร็จก็ได้เผยแพร่ความรู้แก่ผู้สนใจทั่วไปอย่างไม่ปิดบัง และพยายามศึกษาหาความรู้ทดลองเทคนิคใหม่ ๆ ต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยเดินทางไปดูงานการเกษตรตามจังหวัด และ โครงการต่าง ๆ ตลอดเวลา

มูลนิธิรณรงค์ขอยกย่องให้ นายจรวัย พงษ์ชีพ “เป็นคนไทยตัวอย่างประจำปี ๒๕๒๒”
ในฐานะที่เป็นนักค้นคว้าทดลองทางการเกษตรและเผยแพร่ความรู้ ให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร
อื่น ๆ ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงยิ่ง

ที่มา: มูลนิธิรณรงค์

บุคคลต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในอดีต-ปัจจุบัน
และ
บุคคลภูมิปัญญาด้านการทำสวนผลไม้ จังหวัดจันทบุรี

ที่มา : <https://www.facebook.com/Thai.Durian.Institute/photos>

นายประภัทรพงศ์ เวชชาชีวะ

วัน เดือน ปีเกิด	๑ กรกฎาคม ๒๕๓๖
ภูมิลำเนา	อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๑๐
ที่อยู่ปัจจุบัน	๑๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลชิ่ง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐
สถานที่ทำงาน	สวนผลไม้ประภัทรพงศ์ เวชชาชีวะ
การศึกษา	- ชั้นต้น วชิราวุธวิทยาลัย

ผลงานด้านกิจกรรม

1. เป็นสมาชิกสภา ตำบลขลุง อำเภอขลุง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑
2. เป็นสมาชิกสภาจังหวัดจันทบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒
3. เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดจันทบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘
4. เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘

5. เป็นกรรมการที่ปรึกษาสถาบันราชมนคล วิทยาเขตเกษตรจันทบุรี
6. เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ของสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี
7. เป็นนายกสมาคมผู้ค้าผักและผลไม้ เพื่อการส่งออกภาคตะวันออก

ผลงานดีเด่น

1. เป็นเกษตรกรดีเด่นและตัวอย่างของประเทศไทย
2. ได้รับรางวัลที่ ๑ ในการประกวดทุเรียนจากองค์การเกษตร (อ.ต.ก.)
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕
3. ได้รับประกาศเกียรติคุณ จากคณะวิศวกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐
4. ได้รับโล่ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐
5. ได้รับโล่ รางวัลที่ ๑ ในการประกวดทุเรียนจากพืชสวนจันทบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑
6. ได้รับประกาศเกียรติคุณ รับรองคุณภาพสวน จากสมาคมวิทยาศาสตร์การเกษตร
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑
7. ได้รับประกาศเกียรติคุณผู้นำอาชีพก้าวหน้า จากกระทรวงมหาดไทย
8. ได้รับรางวัลเหรียญทอง จากองค์การเพิ่มผลผลิตแห่งเอเชีย
9. ได้รับโล่รางวัล เกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓
10. ได้รับโล่ เกษตรกรดีเด่นระดับภาคตะวันออก
11. ได้รับโล่พระราชทาน จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นเกษตรกรดีเด่น
ระดับชาติ
12. ได้รับโล่เกียรติยศ จากสมาคมพืชสวนแห่งประเทศไทย

ที่มา:

<https://www.facebook.com/Thai.Durian.Institute>

<http://www.province.m-culture.go.th/chanthaburi/local1.html>

ใบความรู้กิจกรรมที่ 2

เรื่อง ประวัติการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

จุดเริ่มต้นอาชีพ

การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของการเริ่มต้นทำมาหากินเพื่อยังชีพ โดยการเก็บของป่าและล่าสัตว์ของมนุษย์ ต่อมามีการพัฒนาโดยการเก็บเมล็ดพันธุ์หรือนำมาปลูกบริเวณที่อยู่อาศัยดังเช่นไม้ผลได้แก่ เงาะ ทุเรียน มังคุด มีหลักฐานปรากฏมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยในลักษณะพืชที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในประเทศไทยปรากฏหลักฐานชัดเจนมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จากบันทึกของ ลาลูแบร์ ชาวฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ. 2230 (จดหมายเหตุลาลูแบร์) บันทึกไว้ว่า “ชาวสยามมีการทำสวนที่บางกอกโดยปลูกตามริมแม่น้ำเรื่อยไปจนถึงพระนคร (กรุงศรีอยุธยา)” และจากหลักฐานการเก็บอากรส่วย การเก็บอากรหรือภาษีตามชนิดของต้นไม้โดยเริ่มเก็บภาษีต้นทุเรียนต้นละ 1 บาท ต่อมาเก็บภาษีต้นมังคุดเพิ่มขึ้น ไม้ที่ปลูกกันมากในภาคกลาง คือ หนาม มะพร้าว พลู ส้ม ทุเรียน และมังคุด การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในภาคตะวันออกเฉียงมีหลักฐานปรากฏชัดเจนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นหลังการทำสวนผลไม้ในพื้นที่ภาคกลางไม่นานนัก การประกอบอาชีพเริ่มขึ้นโดยกลุ่มชาวทองซึ่งเป็นชนพื้นเมืองเดิมประกอบอาชีพแบบเกษตรกรรมดั้งเดิมจากอาชีพ ล่าสัตว์ เก็บของป่า เช่น ผัก ผลไม้ ต่อมารู้จักการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ที่นำมาจากป่า ต่อมาพัฒนาเป็นการค้าโดยปลูกพริกไทย อ้อย และยางพารา ส่วนการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เริ่มขึ้นโดยกลุ่มชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากเมืองทางแถบชายฝั่งทะเลตะวันออกอยู่ในเส้นทางการค้าทางทะเลระหว่างไทยและจีนมาแต่โบราณ จึงมีชาวจีน ไต้หวันเข้ามาอาศัย กลุ่มชาวจีนได้หักล้างถางพงจับจองที่ว่างเปล่าทำสวนผลไม้ซึ่งพัฒนามาจากการปลูกข้าว ปลูกผัก หนาม พลู และเลี้ยงสัตว์ การทำสวนผลไม้เริ่มจากการใช้พันธุ์พืชพื้นเมืองที่ใช้เมล็ดปลูกทั้ง เงาะ ทุเรียน มังคุด ด้วยลักษณะสภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศของภาคตะวันออกเฉียงมีภูมิอากาศเป็นแบบลมมรสุมแบบเขตร้อนชื้น จึงทำให้มีความเหมาะสมต่อการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ (กวิศร์ วานิชกุล, 2547, หน้า 120) และดินมีความอุดมสมบูรณ์ทำให้ผลผลิตมีรสชาติเป็นที่นิยมจึงมีการปลูกไว้ขายเป็นอาชีพ ชาวสวนได้มีการพัฒนาต้นพันธุ์และคัดเลือกพันธุ์ดีในท้องถิ่น เช่น เงาะสีชมพู ตลอดจนการคัดเลือกนำพันธุ์ดี พันธุ์ ที่ปลูกเชิงพาณิชย์มาจากท้องถิ่นอื่นทั้งภาคใต้และภาคกลางมาปลูกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น ทุเรียนพันธุ์ชะนีจากภาคกลาง เงาะ โรงเรียนจากอำเภอนาสาร ลองกองจากต้นหมงมัส เนื่องจากลักษณะภูมิอากาศคล้ายคลึงกับภาคใต้ การพัฒนาดังกล่าวทำให้เกิดภูมิปัญญาอย่างมากมาย ผลผลิตมีคุณภาพมีชื่อเสียงมากยิ่งขึ้น เกิดการขยายพื้นที่ปลูกทั่วประเทศและนับตั้งแต่การพัฒนาเทคโนโลยี นำมันเชื้อเพลิงในสหรัฐอเมริกา การนำเทคโนโลยีเครื่องยนต์มาใช้ทำให้ขยายพื้นที่ปลูกเป็นบริเวณกว้างมากยิ่งขึ้น

ลักษณะการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในอดีตต้องพึ่งพาธรรมชาติสูงน้ำเป็นปัจจัยสำคัญของการเพาะปลูก การเลือกพื้นที่จึงต้องอยู่ใกล้แหล่งน้ำ สวนผลไม้จึงอยู่บริเวณเชิงเขาที่เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสายต่าง ๆ ชาวสวนจะเลือกพื้นที่ที่มีลำคลอง ลำธาร แม่น้ำไหลผ่านเพื่อใช้น้ำรดน้ำต้นไม้ โดยใช้วิธีการคักน้ำและหาบน้ำมารดต้นไม้ชาวสวนจะต้องมีความขยันและอดทน ต่อมามีการพัฒนาภูมิปัญญาโดยการขุดร่องจากแหล่งน้ำ โดยบริเวณรอบโคนต้นไม้ชาวสวนจะขุดร่องเล็ก ๆ ไว้เมื่อไขน้ำเข้าสวนน้ำจะไหลจากร่องเข้าสู่โคนต้นไม้ รดน้ำเพียงพอแล้วหรือในช่วงน้ำหลากจะทำคันดินปิดร่องต่อมาพัฒนาเป็นร่องคอนกรีตและใช้ไม้กระดานปิดร่องน้ำ การทำสวนผลไม้จึงอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่จำกัด และปลูกในปริมาณที่พอเหมาะกับแหล่งน้ำ

ลักษณะรูปแบบสวนดั้งเดิมส่วนมากเป็นแบบสวนผสมพืชหลักเป็นไม้ผลยืนต้น ได้แก่ เงาะ ทุเรียน มังคุด ลำไย ปลูกแซมด้วย กล้าย หมากรวม มะพร้าว พันธุ์ไม้ผลที่ใช้ปลูกมักเป็นต้นพันธุ์พื้นเมืองที่ใช้เมล็ดปลูก ต่อมามีการคัดเลือกพันธุ์ดีพัฒนาเป็นเงาะพันธุ์สีชมพูที่มีการส่งขายภายในประเทศมาแต่อดีต ส่วนทุเรียนเริ่มจากทุเรียนโบราณ (งอกเอง/ ใช้เมล็ดปลูก) ทุเรียนเบญจพรรณ เช่น กบ รวง ก้านยาว ชายมะไฟ เป็นต้น นับตั้งแต่การพัฒนาเทคโนโลยีน้ำมันเชื้อเพลิงในสหรัฐอเมริกา การนำเทคโนโลยีเครื่องยนต์มาใช้ทำให้มีการขยายพื้นที่ปลูกเป็นบริเวณกว้างขึ้นทำให้รูปแบบสวนเปลี่ยนไปเป็นแบบไร่และพัฒนาเป็นสวนแบบเชิงเดี่ยวมากขึ้น ดังที่ อนุสรณ์ อนุ โนทัย (2545, หน้า 8-11) กล่าวถึง รูปแบบการทำสวนในภาคตะวันออกที่ไม่มีกรรงแต่ปลูกแบบไร่เป็นแปลงใหญ่ ชาวสวนสามารถพัฒนาแหล่งน้ำโดยการขุดบ่อ สระน้ำ ระบบน้ำบาดาล ไร่ใช้และการใช้ภูมิปัญญาพัฒนาระบบการให้น้ำแบบท่อ (พัฒนาเป็นระบบสปริงเกลอในปัจจุบัน) เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำของลูกค้า (ค้า น้ำหยด) ประหยัดน้ำและช่วยลดการใช้แรงงาน

ปัจจุบันกระบวนการผลิตมีการใช้ความรู้เทคโนโลยีการผลิตระดับสูงตั้งแต่วิธีการปลูกการพัฒนา และการคัดเลือกพันธุ์เพื่อการค้า การเก็บเกี่ยวผลผลิต การจัดการผลผลิต และการจำหน่าย การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ไม่มีความแตกต่างกันไปในกลุ่มผู้ประกอบการ ตั้งแต่ขนาดพื้นที่ รูปแบบสวนผสม และสวนแบบเชิงเดี่ยว การนำเทคโนโลยีที่เป็นวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในด้านต่าง ๆ เช่น การผลิตผลไม้นอกฤดู การผลิตผลไม้อินทรีย์ การจัดการการผลิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การใช้เทคโนโลยีชีวภาพแทนสารเคมี เป็นต้น เทคโนโลยีเครื่องจักรกล เช่น รถตัดหญ้า รถพ่นยา เครื่องคัดแยกผลไม้ เป็นต้น ตลอดจนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชาวบ้านหรือภูมิปัญญา นอกจากนี้ เกษตรกรยังมีการรวมกลุ่มกันมากขึ้น เพื่อลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิตในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตผลไม้อินทรีย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยการรวมกลุ่มกันเองแบบไม่เป็นทางการและการส่งเสริมจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการประกอบอาชีพเพื่อการค้า

การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เพื่อการมีรายได้และพัฒนาเป็นการค้าในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ระยองและตราด ซึ่งเดิมอยู่ในมณฑลจันทบุรี (การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคแบบมณฑลเทศาภิบาลในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จัดตั้งมณฑลจันทบุรีเขตปกครองประกอบด้วย เมืองจันทบุรี ระยอง และเมืองขลุง ตั้งแต่พ.ศ. 2449 ถึง พ.ศ. 2476 ตามพระราชบัญญัติบริหารราชการส่วนภูมิภาคยุบเมืองขลุงเป็นอำเภอ แยกอำเภอทุ่งใหญ่หรือบริเวณพื้นที่อำเภอเขาสมิงในปัจจุบันไปขึ้นอยู่กับเมืองตราด) สันนิษฐานได้ว่าเริ่มขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จากหลักฐานบันทึกการเสด็จประพาสต้นจันทบุรีของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อพ.ศ. 2419 ทรงบันทึกเกี่ยวกับการทำมาหากินของประชาชนไว้ว่า “ชาวบ้านมีการปลูกผลไม้กันมากและส่งไปขายยังพระนครและหัวเมืองต่าง ๆ” แสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่มีการประกอบอาชีพนี้มานานแล้ว

กิจกรรมที่ 3

อาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น

เวลา 1 วัน

แนวคิดหลักของกิจกรรม

กิจกรรมอาชีพทำสวนผลไม้: ฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น เป็นกิจกรรมที่สร้างความเชื่อมั่นด้านความมั่นคงของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ว่าเป็นอาชีพที่มีศักยภาพสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวของนักเรียนอย่างยั่งยืน เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีช่องทางสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการหลายช่องทาง มีโอกาสสร้างรายได้สูงทั้งในปัจจุบันและอนาคตเป็นอาชีพที่ช่วยสร้างฐานทางเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนรับรู้รายได้ และสามารถวิเคราะห์ช่องทางการสร้างรายได้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ นักเรียนเกิดความเข้าใจ มีความรู้สึกเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้ประสบความสำเร็จในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรับรู้ เข้าใจ เห็นประโยชน์และความสำคัญของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ทางเศรษฐกิจในระดับครอบครัว และท้องถิ่น
2. เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การใช้ทักษะกระบวนการจัดการ การคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับรายได้ และวิเคราะห์ช่องทางการสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ตามเป้าหมาย
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นแนวทางการประสบความสำเร็จจากการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในอนาคต

เนื้อหา

การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพของท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น เนื่องจากสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวผู้ประกอบอาชีพให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน สร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เข้มแข็งด้วยมูลค่าการจำหน่ายผลผลิตทั้งในประเทศและส่งออกต่างประเทศ ในรูปผลไม้สด ผลไม้ ผลไม้แช่แข็ง แปรรูป รวมถึงการประกอบอาชีพต่อเนื่อง เช่น การท่องเที่ยว การส่งออก การผลิตอาหารและยา เป็นต้น หากผู้ประกอบอาชีพมีการใช้ข้อมูล การจัดการ การตลาด ในกระบวนการคิดวิเคราะห์ ด้านการผลิต ด้านปริมาณ ด้านคุณภาพผลผลิต ด้านการจำหน่าย การวิเคราะห์การลงทุน ต้นทุน กำไร ขาดทุน จะช่วยให้เห็นรายได้และช่องทางการสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักเรียนร่วมกันอภิปราย เป้าหมายการประกอบอาชีพคืออะไร มีผลต่อระบบเศรษฐกิจอย่างไร และนักเรียนคิดว่า การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มีความสำคัญต่อฐานเศรษฐกิจของท้องถิ่นอย่างไร
2. เชิญวิทยากรชาวสวนที่ประสบความสำเร็จและจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดมาให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของอาชีพทำสวนผลไม้ต่อเศรษฐกิจของท้องถิ่นและแนวโน้มการประกอบอาชีพในอนาคตนักเรียนรับฟังข้อมูลอย่างตั้งใจและตอบคำถามลงในใบงาน
3. ร่วมกันสรุปความรู้จากวิทยากรภายนอก ตั้งประเด็นคำถามนักเรียนทราบหรือไม่ว่าการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้สร้างรายได้ให้กับครอบครัวของนักเรียนอย่างไรบ้าง นอกจากผลไม้หลักแล้ว ครอบครัวของนักเรียนมีรายได้อื่นจากสวนอีกหรือไม่
4. แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ให้แต่ละกลุ่มไปสัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูลต้นทุนและรายได้จากสวนผลไม้ของผู้ปกครองในแต่ละปีจากสมาชิกภายในกลุ่ม
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มจัดทำข้อมูลคำนวณและวิเคราะห์ผลผลิตคำนวณต้นทุนและรายได้ของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ตามความคิดของกลุ่ม ให้ข้อคิดความสำคัญและความจำเป็นของข้อมูล และการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
6. นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปความสำคัญของอาชีพทำสวนผลไม้ทางเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นและครอบครัว จากการจำหน่ายผลผลิตโดยตรง จากช่องทางการสร้างรายได้เสริมต่างๆ และจากการมีอาหารบริโภคช่วยลดรายจ่าย

7. ให้นักเรียนสะท้อนความคิดจากการทำกิจกรรมที่ผ่านมาให้นักเรียนมีเป้าหมายการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวให้ประสบความสำเร็จมีรายได้มั่นคงอย่างไรบ้าง ให้นักเรียนทุกคนเขียนบรรยายความรู้สึกและเป้าหมายการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในอนาคตลงในแบบบันทึก

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. วิทยากรในท้องถิ่น
2. ผู้ปกครองของนักเรียน
3. สวนผลไม้ที่มีการบริหารจัดการประสบความสำเร็จ

การประเมินผล

1. ประเมินจากพฤติกรรมพฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากแบบบันทึกความคิดเห็นที่มีต่อความสำคัญของอาชีพทำสวนผลไม้
3. ประเมินความคิดเห็นจากใบงาน

ใบงานกิจกรรมที่ 3

ความสำคัญของอาชีพทำสวนผลไม้ต่อฐานเศรษฐกิจท้องถิ่น

ชื่อ .....ชื่อกลุ่ม.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามลงในใบงาน หลังจากรับฟังคำบรรยายจากวิทยากร

1. ผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ .....

.....

2. ผลไม้ที่สามารถส่งออกสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นมากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

3. ผลผลิตจากสวนผลไม้สามารถส่งขายต่างประเทศในรูปแบบผลิตภัณฑ์ชนิดใด

1) .....

2) .....

3) .....

4. นักเรียนคิดว่าโอกาสในการเปิดภูมิภาคาเซียน การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในอนาคต
จะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าอาชีพทำสวนผลไม้สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับท้องถิ่นอย่างไร

.....

.....

.....

ใบงานกิจกรรมที่ 3

กิจกรรมฐานเศรษฐกิจของครอบครัวและท้องถิ่น

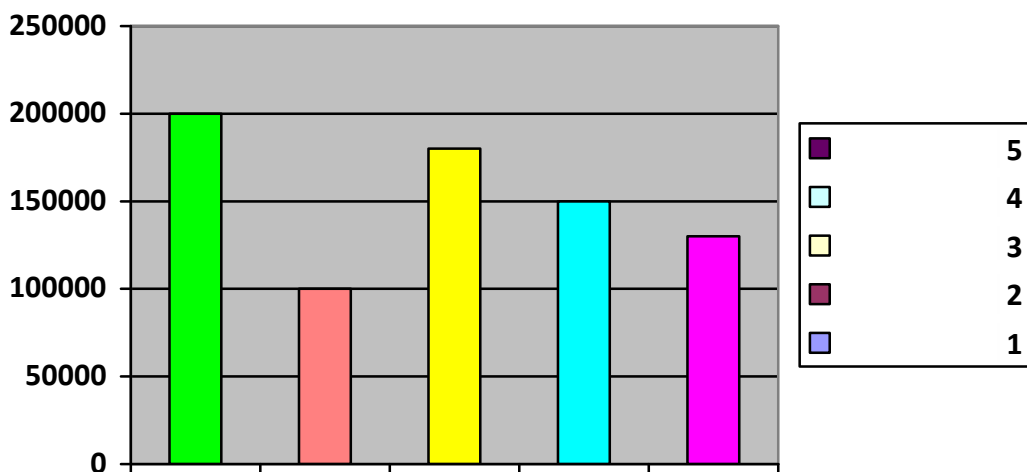
คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

1. ให้นักเรียนทุกคนไปสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวตนเองตามแบบสัมภาษณ์
2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของแต่ละครอบครัวมาจัดทำเป็นสารสนเทศ เช่น รายได้ กำไร ต้นทุน เป็นต้น
3. เลือกวิธีแสดงข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตาราง กราฟแท่ง กราฟเส้น เป็นต้น
4. จัดทำและนำเสนอลงในกระดาษปรีฟ

รายได้จากการทำสวนทุเรียนของครอบครัวผู้ปกครองนักเรียนในพื้นที่ 1 ไร่

-ตัวอย่าง-
การคิดกำไร-ขาดทุน

รายได้ประจำปีทั้งหมด..... บาท

รายจ่ายประจำปีทั้งหมด ..... บาท

จำนวนต้นที่ให้ผลผลิต ..... บาท

รายได้สุทธิ/ กำไร = รายได้ประจำปีทั้งหมด-รายจ่ายประจำปีทั้งหมด

ต้นทุนต่อต้น = รายจ่ายประจำปีทั้งหมด ÷ จำนวนต้นที่ให้ผลผลิต

รายรับต่อต้น = รายได้ประจำปีทั้งหมด ÷ จำนวนต้นที่ให้ผลผลิต

แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

ชื่อผู้สัมภาษณ์ .....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ .....

สัมภาษณ์เมื่อ (วัน/ เดือน/ ปี).....

1. จำนวนที่ดินที่ใช้ทำสวนผลไม้ทั้งหมด ..... ไร่

2. ชนิดผลไม้ที่ปลูก

1) ชื่อผลไม้ ..... จำนวนต้นที่ปลูก .....จำนวนที่ดินที่ใช้ .....ไร่
ผลผลิตต่อต้น ..... กิโลกรัม ราคาผลผลิตเฉลี่ยต่อกิโลกรัม .....บาท
ต้นทุนต่อต้น.....

2) ชื่อผลไม้ ..... จำนวนต้นที่ปลูก .....จำนวนที่ดินที่ใช้ .....ไร่
ผลผลิตต่อต้น ..... กิโลกรัม ราคาผลผลิตเฉลี่ยต่อกิโลกรัม .....บาท
ต้นทุนต่อต้น.....

3) ชื่อผลไม้ ..... จำนวนต้นที่ปลูก .....จำนวนที่ดินที่ใช้ .....ไร่
ผลผลิตต่อต้น ..... กิโลกรัม ราคาผลผลิตเฉลี่ยต่อกิโลกรัม .....บาท
ต้นทุนต่อต้น.....

4) ชื่อผลไม้ ..... จำนวนต้นที่ปลูก .....จำนวนที่ดินที่ใช้ .....ไร่
ผลผลิตต่อต้น ..... กิโลกรัม ราคาผลผลิตเฉลี่ยต่อกิโลกรัม .....บาท
ต้นทุนต่อต้น.....

ใบงานกิจกรรมที่ 3

ความสำคัญของอาชีพทำสวนผลไม้ต่อฐานเศรษฐกิจครอบครัว

ชื่อ ..... ชื่อกลุ่ม.....

คำชี้แจง ให้หลังจากทำกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนทุกคนแสดงความคิดเห็นลงในใบงาน

1. ให้นักเรียนนำรายได้ของครอบครัวเปรียบเทียบกับรายได้ครอบครัวของเพื่อนแล้วพิจารณาความแตกต่าง นักเรียนคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุทำให้รายได้ต่างกัน

.....

.....

.....

.....

.....

2. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อรายได้จากการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

.....

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่าในอนาคตนักเรียนจะสามารถประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวให้มีรายได้มั่นคงได้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้กิจกรรมที่ 3

18/08/57

อนาคตผลไม้ไทยในประชาคมอาเซียน

การประชุมเชิงปฏิบัติการ "สมรรถภาพสินค้าเกษตรภาคใต้สู่ตลาดอาเซียน
ในประชาคมอาเซียน" วันที่ 17 กรกฎาคม 2557 เวลา 9.00-10.30 น.
ณ โรงแรม S.P. Avenue กรุงเทพฯ

รศ.สัมพันธ์ มีสวัสดิภาพท์
สถาบันคลังสมองของชาติ
E-mail address: sornoon@birt.ac.th

www.cpd.go.th/asean "สมรรถภาพสินค้าเกษตรภาคใต้สู่ตลาดอาเซียน" วันที่ 17 กรกฎาคม 2557 เวลา 9.00-10.30 น. โรงแรม S.P. Avenue กรุงเทพฯ

1. ก้าวสู่นโยบายการค้าเสรีและการหลอมรวมเป็นประชาคมอาเซียนมีความหมายอย่างไร?

1

ที่มา : <http://www.cpdhost.cpd.go.th/cpd/thaiaseancoop/>

กิจกรรมที่ 4: ตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่

เวลา 1 วัน

แนวคิดหลักของกิจกรรม

กิจกรรมตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่ เป็นกิจกรรมสร้างประสบการณ์การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้สมัยใหม่ที่มีการพัฒนาการผลิตโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในกระบวนการผลิต และการจัดการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ลดต้นทุน ลดการใช้แรงงาน สะดวกสบายได้รับผลตอบแทนสูง เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ ได้เห็นแบบอย่างและมีวิสัยทัศน์ในการประกอบอาชีพให้ก้าวหน้าทันสมัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ รู้จักสืบค้นหาข้อมูลความรู้มาใช้พัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์การใช้และพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
2. เพื่อให้นักเรียนมีความมั่นใจในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้ประสบความสำเร็จ
3. เพื่อให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ รู้จักสืบค้นหาข้อมูลแสวงหาความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนาอาชีพอยู่เสมอ

เนื้อหา

การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ในการจัดการการผลิต การจัดการผลผลิต การจัดการตลาด การควบคุมคุณภาพ เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการจัดการ เทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตรและอื่น ๆ การพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย มาตรฐาน GAP มาตรฐาน Q

การดำเนินกิจกรรม

1. ทบทวนความรู้เรื่องการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพและนักเรียนร่วมกันอภิปรายการนำมาใช้ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มีหรือไม่ และปัจจุบันมีการพัฒนาไปอย่างไรบ้าง
2. นักเรียนทัศนศึกษาสวนผลไม้ที่ประสบความสำเร็จหรือแหล่งเรียนรู้ที่มีการใช้และพัฒนา นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ จำนวน 3 แห่ง ให้นักเรียนบันทึกข้อมูลผลการศึกษาดูตามประเด็นในใบงาน
3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวบรวมข้อมูลจากสมาชิกลงในกระดาษปฐพีนำเสนอ รายงานหน้าชั้นในหัวข้อ การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอะไรบ้างผลของการใช้เป็นอย่างไ
4. นักเรียนร่วมกันสรุปปัจจุบันการทำสวนผลไม้มีความทันสมัย สะดวกสบาย รวดเร็ว ลดแรงงาน ไม่เหนื่อย เนื่องจากมีการจัดการด้วยนวัตกรรมหรือวิธีการใหม่ มีการใช้เทคโนโลยี เครื่องจักรกลแทนแรงงาน ทั้งที่มีการคิดค้นไว้แล้วและผู้ประกอบอาชีพคิดค้นขึ้นใช้เอง ซึ่งนักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องการทำโครงการมาพัฒนาอาชีพได้
5. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่นักเรียนได้พบเห็นจากการศึกษาในครั้งนี้ นักเรียนคิดว่ายังมี นวัตกรรมและเทคโนโลยีอื่น ๆ อีกหรือไม่ นักเรียนจะทราบได้อย่างไร
6. นักเรียนช่วยกันตั้งคำถามถึงที่นักเรียนอยากรู้ หรือคิดว่าเป็นปัญหาในการประกอบ อาชีพทำสวนผลไม้ และให้ใช้โทรศัพท์มือถือสืบค้นข้อมูลผ่านระบบ Internet และบันทึก ชื่อเว็บไซต์ต่าง ๆ เสนอเว็บไซต์เพิ่มเติมให้นักเรียนลองสืบค้น
7. นักเรียนร่วมกันสรุปนักเรียนสามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาการประกอบอาชีพมีแหล่งความรู้จำนวนมากให้นักเรียนสืบค้นนำความรู้มาใช้ นักเรียน ต้องมีนิสัยใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
8. ให้นักเรียนสะท้อนคิดหากนักเรียนเป็นผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในอนาคต นักเรียนจะนำเทคโนโลยีอะไรมาใช้เป็นครั้งแรก เพราะอะไร ให้นักเรียนถ่ายทอดความคิด เขียนบรรยายความคิดและจินตนาการอย่างสร้างสรรค์

สื่อ/ แหล่งเรียนรู้

1. สวนผลไม้ในท้องถิ่น
2. ศูนย์วิจัยพืชสวน
3. เว็บไซต์ต่างๆ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากใบงาน
3. ประเมินจากแบบบันทึกความคิดเห็น

ใบงานกิจกรรมที่ 4

เรื่อง ทักษะการเรียนรู้การทำสวนสมัยใหม่

คำชี้แจง ขณะที่นักเรียนทำสวนศึกษาสวนผลไม้แต่ละแห่งให้นักเรียนศึกษาข้อมูลและตอบคำถามต่อไปนี้

1. ชื่อสวนผลไม้ .....

.....

ที่ตั้ง .....

2. ชาวสวนมีการใช้เทคโนโลยีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. ผลของการใช้เทคโนโลยีเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

4. ในอนาคตชาวสวนมีความต้องการเทคโนโลยีอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานกิจกรรมที่ 4

เรื่อง เรียนรู้การทำสวนสมัยใหม่

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำกิจกรรมดังข้อความต่อไปนี้

หากนักเรียนเป็นผู้ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในอนาคต นักเรียนจะนำเทคโนโลยีอะไรมาใช้เป็นครั้งแรก หรือพัฒนาเทคโนโลยีอะไรเป็นครั้งแรก และด้วยวิธีใด ให้นักเรียนถ่ายทอดความคิด โดยออกแบบ วาดภาพ เขียนบรรยายความคิดและจินตนาการอย่างสร้างสรรค์

1. หากนักเรียนเป็นเจ้าของสวนผลไม้ นักเรียนจะพัฒนาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้ทันสมัยในเรื่องใดมากที่สุด เพราะอะไร

1.1 เรื่อง.....เพราะ.....

1.2 เรื่อง.....เพราะ.....

1.3 เรื่อง.....เพราะ.....

2. หากนักเรียนต้องการปรับปรุงการผลิตผลไม้ให้มีคุณภาพ นักเรียนจะพัฒนาในเรื่องใด เพราะอะไร

เรื่อง.....

เพราะ.....

ใบความรู้: กิจกรรมที่ 4

ตัวอย่าง เทคโนโลยีประเภทความรู้/การจัดการผลิต

เทคโนโลยีการปลูกทุเรียนแบบขร่อง

เทคโนโลยีการปลูกทุเรียนแบบยกโคก/ ตั่งโคก

เทคโนโลยีการปลูกแบบแปลงขนาดใหญ่: เพื่อการค้ำ, ให้ผลผลิตดี, สะดวกในการจัดการ เช่น ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานได้สะดวก

ที่มา : <http://www.//Google.com>

ใบความรู้: กิจกรรมที่ 4
ตัวอย่างเทคโนโลยีเครื่องจักรกล

เครื่องบิน โดรนพ่นยา

เครื่องพ่นยา Air Bus

ที่มา : <http://www.chunfong.com/Product05TH.php>

ใบความรู้กิจกรรมที่ 4

เรื่อง เทคโนโลยี

.....

เทคโนโลยี หมายถึง

สิ่งทีมนุชนัยพัฒนาขึ้น เพื่อช่วยในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์, เครื่องมือ, เครื่องจักร, วัสดุ หรือ แม้กระทั่งที่ไม่ได้เป็นสิ่งของที่จับต้องได้ เช่น กระบวนการต่าง ๆ เทคโนโลยีเป็นการประยุกต์ นำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ และก่อให้เกิดประโยชน์ ในทางปฏิบัติ แก่มวลมนุษยย์กล่าวคือเทคโนโลยีเป็นการนำเอาความรู้ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการประดิษฐ์ สิ่งของต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนที่เป็นข้อแตกต่างอย่างหนึ่งของเทคโนโลยีกับวิทยาศาสตร์ คือเทคโนโลยีจะขึ้นอยู่กับปัจจัย ทางเศรษฐกิจเป็นสินค้ามีการซื้อขาย ส่วนความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เป็นสมบัติส่วนรวมของ ชาวโลกมีการเผยแพร่ โดยไม่มีการซื้อขายแต่อย่างใดกล่าวโดยสรุป คือ เทคโนโลยีสมัยใหม่เกิดขึ้น โดยมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นฐานรองรับ

ลักษณะของเทคโนโลยี

สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ (Heinich, Molenda & Russell, 1993, p. 449)

1. เทคโนโลยีในลักษณะของกระบวนการ (Process) เป็นการใช้อย่างเป็นระบบของวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือความรู้ต่างๆที่ได้รวบรวมไว้ เพื่อนำไปสู่ผลในทางปฏิบัติ โดยเชื่อว่าเป็นกระบวนการที่เชื่อถือได้และนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ
2. เทคโนโลยีในลักษณะของผลผลิต (Product) หมายถึง วัสดุและอุปกรณ์ที่เป็นผลมาจากการใช้กระบวนการทางเทคโนโลยี
3. เทคโนโลยีในลักษณะผสมของกระบวนการและผลผลิต (Process and product) เช่น ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งมีการทำงานเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเครื่องกับโปรแกรม

เทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology)

เทคโนโลยีชีวภาพเป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการนำสิ่งมีชีวิต และผลผลิตมาใช้ประโยชน์

ถ้ามองอย่างกว้าง ๆ บ้านเรา มีเทคโนโลยีดังกล่าวมานานมากแล้ว ตั้งแต่ยังไม่ได้ติดต่อกับตะวันตก ด้วยซ้ำ การทำน้ำปลา ซีอิ๊ว การหมักอาหาร หมักเหล้า ล้วนเป็นเทคโนโลยีชีวภาพแบบดั้งเดิม เช่นเดียวกับ การปรับปรุงพันธุ์พืช สัตว์ให้มีผลผลิตมากขึ้น คุณภาพดีขึ้น การนำสมุนไพรมาใช้รักษาโรค บำรุงสุขภาพ ก็จัดได้ว่าเป็นเทคโนโลยีชีวภาพแบบดั้งเดิม อย่างไรก็ดี ปัจจุบัน เมื่อพูดถึงเทคโนโลยีชีวภาพ เรามักหมายถึง เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีวิทยาศาสตร์เป็นรากฐาน ประกอบด้วยหลายสาขาวิชา ผสมผสานกันอยู่ ตั้งแต่ชีววิทยา เคมี ไปจนถึงวิศวกรรม อาจเรียกได้ว่า เป็นสหวิทยาการที่นำความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตั้งแต่เรื่องการขยายและปรับปรุงพันธุ์สิ่งมีชีวิตทั้งหลาย การนำผลผลิตจากสิ่งมีชีวิตไปแปรรูป เป็นอาหารหรือยา รวมถึงกระบวนการที่ใช้แปรรูปผลผลิตดังกล่าว ในระดับโรงงาน และกระบวนการที่ใช้สิ่งมีชีวิต เช่น จุลชีพในการบำบัดน้ำเสีย หรือ การนำของเสียไปใช้ประโยชน์ เช่น นำไปทำปุ๋ย เป็นต้น

ในระยะ 20 ปี ที่ผ่านมา วิทยาศาสตร์ของสิ่งมีชีวิตที่เราเรียกว่า ชีววิทยาโมเลกุล (Molecular biology) ได้ทำให้เราเข้าใจโลก การสืบพันธุ์และการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตอย่างละเอียดลึกซึ้ง ที่น่าทึ่งมากก็คือ จากความเข้าใจนี้ เราสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะทางพันธุกรรม ของสิ่งมีชีวิตได้ เช่น ให้จุลชีพผลิต ฮอร์โมนหรือ โปรตีนของมนุษย์ที่ใช้เป็นยา ซึ่งสามารถทำในระดับอุตสาหกรรมได้ง่ายกว่าและดีกว่าเดิม ที่ต้องนำมาจาก สัตว์หรือจากเลือดคนมนุษย์ ปัจจุบันเราสามารถใส่ลักษณะพิเศษทางพันธุกรรมเข้าไปในพืชหรือสัตว์ ทำให้ได้พืชที่สามารถ ต้านทานแมลงที่เป็นศัตรูของมันได้ หรือ สัตว์ที่ผลิตวัคซีนในน้ำนมของมันได้ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ลักษณะทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตนี้เรียกว่า พันธุวิศวกรรม (Genetic Engineering) ทั้งหมดทำได้โดยการตัดต่อยีน

ประโยชน์ที่สำคัญที่สุดของเทคโนโลยีชีวภาพในอนาคต คือ การพัฒนาพันธุ์พืชและสัตว์ เพื่อเพิ่มผลผลิตอาหารเลี้ยงชาวโลก การปฏิบัติทางเทคโนโลยีชีวภาพที่กำลังจะเกิดขึ้น จะมีความสำคัญต่อมนุษยชาติไม่น้อยไปกว่าการปฏิบัติทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

<http://www.thaigoodview.com>

http://www.wiki.stjohn.ac.th/groups/poly_lifeenvironmentandtechnology/wiki/41e1a/_4_.html

กิจกรรมที่ 5: การพัฒนาและต่อยอดอาชีพ

เวลา 1 วัน

แนวคิดหลักของกิจกรรม

กิจกรรมการพัฒนาและต่อยอดอาชีพเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เพื่อสร้างการรับรู้ว่าการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาและต่อยอดไปสู่อาชีพที่เกี่ยวข้องได้หลายอาชีพ จากการใช้ความคิดสร้างสรรค์สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตหรือ ผลิตภัณฑ์ โดยการนำหลักการทางวิชาการ นวัตกรรม เทคโนโลยีและภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ หรือทดลอง ประดิษฐ์คิดค้นขึ้น เพื่อให้นักเรียนเห็นช่องทางการประกอบอาชีพสร้างรายได้สร้างความมั่นคงให้กับตนเองและท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์ช่องทางพัฒนาต่อยอดอาชีพวางแผนพัฒนาการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้เป็นไปตามเป้าหมายได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นช่องทางการพัฒนาต่อยอดอาชีพให้ประสบความสำเร็จ
3. เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางพัฒนาต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้ให้มีความมั่นคง

เนื้อหา

การใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดแปลกใหม่ ในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีและภูมิปัญญาใช้ในกระบวนการพัฒนาและต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้ ด้วยการทำโครงการพัฒนาอาชีพ การทำโครงการ สามารถช่วยแก้ปัญหา สร้างมูลค่าเพิ่มในเรื่องการลงทุน การตลาด การผลิต การบรรจุหีบห่อ การสร้างผลิตภัณฑ์และการแปรรูป การสืบค้นข้อมูลนำความคิดสร้างสรรค์มากำหนดวิธีการและขั้นตอนพัฒนาอาชีพ

การดำเนินกิจกรรม

1. ทบทวนเชื่อมโยงกิจกรรมตามไปดูการทำสวนสมัยใหม่ มีการนำนวัตกรรม เทคโนโลยี สมัยใหม่ และภูมิปัญญามาใช้พัฒนากระบวนการผลิต การจำหน่าย นักเรียนจะเห็นว่าบางแห่งมีการขยายพัฒนาต่อยอดไปสู่อาชีพอื่น ๆ นอกจากนี้ในชุมชนยังมีอาชีพอื่นอีกหรือไม่ ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่าง
2. นักเรียนทัศนศึกษาสถานประกอบการ กลุ่มอาชีพ นิทรรศการอาชีพ ในชุมชน เพื่อศึกษาแบบอย่างและแนวคิดการพัฒนาและต่อยอดอาชีพ เช่น การแปรรูปผลไม้ การจำหน่ายของฝากขนมขบเคี้ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้นักเรียนเขียนผังความคิดกระบวนการผลิต ในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ นักเรียนนำเสนอรายงานหน้าชั้น
3. นักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่องความสำคัญของการพัฒนาและต่อยอดอาชีพ และการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดใหม่ ๆ มาสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างสิ่งใหม่ หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นผู้ประกอบการ และการผลิตอย่างมีคุณภาพ อธิบายเชื่อมโยงทบทวนความรู้เรื่อง การทำโครงการพัฒนาอาชีพ การทำโครงการฯ ตั้งคำถามนักเรียนนำมาใช้ในการพัฒนาต่อยอดอาชีพได้หรือไม่
4. ทบทวนให้ความรู้เรื่องการจัดทำโครงการพัฒนาอาชีพ โครงการอาชีพ เป็นการวางแผนพัฒนาและต่อยอดอาชีพโดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพมาใช้อย่างสร้างสรรค์ ตัวอย่างวิธีการเขียนโครงการพร้อมกับแจกใบความรู้ขั้นตอนการเขียนโครงการให้นักเรียนศึกษา 20 นาที
5. ให้นักเรียนจัดทำโครงการพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ คนละ 1 โครงการ โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนพิจารณาเลือกปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนาด้วยความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนอาจสืบค้นข้อมูล หรือใช้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และองค์ความรู้อื่น ๆ สุ่มนักเรียนนำเสนอผลงาน
6. ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาต่อยอดอาชีพ โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ร่วมกันพิจารณาเลือกประเด็นที่สนใจ ตามโครงการพัฒนาอาชีพ โดยอาจใช้โครงการอาชีพ หรือโครงการประเภทต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือ

7. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน อภิปรายผลงาน นำสรุปอาชีพทำสวนผลไม้ สามารถขยายกิจการเป็นธุรกิจได้ สร้างอาชีพต่อเนื่องได้หลายอาชีพ และนักเรียนสามารถใช้ความรู้ พัฒนาตนเองไปเป็นผู้ประกอบการได้

สื่อ/ แหล่งเรียนรู้

1. สถานประกอบการในชุมชน
2. เจ้าของสถานประกอบการ
3. ครูคอมพิวเตอร์

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรม
2. ประเมินจากแบบบันทึกความคิดเห็น
3. ประเมินจากผลงาน

ใบงานกิจกรรมที่ 5

เรื่อง ทักษะสถานประกอบการ

คำชี้แจง ระหว่างทัศนศึกษาสถานประกอบการให้นักเรียนศึกษาการต่อยอดอาชีพทำสวนผลไม้ ด้วยวิธีการ ต่าง ๆ เช่น สัมภาษณ์ สังเกต ทดลองลงมือปฏิบัติ เป็นต้น โดยให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอ สำหรับตอบคำถามดังนี้

1. สถานประกอบการที่ไปศึกษา จำนวน .....แห่ง คือ .....

.....

2. การต่อยอดอาชีพที่นักเรียนพบมีแบบใดบ้าง

1. ประเภทกิ่งประคิษฐ์ ได้แก่ .....

.....

2. ประเภทวิธีการจัดการ ได้แก่ .....

.....

3. ประเภทผลิตภัณฑ์แปรรูป.....

.....

3. อะไรเป็นสาเหตุทำให้เกิดความคิดต่อยอดอาชีพ

.....

.....

.....

.....

4. ให้นักเรียนเลือกการต่อยอดอาชีพที่นักเรียนสนใจ ศึกษาจากผู้ประกอบอย่างละเอียด และเขียนแผนผังความคิด วาดภาพ แสดงลำดับขั้นเริ่มจากผลิตภัณฑ์ตั้งต้นมาสู่ผลิตภัณฑ์ใหม่

.....

.....

.....

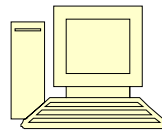
.....

ใบงานที่ 3: กิจกรรมต่อยอดอาชีพ

คำชี้แจง

ให้นักเรียนรวมกลุ่ม ๆ ละ 3 คน ใช้คอมพิวเตอร์สร้างสื่อออนไลน์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
ผลผลิตสวนผลไม้ เช่น การสร้างเว็บเพจขายผลผลิต การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การโฆษณา
ผลิตภัณฑ์สินค้าแปรรูป

ใบความรู้: กิจกรรมที่ 5 เรื่อง การทำโครงการ

1. ขั้นตอนการทำโครงการ

1. การกำหนดปัญหา
2. กำหนดตัวแปร
3. ตั้งสมมติฐาน
4. ออกแบบการทดลอง
5. ดำเนินการทดลอง
6. รวบรวมข้อมูล
7. แปลผลและสรุปผลการศึกษา

2. ส่วนประกอบของโครงการ

โครงการโดยทั่วไปควรประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ชื่อโครงการ
2. ชื่อผู้ทำโครงการ
3. ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ
4. ที่มาและความสำคัญของโครงการ
5. วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า เขียนเป็นข้อ ๆ ระบุถึงจุดประสงค์เฉพาะ

ของการศึกษา โดยระบุถึงสิ่งที่สามารถวัดได้

6. สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า
7. วิธีดำเนินการ โดยระบุวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้แนวทางในการศึกษาค้นคว้า

การออกแบบการทดลอง วิธีการสำรวจรวบรวมข้อมูล ระบุวิธีการที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

8. ประโยชน์หรือผลที่คาดว่าจะได้รับ

9. เอกสารอ้างอิง

ใบความรู้ กิจกรรมที่ 5 เรื่อง การจัดทำโครงการ/ โครงการอาชีพ

โครงการ หมายถึง การวางแผนดำเนินงานหรือกิจกรรมล่วงหน้า โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจน กำหนดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

ลักษณะของโครงการ

1. มีจุดมุ่งหมายเฉพาะหนึ่งจุดมุ่งหมาย มีการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน มีผลผลิต (Output) บริการและผลลัพธ์ (Outcome) ที่มีลักษณะเฉพาะ
2. เป็นการปฏิบัติงานชั่วคราว (Temporary) มีเวลาเริ่มต้น -สิ้นสุด
3. ต้องการทรัพยากรหลายประเภท ได้แก่ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ โปรแกรมสำเร็จรูป
4. ควรมีผู้สนับสนุนงบประมาณ/ ลูกค้ำ
5. เกี่ยวข้องกับความไม่แน่นอน เพราะมีลักษณะเฉพาะ ยากลำบากในการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ทั้งเวลา/ ค่าใช้จ่าย

โครงการอาชีพ หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษา ที่นำเนื้อหาสาระทางวิชาการ งานและอาชีพ รวมทั้งวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติมาจัดเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในลักษณะของโครงการ

โครงการแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. โครงการประเภททดลอง (Experimental research project)

โครงการประเภทนี้ เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหลักการต่าง ๆ ทางวิชาการแล้วนำมาทดลองค้นคว้าเพื่อยืนยันทฤษฎีหรือหลักการหรือต้องการทราบแนวทางเพิ่มคุณค่าและการใช้

ประโยชน์ให้มากยิ่งขึ้น เช่น การศึกษาสูตรอาหารเลี้ยงปลาน้ำจืด การทดลองปลูกพืชในน้ำยาหรือ การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน การศึกษาขนมอบชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

การทำโครงการประเภททดลอง เป็นการทดลองเพื่อศึกษาตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง (เรียกว่า “ตัวแปรต้น”) ว่าจะมีผลต่อตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่ง (เรียกว่า “ตัวแปรตาม”) อย่างไร แต่ในความเป็นจริง จะมีตัวแปรหลาย ๆ ตัวที่มีผลต่อตัวแปรที่ศึกษา ในการทดลอง ผู้ทำการทดลอง จะต้องเลือกตัวแปรที่สำคัญที่สุดเพียงตัวเดียวมาศึกษา ดังนั้นจึงต้องทำการควบคุมตัวแปรอื่น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดผลแทรกซ้อนต่อตัวแปรตาม ป้องกันไม่ให้ผลการศึกษามีความคลาดเคลื่อน ตัวแปรที่เราต้องควบคุมเรียกว่า “ตัวแปรควบคุม”

กล่าวโดยสรุป โครงการแบบทดลองจะต้องมีการระบุตัวแปร 3 ประเภท ดังนี้
 ตัวแปรต้น คือ สาเหตุหรือเหตุของการทดลอง
 ตัวแปรตาม คือ ผลที่เกิดขึ้น หรือผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง
 ตัวแปรควบคุม คือ สิ่งที่ต้องควบคุมให้เหมือน ๆ กัน

ตัวอย่าง ในความเป็นจริง (ตามธรรมชาติ) อธิบายการเจริญเติบโตของต้นไม้ว่า “ต้นไม้ไม่สามารถเจริญเติบโตได้ต้นนั้น จะต้องรดน้ำ พรวนดิน ใส่ปุ๋ย และตั้งไว้ในที่มีแสงแดด”

สามารถระบุตัวแปรต่าง ๆ ได้ ดังนี้
 ตัวแปรตาม คือ การเจริญเติบโตของต้นไม้
 ตัวแปรต้น คือ การรดน้ำ พรวนดิน แสงแดด

คำอธิบาย การรดน้ำ พรวนดิน และ แสงแดด ส่งผลต่อ การเจริญเติบโตของต้นไม้

การระบุตัวแปรควบคุม

ถ้าเราต้องการศึกษาว่า ตัวแปรต้นตัวใด ระหว่าง การรดน้ำ พรวนดิน แสงแดด จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้มากกว่ากัน เราก็ต้องทำการศึกษาที่ละตัวแปรต้น โดยทำการควบคุมตัวแปรต้นอื่น ๆ อีก 2 ตัวเช่น เราต้องการศึกษาเฉพาะตัวแปรการรดน้ำว่าจะมีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้มากน้อยเพียงใด เราก็ต้องออกแบบการทดลองโดยการควบคุมตัวแปร อีก 2 ตัว คือ พรวนดิน และแสงแดด โดยให้ต้นไม้ที่ทำการทดลองทั้งหมดได้รับการพรวนดิน และ แสงแดด ในปริมาณที่เท่ากัน หรือถ้าไม่ให้ก็ไม่ให้เหมือนกัน การพรวนดินและแสงแดด เรียกว่าตัวแปรควบคุม

ขั้นตอนในการทำโครงการทดลอง

1. กำหนดปัญหา
2. ตั้งจุดประสงค์ในการศึกษา
3. ตั้งสมมุติฐาน

4. ออกแบบการทดลอง
5. ดำเนินการทดลอง
6. เก็บรวบรวมข้อมูล
7. บันทึกผลการทดลอง
8. แปลผล
9. สรุปผลการทดลอง

2. โครงการประเภทสำรวจ

โครงการประเภทนี้ เป็นโครงการการศึกษาสำรวจข้อมูลสำหรับดำเนินงานพัฒนา ปรับปรุงเพิ่มเติมผลงานและส่งเสริมผลผลิตให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ข้อมูลดังกล่าว อาจมีผู้จัดทำขึ้น แต่มีการแปรเปลี่ยนไปแล้ว ต้องทำการสำรวจจัดทำขึ้นใหม่ให้ทันสมัยอยู่เสมอ เช่น การสำรวจราคาผลไม้ในท้องถิ่น การสำรวจสถานประกอบการในท้องถิ่น การสำรวจปริมาณการปลูกผลไม้ในท้องถิ่น เป็นต้น

3. โครงการประเภทสังเคราะห์

โครงการประเภทนี้เป็นโครงการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ขึ้นมาหลังจากที่ได้ศึกษาทางทฤษฎีหรือพบเห็นผลงานของผู้อื่นแล้ว เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่จะพัฒนาต่อไป จึงประดิษฐ์คิดค้นให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ดียิ่งขึ้น เช่น การควบคุมระบบการให้น้ำในแปลงเพาะชำการประดิษฐ์หัวฉีดพ่นน้ำในแปลงปลูกผัก การประดิษฐ์เครื่องมือเก็บมังคุด เป็นต้น

4. โครงการประเภทพัฒนาผลงาน

โครงการประเภทนี้เป็นโครงการที่เกิดจากการศึกษาเนื้อหาทางวิชาการ หรือหลักทฤษฎีเกี่ยวกับวิชาการงานและอาชีพหรือวิชาสามัญต่าง ๆ แล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางทฤษฎีดังกล่าว ส่งผลให้มีผลงานเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ตัวอย่าง เช่น

เมื่อนักเรียนได้ศึกษาทางทฤษฎีเกี่ยวกับ

พลังงานแสงอาทิตย์: โครงการสร้างเครื่องอบกล้วยด้วยแสงแดด ตู้อบเนื้อสัตว์ต่าง ๆ เครื่องทำน้ำร้อน ฯลฯ

พืชสมุนไพร: โครงการการใช้ยาปราบศัตรูพืชด้วยพืชสมุนไพร กำจัดเพลี้ย หนอนแมลงปีกแข็ง ฯลฯ

การพิจารณาจัดทำโครงการ

การพิจารณาจัดทำโครงการ เป็นการดำเนินงานที่ต้องตัดสินใจทำโครงการให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1. การเลือกหัวข้อเรื่อง โครงการงาน
2. การศึกษาข้อมูล โครงการงาน
3. สังเกตสภาพแวดล้อม

ขั้นตอนการทำโครงการ-โครงการอาชีพ

ขั้นตอนที่ 1 การคิดและเลือกหัวเรื่อง

เป็นการหาหัวข้อในการทดลอง ในการที่อยากทราบ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

รวมไปถึงการขอคำปรึกษา ขอแนะนำ หรือข้อมูลต่าง ๆ จากผู้คุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 การเขียนเค้าโครงของโครงการงาน

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติโครงการงาน

เป็นการดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้ในเค้าโครงของโครงการงาน และต้องมีการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ อย่างละเอียด จัดทำอย่างเป็นระบบ เป็นระเบียบ เพื่อที่จะได้ใช้เป็นข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การเขียนรายงาน

ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน และครอบคลุมประเด็นสำคัญของโครงการงาน โดยสามารถเขียนให้อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสรุป รายงานผล ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อต่าง ๆ เช่น บทคัดย่อ บทนำ เอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 6 การแสดงผล

เป็นการนำเสนอผลงาน สามารถจัดได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดนิทรรศการหรือสิ่งพิมพ์

การสำรวจวิเคราะห์ก่อนตัดสินใจเลือกโครงการ

ก่อนการตัดสินใจเลือกทำโครงการใด ๆ จำเป็นที่จะต้องใช้การคิดวิเคราะห์ วินิจฉัยอย่างรอบคอบด้วยการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น ควรสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสังคมสิ่งแวดล้อม และสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ

1. สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน

ในการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเองนั้นมีปัจจัยหลายประการ เช่น สถิติปัญญา
ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ทักษะและความพร้อมในวิชาสาขาอาชีพ รวมทั้งวิชาอื่น ๆ
ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ วิชาโครงการที่เลือกจะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาหรือจัดทำ
โครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสังคม

ข้อมูลต่าง ๆ นั้นมีส่วนผลักดันให้โครงการสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เช่น ความเห็นชอบ
ของบุคคลรอบตัว คนในครอบครัว อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น ทั้งนี้ยังรวมถึง
ความต้องการของคนในท้องถิ่น แหล่งความรู้ต่างๆที่จะเป็นความรู้เพิ่มเติม แหล่งจัดหาวัสดุ
อุปกรณ์สารธารณูปโภคที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการเดินทางและการขนส่ง เป็นต้น

3. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ

โครงการมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนผลักดันให้เกิด
เป็นแนวความคิดและประสบการณ์อย่างหลากหลาย ซึ่งสามารถศึกษาและสำรวจข้อมูลได้จาก
แหล่งต่าง ๆ เช่น แหล่งวิชาชีพ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ สวนผลไม้ วนอุทยาน ศูนย์ธุรกิจการค้า
ศูนย์ศิลปาชีพ ฯลฯ นอกจากนี้ข้อมูลสามารถนำมาได้จากการบรรยาย ประชุมสัมมนา รายการวิทยุ
โทรทัศน์ การศึกษาผลงานของผู้อื่น หรือจากการสนทนา สัมภาษณ์ จากบุคคลที่มีความรู้เฉพาะด้าน
นั้น ๆ ทั้งนี้การสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน หรือจากงานอดิเรกจะเป็นข้อมูลและ
ประสบการณ์ ที่มีคุณภาพ

การเขียนโครงการ/ โครงการงานอาชีพ

ส่วนประกอบและวิธีการเขียนโครงการฝึกอาชีพ

ส่วนประกอบและวิธีเขียนโครงการฝึกอาชีพ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ชื่อโครงการ

ควรตั้งชื่อโครงการอาชีพให้สื่อความหมายได้ชัดเจน ครอบคลุมความหมายของกิจกรรมอาชีพที่ทำให้ชัดเจนว่าทำอะไร ต้องเป็นชื่อที่เหมาะสม ชัดเจน ดึงดูดความสนใจ และเฉพาะเจาะจงว่าจะทำอะไร ไม่ควรตั้งชื่อโครงการที่มีความหมายกว้างเกินไป ตัวอย่างเช่น โครงการปลูกมัน สัมปะหลัง โครงการทำสิ่งประดิษฐ์

2. ชื่อผู้ทำโครงการ

เป็นชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ ในกรณีงานกลุ่มต้องระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนให้ชัดเจน พิจารณาความเหมาะสมในด้านความสามารถ โอกาสในการทำงาน กำลังทุนทรัพย์สินของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่า โครงการอยู่ในความรับผิดชอบของใครและสามารถติดตามได้ที่ใด หรือโครงการนี้อยู่ในความรับผิดชอบของใคร เมื่อมีปัญหาจะได้ติดต่อประสานงานได้อย่างง่าย

3. ชื่อที่ปรึกษาโครงการ

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ

4. หลักการและเหตุผลหรือความสำคัญของโครงการ

ควรกล่าวถึงสภาพชุมชนและความต้องการของตลาดที่เกี่ยวข้องกับอาชีพตามที่ได้ศึกษามา และอธิบายว่าโครงการนี้จะสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างไร แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นหรือความสำคัญ ซึ่งผู้เสนอโครงการจะต้องระบุถึงเหตุผลและข้อมูล หรือทฤษฎีต่าง ๆ มาสนับสนุนโครงการให้ปรากฏชัดเจนอย่างสมเหตุสมผล การเขียนหลักการและเหตุผลในส่วนนี้ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ

4.1 ความเป็นมาของโครงการย่อ ๆ

4.2 เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีโครงการนั้น ๆ

4.3 วิธีการดำเนินโครงการย่อ ๆ

5. วัตถุประสงค์

จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่า โครงการ/ หน่วยงานอาชีพนี้ ผู้เรียนจะทำอะไร โดยเขียนให้เห็นว่ากิจกรรมหรือพฤติกรรมที่จะดำเนินการมี อะไรบ้าง หากมีวัตถุประสงค์หลายประการก็ควรเขียนเป็นข้อ ๆ ตามลำดับความสำคัญ การเขียนวัตถุประสงค์มีความสำคัญต่อแนวทาง การศึกษา ตลอดจนข้อความรู้ที่ค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ที่ค้นพบนั้นจะมีความสมบูรณ์ครบถ้วน ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทุก ๆ ข้อ

6. เป้าหมาย

เป้าหมาย (Targets) หมายถึงการแสดงผลผลิตขั้นสุดท้ายในแง่ปริมาณ จำนวนหรือการวัดความสำเร็จในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ กำหนดเป้าหมายของผลผลิตในช่วงเวลาให้ชัดเจน คืออะไร มีปริมาณเท่าใดและคุณภาพเป็นอย่างไร เป้าหมายจึงคล้ายกับวัตถุประสงค์แต่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากกว่า มีการระบุสิ่งที่ต้องการกระทำหรือการไปถึงชัดเจนกว่าและระบุเวลาที่ต้องการบรรลุว่าจะแล้วเสร็จในวันที่เท่าไร เดือนอะไร ปีใด โดยใคร และอย่างไร นอกจากนั้นอาจมีการกำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพควบคู่ไปด้วยก็ได้

7. ระยะเวลาดำเนินการ

การระบุระยะเวลาและสถานที่หรือพื้นที่เป้าหมายที่จะจัดกิจกรรม ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนกระทั่งเสร็จสิ้น โครงการและในกรณีที่เป็นโครงการระยะยาวมีหลายขั้นตอน ก็จะต้องแสดงช่วงเวลาในแต่ละขั้นตอนนั้นด้วย ทั้งนี้เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเพื่ออนุมัติโครงการ ตัวอย่างเช่น ระยะเวลา : 1 เดือน วันที่ 1-30 เมษายน 2558 สถานที่ดำเนินงาน: โรงเรียนสารคามพิทยาคม

8. งบประมาณ

จัดทำรายละเอียดรายจ่ายที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ เป็นการระบุถึงจำนวนเงิน จำนวนบุคคล จำนวนวัสดุ-ครุภัณฑ์ และปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน การจัดทำงบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินงานโครงการ ผู้วางแผนโครงการควรต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ 4 ประการในการจัดทำโครงการ โดยจะต้องจัดเตรียมไว้อย่างเพียงพอและจะต้องใช้อย่างประหยัด ดังนี้

8.1 ความประหยัด (Economy)

8.2 ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency)

8.3 ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness)

8.4 ความยุติธรรม (Equity)

9. ขั้นตอนวิธีดำเนินงาน

เขียนเป็นรายละเอียดขั้นตอนของการทำงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ โดยเขียนเป็นแผนปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อ กิจกรรม ระยะเวลา สถานศึกษา ทรัพยากร/ ปัจจัยเป็นต้น รายละเอียดดังกล่าวจะทำให้ผู้ที่ปรึกษาหรือผู้ดำเนินงานติดตามกำกับงานได้ อย่างมีระบบแก้ไขปัญหาได้ทันที่

10. การติดตามและการประเมินผล

เป็นวิธีการหรือเทคนิคในการดูแลและควบคุมการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ต้องบอกให้ชัดเจนว่าก่อนเริ่มทำโครงการ ระหว่างทำโครงการและหลังการทำโครงการ จะมีการติดตามและประเมินผลอย่างไร เป็นการระบุว่ามีการติดตาม การควบคุม การกำกับและการประเมินผลโครงการอย่างไร จะประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการได้อย่างไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบ โดยระบุวิธีหรือเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินด้วย ทั้งนี้หัวข้อของการประเมินจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามโครงการด้วย

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ให้ระบุผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ เป็นผลที่ได้รับโดยตรงและผลพลอยได้หรือผลกระทบจากโครงการเป็นผลในด้านดีที่ คาดว่าจะได้รับจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และเป้าหมาย แสดงถึงผลประโยชน์ที่ผู้ดำเนินโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้รับหลังโครงการสิ้นสุดลง ซึ่งหมายถึงผลกระทบในทางที่ดี ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้จะระบุไว้ชัดเจนว่าใครจะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบในลักษณะอย่างไร ทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพ

12. ปัญหาและอุปสรรค

การดำเนินงานตามโครงการนี้ จะมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง ทั้งในด้านตัวบุคคล ที่ร่วมงาน ขั้นตอนการปฏิบัติ ภัยธรรมชาติ ตลาดจำหน่ายและอื่น ๆ ที่เห็นว่าน่าจะเกิดขึ้น พร้อมชี้แจงสาเหตุที่อาจเกิดขึ้นด้วย รวมทั้งแนวทางแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคที่ไม่เป็นไปตามแผนขั้นตอนการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน ระยะเวลา วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดด้วย

ที่มา: <https://sites.google.com/site/darunsitpattanarangsana/sara-na-ru/kar-cad-tha-khorng-ngan-xachiph>

กิจกรรมที่ 6: “คนรุ่นใหม่” กับความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

เวลา 1 วัน

แนวคิดหลัก

กิจกรรม “คนรุ่นใหม่” กับความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ เป็นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ แนวคิดการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้จากคนรุ่นใหม่ผู้สืบทอดอาชีพจากครอบครัวและประสบความสำเร็จ เพื่อให้นักเรียนเห็นแบบอย่างของคนรุ่นใหม่ สร้างแรงบันดาลใจในการสืบทอดอาชีพของครอบครัว ตระหนักและเห็นความสำคัญของตนเองต่อการพัฒนาอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวและท้องถิ่น และสนใจเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ มีความมั่นใจในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวและท้องถิ่น
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้ประสบความสำเร็จ
3. เพื่อให้นักเรียนรู้สึกสนใจและเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

เนื้อหา

การสืบทอดอาชีพ, การพัฒนาการประกอบอาชีพ, การเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพ, การพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่อาชีพ การพัฒนาอาชีพและการปรับตัวในอาชีพ, แบบอย่างคนรุ่นใหม่ ผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ คุณสมบัติผู้ประสบความสำเร็จ

การดำเนินกิจกรรม

1. ทบทวนเชื่อมโยงกิจกรรมตามรอยการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในท้องถิ่น นักเรียนร่วมกันอภิปราย การสืบทอดการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของคนในท้องถิ่น
2. วิเคราะห์บทบาทของคนรุ่นเก่าจนถึงรุ่นพ่อแม่ บุคคลเหล่านั้นมีบทบาทในการพัฒนา สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับอาชีพอย่างไร และนักเรียนทราบหรือไม่ว่าคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน มีบทบาทเช่นกันหรือไม่
3. นักเรียนทัศนศึกษาสวนคนรุ่นใหม่ทีประสบความสำเร็จจากการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัวพร้อมทั้งรับฟังการบรรยาย เกี่ยวกับแรงจูงใจที่ทำให้เลือกประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ต่อจากครอบครัว และประสบการณ์การประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ
4. หลังฟังการบรรยายนักเรียนแต่ละกลุ่มทำใบงาน สรุปบทบาทและความสำคัญของคนรุ่นใหม่ต่อครอบครัวและท้องถิ่นในการพัฒนาและสืบทอดการประกอบอาชีพการทำสวนผลไม้ นำเสนอผลงาน
5. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5 คน เยี่ยมชมสวนผลไม้คนรุ่นใหม่ท่านอื่นทีประสบความสำเร็จในอาชีพทำสวนผลไม้ สัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความสำเร็จของการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ตามใบกิจกรรม นำเสนอหน้าชั้นเรียน
6. นักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ของคนรุ่นใหม่ สรุปคุณสมบัติผู้ประสบความสำเร็จ และหากนักเรียนจะประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จนักเรียนจะต้องมีการเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพอย่างไร
7. นักเรียนวิเคราะห์และประเมินตนเอง เทียบเคียงตัวเอง และคุณสมบัติผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ นักเรียนควรพัฒนาคุณสมบัติที่จำเป็นอะไรบ้าง นักเรียนยังขาดคุณสมบัติข้อใด ควรจะพัฒนาตนเองเรื่องใดและด้วยวิธีใด จึงจะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เขียนบรรยายลงในใบงาน

8. สรุปและแนะแนวการเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ โดยการพัฒนาตนเอง ทั้งการศึกษาต่อในระบบ และการศึกษาอิสระด้วยวิธีต่าง ๆ นักเรียนสามารถสืบค้นสาขาอาชีพ ที่สนใจและเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพทำสวนได้จาก <http://www.guidance.obec.go.th>

สื่อ/ แหล่งเรียนรู้

1. วิทยากรคนรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จ
2. สวนผลไม้ในท้องถิ่น
3. ใบความรู้
4. ใบงาน/ ใบกิจกรรม
5. เว็บไซต์

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรม
2. ประเมินจากใบงาน
3. แบบบันทึกความคิดเห็น

ใบงาน กิจกรรมที่ 6

คำชี้แจง หลังจากฟังคำบรรยายจากวิทยากร ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมดังนี้

1. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์และสรุปบทบาทความสำคัญของคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาสืบทอดอาชีพทำสวนผลไม้ต่อครอบครัว และท้องถิ่น เขียนลงกระดาษปรี๊ฟเป็นข้อ ๆ
2. นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ สิ่งใดบ้างที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เขียนลงในกระดาษปรี๊ฟเป็นข้อ ๆ
3. ส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน

ใบงาน กิจกรรมที่ 6

คำชี้แจง ให้นักเรียนทุกคนประเมินความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติอื่น ๆ ที่จำเป็น เขียนเป็นข้อ ๆ เทียบเคียงกับแบบอย่างคนรุ่นใหม่ที่นักเรียนประทับใจ หรือคุณสมบัติผู้ประสบความสำเร็จ

1. วิเคราะห์ประเมินคุณสมบัติของตนเองในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ให้ประสบความสำเร็จ

คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จ	คุณสมบัติของนักเรียน	เรื่องที่นักเรียนต้องพัฒนา

2. ให้นักเรียนเขียนแผนพัฒนาตนเอง เพื่อเตรียมตัวให้เป็นผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในอนาคต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้กิจกรรมที่ 6

เรื่อง คุณสมบัติผู้ประสบความสำเร็จ ในอาชีพ

คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

1. **กล้าเสี่ยง** อาชีพอิสระเป็นการประกอบธุรกิจส่วนตัว จึงต้องมีการลงทุนในขณะที่ถ้าเป็นลูกจ้างไม่ต้องลงทุนอะไร ซึ่งการลงทุนย่อมมีความเสี่ยงเพราะไม่รู้ว่าจะผลลัพธ์จะออกมาอย่างไร ดังนั้น ก่อนที่จะตกลงใจประกอบอาชีพจึงต้องพิจารณาวิเคราะห์และไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนก่อน
2. **ความคิดสร้างสรรค์** การประกอบอาชีพอิสระมิได้ยึดติดกับรูปแบบใดๆ เนื่องจากผู้ประกอบอาชีพอิสระต้องเป็นนายของตนเอง ดังนั้น ในการปรับปรุงสินค้าหรือบริการสามารถทำได้ อย่างมีอิสระเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรในการดำเนินธุรกิจ
3. **ความเชื่อมั่นในตนเอง** ผู้ประกอบอาชีพอิสระจะต้องมีความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจการของตนเองให้อยู่รอดและฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้
4. **ความอดทน** การดำเนินธุรกิจย่อมมีกำไรและขาดทุน โดยเฉพาะเมื่อเริ่มประกอบการอาจต้องประสบปัญหาและอุปสรรคบ้าง ซึ่งถือเป็นเรื่องธรรมดา ผู้ประกอบการจึงต้องพร้อมที่จะยอมรับข้อผิดพลาดและนำมาแก้ไขด้วยความอดทนไม่ท้อถอย
5. **มีวินัยในตนเอง** การประสบความสำเร็จในอาชีพซึ่งเราเป็นเจ้าของกิจการเอง จำเป็นต้องมีวินัย มีกฎระเบียบ การทำงานสม่ำเสมอ มิเช่นนั้นอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ
6. **มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ** ไม่ว่างานนั้นจะเป็นงานที่มีเกียรติหรือไม่ ผู้ประกอบอาชีพอิสระจะต้องรักในงานที่ทำและให้เกียรติกับงานนั้น ๆ เสมอ
7. **มีความรอบรู้** การประกอบอาชีพอิสระจะต้องรับรู้ข่าวสารอยู่เสมอ เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก ประโยชน์ของการรับรู้ข่าวสาร จะทำให้สามารถปรับปรุงธุรกิจของตนเองให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ผลที่ได้คือกำไรนั่นเอง
8. **มีมนุษยสัมพันธ์** การประกอบอาชีพอิสระจะต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดี เพื่อผลประโยชน์ในธุรกิจของตนเอง ไม่ว่าจะเป็ลูกค้า บุคคลรอบข้างหรือคู่แข่งขั้นก็ตาม เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีจะทำให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงานอย่างยิ่ง
9. **มีความซื่อสัตย์** ผู้ประกอบอาชีพอิสระจะต้องมีความซื่อสัตย์และจริงใจต่อลูกค้า การบริการลูกค้าให้เกิดความประทับใจในการขายสินค้าหรือบริการและกลับมาใช้บริการอีกเป็นหัวใจสูงสุด เพื่อผลประโยชน์ต่อธุรกิจและต่อตนเองในที่สุด

10. **มีความรู้พื้นฐาน** ในการเริ่มทำธุรกิจการที่จะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง เราควรได้รู้จักสิ่งที่ทำอย่างน้อยให้รู้ว่าทำอะไร ชื่อวัตถุดิบจากไหน ตลาดอยู่แหล่งใด และหากต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติม จะหาได้จากที่ไหน

11. **มีการพัฒนาตนเอง** ให้มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการประกอบอาชีพอิสระ เมื่อมีความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพอิสระแล้ว อีกทั้งยังต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการประกอบอาชีพนั้น ๆ เช่น หากเป็นช่างเสริมสวยก็ต้องพัฒนาตนเองให้ดูสวยงาม เมื่อลูกค้าเห็นจะได้ดูน่าเชื่อถือหรือหากเลือกที่จะขายอาหาร ผู้ขายก็ควรแต่งกายให้ดูสะอาด ไม่สูบบุหรี่ขณะทำอาหาร เป็นต้น

ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในอาชีพ

1. **ความต้องการมุ่งความสำเร็จ** ในการทำงานเมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วและมองเห็นโอกาสแห่งความเป็นไปได้ จะต้องมุ่งมั่นใช้กำลังกาย กำลังความคิด สติปัญญาและความสามารถทั้งหมด พร้อมทั้งทุ่มเทเวลาให้กับงานโดยไม่คำนึงถึงความยากลำบาก เพื่อให้งานบรรลุความสำเร็จที่มุ่งหวังไว้ จะต้องเรียนรู้ถึงความผิดพลาดที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขให้เกิดความสำเร็จ พอใจ ภูมิใจในงานออกมาดี

2. **มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity thinking)** การจะเป็นผู้สำเร็จในงานอาชีพได้จะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่พอใจในการทำสิ่งซ้ำ ๆ เหมือนเดิมตลอดเวลา แต่เป็นผู้ที่ชอบนำประสบการณ์ที่ผ่านมาประยุกต์ สร้างสรรค์ หาวิธีใหม่ที่ดีกว่าเดิม สามารถหาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ ปรับปรุงกระบวนการดำเนินการอยู่ตลอดเวลา กล้าที่จะผลิตสินค้าที่แตกต่างจากเดิม กล้าใช้วิธีขายที่ไม่เหมือนใคร กล้าประดิษฐ์ กล้าคิดค้นสิ่งแปลกใหม่เข้าสู่ตลาด สามารถคิดค้นประดิษฐ์เครื่องจักรเครื่องมืออุปกรณ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการผลิต สามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ รวมทั้งแสวงหาวัตถุดิบใหม่ ๆ มาทดแทนของเดิม รู้จักปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน นำระบบการจัดการสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพมาใช้เพื่อลดต้นทุน ความคิดสร้างสรรค์เหล่านี้อาจเกิดขึ้นด้วยตัวเอง หรือเอาแนวคิดมาจากนักประดิษฐ์ นักวิจัยหรือผู้เชี่ยวชาญก็ได้

3. **รู้จักผูกพันต่อเป้าหมาย (Addicted to goals)** เมื่อตั้งเป้าหมาย ผู้ประกอบการจะต้องทุ่มเททุกอย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป้าหมายทุกเป้าหมายล้วนจะต้องเอาชนะทั้งสิ้น มีความคิดผูกพันที่จะเอาชนะ จนสามารถวางแผนกลยุทธ์ไว้ล่วงหน้า มีการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ขัดขวางในการไปสู่เป้าหมาย เตรียมป้องกันที่จะเอาชนะอุปสรรค ที่คาดว่าจะทำให้เกิดความล้มเหลว และหาหนทางแก้ไขเมื่อประสบความเหลว และในขณะเดียวกันการมองโลกในแง่ดี มีความหวังมุ่งมั่นต่อไป เป้าหมายของความสำเร็จจะมองเห็นในอนาคต

4. มีความสามารถในการบริหารงานและมีความเป็นผู้นำที่ดี (Management and leadership capability) มีลักษณะการเป็นผู้นำ รู้จักหลักการบริหารจัดการที่ดี จะต้องรับบทบาทเป็นผู้นำ ที่ลงมือทำทุกอย่างด้วยตนเอง ต้องทำงานหนักเพื่อบรรลุความสำเร็จ เอาใจใส่ผู้ร่วมงาน วางแผน ทางการทำงาน ให้คำแนะนำและให้ผู้ร่วมงานรับค่าด้วยความเต็มใจในการปฏิบัติงาน เป็นผู้กำกับ ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดและเป็นกันเองจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี ลูกน้องก็จะมีลักษณะ เปลี่ยนแปลงและเชื่อมั่นได้มากขึ้น ใ่วางใจได้ สามารถที่จะแบ่งความรับผิดชอบให้ลูกน้องได้มากขึ้น จนสามารถปล่อยให้ดำเนินการเองได้ ส่วนตนเองจะได้มีเวลาใช้ความคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขยายกิจการ หรือลงทุนใหม่ ดำเนินกิจการให้ลักษณะมีอาชีพมากกว่าเป็นธุรกิจเครือข่าย

5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Be self confident) ผู้ที่จะประสบความสำเร็จมักจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีความเป็นอิสระและรู้จักพึ่งตนเอง มีความมั่นใจ มีความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว มีลักษณะเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นที่จะเอาชนะสิ่งแวดลอมที่น่ากลัว มีความทะเยอทะยาน และไม่ประเมินความสามารถของตนเองสูงเกินไปหรือเชื่อมั่นตนเองมากเกินไป

6. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (Visionary) เป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างแม่นยำ และรู้จักเตรียมพร้อมรับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

7. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำเป็นอย่างดี เป็นผู้นำในการทำสิ่งต่างๆ มักจะมีความริเริ่มแล้วลงมือทำด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นทำ และจะดูแลจนงานสำเร็จตามเป้าหมาย โดยจะรับผิดชอบผลการตัดสินใจ ไม่ว่าจะผลจะออกมาดีหรือไม่ มีความเชื่อว่าความสำเร็จเกิดจากความเอาใจใส่ ความพยายาม ความรับผิดชอบ มิใช่เกิดจากโชคช่วย

8. มีความกระตือรือร้นและไม่หยุดนิ่ง (Enthusiastic) มีการทำงานที่เต็มไปด้วยพลัง มีชีวิตชีวา มีความกระตือรือร้น ทำงานทุกอย่างโดยไม่หลีกเลี่ยง ทำงานหนักมากกว่าคนทั่วไป

9. ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม (Take new knowledge) ถึงแม้ว่าจะมีความเชี่ยวชาญในการทำงาน แต่ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอ ควรที่จะหาความรู้เพิ่มเติม โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางการตลาด เศรษฐศาสตร์ การเมือง กฎหมายทั้งในและต่างประเทศ ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ การหาความรู้เพิ่มเติมสามารถหาได้จากการสัมมนา ฝึกอบรมอ่านหนังสือ หรือปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

10. กล้าตัดสินใจและมีความมานะพยายาม (Can make decision and be attempt) มีความกล้าตัดสินใจมีความหนักแน่นไม่หวั่นไหว เชื่อมั่นในตนเองกับงานที่ทำ มีจิตใจของนักสู้ ถึงแม้งานจะหนักก็ทุ่มเทสุดความสามารถ ไม่กลัวงานหนัก เห็นงานหนักเป็นงานท้าทายในการใช้

ความรู้ สติปัญญา และความสามารถในการทำงาน ความมานะและความพยายามเป็นการทุ่มเทชีวิตจิตใจในการทำงาน แข่งขันกับตนเองและแข่งขันกับเวลา ขวนขวายหาหนทางแก้ปัญหาและอุปสรรคจนประสบความสำเร็จ

11. **สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม (Adaptable)** ต้องรู้จักการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมมากกว่าปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามยถากรรม หรือขึ้นอยู่กับโชคหรือดวง

12. **รู้จักประเมินตนเอง (Self Assessment)** การรู้จักประเมินตนเองไม่ทำสิ่งเกินตัวในการทำธุรกิจควรจะเริ่มจากธุรกิจเล็ก ๆ ก่อน และเมื่อกิจการเจริญค่อยเพิ่มทุนและขยายธุรกิจออกไปจึงจะประสบความสำเร็จ

13. **ประหยัด (Safe For Future)** การดำเนินงานในระยะสั้นจะยังไม่ทันเห็นผลผู้ประกอบการจะต้องรู้จักประหยัดและอดออม ต้องรู้จักห้ามใจที่จะหาความสุข ความสบายในช่วงที่ธุรกิจอยู่ในช่วงตั้งตัว และต้องดำเนินธุรกิจต่อไปในระยะเวลายาวนานจนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย

14. **มีความซื่อสัตย์ (Loyalty)** ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและหุ้นส่วน ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับธนาคารด้วยการเป็นลูกหนี้ที่ดี เป็นนายที่ดีของลูกค้า และต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและครอบครัว

ที่มา : <http://www.sueheera.weebly.com/>

<http://www.guidance.obec.go.th/>

ภาคผนวก ค

การจัดกิจกรรมที่ 1 : การให้ความรู้เพิ่มเติม
ฐานการเรียนรู้ใน โรงเรียน เรื่อง งานอาชีพที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว

กิจกรรมเรียนรู้อาชีพ และอาชีพทำสวนผลไม้ของครอบครัว

นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือสืบค้นข้อมูล

ผลงานนักเรียน
กิจกรรมต่อยอดอาชีพ

โครงการ “แยมลองกอง”

โครงการอาชีพ “จำหน่ายอาหารสำเร็จรูป: ผลผลิตจากสวน”

ภาพกิจกรรม
การพัฒนาและต่อยอดอาชีพ

เรียนรู้การแปรรูปผลไม้
การทำทุเรียนเชื่อมจากป้าจิตต์
อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

เยี่ยมชม สถานประกอบการ
ขนมขบเคี้ยว
ฟังการบรรยาย “การเป็นผู้ประกอบการ”

ทุเรียนอายุเก่าแก่ ไม่ต่ำกว่า 50 ปี

ศึกษาดำรงรูปแบบสวนปลูกพืชผักสมุนไพร ไว้จำหน่าย และรับประทาน
ลดรายจ่าย-เพิ่มรายได้

คนรุ่นใหม่กับความสำเริงในอาชีพ

เตรียมฟังบรรยาย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาธินี บุรณโกศล
วัน เดือน ปีเกิด	24 ตุลาคม พ.ศ. 2507
สถานที่เกิด	จังหวัดจันทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	21 หมู่ 10 ตำบลสีพยา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2532-2535	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนบ้านโคกใหญ่ อำเภอโนนสัง จังหวัดอุดรธานี
พ.ศ. 2535-2539	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนณรงค์กิตติขจร อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2540-ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านสังข์ทอง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	ศิลปศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2552	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2560	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาและการพัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยบูรพา